

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI



MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM ESERLER
BÖLÜMÜ 547 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI
(43A-75A) (İNCELEME-METİN)

FATMA ZEHRA SERDAROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. OSMAN KUFACI

SİNOP 2023

TEZ KABUL

Fatma Zehra SERDAROĞLU tarafından hazırlanan “**Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler Bölümü 547 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (43a-75a) (İnceleme-Metin)**” başlıklı bu çalışma, 22.02.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof. Dr. Abdullah AYDIN Kastamonu Üniversitesi / İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	İmza
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Osman KUFACI Sinop Üniversitesi / Fen Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Adem ORAKÇI Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi	İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Fadime DİRİK

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Fatma Zehra SERDAROĞLU

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM ESERLER BÖLÜMÜ 547
NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (43A-75A) (İNCELEME-METİN)**

FATMA ZEHRA SERDAROĞLU

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DOÇ. DR. OSMAN KUFACI

Tezimizin konusu Ali Emiri Manzum Eserler bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 43a-75a sayfaları arasındaki şiirlerin transkripsiyonlu metninden ve incelemesinden oluşmaktadır.

Farklı yüzyıllarda yaşamış şairlere ait şiirlerin bulunduğu, dönemin edebi zevk ve anlayışını içerisinde barındıran mecmualar divanlarda yer almayan şiirlerin, beyitlerin, mısraların gün yüzüne çıkarılması veya nüshadan kaynaklı kelime farklılıklarının mecmualarda görülmesi bakımından oldukça önem arz etmektedir.

Çalışmamızda 18 şaire ait 21 şiir yer almaktadır. 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar olan şairler mevcuttur. Mecmuanın türü nazire mecmuası sınıflandırmasına dâhil olduğu için şiirlerde daha çok nazire şeklinde kaleme alınmıştır. Bu çalışmamız ile Eski Türk Edebiyatı alanında mecmualar hakkında yapılan çalışmalara katkı sunmayı temenni ederiz.

ANAHTAR KELİMELEER: Klâsik Türk Edebiyatı; Mecmua; MESTAP.

Şubat 2023, 184 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

**A POETRY MAGAZINE REGISTERED WITH A NUMBER OF 547 IN ALİ
EMİRİ POETİCAL WORKS SECTION AT NATIONAL LIBRARY
(43A-75A) (ANALYSIS-TEXT)**

FATMA ZEHRA SERDAROĞLU

**SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS
DEPARTMENT OF EDUCATION OF TURKISH LANGUAGE AND
LITERATURE**

SUPERVISOR: DOÇ. DR. OSMAN KUFACI

The subject of the thesis consists of the transcription and analysis of the poems between pages 43a and 75a of the poetry journal registered in the section of Ali Emiri Poetic Works, number 547.

Journals, which contain poems belonging to poets who lived in different centuries and which contain the literary taste and understanding of the period, are very important in terms of unearthing poems, couplets and verses that are not included in the divans or seeing the word differences arising from the copy in the magazines.

There are 21 poems belonging to 18 poets in our study. There are poets from the 16th to the 18th centuries. Since the genre of the journal is included in the classification of the nazire journal, the poems are mostly written in the form of nazire. With this study, we hope to contribute to the studies in journals in the field of Old Turkish Literature.

KEYWORDS: Classical Turkish Literature; Journal; MESTAP.
February 2023, 184 Page

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansa başladığım ilk günden itibaren ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında her zaman desteğini gördüğüm kıymetli Hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Osman KUFACI'ya gönülden teşekkürü bir borç bilirim.

Allah'ın bir lütfu olarak beni yetiştirip bu günlere getiren gecesini gündüzüne katan canım babamın, canım annemin ellerinden hürmetle öperim ve kardeşi olmaktan her zaman gurur duyduğum canım ağabeyime sevgilerimi sunarım.

Yûsuf-ı güm-geşte bâz âyed be-Ken'ân gam mehor

Külbe-i ahzân şevved rûzî gülistân gam mehor

Hâfız-ı Şirazî

Sinop 2023

Fatma Zehra SERDAROĞLU

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

TEZ KABUL.....	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Yöntemi	1
1.4. Araştırmanın Önemi	2
2. İLGİLİ LİTERATÜR.....	3
2.1. Türk Edebiyatında Mecmua	3
2.1.1. Mecmuanın Tanımı ve Türleri	3
2.1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Önemi	8
3. YÖNTEM	11
3.1. Genel Bilgiler / Kuramsal Temeller / Kaynak Özetleri.....	11
3.2. Materyal ve Yöntem.....	11
4. BULGULAR.....	12
4.1. Mecmûa'-i Eş'âr Nüsha Tavsifi	12
4.2. Mecmuanın Şekil Bakımından İncelenmesi	16
4.2.1. Aruz unsurları bakımından incelenmesi	16
4.2.2. Kafiye bakımından incelenmesi.....	18
4.3. Şairlerin Biyografileri.....	21
4.3.1. Alî Mustafa Efendi.....	21
4.3.2. Azbî Baba	21
4.3.3. Bursalı Rahmî	22
4.3.4. Cevrî	23

4.3.5. Feyzî	23
4.3.6. Gubârî	23
4.3.7. Hayâlî Bey	25
4.3.8. Kıyâsî	26
4.3.9. Nâtıkî	27
4.3.10. Niyâzî-i Mısırî	27
4.3.11. Rûhî-i Bağdâdî	29
4.3.12. Senâî	31
4.3.13. Senâyî Hasan Şabânî	31
4.3.14. Sultan Mustafa	31
4.3.15. Şâhidî	31
4.3.16. Şihâbî	32
4.3.17. Usûlî	33
4.3.18. Za'fî	34
4.4. Mecmuada Bulunan Divan Neşrinde Bulunmayan Beyitler- Mısralar/ Divanda Bulunan Mecmuada Bulunmayan Beyitler	34
4.5. Mecmuanın İmla Özellikleri	37
4.6. Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yöntem	39
METİN	42
SONUÇ	122
KAYNAKLAR	124
EKLER	128
Ek.1. Seçme Sözlük	128
Ek. 2. Farsça Ekler	150
Ek.3. Osmanlı Türkçesi Harfli Metin	156
ÖZGEÇMİŞ	173

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Şairler-Yüzyılları-Şiir Sayıları.....	13
Tablo 2 Şairler- Şiir Numaraları- Nazım biçimi- Şiirin vezni- Şiirin bahri.....	14
Tablo 3 Şairler- Şiir vr. Numaraları- Şiir Numaraları- Divan.....	15
Tablo 4 Aruz Bahirleri ve Kalıpları- Kullanıldıkları Şiir Sayısı.....	16
Tablo 5 Usûlî Divanında [Şehr-engîz-i Yenice] [Münâcât] başlığı altında yer alan mecmuada yer almayan beyitler:	36
Tablo 6 Mestap Muhteva Tablosu.....	115
Tablo7 Farsça İkilemeler.....	150
Tablo 8 Farsça Ön Ekler	150
Tablo 9 Farsça Son Ekler	152
Tablo 10 Farsça Sıfat ve Birleşik İsimler.....	153

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا a, e	ش ş
آ Ā, ā	ص S, ş
ء ʾ	ض Ğ, ğ, Đ, đ
ب b	ط T, t
پ p	ظ Z, z
ت t	ع ʿ
ث S, s	غ Ğ, ğ
ج c	ف f
چ ç	ق K, k
ح H, h	ك k, g, Ń, ñ
خ H, h	ل l
د d	م m
ذ Z, z	ن n
ر r	و v, u, ü, ū, o, ö
ز z	ه h, a, e
س s	ی y, i, î, î

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- a.g.e. : Adı geçen eser
AZD: Azbî Divanı
BRH: Bağdatlı Rûhî Divanı
CRD: Cevrî Divanı
DİA: Diyanet İslam Ansiklopedisi
FYD: Feyzî Divanı
GBŞ: Gubârî Şiirleri
KYD: Kıyâsî Divanı
MAD: Mustafa Âli Divanı
NKD: Nâtıkî Divanı
NMD: Niyâzî Mısrî Divanı
RHD: Rahmî Divanı
SHD: Senâyî Hasan Divanı
SND: Senâî Divanı
ŞBD: Şihâbî Divanı
ŞHD: Şâhîdî Divanı
TDEA: Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi
USD: Usûlî Divanı
VHD: Vahdetî Divanı

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Tezimizin konusu Millet Kütüphanesi Ali Emiri manzum eserler bölümünde yer alan 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 43a-75a sayfaları arasındaki şiirlerin incelemesinden ve bu şiirlerin transkripsiyonlu metninden oluşmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Tez çalışmamızın amacı; daha önce hiçbir ilmi araştırmaya konu edilmemiş olan Millet Kütüphanesi Ali Emiri manzum eserler bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 43a-75a sayfaları arasındaki şiirleri incelemek ve bu şiirlerin transkripsiyonlu metnini vermektir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızın konusundan hareketle öncelikle Türk Edebiyatında mecmuanın ne anlama geldiğine, mecmuanın türlerine ve klasik Türk edebiyatındaki önemine değinildi. Mecmuaya genel anlamda bir giriş yapıldıktan sonra mecmuada yer alan şairlerin ve şiirlerin tespit edilmesiyle divanlarındaki şiirler karşılaştırılarak farklılıklar dipnotta belirtildi. Buradan hareketle divanda veya mecmuada bulunmayan şiirler, beyitler tespit edildi. Mecmuada yer alan şiirlerin şekil bakımından incelenmesi; aruz unsurları ve kafiye ile ilgili gerekli hususiyetlerden meydana gelmektedir. Aruz unsurları ve kafiye türleri şiirlerden örnekler verilerek açıklandı. Şairlerin isimleri ve hangi yüzyılda yaşadıkları, şiir numaraları, şiirlerinin nazım şekli, vezni, bahri bir tabloda gösterildi. Bu kısımdan sonra şairlerin biyografilerine değinildi. Şairlerin, yaşamış olduğu yüzyıl ve şiir sayıları için ayrı bir tablo hazırlandı. Böylece mecmuada hangi yüzyıla ait şairlerin şiirlerinin bulunduğu noktasında bir tespite ulaşıldı. Şiirlerin vezinlerine bağlı olarak hangi bahirlerin daha çok veya daha az kullanıldığının bilgisi ayrı bir tabloda verildi. Şairlerin şiirlerinin bulunduğu sayfa numaraları, divanları hakkındaki bilgiler başka bir tabloda gösterildi. Metnin imlasında ve kuruluşunda izlenen yöntemle değinildikten sonra metne giriş yapıldı. Mestap tablosu hazırlanarak şiirlerin tasnifi ortaya konuldu. Son olarak ekler kısmında seçme sözlük ve dil ve edebiyat çalışmalarına katkısı olabileceği düşüncesiyle Farsça ekler yer almaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Millet Kütüphanesi Ali Emiri manzum eserler bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 43a-75a sayfalarında yer alan şiirlerle ilgili daha önce hiçbir inceleme gerçekleştirilmemiştir. Çalışma ile şiir mecmuaları çalışmalarına katkı sunmak, daha önce yayımlanmamış şiirler ortaya koymak ya da yayımlanmış olan şiirlere kelime, beyit katkısı sağlamak hedeflenmektedir.



2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Türk Edebiyatında Mecmua

Kuşkusuz ki klasik Türk edebiyatında mecmualar şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerine ulaşabilmek veya şiirlerin farklı şekillerini mecmualarda görebilmek açısından araştırmacılara yol göstermektedir. Şairin tüm şiirlerinin divanında olmayacağı ihtimali de göz önünde bulundurularak mecmualara yönelmek araştırma yapan kişiye kaynaklık edecektir. Edebiyatımızda divanlar, tezkireler ve mecmualar şüphesiz ki şairi ve yazmış olduğu şiirlerini tanıyabilmek açısından önem arz etmektedir. Biz de bu tezde Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler Bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının (43a-75a) sayfaları arasındaki şiirlerin transkripsiyonlu metnini ve incelemesini ortaya koyarak Klasik Türk Edebiyatının parçası olan mecmualar konusuna katkı sağlamayı umuyoruz.

2.1.1. Mecmuanın Tanımı ve Türleri

Arapça bir kelime olan ve cem' kökünden gelen mecmuanın Anadolu sahasında ilk örneklerine XV. yüzyılın başlarında rastlanılmaktadır. *Toplanılıp biriktirilmiş tanzim ve tertip edilmiş şeylerin hepsi* anlamındadır (Şemseddin Sâmî, 2013). Kelime, *dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak* anlamındaki cem' masdarından türeyen mecmu'dan (bir araya getirilmiş, toplanmış) gelmektedir (Uzun, 2003). Mecmu' kelimesinin müennesi olan mecmua kelimesi mürettip tarafından seçilmiş şiirlerin veya çeşitli konularda kaleme alınmış yazıların meydana getirildiği eserlerin genel adıdır (Gıynaş, 2011) Mecmua kelimesinin yanı sıra mecâmî, mecma', câmi gibi aynı kökten türemiş kelimelerle birlikte sadece Osmanlı Türkçesi'nde kullanılan cüzdan, defter ve ceride isimleri de aynı anlamda kullanılmıştır (Uzun, 2003). Arapçadan gelen mecmua kelimesi, Farsçada *dilenci çantası, dilenci, torba, dağarcık* anlamlarına gelmektedir (Elmalı, 2022). Günay Kut da Mecmua kelimesinin Klasik kültürde edebiyat terimi olarak defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri gibi anlamlarda kullanıldığını belirtmiştir (Kut, 1986). Mecmualar, genel itibarıyla bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dini, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır (Uzun, 2003). Bunun içindir ki derleme kitabı niteliğinde olan mecmualarda edebiyatın dışında coğrafyadan tarihe, ayet ve hadislerden, ilaç tariflerine,

faydalı bilgilere, mektup ve önemli notların yer aldığı bilgilere ulaşılabilir. Bu şekilde gelişme gösteren mecmua zaman içerisinde bir kitap ve telif çeşidi özelliği kazanmış ve günümüzde klasik Türk edebiyatının şiir ve şair ekseninde mihenk taşıını oluşturmuştur.

Çeşitli tür ve şekillerde eserlerin oluşturduğu mecmualar olduğu gibi tek bir şekil ve türde kaleme alınmış mecmualar da vardır. Sadece bir konu etrafında yazılmış mecmualar içeriklerine göre adlandırılmaktadır. Bir mecmua sadece ilâhilerden oluşuyorsa bu mecmuaya *mecmû'a-i ilâhiyât*, fetvaların derlenmesi ile oluşan mecmualara *mecmû'a-i fetâvâ*, sadece gazellerden oluşan mecmualara *mecmû'a-i gazeliyât*, kasidelerin derlenmesi sonucu oluşan mecmualara *mecmû'atü'l-kasâ'idler*, nazirelerin toplandığı nazire mecmuaları ise *mecmû'atü'n-nezâ'ir*, *mecmû'a-i nezâ'ir*, rubailerden oluşan mecmualara *mecmû'a-i ruba'iyat*, terkip-i bend nazım şekliyle oluşan mecmualara *mecmû'a-i terkip-i bend*, terci-i bend ile oluşan mecmualara *mecmû'a-i terci-i bend* denilmesi gibi bir konu etrafında teşekkül edebilir. Herhangi bir nazım türü veya nazım şekli ile kaleme alınmamış manzum metinlerden oluşan mecmualara ise şiir mecmuası denilir. Genel olarak Mecmû'a-i eş'âr veya Mecmû'atü'l-eş'âr olarak kayıtlı olan bu eserler, kütüphanelerde *Şiir Mecmuası* adı altında da kayıtlı olabilmektedir. XIX. yüzyıl sonları veya XX. asrın başlarında, bir defterde toplanmış şiirlerin kütüphanelerde *şiir defteri* olarak kaydedildiği de görülür. Şiir mecmuaları denildiği zaman sadece şiirlerin bulunduğu söylenemez. Şiirlerin dışında mecmuanın boş sayfalarına, derkenarlara çeşitli dualar, bazı din büyüklerinin duaları, padişahların cülus veya ölüm tarihleri, tılsımlar, ilaç terkip ve tarifleri, türlü mektup suretleri, şecere kayıtları, mecmua sahibi veya sahipleri tarafından eklenen aile efradından veya yakınlarının doğum ve ölüm tarihleri vb. gibi bazı bilgi notları ve kayıtlar da yer alır. Bu tür mecmualar kütüphane kataloglarında *mecmû'a-i eş'âr ve fevayid* adıyla da kayıtlı olabilir. Çeşitli bilgilerin yer aldığı bu türden mecmuaların sayıca fazla olduğu söylenebilir (Köksal, 2017). Mecmualara sahibi ve müstensihi açısından bakıldığında bir kısmının sahibi ve müstensihi belli; bir kısmı tanınmış, büyük bir kısmının da ne sahibi ne de müstensihi bellidir. Çoğu mecmuanın düzenlenme tarihi de yoktur. Bir mecmuanın hangi döneme ait olup olmadığını çıkarmak bu açıdan güçtür. Ancak mecmuaların sayfa kenarlarına atılan tarihlerden, tarih manzumelerinden mecmuanın ne zaman oluşturulduğu hakkında bir fikir edinme imkânına sahip olduğumuzu ifade edebiliriz. Mecmuada adı geçen şairlerin hangi dönem/yüzyılda yaşadıklarından hareketle mecmuanın hangi döneme ait olduğunu da tespit etmek mümkündür (Aydemir, 2001). Mecmuaların boş sayfalarında veya

derkenarlarda yer alan bu bilgiler ışığında mecmua hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Bu bilgiler doğrultusunda bir mecmuanın kim tarafından oluşturulduğu ve oluşturulma tarihi hakkında bilgiye ulaşılabilir. Boş sayfalarda veya derkenarlarda yer alan bilgiler bir kişiye ait olmayıp, mecmuanın elden ele geçmesi sonucu birçok kişiye ulaşan mecmualar kişilerin not düştüğü şiir defterleri olarak karşımıza çıkmıştır.

Şairlerin şiirlerinin yanı sıra mecmuayı derleyen kişinin şiire ilgi duyması veya şair olması sonucu derleyicinin de şiirleri mecmuada bulunabilir. Biyografik bilgilerin yer aldığı mecmualar çeşitli şairlerin şiirlerini içermekle beraber bununla birlikte bir divan şeklinde tertip edilmiş mecmualar, başka şairlere ait şiirlerin yanında derleyenin kendisine ait şiirleri de içerir (Gürbüz, 2012).

Divan neşirlerinde bulunmayan mecmualarda bulunan şiirlerin divan neşirlerinde neden yer almadığı sorusuyla karşılaşılabılır. Mecmuada bulunan ancak divanda olmayan şiirlerden hareketle şairin divanını tertip ettikten sonra şiir yazmış olabileceği ve bu şiirin vefatından sonra ele geçmiş olabileceği düşünülebilir (Gürbüz, 2012). Yaşar Aydemir'in on bir madde olarak belirttiği şiirlerin divan nüshalarında yer almamasının nedenleri özet olarak maddeler halinde aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

1. Divan neşirlerinde geçmeyen ancak mecmualarda geçen bir şiir, metin tenkiti çalışmalarında ilgili nüshaların görülmemesinden kaynaklı olabilir.
2. Şair, divanını düzenledikten sonra şiirini kaleme almış olabileceğinden, bahse konu şiir divanda olmayabilir, ayrıca tertip ettikten sonra vefatıyla birlikte veya çeşitli nedenlerden dolayı tekrar tertibe alınamaması sonucu divan nüshasında bulunmayabilir.
3. Divan şiirleri genelde meşk etme ve egzersiz yapılarak yazılması hasebiyle şair bu şiirini karalama kabul etmiş olabileceğinden divanında yer vermemiş olabilir.
4. Şair, meşk ettiği çalışmaların tamamını almayıp en beğendiğini divan tertibine almış olabilir. Örnek vermek gerekirse çift matlalı gazelleri gösterebiliriz.
5. Şair, şiirlerinin bazılarını estetik yönünden yetersiz bulduğu veya çeşitli sebeplerden ötürü eksik olduğunu kabul ederek divan düzenlemesine almamış olabilir.
6. Şair, divanını kendisinin düzenlemediği ikinci bir kişi tarafından düzenlenmiş olabileceği, bundan dolayı da şiirlerinden bazıları düzenleme dışında kalmış olabilir.

7. Şairlerden bazısının meşk, egzersiz vb. çalışmaları vefatından sonra ortaya çıkmış olabilir.
8. Bazı şairlerin, halk arasında fazla rağbet görmüş şiirlerinin yaygın bir şekilde halk arasında ağızdan ağıza dolaşmasıyla bir nev'i miri (devlet) malı olarak görülmesinden kaynaklı zaman içerisinde özünden kopartılmış olup, yeni bir şiir olarak kabul edilmiştir.
9. Özellikle dikkat çekme yönünden yoğunluklu tasavvufi şiirler, genelde müridin gelişmesi için kullanılmasından dolayı sözlü kültürde kabul görmüş, daha sonra mecmuada yer almış olabilir.
10. Bazı şiirler, bir kısım şairlerin özellikle mutasavvıf şairlerin şiirlerine eklemeler yapılmış olması, buna örnek olarak Ahmed Yesevi'nin Divan-ı Hikmet eserinde olduğu gibi kendi adına şiirler söylenmiş olmasından ötürü şairin divanına girmemiş olabilir.
11. Ayrıca yukarıdakilere ek olarak mecmuayı düzenleyen kişiden kaynaklı olarak uzman veya acemice tertibi üstlenmiş olabilir. Bu gibi durumlar yanlışlıklara sebebiyet vermiş olabilir: Bir şairin şiirini başka bir şairin şiiri gibi göstermek (Aydemir, 2007).

Mecmuaların birçoğunda mürettip (derleyici) aynı zamanda müstensihken kimi mecmuaların müstensah nüsha olduğu fark edilmektedir. Müstensih, mürettip (derleyici) olarak değil beğendiği bir şiir mecmuasını çoğaltarak sadece müstensih göreviyle bir şiir mecmuasını sunabilir (Köksal, 2017).

Mecmualar şairin edebî kişiliğini tespit etmede de önemli rol üstlenmektedir. Nazire mecmuaları başta olmak üzere, birçok mecmuada benzer şiirler peş peşe sıralanmıştır. Mecmuaların bir kısmında bu şiirlerin nazire olup olmadığı belirtilirken, bir kısmında ise benzer şiirler arka arkaya verilmiştir. Böylelikle bir şairin kimlerden etkilendiği veya kimleri etkilediği mecmualar aracılığıyla anlaşılmaktadır (Aydemir, 2007).

XV. yüzyılda ilk örneklerin ortaya çıkışından birkaç asır sonra mecmua, Araplar, Farslar ve Türkler arasında ilgi görmüş ve bunun sonucunda gelişim göstermiş, türlerine göre bazı tertip ve şekillere kavuşmuş ve müstakil bir telif türü özelliği kazanmıştır. Ancak not defteri özelliği gösteren belirli konu ve şekilde yazılmış mecmualar ile ilgili böyle bir tarihin belirlenmesi zordur. Bu mecmuaların Osmanlı dönemindeki gelişimine bakarak XV. yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye başladıklarını, XVI. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığını söylemek mümkündür (Uzun, 2003).

Arapça, Farsça, Türkçe dillerinden herhangi birisiyle kaleme alınan mecmualar olduğu gibi bu dillerden ikisi veya üçü ile yazılmış mecmualar da vardır. Bu dil farklılığı mecmuayı derleyen kişinin dil hakkındaki bilgisinden ve derlenen metnin dil hususiyetinden kaynaklanmaktadır. Bu yönüyle mecmuada geçen şiirlerin hangi dilde yazıldığı hakkında bilgi edinilirken, aynı zamanda mecmuayı kaleme alan mürettibin/müstensihin o dile hâkimiyeti hakkında da bilgi sahibi olunur. Mecmuaların konularına bağlı olarak dillerinin de farklı olduğu görülmektedir. Örneğin; ilmî ve dinî konularda derlenmiş mecmuaların Arapça ve mensur olduğu görülürken, edebiyat ve sanat alanında derlenen mecmuaların ise Farsça-Türkçe ve manzum oldukları görülmektedir (Uzun, 2003).

Mecmuada yer alan şairlerden ve şiirlerden yola çıkarak şairleri ve şiirleri tanıma ve anlama noktasında bir bakış açısına sahip olurken aynı zamanda bir şairin birden çok şiirine tesadüf edilebilir. Bir mecmuada hangi şairin şiiri çoğunluktuysa o şairin yaşadığı dönemde ön planda olduğu ve şiirlerinin fazla ilgi gördüğü söylenebilir. Şairin başka şairlere göre ön planda olması ise toplumun şiir anlayışını göstermektedir. Nitekim şiir mecmuaları, toplumda yer alan farklı kesimlerin, şiire meraklı kişilerin ilgi duydukları şairlerden ve şiirlerden oluşur. Bu bağlamda mecmuayı oluşturan mürettip yaşamış olduğu dönemin zevkini ve ilgisini iyi analiz etmiş, gözlemlemiş ve bunu mecmuaya yansıtmıştır. Onun içindir ki mecmua sahipleri genel olarak şiirden ve edebiyattan anlayan kişilerdir.

Belli bir eğitim düzeyinde olan kişilerin şiirleri seçki yoluna gitmelerine karşılık, şiir hakkında belli bir düzeyde olmayan şiir okuyucularının zevkinden hareketle döneminde ön planda olan şair ve şiirleri hakkında bilgiye ulaşılmış olunur. XVI. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar yazılmış mecmualarda en fazla Fuzûlî'nin şiirlerine rastlanması veya belirli şiirlerinin daha çok geçmesi, Fuzûlî'nin dönemindeki diğer şairlere nazaran toplum tarafından daha fazla benimsendiğinin ve ilgi gördüğünün bir göstergesi niteliğindedir (Aydemir, 2001).

Sonuç olarak şiir mecmuaları genel olarak Türk edebiyatı tarihinde ve Eski Türk Edebiyatı alanında son derece önemli bir yere sahiptir. Mecmualarda yer alan şiirlerin seçki yoluyla oluşturulması ve bu yönüyle antoloji niteliğinde olması bu önemi bir kat daha arttırmıştır. Aynı zamanda merettibin/müstensihin şiir zevkini bir şiir veya beyit/mısra katkısı ile mecmuaya yansıtmaması veya şairin divanında yer almayan bir (şiirin,

beyitin, mısranın) mecmuada bulunması şiir mecmualarını daha da önemli hâle getirmiştir. Şiir mecmualarının Türk edebiyatına katkılarından biri de şairlerin biyografisi ve kimliklerinin tespit edilmesinde oynadığı roldür. Şairlerin bazılarının aynı mahlası kullanması birbirleriyle karıştırılmasına neden olacağından tezkire yazarları ve mecmuayı düzenleyen kişiler şairin mahlasına ek olarak şairin adına, ailesine, memleketine, mesleğine, milliyetine, kişisel ve fiziksel özelliklerine vb. değinerek bu karışıklığı önlemeye çalışmışlardır. Bunun yanında tezkire yazarları ve mecmuayı düzenleyen kişilerin şairlerin lakaplaşmış olan meşhur özelliklerine de yer verdikleri görülmektedir (Kufacı, 2016).

2.1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Önemi

Edebiyatımızda özellikle Klasik Türk Edebiyatı içerisinde şairlerin ve kaleme almış oldukları şiirlerinin geçmişten günümüze kadar gelmesinde ve nesilden nesile aktarılmasında yazılı kültürün yeri ve önemi büyüktür. Bu önem yaşamış oldukları dönemde kaleme aldıkları eserler aracılığıyla idrak edilir. Mecmualar ile ilgili ifade ettiklerimiz kesinlik taşımasının yanında ihtimalleri de içinde barındırır. Bu ihtimallik mecmua ve divan karşılaştırmasında nüsha farkı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mecmualar bu açıdan tarihi bir kültür işlevi görerek şaire ve yaşadığı döneme ışık tutar ve şairin divanında yer almayan şiirlerin ortaya çıkmasına imkân sağlar. Aynı zamanda mecmualar aracılığıyla daha önce hiç adı duyulmamış bir şairin şiirlerini inceleme imkânına sahip olunur.

Mehmet Fatih Köksal'ın mecmuaların Türk edebiyatı için önemini veya edebiyatın tarihine, bilgilerine kazanımlarını ifade eden yazısından maddeler olarak şunlar anlaşılmaktadır:

1. Hiçbir eserde adı geçmeyip ismi unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda yer verildiği görülmektedir.
2. Bildiğimiz şairlerin bilinmeyen şiirleri divanlarda olmayıp mecmualarda rastlanabilmektedir.
3. Birçok şairin divanlarında yer alan şiirlerinin farklı biçimde yani beyitlerin fazla, eksik; nüshaların farklılığı gibi durumunda yazıldıklarına rastlanması mümkündür.

4. Mecmualarda bilinmeyen haberdar olduğumuz halde nüshasına rastlanılmayan eserlerle de karşılaşmak mümkün olmaktadır. Buna en iyi örnek mevlid, mi'raciye, kırk hadis, hasb-i hâl, şehrengiz, yüz hadis, biladiye, bazı mektup ve münşeâtâ ait risaleler gibi normal uzunluktaki türlerin hemen hemen hepsi bu mecmualar arasında saklıdır.
5. Bildiğimiz nazım şekillerinin dışında biline gelen nazım şekillerinin benzerine rastlanılmayan farklı bend yapıları, kafiye tipleri, yeni karşılaşılmış olan türler, edebiyatımız içerisinde görmediğimiz aruz kalıpları gibi örnekler de mecmualarda karşımıza çıkmaktadır.
6. Mecmualar içerisinde çoğu kez şairlerin hayatı hakkında önemli bilgilere sahip olmuş oluyoruz. Mesela, ne zaman vefat ettiğini bilmediğimiz bir şairin ölümü ile ilgili belirtilmiş bir tarih manzumesiyle karşılaşılabileceği gibi araştırmacıların önemli bulabileceği derkenara yazılmış bilgi notu veya şiirin adı gibi de olabilir.
7. Birtakım şiir mecmualarında birden fazla şairin şiirinin yanında tek bir şairin şiirlerinin daha fazla yer aldığına tanıklık edilir. Derleyen kişinin şair olması mecmuanın önemini arttıracak için edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı çok büyük olacağından şüphesiz değerli sayılır.
8. Bazı mecmualar, şair olan - şiir sever kimseler tarafından derlenmiştir. Bu durumda tertip edenin şair olanlar tarafından bir araya getirilen mecmualarda ilgili şahsın / şairin zevkleri fark edilirken, dönemle ilgili genel beğenilerle ilgili büyük ölçüde ipuçlarında yakalanabilmektedir. Şairin döneminde mecmualarda çokça şiirinin var olması devriyle alakalı çok tutulduğunu, ayrıca sıklıkla kullandığı nazım şekillerinden şeklin beğenilmiş olduğunu, yine sıklıkla kullandığı kafiye yapıları ve aruz kalıpları bulunduğu dönemin beğenisini anlatan önemli ipuçlarıdır.
9. Genellikle dönemin zevklerini, edebi tercihlerini anlamakla beraber bireysel eğilimler de fark edilebilir. Bazı mecmualarda bulunan nazire şiirlerden şairlerin birbirleriyle olan etkileşimini ve zincirleme bağlarını da çıkarmak mümkündür.
10. Özellikle mecmualarda -mecmualar haricindeki eserlerin fevayid ve vikaye yapılarında kısmen- görülen edebiyat dışındaki bazı konular ayrıca ele alınması gereken önemli hususlardır. Neredeyse her mecmuada, boş kalmış sayfa ve derkenarlarda tarih kıt'aları, çeşitli dualar, otlarla ilâç yapım tarifleri, tılsım, tefe''ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, reml, müstakil matla' ve müfredler, vefk, kimi resmî kayıtların örnekleri, bazı münşeât örnekleri

çok fazla tesadüf edilen kayıtlardır. Mecmuanın boş kalmış sayfalarında edebiyat dışında çeşitli bilgilerin bulunması bu alanın dışında farklı alanlarda çalışan araştırmacıların da istifade edebileceği bilgileri kapsamaktadır. Bu konu edebiyat araştırmacılarından daha fazla çeşitli alanlarda çalışan araştırmacıların bu alana yönelimiyle mecmuaların konu kapsamı sadece edebiyat ile sınırlı kalmayarak edebiyatın dışında kültür ve dinler tarihine, sosyolojiye, halkbilimine, kültürel antropolojiye de hitap ederek Türk milletinin kültürel değerlerini açığa çıkaracaktır (Köksal, 2017).

Mehmet Fatih Köksal mecmuaların edebiyat tarihi içerisindeki öneminden bahsederken mecmuayı derleyen kişinin şair olması durumunda mecmuanın daha önemli hâle geldiğini ifade ederek mecmuanın edebiyat dışında çeşitli alanlarla ilgili de bilgiler içermesinden dolayı kültürel bir işlev gördüğünü açıklamış ve mecmualar farklı alanlarla ilgili bilgileri de içerisinde bulundurduğu için bütün mecmuaların bu yönüyle ele alınmasının çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Genel Bilgiler / Kuramsal Temeller / Kaynak Özetleri

Ali Emiri manzum eserler bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının (Vr. 43a-75a) arasında yer alan Osmanlı Türkçesi ile yazılan şiirler Latin harflerine aktararak metnin transkripsiyonlu şekli ortaya konulmuştur. Üzerinde çalıştığımız mecmua toplam 148 varaktan oluşmaktadır. Biz eserin 33 varağını (66 sayfayı) ele aldık. Mecmuanın 75b-100b sayfaları Ali Kaçmaz tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Şiirlerimiz talik yazı ile kaleme alınmıştır (Kaçmaz, 2018).

3.2. Materyal ve Yöntem

Metnimizi Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine transkribe ettikten sonra gerekli bulgular elde edilmiş ve metnimizin incelenmesi bu bulgular neticesinde gerçekleştirilmiştir. Şiirleri kaleme alan şairler ve bu şairlerin hangi yüzyıla mensup olduklarından yola çıkılarak dönem ile ilgili önbilgiye ulaşılmıştır. Tüm bu bilgilerin odak noktasını mecmuayı kaleme alan mürettibin/müstensihin ve dönemin oluşturduğu düşünüldüğünde şairlerin yaşamış olduğu yüzyıla bağlı olarak mürettibin/müstensihin ve toplumun o dönem için şiir zevkini de mecmualar aracılığıyla kavramak öngörülebilir hâle gelmiştir. Metinden aruz ve kafiye ile ilgili örnekler verilmiştir. Şiirlerde kullanılan vezin, bahir, nazım şekli ve kafiye hususiyetleri tabloda belirtilmiş, şairlerin biyografilerinden bahsedilmiş, imla ve metinde izlenilen yönteme değinilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Mecmûa'-i Eş'âr Nüsha Tavsifi

Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum eserler bölümünde 547 numarada kayıtlı bir şiir mecmuasıdır. Zahriye kısmında iki tane mühür bulunmakla birlikte Millet Yazma Eser Kütüphanesi'ne ait olduğunu gösterir niteliktedir. İstinsah tarihi hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Mecmuanın kapağı mukavva olup, vişne çürüğü rengine ve ince bir deri ile kaplanmıştır. Köşelerinde ve ortalarında üç nokta bulunmaktadır. Kâğıt krem aharlı olup, yaprakların bazılarında lekeler ve az da olsa mürekkep dağılmaları görülmektedir. Toplam 148 varaktan müteşekkil olan 547 numarada kayıtlı mecmua talik yazı ile kaleme alınmıştır. Sayfa çift sütundan oluşmuştur. Birinci sütunda şiirin ilk mısrası ikinci sütunda ise ikinci mısrası yer almaktadır. Başlıklar, mahlaslar ve bazı beyitler kırmızı bir mürekkeple yazılmıştır. Her sayfanın sonunda sol alt köşede bir sonraki sayfanın ilk kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılarak gösterilmiştir. Bu şekilde bir sonraki sayfanın hangi kelime ile başlayacağı bir önceki sayfada belirtilmektedir. Varaklarda daha çok müşir kullanılmıştır.

Tablo 1 Şairler-Yüzyılları-Şiir Sayıları

Sıra No:	Şairlerin İsimleri	Yaşadıkları Yüzyıl	Şiir Sayıları
1	Hayâlî Bey	16. yüzyıl	1
2	Nâtıkî	16. yüzyıl	2
3	Şâhidî	16. yüzyıl	1
4	Bağdatlı Rûhî	16. yüzyıl	1
5	Usûlî	16. yüzyıl	2
6	Cevrî	17. yüzyıl	2
7	Mısrî	16. yüzyıl	1
8	Sultan Mustafa	16. yüzyıl	1
9	Şihâbî	16. yüzyıl	1
10	Senâyî Hasan Şabânî	18. yüzyıl	1
11	Senâî	18. yüzyıl	1
12	Feyzî	?	1
13	Azbî Baba	18. yüzyıl	1
14	Rahmî	16. yüzyıl	1
15	Gubârî	16. yüzyıl	1
16	Kıyâsî	16. yüzyıl	1
17	Za'îfî	16. yüzyıl	1
18	'Âlî Efendi	16. yüzyıl	1
Toplam Şiir Sayısı			21

Tablo 2 Şairler- Şiir Numaraları- Nazım biçimi- Şiirin vezni- Şiirin bahri

Sıra No.	Şairlerin İsimleri	Şiir No.	Nazım Biçimi	Şiirin Vezni	Şiirin Bahri
1	Hayâlî Bey	1	Tahmis	Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün	Hecez
2	Nâtıkî	2	Muhammes	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
		8	Terci'i Bend	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
3	Şâhidî	3	Mu'aşşer	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
4	Bağdatlı Rûhî	4	Müseddes	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
5	Usûlî	5	Tahmis	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
		10	Mesnevi	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
6	Cevrî	6	Gazel	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
		15	Gazel	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
7	Mısrî	7	Gazel	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
8	Sultan Mustafa	9	Terci'i Bend	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
9	Şihâbî	11	Gazel	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
10	Senâyî Hasan	12	Tesmîn	Mef' ülü/ Mefâ' ilün/ Mef' ülü/ Mefâ' ilün	Hecez
11	Senâî	13	Terci-i Bend	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
12	Feyzî	14	Müseddes	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
13	Azbî Baba	16	Muhammes	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
14	Rahmî	17	Terci-i Bend	Mef' ülü/ Mefâ' ilün/ Mef' ülü/ Mefâ' ilün	Hecez
15	Gubârî	18	Terci-i Bend	Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilâtün/ Fe' ilün	Remel
16	Kıyâsî	19	Terci-i Bend	Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün	Remel
17	Za'îfî	20	Gazel	Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün	Hecez
18	Âlî Efendi	21	Müstezat	Mef' ülü/ Mefâ' ilü/ Mefâ' ilü/ Fe' ülün	Hecez

Tablo 3 Şairler- Şiir vr. Numaraları- Şiir Numaraları- Divan

Sıra No	Şairlerin İsimleri	Varak Numarası	Şiir Numarası	Divan
1	‘Âlî Efendi	75a	21	Var
2	Azbî	68b	16	Var
3	Cevrî	48b	6	Var
		66b	15	
4	Feyzî	66a	14	
5	Gubârî	71a	18	Var
6	Hayâlî Bey	43a	1	Var
7	Kıyâsî	72b	19	Var
8	Mısrî	49a	7	Var
9	Nâtıkî	44a	2	Var
		50a	8	
10	Rahmî	69b	17	Var
11	Rûhî-i Bağdâdî	46a	4	Var
12	Senâyî Hasan Şabânî	62a	12	Var
13	Senâî	63b	13	Var
14	Sultan Mustafa	53a	9	?
15	Şâhidî	45a	3	Var
16	Şihâbî	61a	11	Var
17	Usûlî	47b	5	Var
		54b	10	
18	Za’îfî	74a	20	Var

? : Divanı olduğu belli değil

4.2. Mecmuanın Şekil Bakımından İncelenmesi

4.2.1. Aruz unsurları bakımından incelenmesi

Tablo 4 Aruz Bahirleri ve Kalıpları- Kullanıldıkları Şiir Sayısı

Aruz Bahirleri ve Kalıpları	Kullanıldıkları Şiir Sayısı
Remel Bahri	16
Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün	7
Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün	6
Fā' ilātün/ Fā' ilātün/ Fā' ilün	3
Hecez Bahri	5
Meḥ' ülü/ Meḥā' ilün/ Meḥ' ülü/ Meḥā' ilün	2
Meḥā' ilün/ Meḥā' ilün/ Meḥā' ilün/ Meḥā' ilün	2
Meḥ' ülü/ Meḥā' ilü/ Meḥā' ilü/ Fe' ülün	1
Toplam Şiir Sayısı	21

Mecmuamızda aruz bahirlerinden en fazla Remel bahri kullanılmıştır. Remel bahri içerisinde ise Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün kalıbının daha sık kullanıldığı görülmektedir. Mecmuadaki şiirlerde aruzla ilgili çeşitli hususiyetlere rastlanmaktadır. Aruzla ilgili özellikler içerisinde en fazla *imale* yapılmıştır. Daha sonra *med*, *vasl*, *zihafa* yer verilmiştir.

Vasıl: Aruzda sonu ünsüzle biten bir kelimeyi vezin gereği ünlü ile başlayan kelimeye bağlayarak okumak anlamına gelmektedir. Aşağıdaki bentde altı çizili hece vasla örnektir:

Feth u nuşret mendedir men cümleye oldum mu'ın

Mazhar-ı zâtem bugün 'ayne'l-yakîn haqq'al-yakîn

Gevher-i zât-ıla pür aña menem genc-i metîn

Bende maḥfi oldı ğaybü'l ğaybuñ eṣrârı hemîn

Bendedir sırr-ı emānet aña kenz-i mübhemem (7/2)¹

Medd (İmāle-i memdûde): Saraç (2017), aruzda bileşik hecelerin kendi değerinden biraz daha fazla uzun okunması, asıl anlamı (uzatma, çekme) olarak tanımlamıştır. Şiirlerden örnekle şu şekildedir:

Mest-i hamrî dehr elinden kaçd ide gör himmetüñ

Gir harābāt içre seyr it koma elden gayretüñ

Medh-i yārān zemm-i nā-dāndan biri it şöhetüñ

Hün-ı dil nüş eyle ‘ âlem bilmesün keyfiyyetüñ

Hem yine dürd-keş-i mey-hâne ol ‘ işret budur (6/3)

İmāle: Saraç (2017), asıl anlamı kafiye gereği bir kelimedeki fetha ve zammenin kesre şeklinde okunması veya ā uzun ünlüsünün ey veya iy şeklinde inceltilerek okunması anlamına geldiğini belirterek *imale* açık heceyi kapalı hece yerine koymak olduğunu belirtmiştir. Aşağıdaki altı çizili hecelerde imale yapılmıştır:

Melāmet deştini geşt eyleyüp hayretde mecnūnlar

Gedā oldı bu yolda niçe Dārā vü Ferīdūnlar

Fenā ser-menzilinde dîdelerden akıdup hūnlar

Hamīde kadlerine rişte-i ‘ aşkı dağup bunlar

Atarlar tîr-i maşşūdı nedendür yayı bilmezler (1/4)

Zihaf: Saraç (2017), zihaf’ın kelime olarak aslından uzaklaştırmak anlamına geldiğini belirtmiş ve aruz terimi olarak iki anlama geldiğini bildirmiştir. Birinci anlamı, aruz tef’ilelerinde meydana gelen değişikliklerdir. Ancak Türk edebiyatında bu anlam unutulmuş ve zihaf, uzun okunması gereken hecelerin kısa okunmasına (kapalı hecelerin açık hece hâline getirilmesi) ad olmuştur. İmale yaklaşık olarak şiirlerin her mısrasında görülürken buna karşılık her beyitte zihaf görülmemektedir. Aşağıdaki altı çizili heceler

¹ Taksim işaretinin sol tarafındaki rakam tezimizdeki şiir numarasını, sağ tarafındaki rakam ise beyit/bent numarasını göstermektedir.

zihafllı hecelere örnektir:

Şevk-ı medh-ile dilim āyinedür kim anda

Görinen ma‘nî-i ‘aşkuñ şuver-i ‘âlemdir (15/30)

4.2.2. Kafiye bakımından incelenmesi

Müesses kafiye: Saraç (2017), mürekkebe kafiyesinin içinde yer alan *müesses kafiye*yi içerisinde te’sis harfinin bulunduğu kafiye olarak tanımlamıştır. Aşağıdaki şiirde te’sis harfi bold (kalın) yazı ile gösterilmiştir:

Ezelden ‘âdet olmışdur tarîk-i Hâkda ey güm-râh

Gözün ‘ayne’l-yağinden aç nazar kıl sırra ol âgâh

Bugün giydüğünü bir gün dağı giymez olanlar şâh

Tecellî eylemez bir şüret ile iki kez Allâh

Görür her lahzada bir ân u pür-şân ol ki bînâdur (20/3)

Mürdef kafiye: (Saraç, 2017), mürekkebe kafiyesinin içerisinde yer alan Mürdef kafiye, ridf harfinin bulunduğu kafiye olduğunu bildirmiştir. Aşağıdaki şiirde *hurûf u imlâ* harfleri bold (kalın) yazı ile gösterilmiştir:

Geldi Rabbü’l-‘âleminden ol resûl

Âyet-i rahmet gibi kıldı nüzûl (10/98)

Mukayyed kafiye: (Saraç, 2017), *kâfiye-i mukayyedenin* mürekkebe kafiyesinin içerisinde yer aldığını belirterek mukayyed kafiye, kayd harfinin bulunduğu kafiye olarak tanımlamıştır. Aşağıdaki şiir mukayyed kafiye örnektir:

Zât-ı insân gevher-i bî-‘aybdur

Nüşâ-i dîbâce-i lâ-raybdur (10/51)

Cinas

(Saraç, 2019), anlamları farklı lafızlar arasındaki yazılış ve söyleyiş benzerliğinin bulunduğu en az iki veya daha fazla kelimenin birbirine benzemesi demek olduğunu söyleyerek cinası, tam cinas (cinâs-ı tām) ve tam olmayan cinas (cinâs-ı gayr-ı tām) olmak üzere iki kısma ayrıldığını bildirmiştir:

Tam cinas (cinâs-ı tām): Basit ve mürekkebe olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

cinâs-ı mefrûk: Mürekkebe cinasın içerisinde yer alan yazılışları farklı kelimelerden meydana gelen cinâs-ı mefrûk, şiirlerden örnekle şu şekildedir:

Dâne için düşme cihân **dāmına**

‘ Ārif-iseñ kıl nazar **encāmına**

Derd u ser-encāma humārı bilen

Hamra ne hoş meyl ide **yā cāmına**

Dünyāda ’olan zevk [ü] şafā ’ izz ü nāz

Degmeye ālāyış ü **ālāmına**

Virme gönül mālına vü **cāhına**

Qalma bunuñ nengine vü **nāmına**

‘ Āşıkuñ ahvāline kılma nazar

Himmetine kaşdına **ıkdāmına**

Sen seni bilme anı bil sen seni

Sen seni bildüñ ise bildüñ anı (3/4)

Tam olmayan cinas (cinâs-ı gayr-ı tām): (Saraç, 2019), tam cinas içinde kelimelerin yazılışlarının aynı veya farklı olması, bir kelimenin diğer kelimenin bir parçası olarak müstakil olmaması, kelimelerin her ikisinin isim veya fiil olması veyahut birinin isim birinin fiil olması gibi durumların haricinde yer alan tam olmayan cinasın, bu özelliklerin birinde bile benzerlik bulunmaması olarak adlandırmıştır.

cinâs-ı lâhik: (Saraç, 2019), mahreçleri birbirinden uzak olan kelimeler olarak ifade ederek, cinâs-ı lâhik şiiirlerden örnekle şöyledir:

Nice bir ey dil esîr-i t̃aleb-i **cāh** olasın

Hizmet it mürşid-i kāmillere kim **şāh** olasın

*Men ‘arefmes’*elesinden eger **āgāh** olasın

Sālik-i rāh-ı Hudā ‘*ārif-i* **billāh** olasın

Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘aşk-ı mecāz

Ola gör ‘ālem-i taḥkīke irüp maḥrem-i rāz (4/4)

Cinâs-ı merdûf: (Saraç, 2019), cinası meydana getiren kelimelerden birinin harf sayısının kelimenin başında fazla olması durumuna geldiğini belirterek cinâs-ı merdûf, şiiirlerde birçok örneğine rastladığımız cinas türlerinden biri olarak şu şekildedir:

Varlığına ne ebed var ne **ezel**

Ol-durur pes lā-yezāl ü lem-**yezel** (10/29)

Cinâs-ı mükerrer

Cinaslı kelimelerden birinin, diğer kelimenin son hecesiyle yazılış ve okunuş bakımından aynı olması bu sanatı meydana getirmektedir:

Bu arada kim suḥan **kūtāhdur**

Ḳısmetümüz bizüm hemān bir **āhdur** (10/84)

Cinâs-ı mümâsil: (Saraç, 2019), cinası oluşturan kelimelerden her ikisinin isim veya fiil olması durumunda oluştuğunu belirtmiş, tam cinasın içerisinde yer alan cinâs-ı mümâsil şiiirlerden örnekle şu şekildedir:

Pādişāhsın taḥt **dünyādur saña**

Bād ferrāş ebr **şakḳādur saña** (10/55)

Cinâs-ı muharref: Kılıç ve Yetiş (1993)'e göre cinası meydana getiren kelimeler arasındaki farklılık hareke ve sükûndan kaynaklanmaktadır. Usûlî'ye ait şiirin bir beyti şu şekildedir:

Firâka döymeyen yârin unudur

Bugün görmese ger yarın unudur (10-11/19)

4.3. Şairlerin Biyografileri

4.3.1. Alî Mustafa Efendi

(d. 948/1541- ö. 1008/1600)

Devrinin tanınmış âlimlerinden iyi bir tahsil görerek yetişen Alî (ö. 1008/ 1600), 2 Muharrem 948 Pazartesi (25 Nisan 1541) gecesi saat birde Gelibolu'da dünyaya gelmiştir. Babası Ahmed adında bir tüccar olup Abdullah veya Abdülmevlâ diye söylenen dedesinin ise bir devşirme olduğu anlaşılmaktadır (Atsız, 1968). Çeşitli memleketlerde divan kâtipliği ve defterdarlık yapmış, Şam valiliğine atanmış, ancak görevine başlamadan bu görevden azledilmiştir. Cidde sancakbeyliği görevine başlamadan evvel 1600 tarihinde Cidde'de vefât etmiştir. Velûd bir şair olan Mustafa Alî çok sayıda eser yazmıştır. Türkçe ile 4 divan ve Farsça ile 1 divan kaleme almıştır. Asıl şöhretini nesir sahasında ortaya koyduğu eserleri ile kazanmıştır (Kütükoğlu, 1989). *Kühû'l Ahbar* adlı eseri içerisinde barındırdığı bilgiler itibariyle önemli bir eserdir. Sadece Osmanlı tarihiyle ilgili bilgiler içermemekle beraber aynı zamanda Peygamberler Tarihi, İslam Tarihi, Türk ve Moğol Tarihi ile ilgili bilgileri de ihtiva etmektedir. Bu yönüyle çok geniş kapsamlı bir eser olduğu söylenebilir (Banarlı, 1983).

4.3.2. Azbî Baba

(d. ?/?-ö. 1149/1160/1736/1747)

Kütahya'da dünyaya gelen asıl ismi Mustafa olan Azbî Baba'nın doğum tarihi ile ilgili kaynaklarda bir bilgi bulunmamaktadır. Divanında ailesi hakkında fazla sayılmasa da birtakım bilgilere rastlanılmaktadır. *İki seyyid-zâde oğlum yâr-ı gârımdır benim* dediği bir şiirinin mükerrer beytinde soyunu Hz. Muhammed'e dayandırdığını ifade etmiştir. Hakîr ve Râvî isimlerine sahip biri şair olan tasavvuf ehli olan iki oğlunun olduğunu aynı şiirinde dile getirmiştir. Şahkulu Sultan Bektaşî Dergâhı'nın haziresinde bulunan bir mezar taşında geçen *Azbî Dedezâde* ifadesi ile bu mezar taşı şiirde sözünü ettiği

oğullarından birine ait olabileceği izlenimini vermektedir. Medrese tahsilini Kütahya'da tamamlayan İstanbul'a gelerek orduya katılan ve Dergâh-ı Âlî çavuşluğuna kadar yükselen Azbî Baba görevindeyken Niyâzî-i Mısırî'yi Rodas'a 1083/ 1673'te sürgüne götürmekle görevlendirilir. Görev sırasında Niyâzî-i Mısırî'nin bir kerametini görerek etkilenmesiyle, beraber geçirdikleri süre içerisinde bu etki ona intisap etmesi ile sonuçlanmıştır. İntisap etmesi ile ilgili bütün kaynaklar aynı düşüncüyü paylaşıyorlar da Niyâzî-i Mısırî'den hilafet alıp almadığı konusu hakkında farklı görüşler mevcuttur. Kendisinin de bu konuyla ilgili bilgi vermediği görülmektedir. Bir şiirinde Bektaşî Şeyhi Elvan Efendi'yi mürşit kabul ettiğini söylemiştir. (Tatçı 1997), Azbî Baba'nın Niyâzî-i Mısırî'den hilafet almadığını Bektaşî Şeyhi Elvan Efendi'yi mürşit kabul etmesinden kaynaklı olduğu görüşündedir. Bu konu hakkında kesin bir bilginin olmadığı söylenebilir. Ancak Mısırî'nin 1694'te vefatıyla birlikte Şahkulu Sultan Bektaşî Dergâhı'nda Bektaşî Şeyhi Elvan Efendi'ye intisap ettiğine dair kaynaklarda bir bilgi yer almaktadır. Kaynaklarda vefatıyla ilgili kesin bir bilgi olmamasının yanında 1149/ 1736 veya 1160/ 1747 yılları söylenmektedir.²

4.3.3. Bursalı Rahmî

(ö. 975/1567-68)

Bursada dünyaya gelen Rahmî (ö. 975/1567-68) Sehi Bey Tezkiresinin sekizinci tabakasında: *nev-niyâz olan yiğitler* kısmında zikredilmiştir. Bunun için tezkirenin yazılış tarihi olan 945/1538 senelerinde henüz çok genç ve 18-20 yaşlarında olduğu anlaşılmaktadır. 920-25/1514-1519 yılları arasında doğmuş olduğu tahmin edilmektedir (Tarlan, 1948). Bursalı Cinânî tarafından ölümüne *Bâdâ rahmet-i Rahmî mezîd* (975) tarihi düşürülmüş olup ayrıca *Cân-ı Rahmî'ye rahmet* tarihi söylenmiştir (Tılgı, 2007). Asıl adı Pir Mehmet olan Rahmî, Nakkaş Bali'nin oğludur. Genç yaşta şair olarak üne kavuşmuş ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın ve Şehzâde Mustafa'nın himayelerini kazanmış ancak onların öldürülmesi üzerine kendisini destekleyen, elinden tutan olmamıştır. Celâleddin Salih Çelebi'den mülâzım ve Yenişehir'de müderris olan Rahmî'nin öğrenimini sürdürdüğünü söyleyebiliriz (İpekten vd. 1988). Talebe taifesinden olduğu söylendiği üzere ve eserlerinde de edebi ilimleri tahsil ettiği anlaşıldığından hareketle Kınalızade ve Riyazîye göre de müderrisliğe kadar yükselmiştir (Tarlan, 1948).

² <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azbi-baba-mustafa-kutahyali>

Tezkirelerde Rahmî'nin şiirdeki yeteneğinden ve başarısından söz edildiği, şiirlerinin rağbet gördüğü belirtilerek nakış sanatındaki mahareti övülmüştür. Güzelliğiyle ön plana çıktığı için Taşlıcalı Yahyâ Bey'in *Şehrengîz-i İstanbul*'u ile Lâmiî Çelebi'nin *Şehrengîz-i Bursa*'sında tavsif edilmiştir (Tıǧlı, 2007). Nitekim Sehi Bey, Lâtîfi, Ahdî ve Âşık Çelebî Tezkirelerinde de güzelliğine işaret edilmiştir. Defterdar İskender Çelebi aracılığı ile Sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim edilmiş ve paşa tarafından birçok ihsana ve övgüye nâil olmuştur. Kanûnî Sultan Süleyman şehzadesi Mustafa Sultanın sünnet düğününde bir kaside yazarak ve Kınalızâdenin ta'birince *Ol pâdişâh-ı hûbân ve sultân-ı meh-rûyân meclis-i Şâh-ı Cihânda kasîde-i belâgat 'unvânın okumakla... emsal ve akranı arasında çok şöhet bulmuştur. Mezarı Bursa Yenişehir'*dedir (Tarlan, 1948).

4.3.4. Cevrî

(d. 1005/1595 ?- ö. 1065/1654)

Asıl adı İbrâhim olan Cevrî (ö. 1065/ 1654) İstanbulludur. Ailesi hakkında kesin bilgiye sahip olunmamasının yanında babasının adı bile bilinmemektedir. Ancak 1065 H./1654 M. de öldüğüne ve Emîr Halîfe için yazdığı bir Mesnevî'nin bitirilişine düşürdüğü tarih sebebiyle 1005 H./1595 M. de doğduğu söylenebilir. Şairin ölüm tarihi ile ilgili bazı kimselerin tarih kıtaları yazdıkları görülmüştür. Nisârî Cevrî'nin ölüm tarihini Farsça bir mısra ile şu şekilde dile getirmiştir:

Nisârî: Reft Cevrî ez-cihân-ı bî-vefâ (Cevrî vefâsız dünyadan gitti).

Sene: 1065 (Ayan, 1981).

4.3.5. Feyzî

Feyzî isimli birçok şair bulunmaktadır. Ancak şairin Simkeş-zâde Feyzî olmadığını Feyzî'ye ait olan şiirin Simkeş-zâde Feyzî divanında tahmisler kısmında yer almadığını ifade edebiliriz (Coşkun, 1990).

4.3.6. Gubârî

(ö. 974/1566)

Asıl adı Abdurrahman olan Gubârî (ö. 974/ 1566) *Kâ'benâme* adlı eserinde *Mekke şehrin dilde çün berk eyledim / Akşehir'i ol zaman terk eyledim / Mevlidimdir gerçi ol şehir-i şerîf* mısralarında belirttiği üzere Akşehir'de dünyaya gelmiştir. Akşehir'de öğrenimine

başlayan Gubârî İstanbul'a gitmiş ve medrese eğitimini burada sürdürmüştür. Eğitim hayatında devrin tanınmış müderrislerinden olan Kınalızâde Ali ve Müslim çelebilerden ders almıştır. O sırada aynı zamanda Şeyh Hamdullah'ın oğlu olan Mustafa Dede'den hat yazı çeşitlerinin genel olarak ismine verilen *aklâm-ı sitte* yazı türlerini öğrenmiş ve eğitimini tamamladıktan sonra bir süre medreselerde müderrislik yapmıştır. 1534 yılında Kanûnî'nin Irak seferine ordu kâtibi olarak katılan Gubârî, 1535 yılında seferden döndüğünde tasavvufa olan ilgisinden dolayı resmi görevinden ayrılıp Nakşibendi şeyhi Ahmed Emîr Buhârî zâviyedarı Şeyh Abdullatif Efendi'ye intisap ederek Şeyh Vefâ Tekkesi'nde sülûkünü tamamlamıştır. Aynı zamanda Kanûnî ile Irakeyn seferindeyken yazdığı *sor* redifli gazelinin özellikle bir beyti meşhur olmuştur ki beyit şu şekildedir:

Gubârî makdem-i şâhîden istersen haber almak

Gubâr ol yollar üstünde gelenden sor gidenden sor

Bu beyite Gelibolulu şair Sürûrî tarafından bir nâzire söylenmiştir (Alparslan, 1996).

Şeyh Vefâ Tekkesi'nde sülûkünü tamamlayan Gubârî burada geçirdiği günlerini yazdığı bir beyitle dile getirmiş ve o sıralarda şiir yazmaya çok yeni başlamasıyla beraber edebiyat dünyasında yerini almaya başlamıştır. Tekkede geçirdiği günlerini aşağıdaki beyit ile dile getirmiştir:

Ser-i kûy-i Vefâ'nın hâksârı

Ayaklar toprağı ya'nî Gubârî (Alparslan, 1996).

Edebiyat dünyasında isminden söz ettiren Kınalızâde Hasan Çelebi, tezkiresinde Gubârî'nin Tercî-i Bendi ile şairler arasında şöhret bulduğunu söylemiştir. Tercî-i Bend'in;

Gâfil olma gözüñ aç âlem-i kübrâsın sen

Sidre vü levh ü kalem arş-ı muallâsın sen (Alpaslan, 1996).

Meşhur Tercî-i Bend mecmuada geçmektedir.

1537 yılında şeyhi Abdüllatif Efendi'nin işareti üzerine hacca giden Gubârî uzun bir süre orada mücâvir olarak kalmıştır. Daha sonra nişancı Ramazan Çelebizâde Mehmed Çelebi'nin aracılığı ile surre eminliğine getirilmiştir. İlk eserlerinden biri olan

Kâ'benâme'yi burada kaleme alan Gubârî, Mekke'de kaldığı süre boyunca dervişane bir hayat sürmüş buradan dönerken Kütahya'ya uğrayarak Kanûnî'nin burada sancak beyi olan küçük oğlu Şehzade Bayezid'in hizmetine girmiştir. Burada önce kapı kulları arasına katılmış daha sonra liyakati sebebiyle Bayezid'in oğlu Orhan Çelebi'ye hoca olarak tayin edilmiştir (Alparslan, 1996). Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısımında ibare şu şekilde belirtilmiştir:

Hikmet Hudānuñdur Mekke-i Mükerrermeden sefine ile Rūma gelürken kendünüñ yolu Kütāhiyyeye uğradı. Tūl-ı āmāla mübtelā degülin dir iken Sultān Bāyezīdūñ evlād-ı kirāmı hāceligi teklif kılındı. Merhūm Surūrīye bi'z-zāt vāriş-i mülk ta'līmini cā'iz görmemişken kendüsi vāriş-i mülküñ evvelā 'ibādına giderek Orhan nām şehzāde-i pāk-nihādına mu'allim oldı şeklindedir (İsen, 1994).

Bu vazifeyi kabul ettiğinden dolayı Gelibolulu Sürûrî tarafından eleştirilmiştir. Görevindeki hizmetleri dolayısıyla Kanûnî'nin dikkatini çeken Gubârî onun emriyle 1551 yılında *Şāhnâme* adlı eserini yazmaya başlamıştır. Şehzade Bayezid ile Şehzade Selim arasında meydana gelen çatışmada Bayezid yenilip İran'a kaçtıktan sonra onun adamıdır düşüncesiyle 1561'de Yenihisar'da bir zaman hapsedilmiş ve dostları Ferhad Paşa ve Abdurrahman Çelebi'nin yardımı ile kurtulmuştur (Alparslan, 1996). Hayatının son günlerini Mekke-i Mükerreme'de geçirmiş, 974 tarihinde vefat etmiştir (Bursalı Mehmed Tahir, 1999).

4.3.7. Hayâlî Bey

(d. 903-905 ?/ 1497-1499 ?- ö. 964/1557)

Hayâlî Bey (ö. 964/1557) şair Usûlî gibi Vardar Yenicesi'nde dünyaya gelmiştir. Asıl adı Mehmed olan şairin sanı ise Bekâr Memî'dir. Âşık Çelebi'nin ifadesiyle *gaziler ocağı arifler durağı* olan bu şehir Usûlî, Hayretî, Garîbî, İlâhî gibi şairler ve mutasavvıflar yetiştirmiştir. Usûlî ve Hayretî ise Hayâlî Bey'in yakın arkadaşı idiler. Hayâlî Bey gençlik çağında iken Vardar Yenicesine gelen Baba Ali Mest-i Acemi adlı ünlü bir Kalenderî şeyhi dervişleriyle tanışmış ve onların sohbetlerinde bulunmuştur. Bir zaman Sarıgürz namıyla meşhur olan zamanın İstanbul kadısı Nureddin Efendi'nin dikkatini çekmiştir. Nureddin Efendi şariat hükümlerini uygulamadaki katı titizliğiyle tanındığı için Hayâlî'yi sineleri uryan, kılık-kıyafetleri perişan, baş kabak yalın ayak Rumeli çıplakları arasında görünce şöyle söylemiş: *böylesine peri gibi güzel tüysüz oğlanın bu rafızı cinlerinin yanında durması ne akla ne âdete uyar* diyerek onların arasından alarak İstanbul

muhtesibi Uzun Ali adlı zahid bir kişinin terbiyesine vermiştir. Hayâlî Bey, Uzun Ali'nin himayesinde eğitimini sürdürmüş bir yandan da şiirler yazmıştır. Yazdığı şiirlerinin ünü şairler ve şiir severler arasında yayılmaya başlayınca zekâsı ve devlet işlerindeki becerikliliğiyle meşhur olan, yetenekli kişilerin üstüne kol-kanat girmesi ile tanınan Kanûnî'nin tahta oturduğu yıllarda meşhur Defterdar İskender Çelebi Hayâlî'nin şiir yazmadaki kabiliyetini keşfeden ikinci insan olmuştur. İskender Çelebi onu bir süre yanında bulundurmuş daha sonra padişahın gözde dostu ve aynı zamanda eniştesi olan İbrahim Paşa'ya takdim etmiştir. Hayâlî Bey İbrahim Paşa'nın gözde şairi ve meclislerinden eksik etmediği nedimi olmuştur. Nitekim Kanûnî'ye de takdim edilen Hayâlî Bey Kanûnî tarafından ulufeye bağlanmış sonra tımar verilerek Bey olmuştur. Kanûnî'nin yetenekli kişilere himaye göstermesinin yanında Hayâlî Bey'e gösterdiği müstesna himayenin bir eşini ancak Bâkî'ye göstermiştir (Çavuşoğlu, 1987).

Hayâlî'nin İbrahim Paşa ve Kanûnî döneminde ön planda olması dönem şairlerinin kendisini kıskanmalarını da beraberinde getirmiştir. Âlî, Hayâlî'nin şiirde gösterdiği marifeti *Bülend-edâyı Rum şairlerine gösteren çağının şairler sultanıdır* diyerek vurgulamıştır (İpekten vd. 1988). Hayâlî'nin asıl şahsiyetini yansıtan şiirleri gazelleri olmuştur. Kendi döneminde yaşayan Sâfî, Huşûî, Âlî ve Yetim Ali Çelebi gibi pek çok şairin övgüsüne mazhar olan Hayâlî, Fuzûlî başta olmak üzere Rahmî (Pîr Mehmed), Ulvî, Vâhidî gibi şairler üzerinde de etkili olmuştur. Nitekim Rahmî'nin şahsiyeti üzerinde en fazla etkili olan Hayâlî Bey olmuştur.

Hayâlî Bey'in hayatının son yıllarına dair fazla bilgi bulunmamıştır. Edirne'de vefat eden Hayâlî'nin kabri, Uzunkaldırım Mezarlığı'na karşı dedelerinden kalma Vize Çelebi Mescidi avlusu önünde bulunmakta olup kendi yaptırdığı Lüleli Çeşme'nin sol tarafında pencere yanında bulunmaktadır. Arşı Hayâlî Bey'in vefat tarihini şu mısra ile dile getirmiştir: *Sözü dilde, hayâli gözde kaldı*. (Kurnaz, 1998).

4.3.8. Kıyâsî

(d. ?/?- ö. ?/?)

İbrahim Efendi olarak bilinen Kıyâsî'nin (ö. ?/?) bazı kaynaklarda adı Kıyâsî olarak geçmektedir. Kastamonulu olan şairin hangi dönem şairi olduğu konusunda çeşitli kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında Hasan Çelebi ve Şemseddîn Sâmî'nin *Kâmûsu'l Â'lâm* adlı eserinde II. Bayezid dönemi şairi olduğu, Âşık

Çelebi'ye göre ise Kanûnî devri şairlerinden olduğu vurgulanmıştır. Mehmed Süreyya'nın hazırladığı *Sicill-i Osmanî* (IV) adlı eserde ise III. Murad devrinin başlarında vefat etmiş olduğu bilgisine yer verilmiştir. Sipahi zümresinden olduğunu tahsil gördükten sonra ise Kadılık yaptığını ifade edebiliriz (TDEA, 1982).

Kühü'l-Ahbarın tezkire kısmındaki bilgilerden hareketle Kıyâsî'nin farklı meslek alanlarına yöneldiği, aynı zamanda Galata ve Eyüp naipliğinde bulunduğu ancak bu görevlerini uzun süre devam ettiremediği söylenebilir (İsen, 1994).

4.3.9. Nâtıkî

XVI. yüzyıl şairi olan Nâtıkî aslen Musulludur. Mecmuamızda Nâtıkî'ye ait iki şiir yer almaktadır. Nâtıkî isimli bir diğer şair Edirneli Celilî-zâde (Nâtık Mehmed Efendi) ile Ahmed Dursun Nâtıkî'dir.³

4.310. Niyâzî-i Mısırî

(d. 1027/1618-ö. 1105/1694)

Niyâzî-i Mısırî'nin (ö. 1105/1694) doğum yeri Malatya'dır. Öğrencilik yıllarında bir süre Mısır'da kaldığı için Mısırî adını taşısa da doğum yerinin Malatya olduğu söylenmektedir. Mısırî Malatya'da dünyaya geldiğini ise *Mevâidü'l-İrfan* adlı eserinde:

Ben doğum yerim olan Malatya'da ilk ilim talebinde bulunduğum sırada, gönlümde tarikat-ı sufiyyeyi bilmek arzusu vardı sözleriyle ifade etmiştir (Aşkar, 1998).

Ne zaman doğduğu konusunu ise şu sözlerle ifade eden Niyâzî-Mısırî 1027 yılında dünyaya geldiğini mecmûasında açıklamıştır: *Fakir bin yirmi yedi senesinde dünyaya gelmişem* (Aşkar, 1998). Kendisi hakkında yazılan ilk menâkıbnâmelerde doğum tarihi şöyle geçmektedir:

Doğum yeri olan Malatya'da şehit II. Osmanın tahta çıkmasının hemen akabinde, hicretin 1027 yılının Rebîu'l-Evvel ayının 12. Cuma günü dünyaya gelmiştir (Aşkar, 1998).

Hem kendi mecmûasında hem de kendisi hakkında yazılan ilk menâkıbnâmelerde 1027 yılına işaret edilmektedir. Aşkar, bu kaydın esas alındığında, miladi takvime göre Niyâzî-i Mısırî'nin 9 Mart 1618 Cuma günü dünyaya gelmiş olduğunun muhtemel olduğunu ifade

³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/natiki>

etmiştir. Mısırî'nin şiire nasıl başladığı, ilim tahsilinde çeşitli aşamalardan geçerek önemli bir şair konumuna gelmesinde şüphesiz ki iyi bir eğitimden geçmiş olması ve bu eğitimlerin ise belli âlim ve hocalardan almış olmasının etkisi büyük olmuştur. Gençlik döneminde ilk başlarda tahsili sırasında sufilere muhalif bir tavır içerisinde olan Niyazî-i Mısırî onların meclislerine dahi gitmemiş ancak zaman içerisinde bu görüşünün değişerek bir Halveti şeyhine intisap ederek eğitimine devam etmiştir. Babası da Nakşibendi dervişi olması nedeniyle Niyazî-i Mısırî'yi kendi şeyhine götürmek istemiştir. Ancak bu şeyhi kâmil bulmayan Mısırî babasının teklifini kabul etmediğini ifade etmiştir. Diyarbekir ve Mardin'de tahsili için iki önemli şehir olmuştur. Şeyhi Malatya'dan ayrılınca alanındaki zahir ilimleri tahsil etmek amacıyla Diyarbekir'e gitmiş orada bir yıl kalmış daha sonra Mardin'e geçmiştir. Bu şehirlerde kaldığı süre boyunca âlimlerden mantık ve kelam dersleri almıştır. Kahire'de onun hayatında önemli bir merkez olmuş, 1050 yılında Kahire'ye gidip Ezher medreselerinde ilim tahsiline başlamıştır. Kahire'de Şeyhûniyye Külliyesi'ndeki Kâdirî Tekkesi'nin şeyhine intisap etmiş, bir gün kendisinin ilim ve tasavvuf yolunda büyük bir gayretle çalıştığını gören şeyhi zahir ilmi talebinden tamamen vazgeçmedikçe tarikat ilminin kapılarının kendisine açılmayacağını söylemesi üzerine bundan çok etkilendiğini ve ikisi arasında kararsız kaldığını dile getirmiştir. Şeyhinin bu şekilde bir tercihte bulunmasını söylemesi üzerine Niyazî-i Mısırî rüyasında Abdülkâdir-i Geylânî'yi görmüştür. Geylânî'nin kendisine zâhir ilimleri öğrenmeye devam ederek amel etmesini, tarikat ilmini ise bir mürşid ile öğrenebileceğini ancak kendisini irşad edecek kişinin bu şehirde olmadığını söylemesiyle üç yıldır kaldığı Kahire'den şeyhinin izniyle ayrılmıştır (Aşkar, 2007). Künyesi genellikle *Eş-Şeyh Muhammed Niyazî-i Mısırî el-Halvetî bin Ali Çelebi* olarak bilinen Niyazî-i Mısırî, şiirlerinde bazen Mısırî bazen de Niyazî mahlasını kullanmıştır. Her iki mahlasın kullanıldığı dönemler için farklı yorumlara gidilmiştir. Bu yorumlar doğrultusunda Abdülbaki Gölpınarlı, gece yazdığı şiirlerinde Niyazî, gündüz yazdığı şiirlerinde Mısırî mahlasını kullandığını ifade ederken, bir rivayete göre de önce Mısırî mahlasını kullanırken, ömrünün sonuna doğru Niyazî mahlasını kullandığı belirtilmektedir. Niyazî-i Mısırî'nin Babası Malatya eşrafından Nakşibendi tarikatına mensup *Soğancızâde Şeyh Ali Çelebi en-Nakşibendî*'dir (Aşkar, 1998). Buradan hareketle bireyin yetişmesinde bir kimlik kazanmasında, içinde bulunduğu aile yapısının, kültür ve değerlerinin etkisi, Niyazî-i Mısırî'nin tasavvufi görüşlerinin oluşmasında ilk yankısını bulmuştur.

Nihad Sâmî Banarlı, Niyâzî-i Mısırî'nin Yûnus Emre hayrânı ve Yûnus talebesi olarak terennüm ettiği ilâhilerinin halk tekkelerinde yaygın ve uzun bir ömrü olduğunu belirtmiştir. Yûnus Emre'ye derin bir hayranlık duyan Niyâzî-i Mısırî'nin Yûnus'a

atfedilen ve:

Çıkdım erik dalına

Anda yedim üzümü

Bostan ısıt kakıyub

Der ne yersin kozumu

Mısralarıyla başlayan meşhur manzumeye bir şerh yazmıştır (Banarlı, 1983).

Niyâzî-i Mısrî ile ilgili sözlerini şu şekilde sürdüren Banarlı, Mısrî'nin şöhretinin büyüklüğünü sanatından ziyade, muhtelif şehirlerde tasavvufi ve bazen de siyasî ve bâtinî faaliyetlerde bulunarak geniş bir kitleyi etkilediğinden kaynaklı olduğunu ileri sürmüştür.

4.3.11. Rûhî-i Bağdâdî

(d. 941/1534-1535- ö. 1014/1605-1606)

Bağdatlı Rûhî'nin (ö. 1014/1605/-1606) asıl adı Osmandır. Rûhî'nin yakın arkadaşı aynı zamanda tezkire sahibi olan Ahdi, Rûhî'nin babası hakkında birtakım bilgiler vermiştir. Ahdi'nin verdiği bilgiye göre Rûhî'nin babası, Ayas Paşa maiyetinde Kanûnî Sultan Süleyman'ın orduları ile beraber Bağdat'a gitmiş ve oraya yerleşmiş Rumelili bir sipahidir (Ak, 2008). Babası, Bağdad'da gönüllü bölüğüne geçmiş, orada evlenmiş ve Rûhî'de Bağdad'da dünyaya gelmiştir. Onun için Bağdadi diye anılmıştır. Rûhî hakkında Esrar Dede onun Mevlevî olduğunu söyleyerek gerekçesi olarak seyahatleri esnasında İstanbula da uğrayıp Galata Mevlevihanesinde bir müddet kaldığını, bir süre de Konya'da, Mevlana tekkesinde oturduğunu, sonra Hicaza gittikten sonra oradan Şam'a döndüğünü ve Şam'da öldüğünü söylemiştir. Rûhî'nin Mevlevîliğini isbat için bir gazelini yazarsa da Abdülbaki Gölpınarlı bu gazelin Rûhî'ye değil Cevrî'ye ait olduğunu ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak ise Rûhî'nin Mevlevî olsaydı diğer Mevlevî şairleri gibi Mevlânâ'ya medhiyeler yazmış olması gerekli olduğunu dile getirmiş ancak divanında yalnız aşağıdaki beyitte Mevlânâ'yı andığını ifade etmiştir:

Saldı bir zemzeme âfâka ney-i bezm-i ezel

Kıldı ol zemzemeyi Hazret-i Mevlâna fehmi

Rûhî'nin divanında Hurûfî inançlarını anlatan bir gazeli olduğu gibi ayrıca Hurûfî inançlarını dile getiren, Fazl'a candan bağlılığını belirten yirmi bir beyitlik kasidesi vardır (Gölpınarlı, 1953). Rûhî'nin Mevlevî, Bektaşî ve Hurûfî olarak sayanlar olmuşsa da bir tarikata mensup olduğuna dair kaynaklarda bir bilgiye rastlanılmamıştır. Nitekim Gölpınarlı'ya göre de Rûhî'yi Hurûfî bir şair olarak değerlendirmek doğru değildir. Rûhî Vahdet-i vücûd anlayışını benimsemiştir. Şiirlerinde tasavvufî düşünceyi de ele alan Rûhî'nin kalender, hoş edalı, derviş gönüllü bir şair olduğunu belirtmek mümkündür. Rûhî'nin yazmış olduğu mısralara baktığımızda samimilik, sadelik ve lirizm ön plandadır. Şiirlerinde okuyucuya anlatmak istediklerini konuşma diline yakın bir üslupla dile getirmiş, toplumun aksayan yönlerini, çağının kusurlarını, insanların mal ve mülk hırsını iğneleyici bir üslûp ile ortaya koymuştur (Ak, 2008). Rûhî, İran şairlerinden Hâfız'dan Türk şairlerinden başta Nesîmî ve Fuzûlî'den, sonra da Necâtî, Bâkî, Âlî ve Azmîzâde Hâletî'den ilham almıştır. Rûhî büyüklerin, bilginlerin, şairlerin meclislerinde bulunmuş ve askerliğin verdiği tesirle haksızlığa tahammülü olmayan bir tabiata sahiptir. Tenkit açısından Rûhî'nin şiirlerine baktığımızda çok kuvvetli olduğunu ve hedefinin mahiyetini hiçbir zaman gözetmediğini ifade edebiliriz. Terkib-i Bendinde bu tenkidi açık bir şekilde görmek mümkündür (Gölpınarlı, 1953). Rûhî, on yedi bentlik bu eserde gerçek dervişlere karşılık riyakâr, kalpleri paslı, imanı zayıf kişilerden de bahsetmiş, cömert geçinen, ellerinden bir dirhemi alınca kıyametler koparanlara çatmış, daima mihnet ve meşakkat içinde bulunan rindlerin hâli için Allah'a serzenişte bulunmuştur. Rûhî'nin bu bağlamda kişilerin toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiğini, iyi bir insan olmak için ne gibi hasletlere sahip olunması gerektiğini şiirlerinde özellikle Terkib-i Bendinde ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Terkib-i Bend'i XVI. yüzyıl toplumunun aksayan yönlerini göstermesi bakımından da değerli bir eserdir (Ak, 2008). Bağdatlı Rûhî aynı zamanda Vahdet-i vücûd anlayışını iyi bir şekilde kavramış, zamanının ilimlerini de iyi tahsil etmiştir. Tasavvufa olan bağlılığı *zahit* zihniyeti ile değil, bu bağlılık onun hayatında bir heyecan uyandırmıştır. Aynı zamanda çok iyi derece de Farsça bildiğini söylemek mümkündür (Uraz, 1941).

Rûhî'nin şairliği konusunda Riyazî, onu *mânâ ruhuna vâsıl olmuş* bir şair olarak niteler. Buradan hareketle Bağdatlı Rûhî'nin *anlamı* idrak ederek şiirlerini ortaya koyduğunu *mânâyâ önem verdiği*ni açıklamak mümkündür. Bunun yanında şiirlerinde daha önce kullanılmamış mazmunlar (el değmemiş mazmunlar) çoktur (İpekten vd. 1988).

4.3.12. Senâî

Senâî'nin asıl adı Ali'dir. Ali Senâî Efendi ile ilgili kaynaklarda çok fazla bilginin olmamasının yanında, şiirlerinde Zâtî mahlasını kullanan Süleyman Efendi'nin Niyâzî-i Mısırî ve İsmâîl Hakkı Bursevî'nin tesiri altında kalmıştır. Senâî, İsmâîl Hakkı Bursevî'nin halifesi olan Süleyman Zâtî'nin halifesidir. Şiirlerinde İsmâîl Hakkı Bursevî'nin etkisinin açık bir şekilde görüldüğünü söyleyen Bursalı Mehmed Tahir, onun irfan sahibi ve kâmil bir zât olduğunu da dile getirmektedir. Edirne'de bir Celvetî tekkesi açan Ali Senâî Efendi'nin, 1786 yılında burada vefat ettiği de kaynaklarda belirtilmektedir (Şimşek, 2010).

4.3.13. Senâyî Hasan Şabânî

(d. ?/ ö. ?)

Enfi Hasan Hulûs Ağa'nın oğlu olan Senâyî Hasan Şabânî (d. ?/ ö. ?) XVII-XVIII. asırlar arasında Üsküdar'da yaşamış, Halvetî/Şabânî erkânına bağlıdır. Doğum tarihi kesinlik taşınamamasının yanında, M. 1741 senesinde henüz vefât etmediği, şairin divanının müellif hattından veya vefat etmeden önce yazdığı farzedilen bir nüshadan 6 Zilhicce 1153/22 Şubat 1741 tarihli istinsah kaydından çıkarılmaktadır. Senâyî'nin şeyhi, Enfi Hasan Ağa'nın halifesi olduğu, Üsküdarlı Nasuhi Efendi'dir. Üsküdarlı olan Şeyh Mehmed Nasûhî Efendi, zahiri ilimlerin yanında maneviyat hayatında da yetenekleri ile tanınan Şabâniyye-i Halvetiyye silsilesinden büyük bir mutasavvıftır. Şeyh Senâyî'de Nasûhî Şabânîlerindendir. Senâyî'nin vefat tarihi kesin olarak bilinmemektedir (Tatçı, 2013).

4.3.14. Sultan Mustafa

Osmanlı tarihinde tahta çıkan I. Mustafa (ö. 1639), II. Mustafa (ö. 1704), III. Mustafa (ö. 1774), IV. Mustafa (ö. 1808) olmak üzere dört tane Mustafa adıyla padişah vardır. Mecmuadaki şiirin hangi padişaha ait olduğu tespit edilememiştir.

4.3.15. Şâhidî

(ö. 957/1550)

Muğlalı Şâhidî (ö. 957/1550) olarak da bilinen Şâhidî 875 (1470) yılında Muğla'da dünyaya gelmiştir. Muğla'da mevlevîhânenin şeyhi olan Sâlih Hüdâyî Dede'nin oğludur. Babasını on yaşında iken kaybeden Şâhidî, ilk dini bilgilerini ondan almış ve Farsça'yı da ondan öğrenmiştir. Gülşen-i Esrâr adlı eserinin son bölümünde hayatı ile ilgili bazı

bilgiler vermektedir. Babasının vasiyeti üzerine bir süre sūfî bir kazzâzın yanında çıraklık yapmış ancak okumak istediği için bu mesleği bırakmıştır. Şâhidî'nin okuma arzusuna baktığımızda Muğla'dan başlayıp orayı terk ederek İstanbul'da Fâtih, Bursa'da Yıldırım medreselerinde bir süre tahsil gördüğünü ancak derviş olma arzusunun etkisi ile tekrar Muğla'ya döndüğünü ifade edebiliriz. Muğla'da Şeyh Bedreddin'e, Lazkiye'de Mevlevî şeyhi Fânî Dede'ye, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî soyundan gelen Paşa Çelebi'ye intisap etmiş ve Paşa Çelebi'nin oğlu Emîr Âdil'e hocalık yapmıştır. Mevlânâ soyundan gelen ve Karahisar'da Mevlevî şeyhi Divane Mehmed Çelebi'ye intisap etmiştir. Divane Mehmed Çelebi'nin Şâhidî üzerinde çok büyük ve önemli bir etkisi olmuştur. Nitekim Mehmed Çelebi'nin Mevlânâ soyundan gelmesi ve Mevlevî şeyhi olması, Mevlânâ etkisinde kalan ve şiirlerini tasavvufî doğrultuda kaleme alan Şâhidî üzerindeki etkisi aşikârdır. Bu etki ise Şâhidî'nin daha on yaşlarında iken ilk dini bilgilerini aldığı babası Mevlevîhâne şeyhi olan Sâlih Hüdâyî Dede'nin bıraktığı izlerin yankıları gibidir. Mesnevî şârihi olarak yetişen ve iyi bir tasavvufî eğitim alan Şâhidî, Divane Mehmed Çelebi'nin vefat etmesinden sonra Muğla Mevlevîhânesi'nin şeyhliğini üstlenmiştir. Ömrünün kalan kısmını halkı irşad ederek geçiren Şâhidî, her yıl şeyhinin Karahisar'da bulunan kabrini ziyaret etmiş ve son gidişinde orada kırk gün kalmıştır. Şeyhliği oğlu Şühûdî'ye teslim ettikten sonra onu Muğla'ya göndermiştir. Vefatında şeyhinin ayakucuna gömülmüştür (Çıpan, 2010).

Osmanlı Müellifleri adlı eserde ise Şâhidî'nin eserleri, Farsça manzumelerinin meşhur olduğu şöyle ifade edilmiştir:

(Şâhidî) ismiyle be-nâm-ı lügât-ı Fârisiye manzûmeleri meşhûr ve mütedâvil olduğu gibi Türki ve Fârisî devâvîn 'ârifâneleriyle meşnevî tarzında (Gülşen-i Esrâr), (Gülşen-i Tevhîd), (Gülşen-i Vahdet) isimlerindeki manzûmeleri de nezd erbâbı 'arafâtta ma'kbûl ve müte'ârifdir (Bursalı Mehmed Tâhir, 2000).

4.3.16. Şihâbî

Şihâbî'nin 16. yüzyıl şairi olmasının dışında hayatı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

4.3.17. Usûlî

(ö. 945/1538-39)

Asıl adı Abdullah olan XVI. yüzyılda yaşayan Usûlî (ö. 945/1538-39), bugün Yunanistan sınırları içinde bulunan Yenice-i Vardar'da doğmuştur. Mısır'a gidip İbrahim Gülşeni'ye intisap etmiştir (Kaya, 2012). İbrahim Gülşeni XVI. yüzyılın çok önemli tasavvuf önderlerinden biridir. Âşık Çelebi Usûlî'nin Mısır'da uzun müddet kaldıktan sonra yine Rumeli'ye geldiğini yazar. Divanında On iki İmam'ın sekizincisi olan ve Meşhed'de yatan İmam Aliyy-al- Rıza'yı öven ve onun türbesine karşı söylenen bir medhiye yazmıştır. Böylelikle Usûlî'nin sadece Mısır'a değil aynı zamanda İran'a, İmâm Rızâ'yı ziyaret için Meşhed'e kadar gittiğini ve bu ziyarete giderken Necef, Kerbelâ ve Bağdad'a da uğradığını, oralandaki İmam'lara da yüz sürdüğünü ifade edebiliriz. Nitekim şiiirlerinde dile getirdiği gurbet acısı da onun birçok yeri gezip dolaştığını göstermektedir. Usûlî'nin şiiirlerinin çoğunun Seyyid Nesîmî tarzında yazılmış olduğunu ifade eden Latîfî, Fazlullah'ı Hurufî'nin *Câvidan*'ına benzediğini söyleyerek ona Şii-batını zümresinden olan dervişlerin *Fazlullâh-ı Sâni*, *Sırr-ı Seyyid Nesîmî* yani ikinci Fazlullah ve Seyyid Nesimi'nin sırrı dediklerini kaydetmiştir. Ancak Usûlî'nin Nesîmî gibi tam bir Hurûfî şairi olduğunu söyleyemeyiz. Beyitlerinden yalnız Hurûfîliğin inançlarını benimsemiş olduğunu ifade edebiliriz (Gölpınarlı, 1953). Usûlî'nin içinde bulunmuş olduğu, hayata gözlerini açtığı Yenice beldesi akıncı ailesi Evrenesoğulları'nın başkenti konumunda olması sebebiyle aynı zamanda bilim ve sanat merkeziydi. Bu merkeze Türkmen gruplarının iskân edilmesi ve akıncılar ile birlikte aynı zamanda şehir önemli bir askeri merkez hâline gelmiştir. O dönemde akıncı beyleri serdengeçti akıncılar yanında, onları gazaya teşvik edecek, gaziliğin ve şehitliğin faziletlerini nakledecek kişilere ihtiyaç duymuş ve bunu Horasan erenlerinin yerine getirebileceğini düşünmüşlerdir. Vardar Yenicesi'nde Şeyh Abdullah-ı İlâhî, Vahdet-i vücud düşüncesini Anadolu'ya getirenlerden biri olmuştur. Böylelikle Yenice XVI. yüzyıl sonuna kadar, Osmanlı devletinin asırlar boyu süren oldukça tanınmış şairlerini yetiştiren önemli bir beldesi olmuştur. Usûlî'de tanınmış şairlerin olduğu ortamda bu havayı teneffüs ederek yetişmiştir (İsen, 2013). *Vah kim gitdi Usûlî derdmend* mısrasında ifade edildiği üzere 945 H. tarihinde Yenice'de vefat etmiştir (Bursalı Mehmed Tâhir Bey, 1972). Kendisine dervişler tarafından *Seyyid Nesîmî'nin sırrı* denildiğini ifade eden Latîfî'nin söylemini destekler nitelikte bir gazelini aşağıya kaydediyoruz:

Vücûd-i mutlakın bahri ne mevci kim eder peydâ

Ene'l-Hakk sırrını söyler eğer mahfî eğer peydâ

Bu bâğın ger hakikatde suyu bir bâğ-bânı bir

Veli olmuş hakaayıkdan nice yüz bin şecer peydâ

Nazar kıl nev'i insâna kimi zehr ü kimi şeker

Aceb hikmet bir ağaçda olur türlü semer peydâ (Bursalı Mehmed Tâhir Bey, 1972).

4.3.18. Za'fî

XVI. yüzyıl şairi olan Za'fî-i Gülşenî olarak bilinen şairimizin ismi pek çok kaynakta Za'îfî olarak geçmektedir. Ancak Za'fî Gülşenîyye tarikatına mensup olup İbrâhîm-i Gülşenî'ye intisap etmiştir. Esrar Dede'nin *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevlevîyye* adlı eserinde İbrâhîm-i Gülşenîyye'ye intisap etmesi, Za'fî mahlasını kullanmasının sebebi ve Mevlevîliğe bağlılığı dile getirilir Za'finin yetişmesinde Şuhûdî Dede, Günâhî Dede ve 'Arşî Dede'nin etkisinin olduğu ve Şâhidî Dede ve Günâhî Dede'nin Za'finin şairliğindeki etkisinin bir örneği Şâhidî Dede ve Günâhî Dede'nin şiirlerine yazdığı nazirelerden ve tahmislerden anlaşılmaktadır (Genç, 2000).

4.4. Mecmuada Bulunan Divan Neşrinde Bulunmayan Beyitler- Mısralar/ Divanda Bulunan Mecmuada Bulunmayan Beyitler

Nâtîkî Efendi'ye ait olan 8. şiirin 4. bendinde yer alan 5. mısra Nâtîkî Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Gâhi şikâr itmege bâzuz velî

Nâtîkî Efendi'ye ait olan 8. şiirin 5. bendinde yer alan 7. mısra Nâtîkî Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Ba' zısınıñ fârisi aydınlığı

Nâtîkî Efendi'ye ait olan 8. şiirin 7. bendinde yer alan 15-16. mısra Nâtîkî Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Gerçi bizüz Nâtîkiyâ hûb [u] zîşt

Vaḥdete irdi kamu nāsūtumuz

Ūsūlī Efendi’ye ait olan 10. şiirin 53. beyti Ūsūlī divanı neşrinde yer almamaktadır:

Dürr-i ebḥār-ı ma‘ārifdür sözüñ

Bu tılısmuñ gizlü gencidür özüñ

Ūsūlī Efendi’ye ait olan 10. şiirin 87. beyti Ūsūlī divanı neşrinde yer almamaktadır:

‘Ākıbet kendüye geldi Muştafā

Gözi gönli toptolu nūr-ı şafā

Senāyī Efendi’ye ait olan 13. şiirin 4. bendinde yer alan 12. mısra Senāyī Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Gāh mennā‘ olup gāhīde ḥussād oldum

Senāyī Efendi’ye ait olan 13. şiirin 5. bendinde yer alan 14. mısra Senāyī Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Nice vaşf itsem anı kim der [ü] dīvārda yok

Raḥmī Efendi’ye ait olan 17. şiirin 2. bendinde yer alan 6. mısra Raḥmī Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Mekkār-ı felek ḫapdı tāk-ı ser-i ḥākānı

Raḥmī Efendi’ye ait olan 17. şiirin 4. bendinde yer alan 1. mısra Raḥmī Efendi divanı neşrinde yer almamaktadır:

Pür-ḥūn göreyin āb-ı rüy-ı feraḥ-efzāyı

Mecmuada olmayan Usûlî Divanında bulunan (12-52) arası beyitler sayıca fazla olduğundan tablo ile gösterilmiştir:

Tablo 5 Usûlî Divanında [Şehr-engîz-i Yenice] [Münâcât] başlığı altında yer alan mecmuada yer almayan beyitler:

Aç dilümüz rahmetünle ey Ğafur Tâ olalum biz dağî ‘abden şekür (USD.12.b)	Olur mı ‘âşıkun kendü rızası Rızâ-yı yâr olur ‘ışk iktizâsı (USD.21.b)	Olur ‘âşıklarun fahrî gedâlık Yaraşmaz ‘ışk işinde ğod-nümâlık (USD.30b.)	Kemâl-i devlete âmâdesin sen Ataî Âdem ħalîfe-zâdesin sen (USD. 39. B)	Bize bu şüretün cânı gerekdür Bize lezzât-ı rûhânî gerekdür (USD.48b.)
Zâhirümi meskenetle ħâk kııl Bâtınımı lîk nûr-ı pâk kııl (USD.13.b)	Bu yolda ölmeyen maşşûda irmez Şakınan başını meydâna girmez (USD.22.b)	Bu bezme lâf ile şâhum varılmaz Dimişler ser virilür sır virilmez (USD.31b.)	Nukûş-ı nüşha-i lâ-raybsın sen Bilürseñ gevher-i bî-‘aybsın sen (USD.40b.)	Uşûlî dâr-ı dünyâdan güzer kııl Hümâsın alçağa konma ħazer kııl (USD.49b.)
Yâ ilâhî eylegil bir fetĥ-i bâb Ġitsün ortadan bu yitmiş biñ ħicâb (USD.14.b)	Egerçi yok-durur ‘ışkuñ zebânı Velî var dürlü dürlü imtiĥânı (USD.23.b)	Ķanı şol ‘ahd ü ħanı bunca peymân Hey imânsız yalan mıydı ol imân (USD.32b.)	Seni biz ‘âşık-ı şâdık şanurduk Saña her dürlü râzı inanurduk (USD.41b.)	Er iseñ pâk-dâmen pâk-bâz ol Hemîşe serv gibi ser-firâz ol (USD.50b.)
Gündüzün zerrîn kabâsın çâk kııl Ġicenün zülf-i siyâhın ħâk kııl (USD.15.b)	İşitdüm râzuñı fâş eylemişsin Özüñi ħayre yoldaş eylemişsin (USD.24.b)	Dime uşlu iseñ râzuñı meste Yakın olma şakın şehvet-pereste (USD.33b.)	Seni cân derdine merhem şanurduk Ne bildük biz seni âdem şanurduk (USD.42b.)	Elâ ey kendüyi ‘âşık şananlar Serâb-ı ħuşki şu şanup şananlar (USD.51b.)
Bu ‘anâşırdan vücûdum eyle pâk Yile virsün ħalmasun bir zerre ħâk (USD.16.b)	İşidildi ırakdan söz ü sâzuñ Biĥamdillâh hele duyıldı râzuñ (USD.25.b)	Niçün her câhile sen yâr olasın Yaraşmaz pâk iken murdâr olasın (USD.34b.)	Taşı şâf u içi ħallâb imişsin Yüri ey müdde‘î kezzâb imişsin (USD.43b.)	Bu ‘ışk işi ħatı müşkil belâdur ‘Aşâsı mâr u mârı ejdeĥâdur (USD.52b.)
Ĥâke sūr yüzün hevâ-yı ser-keşün Ķoy ocağına şu âb u âteşün (USD.17.b)	N’idermiş ‘âşık olan kııl ü ħâlî Ne yitmez derdmende kendü ħâlî (USD.26.b)	İden her gördüğü şaĥşa niyazı Ķabûl olur mı bir dînde namazı (USD.35b.)	Hevâ-yı nefse uyan ‘âşık olmaz Bu yola egri varan menzil almaz (USD.44b.)	
Yolum üzre ħoma yâ Rab ħiç piç Tâ ki senden ħayri görünmeye ħiç (USD.18.b)	Felekler almamış ‘ışkuñ nişânın Melekler duymamış ‘ışkuñ beyanın (USD.27.b)	Gelenler nûr-ı Ĥaĥĥa ħarşu vecde İder mi degme bir miĥrâba secde (USD.36b.)	Er ol kim olasın bizümle ħâlâş Erenler olımaz ‘avratla yoldaş (USD.45b.)	
Gel ey Ĥaĥ ‘ışkını da‘vî kıılanlar Hemîn da‘vî-yi bî-ma‘nî kıılanlar (USD.19.b)	Olur cân içre ‘ışkuñ söz ü sâzı ‘Avâm içre añılmaz ‘ışk razı (USD.28b.)	Şakın nâ-dân u câhilden özüñi Aña teslim kıılma kendözüñi (USD.37b.)	Göñül sen bend-i ‘ışka pây-bend ol Hemîşe derdmend ol müstemend ol (USD.46b.)	
Degüldür ‘âşıkun kârı mecâzî Ki sığmaz ‘ışk işine levĥ ü bâzî (USD.20.b)	Şadef ger ağzını yummasa her bâr Olur mı yutduğı lü’lü’-i şehvâr (USD.29b.)	İte avlanmaz âhû-yı Tâtârî Hümâ olur mı her zâğuñ şikârı (USD.38b.)	Şakın sen yâr ol ağıyar olma Olur olmaz kişiy e yâr olma (USD.47b.)	

4.5. Mecmuanın İmla Özellikleri

Mecmuada ön planda olan imla özelliği izâfet kesresinin atıf vavı olarak geçmesi veya kelimeye ekli yazılmasıdır. Başlıca örnekler aşağıda belirtilmiştir:

1. Mecmuada *ḳayd-ı beden* tamlamasında izafet kesresi *ḳaydı beden* olarak yazılmıştır:

Vaṭanımdan beni dūr eyledi bu ḳayd-ı beden (2/1)

2. Mecmuada *dil-i āgāh* tamlamasındaki izafet kesresi vâv-ı ma'dûle olarak belirtilmiştir:

Ney şadâsı dil-i āgāh olana hâtıfdür (2/2)

3. *Dünyâ-yı dūn* tamlamasında *dünyâ* kelimesi elif harfi ile bittiği için Akuzatif eki (-ı/-i) (-yı) olarak telâffuz edilmiştir:

Geçmişem dünyâ-yı dūndan şöhret-âyîn olmazam (5/4)

4. Mecmuada *benüm-çün* kelimesi birleşik olarak yazılmıştır. Vezne uyması için *benüm-içün* şeklinde yazılmadığı ifade edilebilir:

Hem benüm-çün oldı bu tertîb bu leyl [ü] nehâr (5/5)

5. Mecmuada *sırr-ı emānet* tamlamasında izafet kesresi *sırrı emānet* şeklinde yazılmıştır:

Bendedir sırr-ı emānet aña kenz-i mübhemem (7/2)

6. Aslı *anuñ-içün* olan kelime vezne uyması için *anuñ-çün* şeklinde birleşik yazılmıştır:

Bu merâyâya anuñ-çün baḳduğumca hürremem (7/3)

7. Şiirin birinci mısrasında geçen *Gevher-i* kelimesinde izafet kesresi *Gevheri* şeklinde yazılmıştır:

Gevher-i gencîne-i zât-ı Hâḳuz (8/1)

8. Aşağıdaki *ḥāb-ı gâflet* tamlamasındaki ḥāb kelimesinde vâv-ı ma'dûle و bulunmamaktadır. خ, ا, ب harfleriyle yazılmıştır:

Sen yatarsın h̄āb-ı ğafletde ne oldı āşikār (9/4)

9. Beyitte geçen *Muḥammed Muṣṭafā* ibaresinde yer alan *Muṣṭafā* kelimesinde *elif-i maksure* ā ile gösterilmiştir ve şu şekildedir:

Ādeme bunca kerem bunca ‘aṭā

Tā zuhūr ide Muḥammed Muṣṭafā (10/45)

10. *Faḥr-i enbiyā* örneğinde olduğu gibi bazı Farsça tamlamalarda izafet kesresi vāv-ı ma’dûle ile gösterilmiştir:

Ol resûl-i Ḥaḳḳ [u] faḥr-i enbiyā

Ol sirāc-ı ümmet-i ḥayrū ‘l-verā (10/100)

11. Bendin ikinci mısrasında geçen *kendöziñi* kelimesinin aslı *kendi öziñi* şeklindedir. Vezne uygunluk açısından iki kelime birleşik yazılmıştır:

Ẓākir olup esmāya ḳıl kendöziñi deryā (12/4)

12. Mecmuada *kürsīyi* ifadesi tamlama şeklinde كرسى،ى harfi üzerine ° işareti konularak imla edilmiştir:

Gel kürsīyi seyr eyle çık ‘arş-ı mu‘allāya (12/7)

13. *münîr-i felek* tamlamasında izafet kesresi (-ı/-i) *münîr* kelimesine ekli olarak yazılmıştır:

Yohsa şol şem‘-i münîr-i felek-ārāde misin (13/3)

14. Farsça tamlama olan *nefēs-i nāle-i Ferhād* ifadesi mecmuada izafet kesresi (-ı/-i) yerine vāv-ı ma’dûle olarak geçmektedir:

Niçe dem hem-nefes-i nāle-i Ferhād oldum (13/4)

15. Beyitte yer alan *eşref-i ḥalḳ-ı cihān* tamlamasındaki izafet kesresi *eşrefi ḥalḳ-ı cihān* olarak geçmektedir:

Eşref-i ḥalḳ-ı cihān olsa vücūdı ne ‘aceb

‘ Ālemūñ zübde-i mecmū‘ -ı Nebī ümemidür (15/26)

16. Beyitte yer alan *ġinā-yı ƙalb* tamlamasında yer alan *ġinā* kelimesi ^l harfi ile bittiği için izafet kesresinden (-ı/-i) önce bir (-y) ünsüzü gelmiştir:

Ṭa‘ n ider mālīk-i dūnyāya ġinā-yı ƙalbūm

Gerçi bu tekye-gehūñ müflis-i bī-derhemidür (15/35)

17. *Binā-yı mescid* Farsça tamlamasında *binā* kelimesi elif harfi ile bittiği için izafet kesresinden (-ı/-i) önce (-y) ünsüzü gelmiştir:

Ḥarābāt ehli fark itmez binā-yı mescid [ü] deyri (20/5)

4.6. Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yöntem

1) Mecmuada yer alan şiirler 16. yüzyıl ile 18. yüzyıl aralığını kapsamaktadır. On beş şiir 16. yüzyıl şairlerine aittir. 17. yüzyıl şairi olan Cevri’ye ait iki şiir yer alır. 18. yüzyılda Senâî, Senâyî Hasan Şabânî ve Azbi Baba’nın bir şiiri yer almaktadır. Feyzî isimli şairin ise kaçınıcı yüzyıl şairi olduğu tespit edilememiştir.

2) Metnimizi Latin harflerine aktarırken Transkripsiyon sistemi dikkate alınmıştır.

3) Mecmua ve divan karşılaştırmasında ortaya çıkan nüsha farklılıkları dipnotta belirtilmiştir.

4) Farsça ikilemelerin arasına (-) işareti getirilerek italik yazı biçimiyle ekler kısmında gösterilmiştir.

5) Farsça kelimelerde Vav-ı Ma’duleler (w) işareti ile gösterilmiştir:

Cümlesi senden *şefā‘at-ĥ^wāhdur* (10/101) 

Bu derdūñ ḥāşılı *ġam-ĥ^wārelıkdur* (10-11/ 28) 

Nefs-i *bed-ĥ^wāhimi* öldürmege cellād oldum (13 / 4) 

- 6) Farsça ön ekler eklendiği kelimeden (-) işaretiyle ayrılarak italik yazı biçimiyle ekler kısmında gösterilmiştir.
- 7) Farsça son eklere, gerekli yerlerde kelime ile arasına (-) işareti getirilmiş ve italik yazı biçimiyle ekler kısmında gösterilmiştir.
- 8) Farsça sıfat ve Farsça kökenli kelime ile kurulan birleşik isimler ayrı yazılması gereken yerlerde (-) işareti kullanılmış ve italik yazı biçimiyle ekler kısmında gösterilmiştir.
- 9) Arapça ön ek ve edatların geçtiği kelimeler arasına (-) işareti getirilmiştir. (mā-cerā, lā-rayb, Lā-mekān, li 'l-ālemīn, ḥayrū 'l-verā, lā-aded, fī 'l-cümle, Mā-ḥaṣal, 'ayn-ı müsemma, lā-cerem...)
- 10) Arapça kökenli olup çift ünsüz ile biten kelimeler aslına sadık kalınarak okunmuştur. Kelimenin üzerinde şedde işareti varsa şeddeli olarak, şedde işareti yoksa şiirin ölçüsüne bağlı kalarak okumaya çalıştık. Bu durum genel olarak tek heceli kelimelerde ve tamlamalarda çift ünsüzlü olarak, birden fazla heceli kelimelerde ise şeddeli veya şeddesiz olarak tek ünsüzle gösterilmiştir. ('izz ü nāz, Emr-i Ḥaḫdan, Sırr, sırr-ı İlallāh, sırr-ı aḫdemim, Zıll-ı esmādur, zıll-durur, ḥaṭṭ-ı muḫtelif, ḥaṭṭ-ı vücd, sırr-ı Ḥudā, Dürr-i ebḫār-ı ma'ārif, Ḥaḫḫ, ḡışṣ [u] ḡıl, ḥazz, sırr-ı ma' nī, envār-ı ḥadd, 'izz ü şeref-i maḫdem, sırr-ı ḥafī, add...)
- 11) Hece kaynaşmaları kesme işaretiyle belirtilmiştir. (mü'essir, nefsi le'im, muṭma'in, Me'vā...)
- 12) Ayet ve hadisler, Arapça ifadeler Latin harfleriyle transkribe edilerek italik yazı ile gösterilmiştir. Ayet ve hadislerin hangi surede geçtiği ve açıklamaları dipnotta belirtilmiştir.
- 13) Anlamı çıkarılamayan kelimeler [...] işareti ile dipnotta gösterilmiştir.
- 14) Akuzatif eki kelimenin son harfine göre şekil almıştır. Kelimenin son harfi ى veya ۛ olduğunda kelimenin üzerinde yer alan hemze işaretinden dolayı izafet tamlamasının kesresi (-ı/-i) şeklinde yazıldı. Eğer kelimenin son harfi ۛ veya ۛ harfiyse mürettip tarafından ى harfi ile yazılan akuzatif eki (-yı/-yi) olarak yazıldı. 12. Şiirin 7. Bendindeki *kürsîyi* ibaresi kef, ra, sin, ye harfi üzerine hemze işareti konularak imla edilmiştir:  Akuzatif ekine şiirlerden örneklerle mecmuanın imla özelliklerinde değinilmiştir.

15) Mecmuada altı yerde geçen Elif-i maksûre (‘îsî, Muştafî, duḥî, Muştafî, Mūsā, ‘îsā) uzun heceye tekabül ettiği için ā olarak telaffuz edilmiştir:

Hem-dem-i ‘îsā ile her bir nefesde maḥremem (7/4) 

Belki saña aşşı itmez Muştafā bu nām [u] neng (9/6) 

Pes yazıldı āyet-i leyl [ü] duḥā (10/39) 

‘Ākıbet kendüye geldi Muştafā (10/87)* 

Gāh Mūsā vü güher ol yed-i beyzāda mısın (13/3) 

Gāh ‘îsāda gehî ‘anber-i sārāda mısın (13/3)* 

*: Mecmuada Elif-i Maksûre ‘ harfî ile gösterilmiştir.

16) Şiirlerin vezne uyması için yapılan metin tamirleri ve eklemeler köşeli parantez [] içerisinde gösterilmiştir.

17) Metinde yer alan özel isimlerin ilk harfleri büyük yazıldı ve bu isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrıldı.

18) Bildirme eki olan *durur* kendisinden önce gelen kelimeye (-) işareti ile ayrılarak (ince-durur, var-durur, ne-durur vb.) gösterilmiştir.

19) -ile ekinin kelimeye birleşik yazıldığı durumlarda kelimeye birleşik yazıldığını belirtmek için kelime ile arasına - işareti konulmuştur. Kelimeye göre -ıla şeklini de almıştır.

20) Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların imlasında İsmail Ünver tarafından yayımlanan Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler başlıklı makalesine uyulmaya çalışılmıştır.

METİN

1.

Gazel-i Hayālî Tahmîs-i Rahmî Rahmetullâh

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Olanlar şürete mâ' il nedür ma' nâyı bilmezler
Hâkîkat dileseñ bā' is nedür eşyâyı bilmezler
Bu bahır içre şadefde ol dūr-i yektâyı bilmezler
Cihân-ārā cihân içindedür ārâyı bilmezler
O mähîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler

2. İbâdetden ubüdiyyet-durur ' âlemde ey ' âbid
Hâkîkat Ka' beye secde ider ma' nâda her sâcid
Ezelden mest kılmışken şarâb [u] şem' -ile şâhid
Harâbât ehline dūzaḡ ' azâbın aña ey zâhid
Kim anlar ibn-i vâkt oldu ğam-ı ferdâyı bilmezler

3. Maḥabbet cāmını nūş eyleyüp mestâne fâyıklar
Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda ayıklar
Yaḡasın şubh-veş çāk eyleyüp mestâne şādıklar
Şafaḡ-gün ḡan içinde dāḡını seyr itse ' âşıklar
Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

¹ 43a. Tıġlı 2006: s. 103-104.

¹ a: şürete: şüretâ RHD, mâ' il: mâyil RHD.
b: dileseñ: gözlesen RHD, bā' is nedür: mâhiyyet-i RHD.
e: O: Şu RHD.

² b: Hâkîkat: Hâkîki RHD.
c: Ezelden: Ezelde RHD.
e: Kim: Ki RHD, oldu: olmuş RHD.

³ a: eyleyüp: itdi RHD, mestâne: geçdi niçe RHD.
e: Güneşde: Güneşden RHD.

4. Melāmet deştini geşt eyleyüp hayretde mecnūnlar

Gedā oldı bu yolda niçe Dārā vü Ferīdūnlar

Fenā ser-menzilinde dīdelerden aqıdup hūnlar

Ḥamīde kādlerine rişte-i ‘aşkı daqup bunlar

Atarlar tīr-i maqşūdı nedendür yayı bilmezler

5. Fenādur Raḥmīyā bākī taşavvur itme devrānı

Gedā-yı şāh-ı ‘ālemdür anuñ kim ola ‘irfānı

Ne söyler hūş-ile gūş eylesün dehrüñ suḥandānı

Ḥayālī faqr şālına çekenler cism-i ‘üryānı

Anuñla faqr iderler aqlas [u] dībāyı bilmezler

2.

Muḥammes-i Nāṭıķī Raḥīmeḥullāh

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

1. Āh kim fāriğ [ü] āzādegī zinde iken

Vaṭanımdan beni dūr eyledi bu qayd-ı beden

Nāydan nağme-i cān olalıdan müsekkın

Dem-be-dem gūşa gelür zemzeme-i ḥubb-ı vaṭan

Nāle kılsam n’ola ney gibi derūnī dilden

⁴ a: ḥayretde: ḥayretle RHD.

b: yolda: ilde RHD.

c: aqıdup: döktiler RHD.

d: ‘aşkı: eşki RHD.

e: maqşūdı: maqşūda RHD.

⁵ a: Fenādur: Bākā yok RHD, bākī: fānī RHD, itme: eyle RHD.

b: Gedā-yı: Gedā yā RHD.

c: eylesün: eylegil RHD.

d: şālına: şāhına RHD.

² 44a. Bu şiir NKD neşrinde yok.

Muḥammes-i Nāṭıķī Raḥīmeḥullāh: Nāṭıķī Taḥmīs Raḥīmeḥullāh Y.

¹ a: āzādegī: āzādenī Y.

c: Nāydan: Neyden Y.

2. Ney şadāsı dil-i āgāh olana hātıfdür
Vaḥdet-i esrārı erbāb-ı dile kāşıfdür
Ney şadāsı aña te'sir ide kim 'ārıfdür
Neyden ol ḥālet alur kim nağmeye vākıfdür
Kesb-i ḥālūñ idemez nāle-i neyden güden

3. Nālemi gūş idecek bu beni benden şanma
Ḥarekāt ile sükūtı beni benden şanma
Nağmemi rāst u ḥicāz aña Yemenden şanma
Şüretā gerçi benim nālemi benden şanma
Ne fiğān eylese ney olmasa cānā neyzen

4. Beni 'ayb eyleme esrārı 'ayān eyler-isem
Ḥasretiyle dīdemi 'aşk-feşān eyler-isem
Şerḥa şerḥa dilimi na're zenān eyler-isem
Her nefesde n'ola ney gibi fiğān eyler-isem
Tir-i miḥnet sīnemi eyledi revzen revzen

5. Sīnede āteş-i ğam ğonce gibi kat katdır
Getüren nāleye her dem beni ol fırkatdūr
Sebeb-i nağme-i ney derd ü ğam-ı fırkatdūr
Nālesüz şabr idemez dil ğāyet bī-tākatdūr
Gūş idende ne 'aceb titrese dir dir ten

6. Olsa ḥayāl 'ālem ḥātem-i tay gibi dilā
Koma efsürde-ṭabī' at seni dey gibi dilā
Bāde şevkıyla pür it sīneñi ney gibi dilā
Bezme gel cūşa yetürsin seni mey gibi dilā
Virse fırsat bir iki gün saña bu deyr-i kühen

² a: dil-i āgāh: dil ü āgāh Y.

⁴ a: eyleme: eyleme zāhid Y.

⁵ d: Bu mısraın vezni düzenli değildir.

e: Bu mısraın vezni düzenli değildir.

7. Āteş-i ‘aşka yanup nāle iden Nātıkiyi
Gāh rūḥa mā’il [ü] gāh ḥāl iden Nātıkiyi
Ney gibi hem-nefes ü nāle iden Nātıkiyi
[...] ric‘ ate lāle iden Nātıkiyi
Sensin ey dil-ber-i ‘ayyār dem-ā-dem sen sen

3.

Tercī-i Bend-i Şāhidī-i Merḥūm

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Gel beri gel zerḳ-ıla taḳlīdi ḳo
‘Āşık ol iç bāde-i tevḥīd-i hū
Besle riyāzetle riyāz-ı dili
Olma şaḳın bende-i gīr ü gelū
Arayuban istedüğüñ sū-be-sū
Şoyluban özledüğüñ kū-be-kū
Ḥayret ağacı budagında ḳonup
Fāḥte-veş üñledüğüñ gū [vü] gū
Bunı yaḳīn bil saña senden yaḳīn
Ġayri degül kim göresin rū-be-rū
Sen seni sen bilme anı bil seni
Sen seni bildüñ ise bildüñ anı

2. Gel yola gir ‘ışḳ-ıla olma usañ

⁷ a: yanup: yakup Y.

d: [...]:  Y.

³ 45a. Çıpan 1985: s. 6-9.

Tercī-i Bend: Mu‘aşşer Y.

¹ a: beri: berü ŞHD.

e: istedüğüñ: istedigüñ ŞHD.

f: Şoyluban: Şoylayuban ŞHD.

ğ: Fāḥte-veş: Fāḥte-vār ŞHD, üñledüğüñ: añladuğuñ ŞHD.

i: kim göresin: bildüñise ŞHD.

² a: usañ: sen Y.

b: Nefs eşigine urıban çek ḳoluñ: Nefs eşigine ur iricek ḳolañ ŞHD.

c: Uğrınuñ: Ağır ğam ki Y, sür: şor Y.

d: Uğru: Uğrı ŞHD, daḳma: ṭaḳma ŞHD, çek: çarı ŞHD.

e: olıcak: olıncaḳ ŞHD, yeri: yüri ŞHD.

Nefs eşigine urıban çek koluñ
Uğrınıñ ard arkaasına sür yola
Uğru gibi gizli yüri dağma çañ
Gündüz olıcak yeri yoldan şapa
Gice olıcak yüri olinca tañ
Adı şanı at yabana ol delü
Kime temâşâ olasin kime ta' n
Yumru yoğun sözlerime tut kulağ
İnceden ince-durur añlar iseñ
Sen seni sen bilme anı bil sen seni
Sen seni bildüñ ise bildüñ anı

3. Aç gözüñi cânuñ uyar olma bön
Varlık evinden geçüp yoklukda kon
Dünya sütünunda yiyüp tökme gel
‘Işk ocağına aşan odına çün
Cife-i dünyâyı elinden bırak
Cân elin aç Hâzret-i cânâna şun
Tâ saña cânân şuna bir cām-ı şāf
Nüş idesin bâde-i hamr-ı ledün
Añla bu bâzîçe-i toy şeklini
Tâ saña olmaya oyun da uzun
Sen seni bilme anı bil sen seni
Sen seni bildüñ ise bildüñ anı

f: Gice olıcak yüri olinca tañ: Gice olcak sür yola olinca tañ ŞHD.

g: Adı şanı at yabana ol delü: Adı şanı it yine evvel delü ŞHD.

ğ: Kime: Kim Y.

h: sözlerime: sözlerüme ŞHD.

i: añlar iseñ: añlarisañ ŞHD.

ı-j ŞHD neşrinde yer almaz.

³ b: geçüp: göç ü ŞHD.

c: Dünya sütünunda yiyüp tökme gel: Dünya sovuğunda buyup tonma gel ŞHD.
sütünunda: sütünunda: Y.

d: ‘Işk ocağına aşan odına çün: ‘Işk ocağına ahsen od yine çün ŞHD.

ğ: hamr-ı ledün: humm-ı ledün ŞHD.

h: bâzîçe-i toy: bâzîçeyi tuy ŞHD, şeklini: şeklünü ŞHD.

i: oyun da: o bende ŞHD, uzun: özüñ ŞHD.

ı: Sen seni bilme anı bil sen seni: Sen seni sen bilme anı bil seni ŞHD.

4. Dāne için düşme cihān dāmına
‘ Ārif-iseñ kıl nazar encāmına
Derd u ser-encāma ħumārı bilen
Ĥamre ne hoş meyl ide yā cāmına
Dünyāda ’olan zevk [ü] şafā ‘ izz ü nāz
Degmeye ālāyiş ü ālāmına
Virme gönül mālına vü cāhına
Kılma bunun nengine vü nāmına
‘ Āşıkun aĥvāline kılma nazar
Himmetine kaşdına iĥdāmına
Sen seni bilme anı bil sen seni
Sen seni bildün ise bildün anı

5. Geh sürerem çift tutaram şapan
Çoban olup çıtladuram geh şapan
Gāh oluram ‘ ışık-ıla dazlak ışık
Gāh oluram seh v ile yoldan şapan
Gāh iderem sa’ y ile taĥşīl-i ‘ ilm
Gāh iderem züh d ile ĥalvet-vaţan
Gerçek erün gönlini ben kapmışam
Gerçek er olur daĥı benden kapan
Sırrunı fāş eylemegil Şāhidī
Sırta irer sırrına kapu yapan
Sen seni bilme anı bil sen seni
Sen seni bildün ise bildün anı

⁴ c: Derd u ser-encāma ħumārı bilen: Derd-i sırr u renc-i ħumārı bilen ŞHD.
e: Dünyāda ’olan zevk [ü] şafā ‘ izz ü nāz: Dünyede olan şafā-yı ‘ izz ü nāz ŞHD.
ğ: Kılma: Kılma ŞHD.
h: ‘ Āşıkun: ‘ Āşık u ŞHD, aĥvāline: ef’ āline ŞHD.
ı: Sen seni bilme anı bil sen seni: Sen seni sen bilme anı bil seni ŞHD.
⁵ b: çıtladuram: çatladuram ŞHD.
c: dazlak: tazlak ŞHD.
e: sa’ y ile: sa’ yıla ŞHD.
g: erün: erin Y.
ğ: daĥı: yine ŞHD, kapan: kopan ŞHD.
i: Sırta: Sırr ŞHD, irer: eridür ŞHD.
ı: Sen seni bilme anı bil sen seni: Sen seni sen bilme anı bil seni ŞHD.

4.

Müseddes-i [Mütekerrir]-i Rūhī Raḥīmeḥullāh⁴

Fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

1. Nice bir her bakana idesin izhār-ı niyāz
Şaḡın aldar seni meh-rūlaruñ itdükleri nāz
Nice bir ġayrı ola sevdüġüñ ey dil dem-sāz
Nice bir yaqılasın ḥāşıl idüp sūz u güdāz
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘ aşq-ı mecāz
Ola gör ‘ ālem-i taḥḳīke irüp maḥrem-i rāz

2. Ola ol ‘ aşıka kim nefsi hevāsı ḥā’ il
Ḥaḳḳa irmez ne ḳadar kūşış iderse ḥāşıl
Cehd ḳıl kim bu hevā ola başından zā’ il
Gūş-ı cān-ıla işit sözlerümi ey ġāfil
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘ aşq-ı mecāz
Ola gör ‘ ālem-i taḥḳīke irüp maḥrem-i rāz

3. Ehl-i ‘ irfān geḳinürsin bu mıdur ‘ irfānuñ
Māsiva’ llāh[a] virüp dil idesin cānānuñ
Buldılar menzil-i maḳşūda vuşul aḳrānuñ
Sen daḡı çekme[de]sin miḥnetini dūnyānuñ
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘ aşq-ı mecāz
Ola gör ‘ ālem-i taḥḳīke irüp maḥrem-i rāz

⁴ 46a. Ak 2001: s. 212-214.

⁴ Müseddes-i [Mütekerrir]-i Rūhī Raḥīmeḥullāh: Rūhī-i Muḥammes Raḥīmeḥullāh Y.

¹ a: Nice bir her bakana idesin izhār-ı niyāz: Nice bir ġayra ola sevdüġüñ ey dil demsāz BRD.

b: Şaḡın aldar seni meh-rūlaruñ itdükleri nāz: Nice birsen yanasın ḥāşıl idüp sūz u güdāz BRD.

c: Nice bir ġayrı ola sevdüġüñ ey dil dem-sāz: Nice bir her büte sen idesin izhār-ı niyāz BRD.

d: Nice bir yaqılasın ḥāşıl idüp sūz u güdāz: Şaḡın aldar seni meh-rūlaruñ itdükleri nāz BRD.

a-b-c-d-e-f: Y.

c-d-a-b-e-f: BRD.

f: Ola: Olı BRD.

² a: nefsi: nefis BRD, ḥā’ il: ḥāyil BRD.

b: irmez: olmaz BRD, kūşış: gūşış BRD, ḥāşıl: vāşıl BRD.

c: başından: başuñdan BRD.

d: cān-ıla: cānile BRD.

f: Ola: Olı BRD.

³ b: dil: terk BRD.

d: daḡı: daḡi BRD.

4. Nice bir ey dil esîr-i t̃aleb-i cāh olasın
Hidmet it mürşid-i kāmillere kim şāh olasın
Men ‘arefmes’elesinden eger āgāh olasın
Sālik-i rāh-ı Hudā ‘ārif-i billāh olasın
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘aşk-ı mecāz
Ola gör ‘ālem-i taḥkīke irüp maḥrem-i rāz

5. Kādir olursañ eger zabtına nefis-i şūmuñ
Zîr-i destinde olur cümle cihān maḥkūmuñ
Olma mevhūm ki yok ‘ākıbeti mevhūmuñ
Hidmet it ehle ki bu nükte ola ma‘lūmuñ
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘aşk-ı mecāz
Ola gör ‘ālem-i taḥkīke irüp maḥrem-i rāz

6. Kimi gördüñse sükūnetde aña kıl inşāf
Urma yanında şakın fenn-i belāğatdan lāf
Cehl jenginden [idüp] şafḥa-i āyineñi şāf
İtdüre tā ki saña Ka‘be-i maḥsūdı tavāf
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘aşk-ı mecāz
Ola gör ‘ālem-i taḥkīke irüp maḥrem-i rāz

7. Rūḥiyā ḳalma ‘anāşırda iriş ḥulḳına
Hidmet it ehl-i haḳuñ var yûri bir fāyıkına
Gösterür rûyını ma‘şûḳ-ı ezel ‘āşıkına
Gizlû ḳalmaz virilür sırr-ı Hudā lâyıkına
Yeter itdi yeter āşüfte seni ‘aşk-ı mecāz
Ola gör ‘ālem-i taḥkīke irüp maḥrem-i rāz

f: Ola: Olı BRD.

⁴ c: Men ‘aref: *Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir. Kendi bilgisizliğini bilen, Allah’ın bilgisini, kendisinin ölümlü olduğunu bilen, Allah’ın kalımlı olduğunu, kendisinin güçsüz olduğunu bilen, Allah’ın gücünü anlamış olur.* Mehmet Yılmaz, **Kültürümüzde Ayet ve Hadisler** s. 492.

f: Ola: Olı BRD.

⁵ a: olursañ: olursın Y.

b: destinde: destüñde BRD.

f: Ola: Olı BRD.

⁶ c: şafḥa-i āyineñi: āyine-i ṭab‘uñı BRD.

⁷ a: Rūḥiyā ḳalma ‘anāşırda iriş ḥulḳına: Rūḥiyā ḥalk-ı cihānuñ iregör ḥāliḳına BRD.

b: haḳuñ: haḳkuñ BRD.

d: virilür: virülür BRD.

5.

Tahmīs-i Uşulī Ğazel-i Nesīmī Raḥīmeḥullāh

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ' Işķ-ı cānān-ile ben çüñkim ezelden hem-demem
Aḥsen-i taḳvīm benüm şānumda geldi ekremem
Maẓhar-ı zāt [u] şıfātam ya' nī ism-i a' zamam
Ben ki dervişem faḳīrem pādişāh-ı ' ālemem
Rūḥ-ı bī-rengem egerçi renge geldüm ādemem

2. Gel berü ey sālīk-i Ḥaḳ sen seni kılma telef
Aşluña eyle ri' āyet olma merd-i nā-ḥalef
Ma' rifet yolın bulañ dimişdür aşḥāb-ı selef
Ümmehāt-ile n'ola ābāya düşdiyse ḥalef
' Ālem-i taḥḳīķe baḳsañ cümlesinden aḳdemem

3. Ḥasret-i didārdur bu gözlerüm yaş eyleyen
Lāle-veş bağırıma taş urup ciger baş eyleyen
Pes beni ' ışk āteşidür rind-i ḳallāş eyleyen
Şeş cihet [u] çār ' anāşırdur beni fāş eyleyen
Yoḥsa ben gencīne-i vaḥdetde nūr-ı mübhemem

f: Ola: Olı BRD.

⁵ 47b. İsen 2020: 9. Ğazel: s. 137-138.

¹ b: Aḥsen-i taḳvīm: لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَن تَقْوِيمٍ *Lekad ḥalakne 'l-insāne fī aḥseni taḳvīm (taḳvīmīn)*: Ki biz insanı en güzel bir biçimde yarattık (Tin 95/4). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur'ân Dili Meâli**, Neşriyat Yayınları, s. 596.

d: dervişem: derviş ü USD.

e: renge: rūḥa USD, geldüm: gelmiş USD.

² b: Aşluña eyle ri' āyet olma merd-i nā-ḥalef: Sen şekür ol aşluña sa'y eyle olma nā-ḥalef USD.

³ a: didārdur: dildārdur USD.

b: bağırıma: bağıruma USD, taş urup: dāğ urup USD.

d: cihet: cihāt USD.

e: Yoḥsa: Yoksa USD.

4. Zāhid-i sālūs-veş zūhd-ile ḥod-bīn olmazam
Ehl-i tevḥīdem düşüp keşretde rengīn olmazam
Geçmişem dünyā-yı dūndan şöhret-āyīn olmazam
Cennet-i firdevs içün ol deñlü ğamgīn olmazam
Ṭālib-i didār-ı yārem şādumān [u] ḥurremem

5. Sırr-ı vaḥdet gencinüñ miftāhına benven şümār
Hem benüm-çün oldı bu tertīb bu leyl [ü] nehār
Pes benem maḥşūd bugün kevn [ü] mekānda her ne var
‘Ālem-i ğaybuñ vücūdı benden oldı āşikār
Ey başiretsiz beni gör ki[m] ne zāt-ı a‘ ḡamem

6. Pertev-i nūr-ı Ḥudādur görinen ‘ayna ‘ıyān
Cümle eşyādan zuhūr idüp tecellī eyleyen
Ger bu sırra maḥrem iseñ añladuñ tevḥīdi sen
Söyleyen Ḥaḡdur benüm dilümde her dem yoḡsa ben
Çār ‘unşurdan mürekkeb bir lisān-ı ebkemem

7. Ey Uşulī bu felek kim devr idüp cünbişlenür
Emr-i Ḥaḡdan ğayrı var mıdur bir iş kim işlenür
Ger sa‘id ü ger şaḡī bu dil niçün teşvīşlenür
Ey Nesīmī çün her iş taḡdīr elinden işlenür
Fārīgam dünyā[dan] ü ‘uḡbā ğamından bī-ġamem

⁴ a: zūhd-ile: ‘ışık içre USD.
e: şādumān [u]: şādmānam USD.
⁵ a: miftāhına: muḥtācına USD.
⁶ c: Ger: Gör USD.
d: yoḡsa: yoksa USD.

6.

Ġazel-i Cevrî Tahmis-i Mahvî Efendi

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Hem-nişîn olma vücūduñla dilā minnet budur
Sırr içinde sırrıñı fehm it şehüm ni' met budur
Bendesi ol mürşid-i rāh-ı Hākuñ hizmet budur
Çarha kıılma ser-fürū iqbāl içün gayret budur
Hem gedā hem pādişāh-ı 'ālem ol devlet budur

2. Mālik olsañ dehr içinde sen Süleymān tahtına
Ser-te-ser hüküm eyleseñ dā'im bu 'ālem mülkine
Cehd idüp başsañ kadem hem çarh-ı mīnā üstine
Her ne deñlü himmete endāze olmazsa yine
Müşterī olma metā'-ı 'āleme himmet budur

3. Mest-i hamrī dehr elinden kaşd ide gör himmetüñ
Gir harābāt içre seyr it koma elden gayretüñ
Medh-i yārān zemmi-nā-dāndan berī it şöhetüñ
Hün-ı dil nūş eyle 'ālem bilmesün keyfiyyetüñ
Hem yine dürd-keş-i mey-hāne ol 'işret budur

4. Cām-ı vaḥdetde şerāb-ı 'aşk dilerseñ sen dile
Hem ḥayāt-ı cāvidān-ıla vücūduñ pür ola
Naḥnu akreb remzini sırruñ yine serde bula
Hāk-i pāy ol 'arş [ü] ferş rāh ide şāhib-i dile
Rūzigār-ı pāyimāl-i nāz kııl rif' at budur

⁶ 48b. Tahmisi yazan Mahvî Efendi isimli şair tespit edilememiştir. Cevrî'nin şiiri için (Bkz. Aydın 2010: 38. Gazel: s. 130-274-279-369.)

Ġazel-i Cevrî Tahmis-i Mahvî Efendi: Cevrî Ġazel Tahmis-i Mahvî Efendi Y.

² e: metā'-ı 'āleme: metā'-ı devlete CRD.

⁴ c: Naḥnu akreb: وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ *Ve lekad haleknâ-l-insâne ve na'lemu mâ tuvesvisu bihi nefsu(u)^(s) ve nahnu akrabu ileyhi min habli-lverid(i).*: Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız (Kaf 50/16). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur'an Dili Meâli**, Neşriyat Yayınları, s. 518.

5. Rûy-ı dil-ber ister-iseñ geç bu ağ [u] karadan
Vech-i cānān zāhir olmuş ‘ārif ol her pāreden
Herkesüñ maḥbûb-ı Maḥvî gizli çıkmaz aradan
Hem-nişin eyle dili dil-berle sen çık aradan
Rind iseñ Cevrî şafâ-yı meclis-i vaḥdet budur

7.

İlāhî-i Mısrî Efendi Tahmîs-i Cehdî Efendi Rahmetullahi Aleyh
Fâ‘ ilātün fâ‘ ilātün fâ‘ ilātün fâ‘ ilün

1. Men şerâb-ı lâ-yezâlüm hem daḥî cām-ı Cemem
Muşḥaf-ı *seb‘al-meşānî* ü sırr-ı encümem
‘Alleme ‘l-insāne mālem ya‘lem ile ekremem
Ol menem ki vāḳıf-ı esrār-ı ‘ilm-i ādemem
Kāşif-i genc-i ḥaḳīḳat hem ḥayāt-ı ‘ālemem

2. Fetḥ u nuşret mendedir men cümleye oldum mu‘în
Mazḥar-ı zātem bugün ‘ayne‘l-yaḳîn ḥaḳḳ‘al-yaḳîn
Gevher-i zāt-ıla pür aña menem genc-i metîn
Bende maḥfî oldu ğaybū‘l ğaybuñ esrārı hemîn
Bendedir sırr-ı emānet aña kenz-i mübhemem

⁷ 49a. Tahmisi yazan Cehdî mahlaslı şair tespit edilememiştir. Niyâzî-i Mısrî’nin şiiri için (Bkz. Niyâzî-i Mısrî 1967: s. 113.)

¹ b: *seb‘al-meşānî*: İkişerden yedi, tekrarlanan yedi. Bu yedi şeyin ne olduğu ihtilâflıdır. Hz. Muhammed’e, Kur’an’dan ayrı olarak verilen yedi mucize olduğu düşünülebilir. Ağırılık taşıyan görüşe göre bunlar, Fâtiha’nın yedi ayetidir. Her namazda bir bütün olan iki rek’atin ikisinde de okunduğu için bu sürenin ayetleri ikişerli yedi ayet vasfını almıştır. *Andolsun, sana (namazın her rek’atinde) tekrarlanan yedi ayeti ve şu büyük Kur’an’ı verdik.* (Hicr 15/87) (Bkz. Yılmaz, a.g.e., s. 602.)

c: ‘Alleme ‘l-insāne mālem ya‘lem عََلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم: *İnsana bilmediği şeyleri öğretti.* (Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Kur’an-ı Kerim Meali**, Alak/ 96/5).

d: ki: kim ND, ‘ilm-i: ilmî ND, ādemem: ādemim NMD.

e: ‘ālemem: ‘ālemim NMD.

² c: zāt-ıla: zâtıyla ND, aña: ekele NMD.

d: oldu: oldu NMD.

3. Hecr-i bî-pâyân olup atreyi bare virmişem
Māsivāyı ayr-ı H defterlerin hep d rm  em
 n   f t-ı vadete tev  id-i z ta  rm  em
Ben cem l-i H c mle  eyde z hir g rm  em
Bu mer y ya anu - n badu umca urremem

4. S zler m a lar o kim  lmezden  n  lm  -durur
    cihet k h n bug n Ferh d-ve  delm  -durur
Cehd-ile menzil alup hem menzilin bulm  -durur
Her s z m mift  -ı ufl-ı *k nt  kenz* olm  -durur
Hem-dem-i     ile her bir nefesde maremem

5. Men     d-ı H buldum yok niy zum   hide
 ems-i c n na ir p n r oldu c num m hide
Her kel mum k se-i za  m olupdur z hide
C mle mevc d t  vird m ben v c d-ı v hide
Z t u esm  v    f t-ıla   l  yek-demem

6.  bleg  -ı H menem d n y zi ni benden ya a
T t y z   ba a cem l     ide H benden ya a
  nımı     klara  zh r idem    den    a
Yerde g kde her ne kim var ba ludur ba a ba a
    re v  nih ne ben t lism-ı a  z mam

³ e: badu umca: baktı ımca NMD, urremem: hurremim NMD.

⁴ d: k nt  kenz: *K nt  kenzen mahfiyyen fe-ahbebt  en u  refe fe-halekt   l-halka li-u  refe (li-ya  rif   )*; Ben, gizli bir hazine idim, bilinmeyi diledim, bunun i in (beni bilmeleri i in) canlıları yarattım. (Bkz. Yılmaz, a.g.e., s. 396.)

e: Hem-dem-i    : Hemdemim NMD, nefesde: nefeste NMD.

⁵ d: vird m: verdim NMD, v c d-ı v hide: v c du v hide NMD.

e: Z t u esm : Z t-ı esm  NMD,   f t-ıla: s fatın NMD, yek-demem: yekdemim NMD.

⁶ d: g kde: g kte NMD, kim: ki NMD, ba ludur: ba lıdır NMD, ba a: ba ı NMD.

e: t lism-ı: t lsım-ı NMD.

7. Lā te‘ ayyün menziline şems-i hem-rāh olmışam
Kurb-ı aşla irişüp ol sırra āgāh olmışam
Cehdiyā men maḥrem-i sırr-ı İlallāh olmışam
Men o Mısrıyyem vücūdum mısrına şāh olmışam
Hādişim gerçi velī ma‘ nīde sırr-ı aḳdemem

8.

Terci‘-i Bend-i Nāṭıķī Efendi Raḥmetullahi Aleyh

Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Gevher-i gencīne-i zāt-ı Hāḳuz
Ḳayd-ılayuz gerçi velī muṭlaḳuz
Ṭā‘ir-i ḳudsüz ki şikār olmışuz
Şanma bu dām içre bizi şaḳraḳuz
Şāh-ı refi‘-ü ‘d-derecāt uş bizüz
Gerçi bisāṭ üzre yürür beydaḳuz
Kesret-ile gerçi ki olduḳ ‘ayān
Vaḥdet-ile gör ki nice maḥluḳuz
Mevc gibidür bize mevt [ü] ḫayāt
Gāh gelür gāh gider zevraḳuz
Gerçi ki şāmıt göresin sen bizi
Cümle lisānāta velī mantıḳuz
Gāh oluruz baḫr-ı muḫīṭ ey ‘azīz
Gāh muḫīṭ içre düşüp muḡraḳuz

⁷ d: Men: Ben NMD, Mısrıyyem: Mısrı’yım NMD, mısrına: şehrine NMD, olmışam: olmuşum NMD.

e: ma‘ nīde: ma‘ nīda NMD, aḳdemem: akdemim NMD.

⁸ 50a. Özer 2006: (A 101b, B 6b.) 2. Terci-i Bend: s. 246-252.

¹ a: Hāḳuz: ḫaḳḳuz NKD.

c: Ṭā‘ir-i: Ṭayr-ı NKD, olmışuz: olmuşuz NKD.

ğ: maḥluḳuz: muḡlaḳuz NKD.

h: Mevc: Çarḫ NKD.

j: mantıḳuz: mınṭaḳuz NKD.

k: Gāh: Geh NKD.

l: düşüp: düşüb NKD.

m: Gāh oluruz Nāṭıķiyā gerçi ferd: Geh elifüz Nāṭıķi’yā ya‘ ni ferd NKD.

n: Bāya gehī nuḳaṭ gibi mülḫaḳuz: Noḳṭa gibi yā gehi mülḫaḳuz NKD.

o: Kūre-i: Kürre-i NKD.

ö: Anuñ-içün: Anuñçün NKD, eylemeyüz: eylemezüz NKD.

Gāh oluruz Nāṭıkiyā gerçi ferd
Bāya gehī nuḳaṭ gibi mülḥaḳuz
Küre-i ‘aşḳ içre biz olduḳ güdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

2. Ḳāf-ı vücūduñ ulu ‘anḳāsiyuz
Nüh felegüñ ‘arş-ı mu‘allāsiyuz
Baḥr-ı aḥad eyledi nā-gāh cūş
Ḳa‘re düşüp lü’lü-yi lālāsiyuz
Vādī-i ḳudsüñ şecer [ü] nāriyuz
‘İlm-i Kelīmüñ *Yed-i Beyzā*siyuz
‘Ālemi ihyā iderüz nuṭḳ-ile
Gör bu vücūduñ nice ‘İsāsiyuz
Maḫharımızdur ḳamu kevn ü mekân
İsme virüp pîr-i müsemmāsiyuz
Dürd-keşüñ cām-ı sürürü bizüz
Zāhid-i ḡamḡin olanuñ yasıyuz
Ehl-i başıret gözinüñ nūriyuz
Kör olanuñ dīde-i a‘māsiyuz
Ma‘būdiyuz Nāṭıkiyā mü‘minüñ
Kāfirüñ eşnām-ı kelīsāsiyuz
Küre-i ‘aşḳ içre biz olduḳ güdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

² a: vücūduñ: vücūduñ biz Y.
c: aḥad: eḥad NKD.
d: düşüp: düşüb NKD.
e: Vādī-i: Vādī-yi NKD.
f: *Yed-i Beyzā*, Hz. Musa’ya verilen mucizelerden biridir, çok sayıda ayette geçmektedir. (A’raf, 7/108; Tâhâ, 20/22, Şu’arâ, 26/33; Neml, 27/12; Kasas, 28/32). (Bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 669.)
i: virüp: irüb NKD, pîr-i: sır NKD.
ı: Dürd-keşüñ: Dürd ü şenüñ Y, sürürü: sürürüm Y.
k: gözinüñ: gözünüñ NKD, nūriyuz: nūruiyuz NKD.
l: dīde-i: dīde-yi NKD.
m: Ma‘būdiyuz: Ma‘bediyüz NKD, Nāṭıkiyā: Nāṭıḳī’yā NKD.
n: Kāfirüñ eşnām-ı kelīsāsiyuz: Kāfirin evşân-ı kilisāsiyuz NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
ö: eylemeyüz: eylemezüz NKD.

3. Gāh ḥarābāt-ı me‘ ānide meyz
Geh çalınur bezm-i fenāda neyz
Gāh gedā-veş oluruz der-be-der
Gāhī serir üzre mu‘ azzam Key’üz
Şems-i münirüz ki ‘ayān olmuşuz
Gerçi ki zāhirde mişāl-i feyz
Sen bize lāşī dime ey bü’l-heves
Aç gözünü gör nice ‘ayn-ı şeyüz
‘Adl iderüz gāh çü Nüşirevān
Mekremet içre gehī Hātem Tay’üz
Gāh çü ‘āşık oluruz put-perest
Gāhi çü zāhid gibi hāy [ü] huyuz
Cümle bizüz gerçi ki eşkāl ile
Geh veled ü geh eb ü gāhī hayuz
Gāhi fenāda ‘ademüz Nāṭıķī
Gāhi beķā memleketinde hayuz
Küre-i ‘aşk içre biz olduķ gūdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf ü rāz

³ a: me‘ ānide: muğanda NKD.
d: Gāhi: Gāh NKD.
f: mişāl-i feyz: mişāl füyuz NKD.
g: bü’l-heves: bī-ḥaber NKD.
ı: put-perest: mey-perest NKD.
j: Gāhi: Gāh NKD, gibi: kamu NKD.
m: Gāhi fenāda ‘ademüz Nāṭıķī: Gerçi fenā olmuşuz ey Nāṭıķī NKD.
n: Gāhi: Lebün NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
ö: eylemeyüz: eylemezüz NKD, keşf ü rāz: keşf-i rāz NKD.

4. Baħr-ı kâdīmüz bu ki cüş eylerüz
Şāh-ı ‘aẓīmüz ki ħurüş eylerüz
Kendümüzı ‘āleme fāş itmege
Cümle şuverlerde nuķüş eylerüz
Gāhi şikār itmege bāzuz velī
Geh bizi şayd itmege ķuş eylerüz
Gāhi girüp mescide ‘ābidlerüz
Gāhi bizi bāde-fürüş eylerüz
‘Āşıkı biz mest ü ħarāb eyledük
Zāhidi biz şāhib-i hüş eylerüz
Gāh oluruz baħr-i firāķa esīr
Gāh bizi dūş-be-dūş eylerüz
Ķahrımızı ba‘zıya nış eylerüz
Luţfumuzı ba‘zıya nüş eylerüz
Gāhi hezār elsineyüz Nāţıkī
Gāh bizi peyveste ħamüş eylerüz
Küre-i ‘aşķ içre biz olduķ güdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

⁴ d: Cümle şuverlerde nuķüş eylerüz: Dürlü şuver dürlü nuķüş eylerüz NKD.
e: Gāhi şikār itmege bāzuz velī: Gāh girüp mescide ‘ābidlerüz NKD.
f: Geh bizi şayd itmege ķuş eylerüz: Geh bizi bāde-fürüş eylerüz NKD.
g: Gāhi girüp mescide ‘ābidlerüz: Gāh çü süsen oluruz deh zebān NKD.
ğ: Gāhi bizi bāde-fürüş eylerüz: Geh bizi gül-veş kamu güş eylerüz NKD.
ı: Gāh: Geh NKD, baħr-i firāķa: hecr ü firāķa NKD.
k: ba‘zıya: ba‘zına NKD, nış: bış NKD, eylerüz: eyleyüb NKD.
l: ba‘zıya: ba‘zına NKD.
m: Gāhi: Gāh NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
a-b-c-d-e-f-g-g-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö: Y.
a-b-c-d-g-g-e-f-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö: NKD.

5. Cümle mezâhirlerüñ iksîriyüz
İki cihānuñ şehiyüz mîriyüz
Bizde ‘ayāndur kamu āyāt-ı Hāk
‘İlm-i ledün ma‘ nāsı tefsîriyüz
Kehf rumûzı bize oldu ‘ayān
Biz de taleb kıl anı Kıtmîr’iyüz
Ba‘ zısınunñ fârisi aydınlığı
Ba‘ zısınunñ zulmetiyüz nûriyuz
Gāhi virirüz yedimiz bî‘ ate
Gāh ulu mürşîd olanunñ pîriyüz
Gāhi muşavver oluruz gāh hūr
Küllî vücūduñ kamu taşvîriyüz
Gāhi İsmā‘îl gehî kebş-i ‘azîm
Gāh Hālîl u gehî tekbîriyüz
Gāhi kazâ tîğiyüz ey Nâtîkî
Gāhi kader kavsinünñ uş tîriyüz
Küre-i ‘aşk içre biz olduğ güdâz
Anunñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

⁵ b: İki cihānuñ: Her dü cihānuñ NKD.
c: āyāt-ı Hāk: āyāt-ı vahy NKD.
f: Biz de: Bir de NKD.
g: Ba‘ zısınunñ fârisi aydınlığı: Ba‘ zısına âteş ü qar olmuşuz NKD.
ğ: nûriyuz: kabriyüz NKD.
h: Gāhi: Geh NKD, yedimiz: yedimizi NKD, bî‘ ate: bey‘ ate NKD.
i: Gāh: Geh NKD.
ı: Gāhi: Gāh NKD, gāh: geh NKD, hūr: şuver NKD.
j: Külli: Kilk-i NKD.
k: Gāhi: Gāh NKD, İsmā‘îl: Sıma‘îl NKD.
l: Hālîl u: Hālîl’üz NKD.
m: Gāhi: Gāh NKD.
n: Gāhi: Gāh NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
ö: Anunñ-içün: Anunñün NKD, eylemeyüz: eylemezüz NKD.

6. Gerçi kim çokdur bu ‘ibārātımız
Hüsñüñedür cümle işārātımız
‘Aşk-ile her laḥẓa geh cūş eylerüz
Andan irişdi bu ḥarārātımız
Biz ebedüz ḳalmadı bizde fenā
Şanma ḥarāb ola ‘imārātımız
‘Ālem-i lāhūta bugün mālīküz
Anda geçer ḥūkm-i emārātımız
Mā-i ṭahūr ile çü ṭutduḳ vuzū’
Şanmaya hergiz bu ṭahārātımız
Nüh felek içre ḳalınur rüz [u] şeb
Heybet-ile kūś-ı beşārātımız
Naḳdimizi ‘aşḳa nişār ideli
Cümle mübāḥ oldı ticārātımız
Şeş cihetüñ Āşafiyuz Nāṭıkī
Geçdi Süleymāna vezārātımız
Küre-i ‘aşḳ içre biz olduḳ güdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

⁶ a: kim: geh NKD.
b: cümle: cümle bu Y.
c: ‘Aşk-ile her laḥẓa geh cūş eylerüz: ‘Aşk ile deryā gibi cūş eylerüz NKD.
h: Mā-i ṭahūr ile çü ṭutduḳ vuzū’: Nüh felek içre ḳalınur rüz u şeb NKD.
i: Şanmaya hergiz bu ṭahārātımız: Heybet ile kūś-i beşārātımız NKD.
ı: Nüh felek içre ḳalınur rüz [u] şeb: Mā-yı ṭahūr ile çü ṭutduḳ vüzü NKD.
j: Heybet-ile kūś-ı beşārātımız: Şanmaya hergiz bu ṭahārātımız NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
ö: Anuñ-içün: Anuñçün NKD, eylemeyüz: eylemezüz NKD.
a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n-o-ö: Y.
a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n-o-ö: NKD.

7. Kaldı bu zerrece maṭmūsumuz
Oldı ferāḡat yiri maḥbūsumuz
Deyrimüz içre olup ol büt ‘ayān
Gör ne şadā bağladı nāḡūsumuz
Gāh doludur zevḡ-ile peymānemüz
Gāh yanar pūr şevḡ-ıla fānūsumuz
Ḥādīm-i aḡḡar bize Cemşīd ü Cem
Bende-i kem-ter bize Kāvūsumuz
Dürlü nevālarla çalar her zamān
Mūsīḡī āheng ile ḡaḡnūsumuz
Nükte-güşādur yine bu tūtīmüz
Cilve-nümādur yine ṭāvūsumuz
Ḳayşer ise cāhile baş egmeyüz
‘Āliyedür himmet-i nāmūsumuz
Gerçi bizüz Nāṭıḡiyā ḡūb [u] zışt
Vaḡdete irdi ḡamu nāsūtumuz
Küre-i ‘aşḡ içre biz olduḡ güdāz
Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz

⁷ a: bu: bir NKD.
b: yiri: hele NKD.
c: olup: olub NKD.
e: doludur: dolar NKD.
f: NKD neşrinde pūr kelimesi yer almamaktadır.
g: Ḥādīm-i aḡḡar bize Cemşīd ü Cem: Nükte-güşādur yine bu tūtīmüz NKD.
ḡ: Bende-i kem-ter bize Kāvūsumuz: Cilve-nümādur yine ṭāvūsumuz NKD.
ı: Nükte-güşādur yine bu tūtīmüz: Ḥādīm-i aḡḡar bize Cemşīd ü Cem NKD.
j: Cilve-nümādur yine ṭāvūsumuz: Bende-i kemter bize Kāvūsumuz NKD.
k: egmeyüz: egmezüz NKD.
m: Gerçi bizüz Nāṭıḡiyā ḡūb [u] zışt: Mülket-i faḡruñ şehiyüz Nāṭıḡī NKD.
n: Vaḡdete irdi ḡamu nāsūtumuz: Doldı cihān ḡulḡule-i kūsumuz NKD.
o: Küre-i: Kürre-i NKD.
ö: eylemeyüz: eylemezüz NKD.
a-b-c-d-e-f-g-g-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö: Y.
a-b-c-d-e-f-ı-j-h-i-g-ḡ-k-l-m-n-o-ö: NKD.

9.

Tercî-i Bend Sultan Mustafa aleyhir-rahmeti ve'l-ğufrân

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Çün kim alur işbu tâc [u] tahtı devr-i rûzigâr
Terk idüp bu raht [u] bahtı bir nemed kıl ihtiyâr
Besleme cismüñ ki anı yiyiserdür mür [u] mâr
Ğırre olma dehr-i dūna kim degüldür ber-ķarâr
Nice merdüm ķanına boyandı işbu lâlezâr
Nice biñ hasretle yatur nice biñ biñ gül-‘ izâr
Doludur feryâd [u] âh [u] zâr-ıla dâr u diyâr
‘Âķıbet bildüñ bunı kim saña ķalmaz pâyidâr
Cehd ķıl senden ki dünyâda ķala bir yâdigâr
Baña dersin devr elinden oldu ‘aķlım târumâr

2. Vaķt-ı şubh irdi [biz] ‘azm-i gülistân eyledük
Def -i ğam ķılmağ-ıla ya‘ nî ki dermân eyledük
Lâleye ķıldık nazîr bağrumuzı ķan eyledük
Âh ķıldık cümle dağ [u] taşı nâlân eyledük
Derd [ü] miñnet çekmede Ferhâdı yalan eyledük
Aķirin bildük fenâ terk-i dil [ü] cân eyledük
Nâm [u] nengi biz bugün hâķ-ıla yeksân eyledük
Nice gün yüzlüleri hâķ içre pinhân eyledük
Ey gönül tut kim seni bu dehre sulţân eyledük
Nice gün yüzlüleri hâķ içre pinhân eyledük
Nice sulţânlar yatur toprak içinde ħor [u] zâr

⁹ 53a. Sultan Mustafa şiiri tespit edilememiştir.

¹ c: yiyiserdür: müyesserdür Y.

² c: nazîr: nazâr Y, bağrumuzı: bağrumı Y.

3. Bir nazar kıl lāleye kim bağı hūn olmuş-durur
Serv şalar başını şan kim cünūn olmuş-durur
Nice ser-keşler bu dehr içre zebūn olmuş-durur
Cevr [ü] miḥnet derd [ü] ğam-ı çarḥ fūnūn olmuş-durur
Gözyaşıyla yiryüzi hep lāle-gūn olmuş-durur
Bir degirmendür felek ‘ömr aña un olmuş-durur
Ġāfil olmañ dostlar gerdūn dūn olmuş-durur
Virdigūn dünyā alur şan kim oyun olmuş-durur
Bir ḳanārādur bu ‘ālem ḥalk ḳoyun olmuş-durur
‘Āḳil iseñ her gice bir tekyede ḳılma ḳarār

4. Gel çemen vaḳti iriṣdi bāğı eyle cā bugūn
Gör ne rengin cāme giydi günbed-i ḥaḍrā bugūn
Bir libās-ı ṭurfe giymiş sebzden şahrā bugūn
Ḳıpkızıl kızardı fikrinden gül-i ḥamrā bugūn
Āl ider gül alına aldanma gel yārā bugūn
Kime ḳılmışdur vefā bu pīre-zen dünyā bugūn
Ḳanda vardı yā ḳanı İskender [ü] Dārā bugūn
Ṭoprağa düşmiş yatur nice semen-simā bugūn
Bir dem içre yutdı dünyāyı bir ejderhā bugūn
Sen yatursın ḥāb-ı ğafletde ne oldu āşikār

5. Bir zamān itdi bahāruñ şoḥbetini ‘āşikān
Başladı eṣcārı tağyir itmege bād-ı ḥazān
Serv[ler] büküldi dökildi vü şoldı erguvān
Nicesi ğam çekmiyem yā nice olam şādumān
Düzdiğin çünkim bozar bilürsiñiz devr-i zamān
‘Ömre ğırre olma dostum bir aḳarşudur hemān
Gizlü nesne yok cihānda cümlesi günden ‘ıyān
Bunda ne Ḍaḥḥāk u Cem ḳaldı ne ḥod Nūşirevān
Görmedüñ mi nice yatur Bursada ‘Oşmāniyān
Māziye ḳılığıl nazar kim geḳdi biñ biñ tācdār

⁴ g: İskender [ü] Dārā: İskenderi Dārā Y.

6. Çünkü eşcārũñ kabāsın şoydı peyk-i bî-direng
Kırdı ezhāruñ çerisin itmeden bir laḥza ceng
Yine mātem ḥil' atin giydi bu arz-ı lāle-reng
Mūşa dönmişdi ecel dāmında nice biñ peleng
Nice altun tāt[1] olan başlaruñ yaşdığı seng
Sen dürişürsin benim olsun diyü Türk [ü] Fireng
Hey ne gāfilsin ki gelmez yādıña tātūt-ı teng
Kalmışam ḥayrān [u] vālih yimeden efyūn u beng
Belki saña aşşı itmez Muştafā bu nām [u] neng
Rāh-ı ' aşk içinde cehd it cümlesin kılğıl nişār

10.

Mi' rāciye-i Ūsūlī Efendi

Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

1. Āferīn ol ḥāke cān-ı pākden
Kim bizi yaratdı müştī ḥākden
2. Bir avuç toprakdan insān eyledi
Kim ḥilāfet virdi sulṭān eyledi
3. Kendi esrārından āgāh eyledi
Dāḥil-i maḥbūl-i dergāh eyledi
4. Ḥāk-i nā-ḥizi tüvānā eyledi
' İlm virdi anı dānā eyledi
5. Āfitāb-ı rūḥı tātān eyledi
Ādemüñ ḥākinde pinhān eyledi

¹⁰ 54b. İsen 2020: 1. Mi'raciye: s. 314-323.

¹ a: ḥāke: pāke USD.

² b: Kim: Hem USD.

³ a: Kendi: Kendü USD.

b: Dāḥil-i: Vāşıl-ı USD.

6. ıldđ ol sultān peydā vū nihān
Kendi yüzinden rumūz [u] āsumān

7. Kimseye ol aña kimse beñzemez
Her ne kim kılsa kimesne lā dimez

8. Hıdmetinde nüh felek pervānedür
Būsitānından İrem efsānedür

9. Gülşen-i cennet cemālinden varak
Āteş-i dūzağ celālinden sebak

10. atreden lū 'lū-i lālālar kıılır
Nuṭfeden maḥbūb-ı zībālar kıılır

11. On sekiz biñ 'ālemi nüh çarḥı hem
Şeş cihet şeş dūzağı kııldı raqam

12. Kā'inātı yoğ-iken var eyledi
Varlığın bunlarda izhār eyledi

13. Bir kitāb olmış-durur her bir varak
Alıñuz qanı gibi andan sebak

14. Her ne kim var āşikāre vū nihān
Varlığından cümlesi virür nişān

⁶ b: Kendi: Kendü USD, yüzinden: nūrından USD, rumūz [u]: zemīn ü USD.

⁸ b: Būsitānından: Būstānından USD.

⁹ a: cemālinden: cemālinden bir Y.

¹⁰ a: lālālar: laleler Y, kıılır: kıılar USD.

b: kıılır: kıılar USD, zī' bālar: ra' nālar USD.

¹¹ a: nüh çarḥı hem:  Y.

¹³ b: Alıñuz: Līk göz UD, gibi: k'ala USD.

¹⁴ a: āşikāre: āşikārā USD.

15. Bî-niṣāndur gerçi aña yoḡ niṣān

Lîk her zerre anı eyler beyān

16. Şûreti ƙo aç gözüñ ma‘ nîye baƙ

Tā ki eşyāyı göresin ‘ ayn-ı Hāƙ

17. Hāƙdan artuƙ yoḡ-durur hergiz vücūd

Bunı böyle buldılar ehl-i şuhūd

18. Ey muvaḥḥid ġayri işbāt eyleme

Şîrk-dur[ur] bunda zinhār söyleme

19. Bir-durur [bir] birden artuƙ yoḡ-durur

Var ise ol dağı ‘ ayn-ı Hāƙ durur

20. İki gören arada aḥvel-durur

Kendi gibi sözi de mühmel-durur

21. Kim vücūduñ zıllını şandı vücūd

Kendi vechinden virür nā-būd[a] būd

22. Ehl-i ma‘ nî şūrete virmez vücūd

Yoḡ-durur zîrā ki anda ‘ ayn-ı cūd

¹⁵ a: USD neşrinde mısra şu şekildedir:

Bî-niṣāndur gerçi yoḡ aña niṣān

b: her: vü Y.

¹⁸ a: işbāt: esbāƙ Y.

b: bunda zinhār: zinhār bunı USD.

¹⁹ Mecmuada bulunmayıp USD neşrinde 20. sırada olan beyit şudur:

Anuñ içün cümle-i merdān-ı reh

Didiler lā zıdde leh lā nidde leh

²⁰ b: Kendi: Kendü USD.

²¹ b: vechinden: cehlinden USD.

²² b: Yoḡ durur şūretde zîrā ‘ ayn-ı būd USD.

23. Zıll-ı esmādur şuver ey bî-ḥaber
Kim mü 'eşşir ma' nîdür şüret eşer

24. Bu izāfāt-ı ta' ayyün zıll-durur
Lîk ehl-i Ḥaḳḳa ma' nî bildürür

25. Bulmasa ' aynel-yakîn[i] ğaybdan
Ḳurtılur mı kişi şekk [ü] raybdan

26. Şüreti ḳo er gibi ol er gibi
Āb u gilde ḳalmayasın ḥar gibi

27. Āteş-i ' ıışḳ-ile yak baġruña dāġ
Her ḳara göñli çerāġ olġıl çerāġ

28. Pes muḳarrer oldı Ḥaḳḳuñdur vücūd
Cān u dilden añadur cümle sücūd

29. Varlıġına ne ebed var ne ezel
Ol-durur pes lā-yezāl ü lem-yezel

30. Yoġ-ıduḳ biz ol ezelden var idi
Ḳādir [ü] ḳayyüm [u] hem cebbār idi

31. Ḥādîş olmadan bu baḥr-i mevc-zen
Gelmedin daḥı vücūda merd ü zen

²³ USD neşrinde 22. ve 23. beyit yer deġiştirmiştir.

²⁴ izāfāt: ifākāt Y.

²⁶ b: Āb u gülde: K'āb u gilde USD.

²⁷ b: Her: Hey USD, göñli: güñlü USD.

³⁰ a: ezelden: ezelde USD.

³¹ a: olmadan: olmadın USD.

40. Pes zühür itdi mezāhir ne ki var
Cümle eşyā yaradıldı ne ki var

41. Seyr kıldı nokṭa-i ḥaṭṭ-ı vüçüd
Şüret-i ādemde göründi şuhūd

42. Gerçi var itdi ḥuṭūṭı vü ḥaṭın
Nokṭada gösterdi āhir şüretin

43. Ādem imiş şāhid [ü] meşhūd olan
Ādem imiş sācid [ü] mescūd olan

44. Ādem imiş kāmīl-i sırr-ı Hudā
Bilmeyen bunı ıalır Ḥaḫdan cüdā

45. Ādeme bunca kerem bunca ‘aṭā
Tā zühür ide Muḥammed Muşṭafā

46. Ol imām-ı pāk [u] hādī-i sübül
Ḥātem-i peygamberān ḥatm-ı rüsül

⁴⁰ a: ne ki var: her ne var USD.

b: ne ki var: āşikār USD.

⁴¹ b: göründi: gösterdi USD.

⁴² a: USD neşrinde mısra şu şekildedir:

Gerçi devr itdi ḥuṭūṭuñ hey’etin

⁴⁴ a: kāmīl: ḥāmīl USD.

⁴⁶ b: ḥatm-ı rüsül: faḫr-ı rüsül USD.

Mecmuada bulunmayıp USD neşrinde 48. sırada yer alan beyit şudur:

Pişvā-yı enbiyā vü mürselin

Muḫtedā-yı evvelin ü āḫirin

47. Çün velāyet tahtına başdı adem

Didi kim ‘ud‘ ū li‘llāhi ey ūmem

48. Ya‘ nī kim benüm řalātum cum‘ adur

Da‘ vetüm fara degŭldŭr cem‘ edŭr

49. Nŭr-ı Ham H baa rehber-durur

Ūmmetŭm benŭm ilāhiler-durur

50. Ya‘ nī bŭtŭn mazar-ı āyāt-ı zāt

Ūmmetŭmdŭr cāmi‘-i cŭmle řifāt

51. Zāt-ı insān gevh̄er-i bī-‘ aybdur

Nŭřa-i dībāce-i lā-raybdur

52. Gevh̄eri senge şaın ılma bedel

Ādem-ise atreye virme alel

53. Dŭrr-i ebār-ı ma‘ ārifdŭr sŭzŭ

Bu tılısmu gızlı gencidŭr ōzŭ

⁴⁷ b: ‘ud‘ ū li‘llāhi: illallāh Y.

‘ud‘ ū li‘llāh:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُنْتَدِينَ
Ud‘u ilā sebīli rabbike bilhikmeti velmev‘izati-lhasene(ti)(s) vecādilhum billetī hiye ahsen(u)(c) inne rabbeke huve a’lemu bimen dalle ‘an sebīlih(i)(s) vehuve a’lemu bilmuhtedīn(e).: İnsanları Rabbinin yoluna hikmet ile ve güzel sözlerle **davet et**. Onlarla en güzel şekilde mücadele yap. Çünkü kimin yoldan saptığını herkesten daha iyi bilen, kimin doğru yolda olduğunu da herkesten çok iyi bilen, muhakkak, senin Rabbindir (Nahl 16/125). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâli**, Neşriyat Yayınları, s. 280.

⁵⁰ a: bŭtŭn: benven USD.

⁵² b: atreye: fıtrata USD.

53. beyit yerinde USD neşrinde 55. sırada bulunan aşağıdaki beyit yer almaktadır:

şasın bu tat me‘vādur saa

Bād ferrāř ebr saādur saa

54. Ömrüñ olduḡda iderler sür' atı
Birbirinden tā öñürdi ḡıdmeti

55. Pādişāhsın taḡt dünyādur saña
Bād ferrāş ebr şakḡādur saña

56. Gerçi Ḥaḡdur 'ālemi var eyleyen
Ādemi ma' nīde izḡār eyleyen

57. Olmasa Ādem görünmezdi şuver
Ḥiç görünmezdi bu esmādan ḡaber

58. Var-durur her şeyde bir gizlü ḡüner
Aña āyīne düşer ehl-i naḡar

59. Gel temāşā kıl Ḥaḡuñ tedbīrini
Gör bu taḡdīrūñ gözet tedbīrini

60. Ḳanda gider çekilüp bunca ḡaḡār
Ḳanḡı iḡlīmūñ ḡumāşıdur bu bār

61. Ne yire olur bu seyr [ü bu] sülük
Ḥiç varabildūñ mi sen ey leng [ü] lūk

62. Ma' nīde her zerre açmışdur dehān
Vaḡdet esrārını eylerler beyān

⁵⁴ a: Ömrüñ: Emrūñ USD, olduḡda: olduḡça USD.
b: öñürdi: öñürde USD.

⁵⁵ Bu beyit USD neşrinde 58. sıraya denk gelmektedir. USD neşrinde 55. beyit ile benzerdir.

⁵⁶ b: ma' nīde: ma' nīdür USD.

⁵⁷ b: görünmezdi: bilinmezdi USD.

⁵⁸ b: düşer: döşer USD.

⁵⁹ a: tedbīrini: taḡdīrini USD.

b : gözet: güzel USD.

63. Her ta‘ ayyün şirkini nefy eylemiş
Lā- ilāhe ilallāh[1 çok] dimiş

64. Vaḳtidür ger keşf ola nūr-ı başar
İdesin yine havādisden güz̄er

65. Āteş-i ‘ ışk ura gön̄linden nefes
Görine vādī-i Eymende ḳabes

66. Her şecerden işide Mūsī-i cān
Va‘ de-i *innī en ‘allāh*dan beyān

67. Enbiyādan [ki] olanlar ehl-i sırr
Rabbi ‘c ‘al lī lisāne şıdkıdır

68. Ḥāk-i pāyıdur bu ḥāk-i ḥākdān
Yüzi şuyına yaradıldı cihān

69. İzi tozu iki ‘ ālem māyesi
Nüh felek mi‘ rācınūñ bir pāyesi

70. Geldi bir şeb didi Cibrīl-i emīn
Da‘ vet eyler seni Rabbü ‘l-‘ ālemīn

⁶³ a: şirkini: şirketi USD.

b: Lā- ilāhe ilallāh[1 çok] dimiş: Lā-ilāh illā hüvellāh söylemiş USD.

⁶⁵ a: gön̄linden: gön̄lünde USD.

b: Eymende: Eymenden USD.

⁶⁶ b: innī en ‘allāh: Derken ona varınca mübarek yerdeki vadinin sağ kıyısındaki ağaçtan şöyle seslenildi: *Ya Musa, gerçekten ben, âlemlerin Rabbi olan Allah’ım.* (Kasas 28/30). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâli**, s. 388.

⁶⁷ a: [ki] olanlar: ol ki oldu USD.

b: şıdkıdır: şıdkıdır USD.

Rabbi‘c‘al lī lisāne: *وَأَجْعَلْ لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ Vec‘al lī lisāne şıdkın fil āhūrīn(āhūrīne).*

Bana benden sonra gelecek (ümmetler) içinde (hayırla anılacak) güzel bir nam ver (Şuarâ 26/84). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâli**, Neşriyat Yayınları, s. 370.

⁶⁹ b: pāyesi: pāresi USD.

71. Çün şadef-veş bu düri güş eyledi
Cānı deryālar gibi cüş eyledi

72. Hāne-i ümmiden oldı çün revān
Bārgāh-ı kūrba ‘azm itdi hemān

73. Çekdiler aña Burākı berķ-vār
Üstine oldı süvār ol şeh-süvār

74. Şöyle sürdi atını ol şāh-ı dīn
Şāh-bāz-ı kuds okudı āferīn

75. Sebzezārīñ kılduñ eflāküñ güzer
Kılmadı rağbetle bir rüşen nazar

76. Lezzet almadı bu bāğ [u] rāğdan
Sürme çekdi gözine mā-zāğdan

77. Gıtdi tenhā geldi çün ol āfītāb
Şöyle kim bir zerre kalmadı hıcāb

78. Didi Cibrīl olımayup pāy[e]-gīr
Lev dene[v]tu le ‘htaraķtu ey emīr

⁷² a: Hāne-i ümmiden oldı çün revān: Oldı hāne ümm-ı hāniden revān Y.

⁷⁴ b: okudı: okurdu USD.

⁷⁵ a: kılduñ: kıldı USD.

Mecmuada bulunmayıp USD neşrinde olan beyit şu şekildedir:

Kendü gerçi seyr ider eflākde

Cismi hālvat- hāne-i levlākde

⁷⁷ USD neşrinde bu beyit yerinde aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Kendü gerçi seyr ider eflākde

Cismi hālvat-hāne-i levlākde

77. ve 78. beyitler USD neşrinde birbiriyle yer değiştirmiştir.

⁷⁸ a: olımayup: olamayup USD.

b: Lev dene[v]tu le ‘htaraķtu: *Lev denevtu ünümületen le-ahtaraktı: Yaklaşsaydım yanardım.* Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 111-112.

79. odı hep estārı bī-kibr ü riyā
almadı illā arada Kibriyā

80. ünkü gōrdi yārinūñ dīdārını
Heybet-i Hādan yitürdi varını

81. Mīm-i Amed mav oldu ol zamān
Pes aad aldı ol ortada hemān

82. Mīm-i Amed ünkü gitdi aradan
Vāıl oldılar velī bī-mā u men

83. Āh kim ıldı beni bu hāl lāl
Hāldür bu buña ıgmaz ıl ü āl

84. Bu arada kim suan kūtāhdur
ısmetümüz bizüm hemīn bir āhdur

85. ‘Aczin izhār eyleyüp ehl-i beyān
Bu arada didiler küllü ‘l-lisān

86. Her ki o haddi degül ey pür huzūr
Küh-ı āfı getüremez leng-mūr

87. ‘Āıbet kendüye geldi Mutaā
Gōzi gōñli totolu nūr-ı şafā

⁷⁹ b: arada Kibriyā: ridā-yı kibriyā USD.

⁸¹ b: ortada: arada USD.

⁸² b: bī-mā u men:  Y.

⁸⁴ b: hemīn: hemān USD. Bu mısraın vezni düzenli değildir.

⁸⁵ a: ‘Aczin izhār: ‘Aczini Y.

⁸⁶ b: getüremez: gōtüremez USD.

⁸⁷ Bu beyit yerinde USD neşrinde aağıdaki beyit vardır:
Buldılar bunda oluban gung u lāl
‘Āl-ı küll ü nefsi-i kül küllī kelāl

88. Oldı her bir zerresi bir āfitāb

Ḥazret-i ʿizzetden irişdi ḥiṭāb

89. Taḥt-ı iḳdāmuña eyle bir nazar

Gör görünür mi ʿalāyıkdan eṣer

90. Açdı çün nergislerüñ ol nūr-ı pāk

Ayağı altında gördi müṣti ḥāk

91. Didi yā Rab her ne kim var az u çok

Bir avuç toprakdan artuḳ nesne yok

92. Ḥaḳ Teʿālā didi pes ʿālem hemīn

Rāhın üzre bir avuç toprak hemīn

93. Bu ne devletdür eyā ṣāh-ı cihān

Bu ne rifʿatdür eyā serv-i revān

94. Lā-mekān bostānı cāyuñdur senüñ

Cümle ʿālem ḥāk-i pāyuñdur senüñ

95. Manzar-ı Rabbüñde ey nūr-ı mübīn

Nūr-ı pāk idüñ sen ādem māʾ u tīn

96. Çün tamām itdi o ṣeh miʿrācını

Başına urdı saʿādet tācını

97. Ḥilʿat aldı egnine levlākden

İndi yire kürsī-i eflākden

⁸⁹ b: ʿalāyıkdan: ḥalāyıkdan USD.

⁹⁰ a: nergislerüñ: nergislerin USD, nūr-ı pāk: rūḥ-ı pāk USD.

⁹² b: Rāhın: Rāhuñ USD, hemīn: mehīn USD.

⁹⁵ b: ādem: ʿālem USD.

⁹⁶ b: saʿādet: le-ʿamrük USD.

98. Geldi Rabbü 'l-^ç âleminden ol resûl
Âyet-i rahmet gibi kıldı nüzûl

99. Şer^ç i oldu şübhesüz ħablü 'l-metîn
Oldı çün ol rahmeten li 'l-^ç âlemîn

100. Ol resûl-i Hakk [u] fahr-i enbiyâ
Ol sirâc-ı ümmet-i ħayrû 'l-verâ

101. Hakk yolında ger gedâ ger şâhdur
Cümlesi senden şefâ^ç at-ĥ^wâhdur

102. Ben kara toprağı ey nûr-ı Hudâ
Umaram kim idesin ġark-ı ziyâ

103. Varmağı dergâh-ı Hakkâ ben fakîr
Senden artuğ mesnedüm yok ey emîr

104. Âlüñe evlâduña aşĥâbuña
Cümle-i evvâcuña aĥbâbuña

105. Biñ du^ç â vü biñ selâm ü biñ şenâ
Bu gedâdan olsun anlardan yaña

⁹⁹ b: Oldı çün: old'anunçün USD.

¹⁰⁰ a: Ol: Ey USD, fahr-i: fahr ü Y.

b: Ol: V^çey USD.

¹⁰¹ a: gedâ: gedâ vü Y.

¹⁰⁵ b: Bu: Ben USD.

11 .

[Şehr-engîz-i Yenice]

[Münâcât]

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Yâ ilâhe 'l-' âlemîn dil-ḥasteyem

Bu kuyûd-ı nefis-ile pâ-besteyem

2. Bende-i ğamgînüñi şâd eylegil

Ḳayd-ı nefsâniden âzâd eylegil

3. Nûr-ı Aḥmed ḥürmetiyçün ey aḥâd

Nefs-i zulmânide ḳoma tâ ebed

4. Ayırıcak bu tenümi cāndan

Cānumı ayırmağıl imāndan

5. Çünkü bu ḥākī tenüm ḥāk idesin

Umaram ki şirkden pâk idesin

6. Çün bizi ḥāk iken insân eyledüñ

Bî-nihāyet bize iḥsân eyledüñ

7. Çünkü iḥsānuñı gördük bu ḳadar

Eyleme āḥir behā 'imden beter

8. Yolumı urdı benüm nefis-i le'im

Bu belādan beni ḳurtar yâ Kerīm

¹¹ 59a. İsen 2020: s. 326-327/ 331-333. Onuncu şiir içerisinde yer alan [Şehr-engîz-i Yenice] [Münâcât] başlığını taşıyan on birinci şiirdir.

³ b: Nefs-i zulmânide: Ḥabs-i zulmânide USD, ḳoma: ḳoyma USD.

⁵ b: ki: kim USD.

⁸ b: yâ Kerīm: ey kerīm USD.

9. Bir ġarībem reh-güzerde almışam

‘ Āřiyem ġavf [u] ġaarda almışam

10. Vir beāñı it beni benden fenā

Rabbenā vaġfır lenā varam lenā

11. şaın sen ‘ ış ışı bāzıe şanma

İñende ‘ āřıam diyü ıvanma

12. Eger ‘ ış ‘ ālemüñ ılsañ temāřā

Bulursın her bucada nice ġavġā

13. Bu ‘ ış esrārını sen lāf şanma

Görüp ulle’i küh-ı āf şanma

14. Bu deryādan ne diller ġar olupdur

Nıenüñ baġrı an ile dolupdur

15. şu ‘ āřık kim gözedür öz hevāsın

Diler dil-dārınıñ dā’im vefāsın

¹⁰ Bu beyit yerinde USD neşrinde ařaġıdaki beyit yer almaktadır:

Ĥwāb-ı ġafletden beni bīdār ıl
Raġmetüñ bāġında ber-ordār ıl

b: Rabbenā vaġfır lenā varam lenā: *Onlar ki: Ey Rabbimiz, biz inandık, baġıřla bizim suçlarımızı ve o ateşin azabından koru bizleri. Derler* (Āl-i İmran 3/16). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ān Dili Meālī**, Neşriyat Yayınları, s. 51.

b: vaġfır: faġfır USD, varam: veram USD.

¹¹ Bu beyit USD neşrinde 331. sayfada 53. beyit olarak gemektedir. şiirin vezni bu beyitten itibaren deġiřmektedir: mefāilün/ mefāilün/ feülün.

¹² a: ‘ ālemüñ: ‘ ālemin USD.

b: Bulursın: Bulırsın USD, nice: nie USD.

¹³ b: Görüp ulle’i küh-ı āf şanma: Görüp her ulleyi sen āf şanma USD.

¹⁴ a: deryādan: deryāda USD.

b: dolupdur: olupdur USD.

16. atı ister diler ammā zn
Sever āyet velkin kendzini

17. Niyāz ehli ise terk eyle nāz
Ki nāz ğrenen bilmez niyāz

18. Namāza urmak itse  ış mesti
Ciger anıyla alur ābdesti

19. Firāa dymeyen yārin unudur
Bugn grmese ger yarın unudur

20. Bu ūret ālemin terk itmed sen
Didkleri yola h itmed sen

21. Gider bu ārzy cān u dilden
alā it kendi her ış [u] ılden

22. Dem-ā-dem ua v derd-ile ād ol
Tesell ister-ise nā-murād ol

23. Murāda geri mek tz yigdr
Velkin asteye perhz yigdr

24. Kim ılan azz der elvā-y terden
Vel ā am yigdir ekerden

¹⁶ a: zn: zn USD.

¹⁷ b: nāz: nāzda USD.

¹⁸ a: itse: ister USD.

b: anıyla: anudan USD.

¹⁹ b: USD nerinde mısra u ekildedir:

Bugn n grmeyen yarın unudur

²⁴ b: yigdir: yig yir USD.

25. Ğıdāsı ‘āşıkuñ derd ü elemdür
Şafāsı guşsa vü şādisi ğamdur

26. Muşāhib ister-iseñ derde yār ol
Ķarār isterse göñlüñ bī-ķarār ol

27. Gözüñ yaşından artuķ hem-dem itme
Yürek başından artuķ maħrem itme

28. Bu derdüñ hāşılı ğam-h^wārelıķdur
Hemān nā-ķāresi bī-ķārelıķdur

29. Görüp İblisi sen Ādem şanursun
Şifāl-i huşki cām-ı Cem şanursun

30. Ķo bu şüretde olan ķıl u ķālī
Ki gire otura yārüñ hayālī

31. Uyup ma‘ nīye şüretten geçerseñ
Cemāl-i yāra cān gözin açarsañ

32. Ne yirde ister-iseñ hāzıram ben
Ne yirde gözler-iseñ nāzıram ben

²⁷ a: artuķ: özge USD.

b: artuķ: özge USD.

²⁸ b: bī-ķārelıķdur: bī-ķārelıkdür Y, Hemān nā-ķāresi: Hemānā ķāresi USD.

²⁹ a: Görüp: Görüñ Y.

Bu beytin yerinde USD neşrinde aşğıdaki beyit yer almaktadır:

Bu şüret ‘ālemi bāķī degüldür

Ayağ alıcudur sāķī degüldür

³⁰ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşğıdaki beyit yer almaktadır:

Görüp İblisi sen ādem şanursun

Şifāl-i huşki cām-ı Cem şanursun

³¹ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşğıdaki beyit yer almaktadır:

Ķo bu şüretde olan ķıl u ķālī

Tecellī ide tā ma‘ nī cemālī

³² Bu beytin yerinde USD neşrinde aşğıdaki beyit yer almaktadır:

Göñül çün şāf ola gide küdüret

Hemān bir görinür ma‘ nī vü şüret

33. Bulınur her ne yirde gözlesen Hâk
Hemân sen şüreti kı ma‘ nıye bak

34. Bizi sen iste bul fûrkat deminde
Fenâ şehrinde yokluk ‘ âleminde

35. Uşûlî vâz gel sen bu beyândan
‘ Ayân eyle sözi küllî lisândan

36. Bu bahrûn haddi vü pâyanı yokdur
Ki şıgmaz kûzeye imkânı yokdur

³³ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Hevâdan cân evini eyle hâlî
Ki gire otura yârûn hayâlî

³⁴ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Uyup ma‘ nıye şüretten geçerseñ
Cemâl-i yâra cân gözin açarsañ

³⁵ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Ne yirde ister iseñ hâzıram ben
Ne yüzden gözler iseñ nâzıram ben

³⁶ Bu beytin yerinde USD neşrinde aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Bulınur her ne yirde isteseñ Hâk
Hemân sen şüreti kı ma‘ nıye bak
Bu sıradan sonra USD neşrinde aşağıdaki beyitler gelmektedir:
Bizi sen iste bul fûrkat deminde
Fenâ şehrinde yokluk ‘ âleminde

Qarâr itmez bu kış degme yuvada
Hümâdur ol uçar özge hevâda

Uşûlî vâz gel sen bu beyândan
‘ İyân eyle sözi küllü’l-lisândan

Bu bahrûn haddi vü pâyanı yokdur
Ki şıgmaz kûzeye imkânı yokdur
29-30-31-32-33-34-35-36: Y.
-29-30--*31-32-33-34-*35-36: USD.

11.

Ġazel-i Şihābī Taḥmīs-i Remzī

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Şanmañız biz kim cihān mülkinde rāḥat beklerüz
Çār 'anāşır kenz içinde bil ki miḥnet beklerüz
'İşk-ı dil-dāra düşelden ḳurb-ı vuşlat beklerüz
Āsitān-ı yārda [biz] künc-i miḥnet beklerüz
Feth-i bāb ümmīdine dergāh-ı devlet beklerüz

2. Nice demler geçdi ḥayfā Ḥaḳḳa yok hīç ḳurbımız
Ḳādir-i muṭlaḳ ḳatında lā-'adeddür ḳubḥımız
Cürm-i 'işyān eli ile oldı çün taḥmīrimüz
Dāne-i 'ömri daḳīḳ itmek içün [biz] kendümüz
Āsiyāb-ı çarḥ-ı gerdün içre nevbet beklerüz

3. İtmişizdür ahdimüzi zāhidā āḥlāḳ-ıla
Ehl-i 'aşḳa itme gel daḥli yed-i āḥlāḳ-ıla
Gel erenler arasında sende yanup yaḳıla
Nice yıldur 'ışḳ elinden cem' olup 'uşşāḳ-ıla
Bir ālāy ḡāzīlerüz ser-ḥad-ı miḥnet beklerüz

4. Şālib-i Ḥaḳḳız cihānda ḥavfımız eşrārdan
Sālik-i merd-i Ḥudāyuz feyz alup dil-dārdan
Küntü kenzün sırrını fehm eyledük aḥbārdan
'Āşīḳ-ı dīdār-ı yārız 'ālem-i iḳrārdan
Şanma ey zāhid bizi dīvār-ı cennet beklerüz

¹¹ 61a. Remzī isimli şair tespit edilememiştir. ŞHB'nin şiiri için (Bkz. Yıldız 1999: s. 16-17.)

¹ d: ŞHB neşrinde [biz] kelimesi yoktur, miḥnet: maḥabbet ŞHB.

² d: itmek: itmeklik ŞHB.

³ d: Nice: Niçe ŞHB, elinden: elinde ŞHB.

⁴ c: eyledük: eyledün ŞHB.

d: iḳrārdan: ervāḥdan ŞHB.

5. Cidd ü cehd it Remziyâ sen kurb-ı Hakkı bulmağa

Hâne-i dil nûr-ı Haqla kenz-i mahfî bulmağa

İhtiyâr-ı ‘uzlet eyle sırr-ı ma‘nî bulmağa

Ey Şihâbî şâhid-i câna müşâhid bulmağa

Biz dem-i âhırde imân-ı şehâdet beklerüz

12.

Beyt-i Sa‘dî-i Şîrâzî Teşmîn-i Şenâyî Efendî

Mef‘ûlü mefâ‘îlün mef‘ûlü mefâ‘îlün

1. Bulur çü fenâ âhîr kaşr-ı felegûn bâmı

Qalmaz kafes-i tende cân murğ[u] çün ârâmı

Gel ‘âlem-i bâkiye ‘azm eyle kıl iqdâmı

Emmâreye zecr eyle hîç virme aña kâmı

Ey tâlib olan ‘âşık fikr eyle ser-encâmı

Bu beyti müdâm okı nûş et mey-i gülfâmı

Şûfî ne-şevêd şâfî tâ der-ne-koned cāmı

Bisyâr sefer bâyed tâ puhte şevêd hāmı⁵

⁵ d: bulmağa: olmağa ŞHB.

e: imân-ı şehâdet: imân ü şehâdet ŞHB.

¹² 62a. Mustafa Tatcı, İstanbullu Bir Eren Senâyî Hasan Şabânî Dîvân-ı İlâhiyât s. 190-192.

Beyt-i Sa‘dî-i Şîrâzî Teşmîn-i Şenâyî Efendî: Taḥmîs-i Monlâ Cāmî Raḥîmehullâh Şenâyî Efendî Y.

¹ e: fikr: fehî SHD.

f: okı: oku SHD.

g: koned: keşed SHD.

⁵ Sadî-i Şîrâzî’ye ait olan beytin günümüz Türkçesine çevirisi şu şekildedir: *Şûfî şarap kadehini çekene kadar sâf olmadı. Hamlığı geçinceye kadar çok yol katetti.*

2. Ey ‘āşık-ı şūrīde ʔalbūñi müheyyā ʔıl
‘Aʔıl [u] dil[i] ver ‘aşʔa şūrīde vü şeydā ʔıl
Zākir olup esmāya ki fīkr-i müsemmā ʔıl
Hep maẓhar-ı esmādır eşyāya temāşā ʔıl
Nefsiñi melāmet et rūḥıñı hüveydā ʔıl
Zīkr eyleyüp Allāhı bu maṭla‘ [ı] inşā ʔıl
Şūfi ne-şevēd şāfi tā der-ne-koned cāmı
Bisyār sefer bāyed tā puḥte şevēd ḥāmı

3. Ervāḥ-ı mücerreden yā hū ḥaber isterseñ
Yā ‘ālem-i ʔudsiye seyr [ü] sefer isterseñ
Deryā-yı maḥabbetden dürr [ü] güher isterseñ
Dil ney gibi baḡruñı şehd [ü] şeker isterseñ
Dil āyīnesin pāk it ilhāma yer isterseñ
Bu maṭla‘ [ı] yād eyle nefse zafer isterseñ
Şūfi ne-şevēd şāfi tā der-ne-koned cāmı
Bisyār sefer bāyed tā puḥte şevēd ḥāmı

² a: müheyyā: mücellā SHD.

b: ‘Aʔıl [u] dil[i]: Tıfl-ı dili SHD.

c: esmāya: eyyāmı SHD, fīkr-i: zikri SHD.

d: eşyāya: eşyāyı SHD.

e: rūḥıñı: rūḥunu SHD, ʔıl: SHD geçmiyor.

f: eyleyüp: eyleyip SHD.

g: konēd: kaşēd SHD.

³ d: Bu mısranın yerinde SHD şu mısra yer almaktadır: Mir’ât-ı dili pāk et ilhāma yer istersen SHD.

d: baḡruñı: baḡrıñı SHD, şehd: şehd SHD.

e: Dil āyīnesin pāk it ilhāma yer isterseñ: Dil ney gibi baḡrını şehd ü şeker istersen SHD.

g: konēd: kaşēd SHD.

a-b-c-d-e-f-g-ğ: Y.

a-b-c-e-d-f-g-ğ: SHD.

4. Her ‘ilme olup ‘âlim eyle öziñi ihyâ
Zâkir olup esmâya kı l kendöziñi deryâ
Bil Hakkı tüvânâyı añla ne virür Mevlâ
Nefsiñi idüp râzi bul mertebe-i ‘uzmâ
Câhil göremez Hakkı zulmetde kalur a‘ mâ
Her dem okı bu beyti unutma şakın aşlâ
Şûfi ne-şevded şâfi tâ der-ne-koned cāmı
Bisyâr sefer bâyed tâ puhte şevded hāmı

5. Ol muṭma ’in ey ‘ârif gel fikr-i me’âl eyle
Noḡşanıñı tekmi l et gel kesb-i kemâl eyle
Haḡ sözle işit Hakkı bâṭıl dem [i] lâl eyle
Kevn gibi idüp tekmi l ḡaddiñi hilâl eyle
Gel pûte-i ‘aşḡ içre yak ḡalbiñi ḡâl eyle
Bu beyti idüp inşâ kendüñe mişâl eyle
Şûfi ne-şevded şâfi tâ der-ne-koned cāmı
Bisyâr sefer bâyed tâ puhte şevded hāmı

⁴ 4. Bend ile 5. Bend SHD birbiriyle yer deḡiştirmiştir.
a: Her ‘ilme olup ‘âlim eyle öziñi ihyâ: İlmiyle olup âmil özünü edip ihyâ SHD.
b: Zâkir olup esmâya kı l kendöziñi deryâ: Bil hayy-ı tüvânâyı anla ne durur Mevlâ SHD.
c: Bil Hakkı tüvânâyı añla ne virür Mevlâ: Nefsini edip râzı bul mertebe-i ulyâ SHD.
d: Nefsiñi idüp râzi bul mertebe-i ‘uzmâ: Âlim olup esmâya kendözünü kı l deryâ SHD.
f: okı: oku SHD.
g: koned: şevded SHD.
a-b-c-d-e-f-g-ḡ: Y.
a-d-b-c-e-f-g-ḡ: SHD.
⁵ a: fikr-i me’âl: kesb-i kemâl SHD.
b: kesb-i kemâl: fikr-i me’âl SHD.
c: sözle: söyle SHD, dem [i] lâl: dili terk SHD.
d: kevn: gün SHD, idüp: edip SHD, tekmi l: kalbin SHD.
f: idüp: edip SHD, kendüñe: kendine SHD.
g: koned: şevded SHD.

6. Fehm eyle nedir hikmet añla ne-durur Qayyūm
Bil aşl-ı vücūdın nefsini idin ma' lūm
Bu ilm-i ledūnnidir zan itme yāhūd mevhūm
Marziyye idüp nefsin nerm eyle anı çün mūm
Şānında budur hālet oldu çün ezel mersūm
Bu beyti tezekkür kıl kalbinde idüp merķūm
Şūfi ne-şevēd şāfi tā der-ne-koned cāmı
Bisyār sefer bāyed tā pohte şevēd hāmı

7. Şāh ol yedi iklīme hükmet et yedi deryāya
Qahr eyleyüp a' dāyı lūtf eyle ehibbāya
Kalbini idüp şāfi çün la' l-i gir[ā]n-māye
Gel kürsiyi seyr eyle çık ' arş-ı mu' allāya
Cān göziñi açup baķ ol şāhid-i zibāya
Bu beyti Şenāyī [sen] kendüñe idin māye
Şūfi ne-şevēd şāfi tā der-ne-koned cāmı
Bisyār sefer bāyed tā puhte şevēd hāmı

⁶ b: vücūdın: vücūdunu SHD, idin: edip SHD.

c: itme: sanma SHD, mevhūm: merhūm: Y.

d: idüp: edip SHD.

e: hālet: hikmet SHD, oldu: oldu SHD.

f: idüp: edip SHD.

g: konēd: şevēd SHD.

⁷ b: eyleyüp: eyleyip SHD, a' dāyı: adāya SHD.

c: Kalbini: Nefsini SHD, idüp: edip SHD.

d: Gel: Var SHD.

e: Cān: Cānın SHD, göziñi: gözünü SHD, açup: açip SHD, baķ ol: bir SHD.

f: kendüñe idin māye: nefsiñe edip dāye SHD.

g: konēd: şevēd SHD.

13.

Tercî-i Bend-i Senâyi Efendi Raḥîmehullâh

Fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün

1. Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı
Yine eflâki siyâh eyledi âhım şereri
Levh-i dilde kıomadı âhım egerçi eşeri
Āh [u] vâh-ı şehir-ile yine buldı kederi
Yel gibi bildim aradım bul[a]madım bir eri
Gele ey bād-ı şabâ şoluma aldım haberi
Her yaña gâh Sikender gibi kıldım seferi
Geh Süleymân gibi şaldım yedi iklimi çeri
Açdı şeh-bâz-ı dilim her yaña bâl-ıla peri
Eyledim seyr nice mu‘teberân siyeri
Okudum kıavl-i Ebû Bekr ile İbn-i ‘Ömeri
Kimi ‘Abbâs delîl itdi kimi İbn-i Haceri
Hâş [u] ‘âm Şeyh demişler bir âlây hayr u şeri
Bağlamaz terkişine kâl-ile hayrû’l-beşeri
Saña Döldül diyü billâhi şatar leng-i harı
Ne ḥaḳîḳat bilür ebter ne gök anlar ne yeri
Görmedim gülşen-i aḳvâlde hiç bir şeceri

¹³ 63b. Öte 2000: s. 28-31.

¹ a: buldı: buldu SND.

c: âhım: yaşım SND.

d: Āh [u] vâh-ı şehir-ile yine buldı kederi: Āh serd-i seheriyle yine buldu kederi SND.

e: bildim: yeldim SND.

f: Gele: Diye SND, şoluma: şorma ki SND.

g: Her yaña gâh Sikender gibi kıldım seferi: Hâş u ‘âm şeyh demişler bir alay har u şeri SND.

ğ: Geh Süleymân gibi şaldım yedi iklimi çeri: Saña Döldül diye vallahi şatar leng-i hari SND.

h: Açdı şehbâz-ı dilim her yaña bâlıyla peri: Ne ḥaḳîḳat bilür ebter ne gök anlar ne yeri SND.

i: Eyledim seyr nice mu‘teberân siyeri: Bağlamaz terkişine kâl ile hayrû’l-beşeri SND.

ı: Okudum kıavl-i Ebû Bekr ile İbn-i ‘Ömeri: Her yaña gâh Sikender gibi kıldım seferi SND.

j: Kimi ‘Abbâs delîl itdi kimi İbn-i Haceri: Geh Süleymân gibi şaldım yedi iklimi çeri SND.

k: Hâş [u] ‘âm Şeyh demişler bir alay hayr u şeri: Açdı şâhbâz-ı dilim her yañaya bâl ü peri SND.

l: Bağlamaz terkişine kâl-ile hayrû’l-beşeri: Eyledim seyrince mu‘tebâr-ı siyeri SND.

m: Saña Döldül diyü billâhi şatar leng-i harı: Okudum kıavl-i Ebû Bekr ile İbn-i ‘Ömeri SND.

n: Ne ḥaḳîḳat bilür ebter ne gök anlar ne yeri: Kimi ‘Abbâs delîl etdi kimi İbn-i Haceri SND.

p: Yazmadı Kâdî vü Keşşâf Harîrî Taberî: Yazmamış Kâdî vü Keşşâf ü Cerîr ü Taberî SND.

Kâdî vü: Kâdî-i Y.

a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n-o-ö-p-r: Y.

a-b-c-d-e-f-i-j-k-l-m-n-g-i-ğ-h-o-ö-p-r: SND.

Ki bite şāhınıñ üstinde murādım şemeri
Yazmadı Qāḍī vü Keşşāf Hāriri Ṭaberi
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

2. Seni ‘ālem şanemā ‘arş-ı mu‘allāda arar
Kimi esmāda kimi genc-i müsemmāda arar
Kimi a‘raf kimi cennet-i me‘vāda arar
Kimi havrāda kimi Ādem ü Havvāda arar
Kimi gökde kimi yerde kimi deryāda arar
Kimi gülşende kimi kūh-ıla şahrāda arar
Kimi sīm ü zer-ile gevher-i lālāda arar
Kimi hūrşid-i cihān-tāb-ı mücellāda arar
Beyt-i Maḳdisde kimi Ka‘be-i ‘ulyāda arar
Kimisi deyre girüp Lā[t]-ile ‘Uzzāda arar
Kimi Ya‘kūb-şıfat Yūsuf-ı zibāda arar
Kimi Yūsuf oluban rüy-ı Zeliḥāda arar
Kimi Mecnūn oluban şüret-i Leylāda arar
Kimi Vāmıḳ gibi ruḥsāre-i ‘Azrāda arar
Kimi bāğa girüben serv-i semen-sāde arar
Gül [ü] sünbülde kimi bülbül-i şeydāda arar
Kimi taḥmīs ile eş‘ār-ı mu‘ammāda arar
Kimi levḥe yazılan lafz ile ma‘nāda arar
Yazmadı Qāḍī vü Keşşāf Hāriri Ṭaberi
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

² c: Kimi ā‘raf kimi cennet-i me‘vāda arar: Kimi Havra’da kimi Ādem ü Havvāda arar SND.
d: Kimi havrāda kimi Ādem ü Havvāda arar: Kimi hūrşid-i cihān tāb-ı mücellāda arar SND.
e: Kimi gökde kimi yerde kimi deryāda arar: Kimi A‘raf u kimi Cennet-i Me‘vā’da arar SND.
f: Kimi gülşende kimi kūh-ıla şahrāda arar: Kimi yerde kimi gökde kimi deryāda arar SND.
g: Kimi sīm ü zer-ile gevher-i lālāda arar: Kimi taḡda kimi baḡda kimi sahrāda arar SND.
ğ: Kimi hūrşid-i cihān-tāb-ı mücellāda arar: Kimisi sīm ü zer ü gevher-i yektāda arar SND.
ı: Kimi Ya‘kūb-şıfat Yūsuf-ı zibāda arar: Kimi Ya‘kūb şıfat olup Yūsuf zibāda arar SND.
j: Kimi Yūsuf oluban rüy-ı Zeliḥāda arar: Kimisi Yūsuf olup rüy-ı Zeliḥā’da arar SND.
k: Kimi Mecnūn oluban şüret-i Leylāda arar: Kimi Mecnūn’uñ olup şüret-i Leylā’da arar SND.
m: Kimi bāğa girüben serv-i semen-sāde arar: Kimisi bāğa girip serv-i semensāda arar SND.
o: Kimi taḥmīs ile eş‘ār-ı mu‘ammāda arar: Kimi levḥa yazılan lavz ile ma‘nāda arar SND.
ö: Kimi levḥe yazılan lafz ile ma‘nāda arar: Kimisi taḥmisle eş‘ār u mu‘ammāda arar SND.
p: Yazmadı Qāḍī vü Keşşāf Hāriri Ṭaberi: Yazmamış Qāḍī vü Keşşāf ü Cerir ü Ṭaberi SND.
Qāḍī vü: Qāḍī-i Y.
a-b-c-d-e-f-g-ğ-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö-p-r: Y.
a-b-e-c-f-g-ğ-d-h-i-ı-j-k-l-m-n-ö-o-p-r: SND.

3. Söyle ey mäh-likā qubbe-i ḥaḍrāda mısın
 Yoḥsa şol şem‘ -i münîr-i felek-ārāde misin
 Kürsî [vü] Levḥ [ü] qalem Sidre-i Ṭübāda mısın
 Yāḥud envār-ı Ḥudā necm-i Şüreyyāda mısın
 Bā‘ iş-i ḥilqat olan gevher-i yektāda mısın
 Bādî-i şun‘ uñ olan cümle-i eşyāda mısın
 Sāye-i zātūñ olan dāver-i Dārā’da mısın
 Zātūña şāhid olan şāhid-i ra‘ nāda mısın
 ‘ Aks-i ruḥsāruñ olan rūy-ı muşaffāda mısın
 Çeşm-i cān-bīnūñ olan nergis-i şehlāda mısın
 ‘ Aceb enhār gibi vādî-i şahrāda mısın
 Gāh esfelde güzer gāh-ıla a‘ lāda mısın
 Leyte vü leysede velā ile illāda mısın
 Kāf-ı ‘ anḳāda mı *Yāsīn ile Ṭāhāda mısın*
 Mescid ü medrese ya künc-i muşallāda mısın

- ³ b: münîr-i felek-ārāde misin: münîr-i felek-ārāda mısın SND.
 c: Kürsî [vü]: Kürsî-i Y.
 d: Yāḥud: Yoḥsa SND, necm-i: necm ü Y.
 f: Bādî-i şun‘ uñ: Bār-ı maşnū‘ uñ SND.
 ğ: Zātūña şāhid olan şāhid-i ra‘ nāda mısın: Şānına şāhid olan dil-ber-i ra‘ nāda mısın SND.
 h: ruḥsāruñ: ruḥsārūñ SND.
 i: cān-bīnūñ: cān-bīniñ SND.
 ı: ‘ Aceb enhār gibi vādî-i şahrāda mısın: ‘ Aceb ezhār gibi vādî vü sahrāda mısın SND.
 j: Gāh esfelde güzer gāh-ıla a‘ lāda mısın: Gehi esfelde keremle gehi a‘ lāda mısın SND.
 k: *Leyte vü leysede velā* ile illāda mısın: Gehi ‘İsā vü gehi Hācer ü Sarā’da mısın SND.
 l: Kāf-ı ‘ anḳāda mı *Yāsīn ile Ṭāhāda mısın*: Gehi Mūsā’da gehi ol yed-i beyzāda mısın SND.
 m: Mescid ü medrese ya künc-i muşallāda mısın: Mescid ü medrese vü künc-i muşallāda mısın SND.
 n: Zāhidin hū diyüben etdiği da‘ vāda mısın: Zāhidiñ hū deyip etdiği ğavġāda mısın SND.
 o: Gāh Mūsā vü güher ol yed-i beyzāda mısın: Leyte ve leysede ve lāda mı illāda mısın SND.
Yed-i Beyzā, Hz. Musa’ya verilen mucizelerden biridir, çok sayıda ayette geçmektedir. (A’raf, 7/108; Tāhā, 20/22, Şu’arā, 26/33; Neml, 27/12; Kasas, 28/32). (Bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 669.)
 ö : Gāh ‘İsāda gehi ‘ anber-i sārāda mısın: Kāf u Ankā’da ya Yāsīn ile Ṭāhā’da mısın SND.
 Gāh: Geh Y.
 p: Yazmadı Kādî vü Keşşāf Ḥarîrî Ṭaberî: Yazmamış Kādî vü Keşşāf ü Cerîr ü Ṭaberî SND.
 Kādî vü: Kādî-i Y.
 a-b-c-d-e-f-g-ğ-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö-p-r: Y.
 a-b-c-d-e-f-g-ğ-h-i-ı-j-o-m-n-l-k-p-r: SND.
 k: Leyte vü leysede velā ile illāda mısın: Leyte: Keşke, Leyse: değildir, Velā: Hayır.
Kendini bilen Rabbini bilir sözünün muhasebesi yapılmak istenmiştir. Allah yolunda mısın yoksa değil misin? *Yā eyyuhel insānu mā garreke bi rabbikel kerīm(kerîmi). Ey insan! Seni, kerim olan Rabbine karşı ne aldattı?* (İnfītār 82/6). *Fî eyyi sûratin mā şâe rakkebek(e). Seni dilediği herhangi bir surette terkip etti.* (İnfītār 82/8). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâlî**, Eser Neşriyat Yayınları, s. 586.
 l: Yâşin sûresi: (36. Sûre) Kur’an’ın kalbi olarak kabul edilen sûre, ismini *ey insan* manasına gelen (Yâ-Sîn) iki harften ibaret olan ilk âyetten almıştır. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Kur’an-ı Kerim Meali**, s. 279.
 Tāhā sûresi: (20. Sûre) İsmi başındaki (Tā-Hā) harflerinden almıştır. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **a.g.e.**, s. 194.

Zāhidin hū diyüben etdiği da‘ vāda mısın
Gāh Mūsā vü güher ol *yed-i beyzāda* mısın
Gāh ‘īsāda gehī ‘anber-i sārāda mısın
Yazmadı Qāḍī vü keşşaf-i Ḥarīrī Ṭaberī
Ḥaberim yok güzelim kimden alayım ḥaberi

4. Gāh olup bende-i muṭlaḳ ü geh āzād oldum
Taḥt-ı ‘izzetde gehī şöhre-i şeh-zād oldum
Yaḳıluban ḡam-ı hicrān ile nā-şād oldum
Ḳahr ile hem-dem olup ḳābil-i üstād oldum
Cān u dilden ne ki dirler aña mu‘ tād oldum
Nice dem keşf [ü] kerāmāt ile münḳād oldum
Şeref-i zühed ile [geh] eşref-i ‘ubbād oldum
Şiddet-i nefis ile bedter-i Şeddād oldum
Nefs-i bed-ḥ‘āhimi öldürmege cellād oldum
Cigerim zaḥmına Selmān gibi faşşād oldum
Gāh monlāyilere zümre-i eşhād oldum
Gāh mennā‘ olup gāhīde ḥussād oldum
Gāh evbāş u ḡammāz ile terādd oldum

⁴ a: Gāh olup bende-i muṭlaḳ ü geh āzād oldum: Nice dem hem-nefes-i nāle vü feryād oldum SND.
b: Taḥt-ı ‘izzetde gehī şöhre-i şeh-zād oldum: Āh ile taḥt-ı Süleymān gibi ber-bād oldum SND.
c: Yaḳıluban ḡam-ı hicrān ile nā-şād oldum: Gāh olup bende-i muṭlaḳ ü geh āzād oldum SND.
d: Ḳahr ile hem-dem olup ḳābil-i üstād oldum: Taḥt-ı ‘izzetde gehi gerçi ki şehzād oldum SND.
e: Cān u dilden ne ki dirler aña mu‘ tād oldum: Gāh ma’mūr olup vaşl ile ābād oldum SND.
f: Nice dem keşf [ü] kerāmāt ile münḳād oldum: Yıkılıp geh ḡam u hicrān ile nā-şād oldum SND.
g: Şeref-i zühed ile [geh] eşref-i ‘ubbād oldum: Hızır ile hem-dem olup ḳābil-i irşād oldum SND.
ğ: Şiddet-i nefis ile bedter-i Şeddād oldum: Cān u dilden ne ki derler ise münḳād oldum SND.
h: Nefs-i bed-ḥ‘āhimi öldürmege cellād oldum: Gehi hem-zād olup ḳutb ile evtād oldum SND.
i: Cigerim zaḥmına Selmān gibi faşşād oldum: Nice dem keşf ü kerāmāt ile mu‘tād oldum SND.
ı: Gāh monlāyilere zümre-i eşhād oldum: Şeref-i zühed ile geh eşref-i ‘ubbād oldum SND.
j: Gāh mennā‘ olup gāhīde ḥussād oldum: Şiddet-i nefis ile ebter-i Şeddād oldum SND.
k: Gāh evbāş u ḡammāz ile terādd oldum: Nefs-i bed-ḥ‘āhımı öldürmeyege cellād oldum SND.
l: Gerçi kim okumada yazmada üstād oldum: Cigerim zaḥmına selmān gibi faşşād oldum SND.
m: Niçe dem hem-nefes-i nāle-i Ferhād oldum: Gehi mollalar ile zümre-i irşād oldum SND.
n: Āhiri taḥt-ı Süleymān gibi berbād oldum: Gehi evbāş-ı kumarbāz ile nerrād oldum SND.
o: Yazmadı Qāḍī-ı Keşşāf Ḥarīrī Ṭaberī: Yazmamış Qāḍī vü Keşşāf ü Cerīr ü Ṭaberī SND.
Qāḍī vü: Qāḍī-i Y.
a-b-c-d-e-f-g-ğ-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö: Y.
c-d-f-g-ğ-i-ı-j-k-l-m-*-*-*a-b-o-ö: SND. Yıldız koyduğumuz yerlere karşılık gelen iki mısra o harfinden hemen önce gelerek sıralaması şu şekildedir:
Gehi şehḥarlık edip gehi şeyyād oldum
Gerçi kim okumada yazmada üstād oldum

Gerçi kim oğumada yazmada üstād oldum
Niçe dem hem-nefes-i nāle-i Ferhād oldum
Āhîri taht-ı Süleymān gibi berbād oldum
Yazmadı Kāđî vü keşşaf Ĥarîrî Taberî
Ĥaberim yok güzelim kimden alayım ĥaberi

5. Kanda bulsam anı kim yokda degül varda yok
‘ Āşık-ı zārda yok dil-ber-i mekkārda yok
Nüh felek şeş [cihet] ü seb‘ a-i seyyārda yok
Zāhir ü bātın a‘ yān ile esrārda yok
Ĥāl [ü] istikbāl u evzā‘ -ıla eṭvārda yok
Nîk [ü] bedde degül āsān ile düşvārda yok
Mısr [u] Şāmı Ĥalebi Mekke-i Settārda yok
Yemen ü Hind ü Buḥārā ile Tātārda yok
Künc-i dükkānda yok şehir-ile bāzārda yok
Serser-i ḥayl-i cihān Aḥmed-i muḥtārda yok
Daḥî fi‘l-cümle muḥācirde vü enşārda yok
Fıkh [u] tefsîr u eḥādîş ile üs[t]ādda yok

⁵ a: varda: varda da SND.
b: ‘ Āşık-ı zārda yok dil-ber-i mekkārda yok: ‘ Āşıkı zarda da yok dil-ber-i mekkārda da yok SND.
c: Nüh felek şeş [cihet] ü seb‘ a-i seyyārda yok: Nüh felek şeş cihet ü seb‘ a-i seyyārda da yok SND.
d: Zāhir ü bātın a‘ yān ile esrārda yok: Zāhir ü bātın ü a‘ yān ile esrārda da yok SND.
e: Ĥāl [ü] istikbāl u evzā‘ -ıla eṭvārda yok: Ĥal ü müstaḥbel ü mazī ile edvārda da yok SND.
Ĥāl [ü] istikbāl: Ĥāl [ü] sitikbāl Y.
f: Nîk [ü] bedde degül āsān ile düşvārda yok: Nîk [ü] bedde degil āsān ile düşvārda da yok SND.
g: Mısr [u] Şāmı Ĥalebi Mekke-i Settārda yok: Āb-ı bārān fiken dide-i ezhārda da yok SND.
ğ: Yemen ü Hind ü Buḥārā ile Tātārda yok: Gül ile ḥārda degil ḥār ile gülzārda da yok SND.
h: Künc-i dükkānda yok şehir-ile bāzārda yok: Mısr ü Şām ü Ĥaleb ü Mekke vü Sīnā’da da yok SND.
i: Serser-i ḥayl-i cihān Aḥmed-i muḥtārda yok: Yemen ü Hind ü Buḥārā ile Tātār’da da yok SND.
ı: Daḥî fi‘l-cümle muḥācirde vü enşārda yok: Atlas u Kemhā degil şehir ile bāzārda da yok SND.
j: Fıkh [u] tefsîr u eḥādîş ile üs[t]ādda yok: Künc-i dükkānda degil şehir ile bāzārda da yok SND.
k: Güşe-i mey-kede-i ḥāne-i ḥammārda yok: Güşe-i meykedede ḥāne-i ḥammārda da yok SND.
l: Nice vaşf itsem anı kim der [ü] divārda yok: Ser-te-ser ḥayl-i cihān Künbed-i devvārda da yok SND.
m: Kālb-i vîrān Şenāyî-i dil-efgārda yok: Daḥî ser cümle Muḥācir’de vü Ensārda da yok SND.
n: Atlās u kemḥa degül dirhem [ü] dīnārda yok: Fıkh u tefsîr ü eḥādîş ile āşārda da yok SND.
SND bu kısımda olan mısralar şu şekildedir:
Şecer-i Bağ-ı İrem’de biten eşmārda da yok
*Kālb-i vîrān-ı Şenā’i-i dil-efkārda da yok
o: Yazmadı Kāđî-ı Keşşāf Ĥarîrî Taberî: Yazmamış Kāđî vü Keşşāf ü Cerîr ü Taberî SND.
Kāđî vü: Kāđî-i Y.
a-b-c-d-e-f-g-ğ-h-i-ı-j-k-l-m-n-o-ö: Y.
a-b-c-d-e-f-h-i-j-l-m-n-k-+-*-ı-o-ö: SND.
SND bulunan mecmuada bulunmayan mısra: Şecer-i Bağ-ı İrem’de biten eşmārda da yok
Mecmuada bulunan SND bulunmayan mısra: Nice vaşf itsem anı kim der [ü] divārda yok

Güşe-i mey-kede-i hâne-i hammârda yok
Nice vaş itsem anı kim der [ü] dīvârda yok
Kalb-i vîrân Şenâyî-i dil-efgârda yok
Atlâs [u] kemha degül dirhem [ü] dînârda yok
Yazmadı Kâdî vü keşşâf Harîrî Taberî
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

14.

Müseddes-i Feyzî Efendi

Fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün

1. Gele ey çarhî yeter ‘aksine devr itme gele
Katı yüz buldı zamanında gürûh-ı cehele
Kimi te’lif-i kitâb itmege eyler ‘acele
Kiminüñ kaşdı kaşîde dimege yâ gazele
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billâh hele
Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehele

2. Yok iken tab‘ -ı selîmi [ki] Süleymân geçinür
Hüs-ni nazm-ile kimi Husrev [ü] Hassân geçinür
Şâ‘ ir-i nağz-ı suhan hâk ile yeksân geçinür
Har-ı lâyefhem iken eşref-i insân geçinür
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billâh hele
Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehele

3. Âhı âhû şanup añlar gazeli görse gazâl
Çıkarur şî‘ ri şa‘ ir hem[în] okur bâlî vebâl
Var iken bu kuşûrî o nügühîde-hışâl
Bilmeyüp cehlini eyler yine da‘ vâ-yi kemâl
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billâh hele
Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehele

¹⁴ 66a. Feyzî isimli şair tespit edilememiştir.
Müseddes: Tahmîs Y.

4. Var nice cehl-i mürekkebi ki yeter merkebden
Görse at aḥūrını fark idemez mektebden
Okuyup yazması yok dānişi yok mezhebden
Ehl-i ‘ilm ile berāber dem urur meşrebden
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billāh hele
Geçinür ehl-i kemāl ile berāber cehele

5. Zāl u Rüstemi bilüp ol şāl şanur sifāl
Ḥor ḥar añlar okur cehlle hem dāl u vāl
Kızılı kara şanur aḳı yeşil karayı al
Bu kuşūr ile şanur kendüsini ehl-i kemāl
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billāh hele
Geçinür ehl-i kemāl ile berāber cehele

6. Feyziyā söyle nedir vaşfi bu dīvānelerüñ
Būm-veş mesken idüp genci bu vīrānelerüñ
Ṭa‘n idüp sözlerine ‘āḳıl-i ferzānelerüñ
Ḥayf ki ḳadrini bilmezler o dūr-dānelerüñ
Ne ‘aceb günlere kaldık göre billāh hele
Geçinür ehl-i kemāl ile berāber cehele

⁵ Zāl: Jāl Y.

15.

Cevrî Efendi Raḥîmehullâh

Fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün

1. Ol ki şad akl [u] ḥired bir sözünüñ mülzemidür
Enā efşah haberi mu‘ ciz-i nuṭṭ demidür

2. Ol ki bir nüktesi biñ cān u dili mest eyler
Ma‘ nî-i rāz-ı İlāhî suḥan-ı mülhemidür

3. Ḥabbezā nādîre-perdāz-ı ḥaḳāyık ki anuñ
Bezm-i taḥḳîkinüñ erbāb-ı beyān ebkemidür

4. Ḥabbezā menba‘ -ı ḥikmet ki zülāl-i suḥanı
Ka‘ be-i ma‘ rifetüñ āb-ı ruḥ-ı zemzemidür

5. Leb-i nuṭṭı ki odur çeşme-i rāz-ı taḥḳîk
Teşne-i āb-ı ḥayâtı dil-i Ḥızruñ femidür

6. Dil-i pāki ki odur cām-ı raḥ[î]k-i tevfiḳ
Nüş iden cür‘ asını ‘ âlem-i feyzüñ Cemidür

7. Sırr-ı ma‘ nî ki dil u aḳla virir pîç ü tāb
Şāhid-i nüktesinüñ ṭurre-i ḥam-der-ḥamıdur

8. Nükte-i cānki şalar ḥayrete Rūḥü ‘l-Ḳudüsi
Mebḥaş-ı ḥikmetinüñ mes‘ele-i mübhemidür

¹⁵ 66b. Bu şiir CRD neşrinde yok.

¹ b: Enā efşah: Hz. Peygamberin Kureyş lehçesini çok güzel konuşması ve Arap kabileleri içerisinde, Benî Hâşim içinde doğmuş, Sa‘ d b. Bekr’de süt emmiş, Kureyş içinde büyümüş, Benî Esed’ten evlenmiş ve hicreti Benî ‘ Amr’a (Evs ve Hazrec) olmuştur. Hz. Peygamberin *Ben Arapların en fasihiyim, ben Kureyş’tenim ve Benî Sa‘ d b. Bekr (kabilesin)de büyüdüm*. Hadis-i Şerifinden bahsedilmiştir. (Bkz. M. Vecih Uzunoğlu, Hz. Peygamber’in Edebî Yönü, DEÜİFD, XXXII/2010, s. 43.)

9. Buḳ‘a-ı ‘alleme olsa n’ola kim medresesi
Dil-i dānāsı ḥarīm-i ḥikemūñ maḥremidür

10. Yaraşur aña Süleymān-ı ḥaḳīḳat dir-isem
Ḥalka-i çarḥ benān-ı dilinūñ ḥātemidür

11. Nokṭa-i merkez-i vaḥdete dil-i feyzāşıdur
Bu gül-i gülşen-i taḥḳīḳdür ol şeb-nemidür

12. Kaşr-ı bālā-yı ḥaḳīḳat ki ‘uḳūl-i ‘aşere
Ġarḳa-i esfel-i kīmyāyasınūñ sellemidür

13. Ḥod ol kaşra ‘urūc eylemege ḳādir isem
Anda seyr eylesün ol zāt[ı] kimūñ hem-demidür

14. Nā’ıl olsa bu ḳadar rütbe-i ‘ulyāya n’ola
Ki o maḥbūb-ı İlāhī rusūlūñ ekremidür

15. Pādişāh-ı dü cihān Aḥmed-i Mürsel ki anuñ
Midḥat-ı zātı dilūñ maşlaḥat-ı elzemidür

16. Eyleyen mertebesin ‘arş-ı berīnūñ ‘ālī
Eşer-i ḥurrem ü ‘izz ü şeref-i maḳdemidür

17. Felegūñ leyle-i ḳadri şeb-i mi‘rācıdur
‘Ālemūñ ‘ıydı-i hümāyūn dem-i ḥürremidür

18. Eyledi mihr-i nübüvvetle cihānı teşḫīr
Enbiyā zümresinūñ anıñ-içün ḥātemidür

¹¹ a: feyzāşıdur: 3. Tekil şahıs iyelik eki س ث ve ى harfi ile yazılması gerekirken ص ve ى harfi ile yazılmıştır.

19. Enbiyā cümle tufeylîdür anuñ ma' nîde
Şoñda geldiye n'ola cümleñ ol aqdemidür

20. Ma' nî-i nüshâ-i zâtı ki odur sırr-ı hafî
Nükte-i hikmet-i levh [ü] kalemüñ müdğamıdur

21. Dili ol kişver-i ber-vus' at-i kudretdür kim
' Âlem-i gayb-ı hüviyyet hep anuñ münzamıdur

22. Şer' -i müstaḥkemi kim dinmiş aña ḥayl-i metîn
' Aql-ı Mecnûn-revîşüñ silsile-i muḥkemidür

23. Ḥaşre dek dîninüñ erkânı n'ola kı' im ise
Ki anuñ nuşret-i Ḥaḳ pāye-i müstaḥkemidür

24. Hızır okur ' ilm-i ledünnî dil-i dānāsından
Ol muḥaḳḳaḳ Resulüñ ekmelidür a' lemidür

25. N'ola cārî ise mülk-i melekûte ḥükmi
Dü cihānuñ o şehir a' delidür aḥkemidür

26. Eşref-i ḥalk-ı cihān olsa vücûdı ne ' aceb
' Âlemüñ zübde-i mecmû' -ı Nebî ümemidür

27. Yok nazîri anuñ efrād-ı beşerde ancaḳ
' Aql-ı küll cevher-i pākîzesinüñ tev' emidür

28. Müsta' id oldı anuñla nefehāt-ı rūḥa
Bikr-i fikrimle ḥarîm-i dilimüñ Meryemidür

29. Eşer-i mu' ciz-i feyz-ile o bikrûñ ḥālā
Suḥanum nâdire ferzend-i Mesîḥâ-demidür

30. Şevk-ı medh-ile dilim âyinedür kim anda
Görinen ma' nî-i ' aşkuñ şuver-i ' âlemidür

31. İtse ta' rife [...] ger tab' um âgâz
Çarhı rakşa getüren nağme-i zîr ü bemidür

32. Odur ol nağme-i dil-keş ki melekler anuñ
Kimi mesti kimi hayrânı kimi sersemidür

33. Dilim ol mey-kededir neşve-i medhiyle anuñ
Mest-i peymâne-i reşki felegüñ edhemidür

34. Ol şehüñ fahr-ıla fahr itdüğini güş ideli
Reddüm ehl-i keremüñ ni' met-i pîş u kemidür

35. Ta' n ider mâlik-i dünyāya ğinā-yı kalbüm
Gerçi bu tekye-gehüñ müflis-i bî-dirhemidür

36. Dâğ urur sîne-i zü' n-nûna nizâm-ı hâlim
Ki derûnum güher-i ışk-ı maħabbet yemidür

37. Râzıyam fâkadan ammâ beni âzürde iden
Sehv-ile eyledigüm ħaram u ħaṭâ gamıdur

38. Yine memdühımı fîkr eyleyecek şâd oluram
Ki dil-i pür keremi ' âtıfetüñ maḳsemidür

39. Derd-i ' işyânıma dermânı ol eyler zîrâ
Nazar-ı merḫameti zaḥm-ı dilüñ merhemidür

40. Vaşf-ı memdühı İlâhî niçe mümkin Cevrî
Nuḳl-ı feyz-i şeref-i medhüñ idersek demidür

³¹ [...]:  Y.

³⁴ a: fahr: fahr u Y.

³⁷ ħaṭâ: ħaṭānuñ Y.

41. Raḥm ider ḥāline mecrūḥların el-ḥāşıl
Ol ṭabīb-i dil-i ‘ālem rusūlūn erḥamıdır

16.

Muhammes-i Azbî Efendi

Fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilātūn fe‘ ilūn

1. Ger mecāz ger ḥaḳıḳat-ile severseñ güzeli
Herkesūn ḥaddi ḳadar ḳıldı ‘aṭā lem-yezeli
Kimine virdi şafā kimine virdi keseli
Zāhidūn ṭā‘at-ıla dilegi ṭūl-ı emeli
Ezelidir ezelidir ezelidir ezelî

2. Saña bu sūd-ı ziyān oldığı ey rūḥ-ı revān
Bir gedā şāh-ı cihān oldığı ey rūḥ-ı revān
‘Āşıḳūn ḥālî yaman oldığı ey rūḥ-ı revān
Münkirūn ḳavli yalan oldığı ey rūḥ-ı revān
Ezelidir ezelidir ezelidir ezelî

3. Gücenürsūn başña gelse eger zecr u belā
Mā’il-i zevḳ ü şafāsın dil-i şeydā ammā

¹⁶ 68b. Erol 2002: 50. Muhammes: s. 245-246.

¹ a: ger: ile AZD.

b: Herkesūn: Herkesiñ AZD.

c: virdi: verdi AZD, virdi: verdi AZD.

d: Zāhidūn: Zāhidiñ AZD, ṭā‘at-ıla: tā‘at ile AZD.

² a: sūd: sevdā AZD, oldığı: olduğı AZD.

b: oldığı: olduğı AZD.

c: ‘Āşıḳūn: ‘Āşıḳiñ AZD, oldığı: olduğı AZD.

d: Münkirūn: Münkiriñ AZD, yalan: yaman Y, oldığı: olduğı AZD.

³ a: Gücenürsūn: Gücenirsin AZD, zecr u belā: cevri ü belā AZD.

c: İdeni: Edeni AZD.

d: naḥn [ü] keşemnā: أَهْمُ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلْخًا وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ Ehum yaksimūne rahmete rabbik(e)^(c) **nahnu kasemnā**

beynehum ma’îşetehum fî-lhayâti-ddunyâ ve rafâ’nâ ba’dahum fevka ba’din deracâtin liyettehîze ba’dhum ba’dan suhriyyâ(en) ve rahmetu rabbike hayrun mimâ yecme’ûn(e).Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların dünya hayatındaki geçimlerini **biz taksim ettik**. Bir kısmını derecelerle diğerinin üzerine çıkardık ki, bazıları bazısını tutsun çalıştırsın. Rabbinin rahmeti ise onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır (Zuhur 43/32). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâlî**, Eser Neşriyat Yayınları, s. 490.

İdeni eyleyeni bilmeyen olmaz dānā
Herkese *naḥn* [ü] *ķesemnā* da şafā cevır [ü] cefā
Ezelīdir ezelīdir ezelīdir ezelī

4. Çün bize oldu iṭā‘ at o meh-i ḳavl-i ümem
Ḥayr-ıla şerri benümdür didi Ḥaḳ çekme raḳam
İden ol eyleyen ol sen bu sözi oḳı didim
Kāmilüñ ‘ahdi bütün olduḡı ey şāh-ı kerem
Ezelīdir ezelīdir ezelīdir ezelī

5. Çün necis oldu sivā eyleyi gör ‘Azḑbī vuḑū
Pāk idüp ḳalbiñi bu ġaflet ile olma ölü
Ḥaḳ diyen Ḥaḳḳ-ıla Ḥaḳdur neden oldu ayru
Cāhilüñ cehli ile kāmilüñ ‘irfānı ḳamu
Ezelīdir ezelīdir ezelīdir ezelī

17.

Tercī‘-i Bend-i Raḥmī Efendi Raḥīmeḥullāh Aleyh

Mef‘ ülü mefā‘ ilün mef‘ ülü mefā‘ ilün

1. Ey dil nice bir dehrüñ cevırin çekesin muḥkem
Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḥam
Eyleyen[i] gūş it bir ḥādişe-i mu‘azzam

⁴ a: oldu: oldu AZD, meh-i: mehe AZD.
b: Ḥayr-ıla: Ḥayr ile AZD, benümdür: benimdir AZD, didi: dedi AZD, raḳam: elem AZD.
c: İden: Eden AZD, oḳı: oḳu AZD, dedim: her dem AZD.
d: Kāmilüñ: Kāmiliñ AZD, olduḡı: olduḡu AZD.

⁵ a: oldu: oldu AZD, eyleyi gör: eyleyegör AZD.
b: idüp: edip AZD, ölü: ulu AZD.
c: diyen: dīn AZD, Ḥaḳḳıyla: Ḥaḳ ile AZD, oldu: oldu AZD.
d: Cāhilüñ: Cāhiliñ AZD, kāmilüñ: kāmiliñ AZD.

¹⁷ 69b. Tıġlı 2006: s. 70-74.

¹ a: nice: niçe RHD, cevırin: derdin RHD.
c: Eyleyen[i] gūş it bir ḥādişe-i mu‘azzam: Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādişe-i mu‘zam RHD.
g: Vaşl-ıla: Vaşl ile RHD.
ı: Bu bezm-i ṭarāb-sāza gāhī oluban hem-dem: Bu bezm-i ṭarāb-sāza geh gāh oluben maḥrem RHD.
j: Tācını idüp kec-rev nūş eyler idi her-dem: Tācını idüp kec-rev ‘ayş eyler idi ḥurrem RHD.
k: nice: niçe RHD.
l: ol ‘ālem: bu ālem RHD.

Bu kışşa beyânında oldu niçe dil ebkem
Bir gevher-i yektâdan halk oldu kamu ‘âlem
Cehl-ile kimi câhil ‘ilm-ile kimi a‘lem
Vaşl-ıla kimi şādān hecr-ile kimi pür-ğam
Kimisi gedā olmuş kimisi şeh-i ekrem
Ġafletle nazar kılma aç gözünü gel bir dem
Bu mes’ele bahşinde ‘âkıller olur mülzem
Bu bezm-i tarab-sāza gāhī oluban hem-dem
Tâcını idüp kec-rev nüş eyler idi her-dem
Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm giri bākī ‘âlem yine ol ‘âlem

2. İcād idicek vâcib bu ‘âlem-i imkânı
Bir cevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
Derc eyledi kalbinde gencine-i pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her laḫza nıgeh-bānı
Dil kişverinüñ olmuş her birisi ruhbānı
Mekkār-ı felek kapdı tâc-ı ser-i ḫāḫānı
Şoñ demde yile virdi evreng-i Süleymānı
Geşt itmege ‘azm itdüm nā-gāh gülistānı
Bu beyti oḫur gördüm bülbül idüp efḡānı
Güş eyleyicek her gül çāk itdi giribānı
Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī ‘âlem yine ol ‘âlem

² b: cevher-i pāk: gevher-i pāk RHD.
e: her birisi ruhbānı: her bir birer ḫānı Y.
f: Mekkār-ı felek kapdı tâc-ı ser-i ḫāḫānı: İllā n’idelüm ‘âlem olmasa eger fāni RHD.
g: demde: deminde Y.
ğ: nā-gāh gülistānı: tarāf-ı gülistānı RHD.
ı: nice: niçe RHD.
j: ol ‘âlem: bu ‘âlem RHD.

3. Cellād-ı felek çalsa her demde dilā şimşir
Tut gerden-i teslīmüñ yok ğayra dağı tedbır
Ne yazdı ise başa bir bir getürür taqdir
Ger biñ idesin tedbır olmaya kazā tağyır
Bir bāğ-ı ferağ-zade oldı baña dāmen-gır
Ālām-ı ser-encāmum seyrān idicek bir pır
Bir cām[ı] şunup itdi rūḥ [u] dilüme te'sir
Şan āb-ı ḥayāt ile kılmışlar anı taḥmır
Vaşfinda anuñ 'āciz diller idemez taqrır
Oldı dil-i dīvānum çün anuñ ile ta'mır
Ol cām-ı şafā-baḥşuñ eṭrāfına bī-taqrır
Bu beyt-i dil-āvizi kılmışlar idi taḥrır
Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī 'ālem yine ol 'ālem

³ a: Cellād-ı felek çalsa her demde dilā şimşir: Çellād-ı felek her dem ger çekse saña şemşir RHD.
b: dağı: dağı RHD.
d: Ger biñ idesin tedbır olmaya kazā tağyır: Ger nık ü eger beddür olamaya kazā tağyır RHD.
e: Bir bāğ-ı ferağ-zade oldı baña dāmen-gır: Bir yañada ğār-ı ğam oldı baña dāmen-gır RHD.
f: Ālām-ı: Ālāmem Y, ser-encāmum: serencāmı RHD.
g: itdi: kıldı RHD, rūḥ [u] dilüme: sūzı dilüme RHD.
ğ: taḥmır: ta'mır RHD.
h: anuñ: ḥıred RHD.
i: Oldı dil-i dīvānum çün anuñ ile ta'mır: Oldı dil-i vırānum anuñla o dem ta'mır RHD.
ı: Ol: bir RHD, bī-taqrır: bī-tağşır RHD.
j: idi: aña RHD.
k: nice: niçe RHD.
l: ol 'ālem: bu 'ālem RHD.

4. Pür-ḥūn göreyin āb-ı rûy-ı feraḥ-efzāyı
Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḥamrāyı
Dünyāyı kıyās itseñ gör kısmet-i ‘uḳbāyı
Seyr eyle müselselden eşkāl-i zevāyāyı
Bir sākī-i meh-veşden nûş it yûri şahbāyı
Düş kūy-ı ḥarābāta ol ‘āşık-ı rûsvāyı
Rûḥāni naẓar eyle görsen ruḥ-ı zībāyı
Şûretde yûri ḳalma fehmi eyle bu ma‘ nāyı
Bir encümene irdüm gördüm niçe dānāyı
Bir pîrin elin tıtdum cām-ı ṭarab-efzāyı
Bu beyti işitdükde tā kim dil-i sevdāyî
Mey-ḥāneye ‘azm itdi geşt eyledi her cāyı
Bu beyti okur gördüm baḡrını delüp tâbı
Şevḳ-ıla semā‘ idüp ol dem niçe Mevlāyı
Cem cāmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bâḳī ‘ālem yine ol ‘ālem

⁴ a: Pür-ḥūn göreyin āb-ı rûy-ı feraḥ-efzāyı: Seyrān ideyin dirseñ pür-ḥūn ser-i Dārāyı RHD.
c: Dünyāyı kıyās itseñ gör kısmet-i ‘uḳbāyı: Dünyāya kıyās itseñ ger füşāt-i ‘uḳbāyı RHD.
d: müselselden: müşelleşde RHD.
e: yûri şahbāyı: mey-i ḥamrāyı RHD.
f: ‘āşık-ı rûsvāyı: ‘āşık-ı rûsvāyî RHD.
g: eyle: ile RHD.
h: Bir encümene irdüm gördüm niçe danay: Bu pendî işitdükde ol dem dil-i rûsvāyî RHD.
i: Bir pîrin elin tıtdum cām-ı ṭarab-efzāyı: Meyḥāneye ‘azm itdüm geşt eyleyü her cāyı RHD.
ı: Bu beyti işitdükde tā kim dil-i sevdāyî: Bir encümene irdüm gördüm niçe Dārāyı RHD.
tā kim: tā kim bu Y.
j: Mey-ḥāneye ‘azm itdi geşt eyledi her cāyı: Her biri tûtar elde cām-ı ṭarab-efzāyı RHD.
k: tâbı: nāyî RHD.
l: Şevḳ-ıla semā‘ idüp ol dem niçe Mevlāyı: Şevḳ ile semā‘ itdi anda niçe mollāyî RHD.
m: nice: niçe RHD.
n: ol ‘ālem: bu ‘ālem RHD.
a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n: Y.
a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n: RHD.

5. Raḥmī n'ola ṭālī^c den eylerse şikāyetler
Çekdi bu felek[ler]den çok dürlü felāketler
Nā-ehle müyesserdür her dürlü sa^c ādetler
Dānā-dil [ü] kāmiller çekmekde melāmetler
^c Āqıl ola dīvāne fīkr olsa bu ḥāletler
Nā-dāna neden bilsem āyā bu ri^c āyetler
Bir gün beni ḥāk eyler āḥir bu ḫasāvetler
Her ehremenüñ varur ayağına devletler
Cān-ıla perī-rūlar eyler nice ḥidmetler
Var ise kıyāmetden oldu bu ^c alāmetler
Zevḫ-ıla sürür-ıla itdi niçe ^c işretler
Dünyā gibi ^c uḫbāda bulsun nice rāḥatlar
Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī ^c ālem yine ol ^c ālem

⁵ c: Nā-ehle: Nādāna RHD, her: çok RHD.
d: melāmetler: nedāmetler RHD.
e: ^c Āqıl: ^c Āqıl RHD.
ğ: ehremenüñ: ehremenüñ RHD.
h: Cān-ıla: Cān ile RHD.
ı: Zevḫ-ıla: Zevḫ ile RHD, sürür-ıla: sürür-ile RHD.
j: bulsun: sürsün RHD, nice: niye Y.
k: nice: niçe RHD.
l: ol ^c ālem: bu ālem RHD.

18.

Tercî-i Bend-i Ğubârî Efendi

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Bir gice sâkin idüm hâne-ķah-ı ğafletde
İ' tikâf itmiş-idüm künc-i ğam [ü] miħnetde
Gözlerüm yummuş-idüm ' âlem-i pür ' ibretde
Ğaflet uyħusu beni almış-idi ğâyetde
Pür idüp penbe-i ğafletle şımāħ-ı sem'üm
Dil-i efsürde ħacer olmuş [i]di şiddetde
Öyle ğarķ olmuş-idüm ķa' r-ı yem-i ğafletde
' Aķl [u] fikr [ü] dil [ü] cān ķalmış-idi ħayretde
Rište-i ğaflet ile bağlu idi her ' uźvum
Mā-ħaşal ķāşır idüm ğâyet ile ħidmetde
Gūş [u] hūşa bu nidā irdi o dem hâtifden
Didi ey ' âlem-i şüretde ķalan ğafletde
Ğâfil olma gözün aç ' âlem-i Kübrāsın sen
Sidre-i Levħ [ü] Ķalem ' Arş-ı mu' allāsın sen

¹⁸ 71a. Bu şiirin edisyon kritiĝi Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın *Eski Mecmualar Arasında* yazısından istifade edilerek ortaya konulmuştur. (Bkz. Tarlan: 1946 s. 127- 129.)

¹ a: gice: gece GBŞ, hâne-ķah: ħāniķah GBŞ.
b: künc-i: künc-ü GBŞ, itmiş: etmiş GBŞ.
d: uyħusu: uyħusu GBŞ.
e: idüp: idi GBŞ.
h: ' uźvum: a' zām GBŞ.
ı: irdi: erdi GBŞ.
j: Didi: Dedi GBŞ, şüretde: şügrāda GBŞ.
k: Kübrāsın: küberāsın GBŞ.

2. Sendedür maḥzen-i esrār-ı hüviyyet sende
Sendedür rābıṭa-ı riṣte-i vaḥdet sende
Sendedür ma‘den-i ‘irfān-ı İlāhī sende
Sendedür menba‘-ı envā‘-ı kerāmet sende
Sendedür mihr-i cihān-sūzum bī-efrūz
Sendedür burc-ı şeref necm-i sa‘ādet sende
Sendedür Cām-ı Cem [ü] āyīne-i İskender
Sendedür çeşme-i [cān] mülket-i zülmet sende
Sendedür ‘ālem-i lāhūt [u] maḳām-ı ceberūt
Sendedür dūzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende
Sendedür her ne ki maḳşūd idesin ‘ālemde
Sendedür ‘aql-ı tılsımāt-ı ḥaḳīḳat sende
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i Kübrāsın sen
Sidre-i Levḥ [ü] Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

² c: ma‘den-i: ma‘din-i GBŞ.

e: Sendedür mihr-i cihān-sūzum bī-efrūz: Sendedür ‘ālem-i lāhūt maḳām-ı ceberūt GBŞ.

f: burc-ı: necm-i GBŞ, necm-i: bürç-ü GBŞ.

g: Sendedür Cām-ı Cem [ü] āyīne-i İskender: Sendedür mihr-i cihān-sūz-u- meh i şām-ı... GBŞ.

ğ: Sendedür çeşme-i [cān] mülket-i zülmet sende: Sendedür dūzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende GBŞ.

h: Sendedür ‘ālem-i lāhūt [u] maḳām-ı ceberūt: Sendedür Cām-ı Cem-ü- Āyīne i İskender GBŞ.

i: Sendedür dūzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende: Sendedür çeşme-i cān mülket-i zülmet sende GBŞ.

ı: idesin: edinürsün GBŞ, ‘ālemde: sende GBŞ.

j: ‘aql-ı: kuf l ü GBŞ.

k: Kübrāsın: küberāsın GBŞ.

a-b-c-d-e-f-g-g-h-i-j-k-l: Y.

a-b-c-d-g-f-h-i-e-g-i-j-k-l: GBŞ.

3. Sen ḥabāb-ı felegi cām-ı mu‘allā şanduñ
Sen şarab[ı] görüp içinde anuñ mā şanduñ
Ḥokka-i çarḥ ki zehr ile leb-ā-leb pürdür
Sen anı toptolu tiryāk-i Mesīḥā şanduñ
Göziñe pīre-zen-i dehr göründi tāze
Zīver-i ‘āriyeden anı mu‘arrā şanduñ
Külhan-ı dehri görüp gülşen-i zībā mı didüñ
Ser-be-ser aḥkerin anuñ gül-i ḥamrā şanduñ
Kem göründi saña eṭfāl [ü] şeyātīn ğılmān
Bu cihān bāğını sen cennet-i Me’vā şanduñ
Dīde-i hırş-ıla bu ‘ālem-i şuğrāya bakup
Aldanup añlamayup ‘ālem-i Kübrā şanduñ
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i Kübrāsın sen
Sidre-i Levḥ [ü] Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

³ a: mu‘allā: mücellā GBŞ.
b: şarab[ı]: serābı GBŞ, görüp: anuñ GBŞ, anuñ: görüb GBŞ.
d: toptolu: dopdolu GBŞ.
e: Göziñe: Gözüñe GBŞ, göründi: göründü GBŞ.
g: dehri: dehre GBŞ, görüp: bakub GBŞ, zībā mı didüñ: zībā şanduñ GBŞ.
ğ: gül-i: gül-ü GBŞ.
h: Kem: Hem GBŞ, göründi: göründü GBŞ, eṭfāl [ü] şeyātīn: eṭfāl-i şeyātīn GBŞ.
i: Bu cihān: Bu fenā GBŞ.
ı: hırş-ıla: hırş ile GBŞ, bakup: bakub GBŞ.
j: Aldanup: Aldanub GBŞ, añlamayup: añlamayub GBŞ.

4. Nice bir bunca zamān zīver [ü] zīnet nice bir
Nice bir cübbe vü destār [ü] ḥamāḳat nice bir
Nice bir ḳayd-ı libāsın nice bir ‘ādet-i nās
Nice bir şöhret ile şöhret-i āfet nice bir
Nice bir şadr-ı cihānda oturup mīrāne
Bunca yārān-ıla bu ‘ izzet [ü] ‘ işret nice bir
Nice bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile
Güft [ü] gūy [ü] ṭarab [u] ṭavr-ı ṣarāfet nice bir
Nice bir nefis [ü] hevāsına uyup leyl [ü] nehār
Nice bir zāyī‘ ola bu dem-i fūrşat nice bir
Bu ḥamāḳat nice bir bunca ḳabāḥat nice bir
Bu şeḳāvet nice bir hāy bu ğaflet nice bir
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ ālem-i Kübrāsın sen
Sidre-i Levḥ [ü] Ḳalem ‘ Arş-ı muallāsın sen

⁴ a: zamān: zemān GBŞ.
c: libāsın: libās ü GBŞ.
d: şöhret: şevket GBŞ.
e: şadr-ı cihān: bāğ-ı cinān GBŞ, oturup: oturub GBŞ.
f: yārān-ıla: yārān ile GBŞ, ‘ izzet [ü] ‘ işret: ‘ ayş ile ‘ işret GBŞ.
g: Nice bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile: Nice bir nefis hevāsına uyub leyl ü nehār GBŞ.
ğ: Güft [ü] gūy [ü] ṭarab [u] ṭavr-ı ṣarāfet nice bir: Nice bir zāyī‘ ola bu dem-i fūrşat nice bir GBŞ.
h: Nice bir nefis [ü] hevāsına uyup leyl [ü] nehār: Nice bir rind i cihān vālih ü şeydālar ile GBŞ.
i: Nice bir zāyī‘ ola bu dem-i fūrşat nice bir: Güft-ü-gūy-ü-ṭarab-u ṭavr-ı ṣarāfet nice bir GBŞ.
ı: ḳabāḥat: feżāḥat GBŞ.
a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l: Y.
a-b-c-d-e-f-h-i-g-ğ-i-j-k-l: GBŞ.

5. Cümle zerrāt-ı cihān maṭla‘-ı ‘ibretdür hep
Ehl-i idrāk oluna remz [ü] işāretdür hep
Naḫṣ-ı zāhirde ‘ayān cümle ‘ulūm-ı bāṭın
Küllisi mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep
Nazar it dide-i cān-ıla cihānı aṅla
Maḥzen-i ‘ilm-i ledün mazhar-ı ḥikmetdür hep
Ḥikmet [ü] ‘ibret ü her remz [ü] işāret ne ki var
Hep Ḥudādan saṅa ta‘līm [ü] işāretdür hep
Fehm içün ‘ālem-i Kübrā-yı ulū’l-elbāba
Şuver-i ‘ālem-i şuḡrā heme şüretdür hep
Ey Ğubārī yūri var kendüñi idrāk eyle
Pendümi gūş ile hūş it ki beşāretdür hep
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i Kübrāsın sen
Sidre-i Levḥ [ü] Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

⁵ a: Cümle: Bunca GBŞ.
b: Ehl-i: Eger GBŞ.
c: ‘ulūm-ı bāṭın: ‘ulūm-u bāṭın GBŞ.
d: Küllisi: Küllü şey’ GBŞ, başiretdür: tarīkatdür GBŞ.
e: cān-ıla: cān ile GBŞ.
f: ḥikmetdür: ‘ibretdür GBŞ.
i: şuḡrā: kübrā GBŞ.
ı: yūri: yürü GBŞ.
j: gūş: hūş GBŞ, hūş: gūş GBŞ.

19.

Tercî-i Bend-i Kıyâsî Efendi Rahimehullah

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Hâbdan açdum gözüm derdüm yirümden bir seher
‘ Ayn-ı ‘ ibretle bu fânî ‘ âleme kıldum nazar
Cübbeye muhtâc pâlâs içre her ehl-i hüner
Her ne deñlü var ise nâ-dân elinde sîm ü zer
Zâğlar gülzârda bülbül kafesde âh ider
Ehl-i dil ayakda vü nâ-dânlar almış tâc u ser
Gencler vîrânede vîrâneler içre güher
Her kime dostum didümse ol baña düşmen çıkar
Zulmet-i âb-ı hayâta eylemiş ‘ âlem maçar
Giryesine ‘ âşıkun ma‘ şûk eyler handeler
Bülbül ağlar gül güler ‘ âlem temâşâdur gider

2. Gâh olur kim bir gedâyı bu felek sulţân ider
Gâh sulţânı gedâ-veş hâk-ile yeksân ider
Kimin öldürüp kimin diri görüp çok kan ider
Mağv ider deryâları bir kaatre-i ‘ ummân ider
Kanda bir ma‘ mûr olursa ‘ âkıbet vîrân ider
Mârı pür-zehr eyleyüp gencîne vü rubbân ider
Gâh olur pür-şevk olup berkı meh-i tâbân ider
Gâh olur giryân olur gözin yaşın bārân ider
Kiminüñ yârini vuşlat kiminüñ hicrân ider
Ağladur Ya‘ kûbı ammâ Yūsufî handân ider
Bülbül ağlar gül güler ‘ âlem temâşâdur gider

¹⁹ 72b. KYD bilinen bir nüshası tespit edilememiştir.

¹ f: almış; olmuş Y.

3. Seyre çıkdum ki göreyim nice olmuş gülsitān
Dehr elinden sürh-veş kana boyanmış erguvān
Servler ‘ālemden el çekmiş bunu söyler hemān
Kimse āzād olamaz ğamdan ki fānīdür cihān
Murğlar bu meskenüñ virür fenāsından nişān
Hārdan hār üzre yapmışlar fenā-yı āşiyān
Ditreşür eşcār bir gün irişür bād-ı hazān
Gül güler bir iki gün ‘ömrine olup şādumān
Güşe-ber-güşe durup bülbüller eylerler figān
Bu ne hāletdür didüm çıkdı didi bir bāġbān
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

4. Bu cihānuñ bir ‘aceb bezmine irdüm ben gedā
Nāylar virür haber ervāhdan idüp şadā
Çeng iki bükülmiş olmuş bir nigāra mübtelā
Eyleyüp ‘uryān dahı hīzb-ile iderler cefā
Ehl-i ‘ışkuñ ‘aqlını almış o bezm-i bī-beķā
Kimisi ağlar kimi gülüp kimi eyler şafā
Güş-ı tanbūrı burup ta‘līm iderler cā-be-cā
Çār-pāre ğuşşaya çık çık diyü eyler nidā
Bu ne ‘ālemdür didi kim çün hemān ol dem baña
Bir güzel rakş eyleyüp şāfi cevāb itdi baña
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

5. Ey Kıyāsī şehr-i İstanbulda ben leyl ü nehār
Eyledüm taḥşīl-i ‘ilm-i ma‘rifet çok rūzigār
Bunca yıllardur kelāmum dūrlerin idüp nişār
Kanda kim insān ola ben anda buldum iştihār
Nideyim ammā ki baḥtum olmadı iķbāle yār
Tālīb olsam ger bir avuç hāke olur tārūmār
Dāimā bu hālīme ağlayup idüp āh u zār
Ġayret-i aķrān-ıla ğam cānıma itmişdi kār
Nā-gehān bir güşeden bir pīr oldu āşikār
Didi budur devr-i resm-i rūzgār-ı bī-ķarār
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

20.

Gazel-i Ża‘îfî Tahmîs-i Vahdetî

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1. Müsemmadan tecellî eyleyen envâr-ı esmâdur
Ne esmâdur ki yine her biri ‘ayn-ı müsemmâdur
Peder kuvvet dehen Meryem ħurûf şûret-i ‘îsâdur
Bu eşyâ kaçrelerdür mevc-i esmâ zât-ı deryâdur
Ne deryâdur ki mevcinden anuñ bir kaçre eşyâdur

2. Kimi gelmekde eşyânuñ kimisi olmada sâlif
Kimi maşşûdına vâşıl kimisi ħâsir u ħâ‘îf
Bu sırra zâhid-i nâ-dân degüldür lâ-cerem vâkıf
Şu ‘ünât-ı İlâhîye nihâyet yokdur ey ‘ârif
Okuyup *küllî-yevmin* âyetin fehm it ne ma‘nâdur

3. Ezelden ‘âdet olmışdur tarîķ-i Ħaķda ey güm-râh
Gözün ‘ayne’l-yaķından aç nazar kıl sırra ol âgâh
Bugün giydüğini bir gün daķı giymez olanlar şâh
Tecellî eylemez bir şûret ile iki kez Allâh
Görür her laķzada bir ân u pür-şân ol ki bînâdur

4. Tahâret birle mescide olup ‘işyânuña tâ‘ib
Vücûd-ı ħayrı maĥv eyle kemâl-i ‘ayna ol râġıb
Bu mezhebde qarâr eyle bu kavle oluben râġıb
Tecellîde tesellî bulmaġa sa‘y it yûri tâlib
Ħalanı bu tarîķ-ı ‘ışķda bir ħurî ġavġâdur

²⁰ 74a. Öztürk 2006: s. 25-26.

¹ b: yine her biri: her biri yine VHD.

c: ħurûf şûret-i ‘îsâdur: ħurûf u şavt ‘îsâdur VHD.

e: eşyâdur: deryâdur VHD.

küllî-yevmin: Göklerde ve yerde olan herkes ondan diler. O, her ân tecellî etmektedir (Rahmân 55/29). Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur’ân Dili Meâli**, Eser Neşriyat Yayınları, s. 531.

² e: külli-yevmin: Külli yevm VHD.

³ a: Ħaķda: Ħaķdur VHD, güm-râh: hem-râh VHD.

c: giydüğini: geydüğünü VHD, giymez: geymez VHD.

e: pür-şân: şân VHD.

⁴ a: mescide: mescid-reh VHD.

c: râġıb: zâhib VHD.

d: yûri: budur VHD.

5. Hārābāt ehli fark itmez binā-yı mescid [ü] deyri

Şaçılmaz yanlarında kimsenün hayrı ile şerri

Hudāya ‘āşık olanlar bilür bu luṭf-ıla ḳahrı

Egerçi şüretā ism [ü] müsem mā görinür ḡayrı

Hāḳīḳatde ol esmā didüğün ‘ayn-ı müsem mādur

6. Urunup şüretā zāhid ‘ad idüben ‘ibādātın

Hudādan rūz-ı āḫirde ṭaleb eyler mükāfātın

Yine kendü yolın kendü urur bilmez ḳuşūrātın

Ne bilsün zāhid-i efsürde-dil bu ‘ışḳ ḥālātın

Yine ‘āşık olan añlar bu zīrā özge sevdādur

7. Gözüñ aç Vaḫdeti gör kim tecellī eyledi Allāh

‘Iyān oldı cihāt-ı sitte içre *şümme vechi ’llāh*

Cemī‘ eşyā dil oldı ‘ārife söyler beyān Allāh

Ve bī yanṭıḳ demine ireli Ża‘īfī bi-ḥamdi ’llāh

Kelāmu ’llāhı nāṭıḳdur özüñ Hāḳḳ-ile gūyādur

⁵ c: bilür: bilürler VHD.

⁶ a: Urunup: Urunup VHD, şüretā: şüret-i VHD, zāhid: zühdi VHD, ‘ad: edā VHD, idüben: idüp VHD.

b: āḫirde: maḫşerde VHD, eyler: idüp VHD.

c: kendü: kendi VHD, kendü: kendi VHD.

e: bu zīrā: bunu bir VHD.

⁷ b: *şümme vechi ’llāh*: وَاللّٰهُ لَمَشْرِقًا وَجْهٌ فَتَمَّ تَوَلُّوْا فَاَيْنَمَا وَالْمَغْرِبُ وَاسِعٌ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ *Ve lillāhil meşriku vel magribu fe eynemā tuvellū fe semme vechullāh(vechullāhi) innallāhe vāsiun alīm(alīmun).*: Bununla beraber, doğu da Allah’ın, batı da Allah’ındır. Artık nereye dönerseniz dönün, orası Allah’a çıkar. Şüphe yok ki, Allah’ın rahmeti geniştir, O, her şeyi bilendir (Bakara 2/115).

c: Cemī‘: Ḳamu VHD.

d: Ve bī: Vebih VHD, Ża‘īfī: Ża‘fī VHD.

21.

Müstezât-ı ‘Alî Efendi

Mef‘ ülü mefâ‘ ilü mefâ‘ ilü fe‘ ülün

Mef‘ ülü fe‘ ülün

1. Bir bār-ı girāndur kıyalum tāt [u] kabāyı

‘Uryān olalum gel

İşmarlayalum zāhide destār [u] ridāyı

Rindān olalum gel

2. Mihmānına kıymağdur işi dehr-i denīnūñ

Dūr olalum andan

Geşt eyleyelüm uy baña iklīm-i fenāyı

Pāyān olalum gel

3. Hāke şaçılur cūr‘ a-şıfat kıanumuz āhır

Ey sākī-i gül-ruḡ

Nūş eyleyelüm şun berü gel cām-ı şafāyı

Mestān olalum gel

²¹ 75a. Aksoyak: 2018, s. 502-503. *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı*, (Çevrimiçi) <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695.gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>

Mecmuada yer almayan mısralar şu şekildedir:

Seyr eyleyelüm ‘ālemi çün mihr-i cihān-gerd

Şun sāğarı sākī

Âyīne-i dilden silelüm gerd-i sivāyı

Raḡşān olalum gel

² d: Pāyān: Pūyān MAD.

Mecmuada yer almayan mısralar şu şekildedir:

Olsun bize mekr itmede ‘āciz zen-i dünyā

Ey ‘akl u dil ü cān

Mağlūb idelüm himmet ile nefis ü hevāyı

Merdān olalum gel

³ c: berü: beri MAD, gel: şol MAD.

Mecmuada yer almayan mısralar şu şekildedir:

Rehne kıyalum bāde içün hırkayı zāhid

Şol pīr-i muğāna

Cām eyleyelüm bezmümüze tāt-ı riyāyı

Yārān olalum gel

Dānāya sezā görmediler manşıb [u] cāhı

Bu pendümi gūş it

Şāhā ne dilerseñ çekesün tuğ u livāyı

Nā-dān olalum gel

4. Dānāya sezā görmediler manşıb [u] cāhı
Bu pendümi gūş it
Şāhā ne dilersin çekesin tūğ [u] livāyı
Nā-dān olalum gel

5. Şeh-zādesine şāhına kıl olma hāzer kıl
‘Alī gibi sende
Müstāgnī-i āfāķ ola gör çekme cefāyı
Sultān olalum gel

3 Mayıs 2011 tarihinde *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* başlığını taşıyan Mecmua konusuyla ilgili ilk akademik toplantı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi’nde yapılmıştır. 30 Haziran 2012’de Ankara’da *Osmanlı Şiirinin Hazinelele: Mecmualar ve Cönkler* başlıklı bir çalıştayda Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal’ın liderliğinde Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi (MESTAP) adıyla başlatılması planlanan çalışmanın temelleri oluşturulmuş ve konu hakkında ikinci çalıştay ise yine Ankara’da olmak üzere 27-28 Ekim 2017’de gerçekleştirilmiştir (Süngü, 2020). Bu proje ile mecmuaların bir sistem dâhilinde tasnifinin ortaya konulması ve ortaya çıkan veriler ışığında çalışılan mecmualara kolay bir şekilde ulaşmak amaçlanmıştır. Aşağıda Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler bölümü 547 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 43a-75a sayfaları arasındaki şiirlerin MESTAP tablosuna yer verilmiştir:

⁵ a: hāzer: hezer Y.

Tablo 6 Mestap Muhteva Tablosu

S. N.	Yp No	Mahlas	Matla beyti / Bendi	Makta Beyti / Bendi	Nazım Şekli /Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1	43a	Rahmî	Olanlar şürete mâ'îl nedür ma'nâyı bilmezler Haķıķat dileseñ bā' is nedür eşyâyı bilmezler Bu baħr içre şadefde ol dūr-i yektâyı bilmezler Cihān-ārā cihān içindedür ārayı bilmezler O mähiler ki deryā içredür deryâyı bilmezler	Fenādur Raħmîyā bākî taşavvur itme devrânı Gedā-yı şāh-ı 'ālemdür anuñ kim ola 'irfânı Ne söyler hūş-ile gūş eylesün dehrün suħandānı Ĥayālî faħr şālına çekenler cism-i 'üryānı Anuñla faħr iderler atlas [u] dībâyı bilmezler	Taħmîs/5		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Rahmî divanında vardır.
2	44a	Nâtıķî	Āh kim fâriğ [ü] āzādegî zinde iken Vaţanımdan beni dūr eyledi bu kayd-ı beden Nâydan nağme-i cān olalıdan müsekkkin Dem-be-dem gūşa gelür zemzeme-i ĥubb-ı vaţan Nāle kılsam n'ola ney gibi derünî dilden	Āteş-i 'aşka yakup nāle iden Nātıķiyyi Gāh rûħa mâ'îl [ü] gāh ĥāl iden Nātıķiyyi Ney gibi hem-nefes ü nāle iden Nātıķiyyi Nühûzet ü ric' ate lāle iden Nātıķiyyi Sensin ey dil-ber-i 'ayyār dem-ā-dem sen sen	Muħammes/7	Firāk-nāme	. . . - - / . . . - - / . . . - - / . . -	Nâtıkî divanında yoktur.
3	45a	Şāhidî	Gel beri gel zerķ-ıla taķlidi ķo 'Āşık ol iç bāde-i tevĥîd-i hū Besle riyāzet-ıla riyāz-ı dili Olma şaķın bende-i gîr ü gelü Arayuban istedüğün sū-be-sū Şoyluban özledüğün kū-be-kū Ĥayret ağacı budağında ķonup Fāĥte-veş üñledüğün gū [vü] gū Bunı yaķın bil saña senden yaķın Ėayri degül kim göresin rû-be-rû Sen seni sen bilme anı bil seni Sen seni bildün ise bildün anı	Geh sürerem çift tıtarām şapan Çoban olup çıtladuram geh şapan Gāh oluram 'ışķ-ıla dazlaķ ışık Gāh oluram sehiv ile yoldan şapan Gāh iderem sa'y ile taĥşîl-i 'ilm Gāh iderem zühd ile ĥalvet-vaţan Gerçek erün göñlünü ben ķapmışam Gerçek er olur daķı benden ķapan Sırruñı fāş eylemegil Şāhidî Sırta irer sırrına ķapu yapan Sen seni bilme anı bil sen seni Sen seni bildün ise bildün anı	Tercî-i Bend /5	Pendnāme	. . . - - / . . . - - / . . . - - / . . -	Şāhidî divanında vardır.

4	46a	Bağdatlı Rûhî	Nice bir her bakana idesin izhâr-ı niyâz Şakın aldar seni meh-rûlaruñ itdükleri nâz Nice bir gayrı ola sevdüğün ey dil dem-sâz Nice bir yakılasın hâşıl idüp süz u güdâz Yeter itdi yeter âşüfte seni ‘aşk-ı mecâz Ola gör ‘âlem-i tahkîke irüp mahrem-i râz	Rûhiyâ kalma ‘anâşırda iriş hulkına Hizmet it ehl-i haķuñ var yûri bir fâyıkına Gösterür rüyını ma‘şûk-ı ezel ‘âşıkına Gizlü kalmaz virilür sırr-ı Hudâ lâyıķına Yeter itdi yeter âşüfte seni ‘aşk-ı mecâz Ola gör ‘âlem-i tahkîke irüp mahrem-i râz	Müseddes/7	Pendnâme	... / ... / ... / ...	Bağdatlı Rûhî divanında vardır.
5	47b	Uşûlî	‘İşk-ı cânân-ile ben çünkim ezelden hem-demem Ahsen-i taķvîm benüm şânumda geldi ekremem Mazhar-ı zât [u] şıfâtam ya‘ nî ism-i a‘zamam Ben ki dervîsem fakîrem pâdişâh-ı ‘âlemem Rûh-ı bî-rengem egerçi renge geldüm âdemem	Ey Uşûlî bu felek kim devr idüp cünbişlenür Emr-i Hâķdan gayrı var mıdır bir iş kim işlenür Ger sa‘îd ü ger şaķî bu dil niçün teşvişlenür Ey Nesîmî cün her iş taķdîr elinden işlenür Fâriğam dünyâ[dan] ü ‘uķbâ ğamından bî-ğamem	Tahmîs/7	Fahriye	... / ... / ... / ...	Uşûlî divanında vardır.
6	48b	Maḥvî	Hem-nişin olma vücûduñla dilâ minnet budur Sırr içinde sırrıñı fehm it şehüm ni‘met budur Bendesi ol mürşid-i râh-ı Hâķuñ hizmet budur Çarḫa kılma ser-fürü iķbâl için ğayret budur Hem gedâ hem pâdişâh-ı ‘âlem ol devlet budur	Rûy-ı dil-ber ister-iseñ geç bu aĝ [u] karadan Vech-i cânân zâhir olmuş ‘ârif ol her pâreden Herkesüñ maḥbûb-ı Maḥvî gizli çıķmaz aradan Hem-nişin eyle dili dil-berle sen çık aradan Rind iseñ Cevrî şafâ-yı meclis-i vahdet budur	Tahmîs/5	Pendnâme	... / ... / ... / ...	4. beyit divanda yer almamaktadır.
7	49a	Cehdî	Men şerâb-ı lâ-yezâlüm hem daḫî câm-ı Cemem Muşḫaf-ı seb‘al-meşânîyem ü sırr-ı encümem ‘Alleme ‘l-insâne mâlem ya‘lem ile ekremem Ol menem ki vâķıf-ı esrâr-ı ‘ilm-i âdemem Kâşif-i genc-i hâķîķat hem ḫayât-ı ‘âlemem	Lâ te‘ ayyün menziline şems-i hem-râh olmışam Ḳurb-ı aşla irişüp ol sırra âĝâh olmışam Cehdiyâ men mahrem-i sırr-ı İlallâh olmışam Men o Mısrıyyem vücûdum mısrına şâh olmışam Hâdişim gerçi velî ma‘nide sırr-ı aķdemem	Tahmîs/7	Fahriye	... / ... / ... / ...	Niyâzî Mısrî divanında vardır.
8	50a	Nâtıķî	Gevher-i gencîne-i zât-ı Hâķuz Ḳayd-ılayuz gerçi velî muṭlaķuz Tâ‘ir-i ḳudsüz ki şikâr olmuşuz Şanma bu dâm içre bizi şaķraķuz Şâh-ı refî‘-ü ‘d-derecât uş bizüz Gerçi bisâṭ üzre yürür beydaķuz Kesret-ile gerçi ki olduķ ‘ayân Vahdet-ile gör ki nice maḫluķuz	Ḳalmadı bu zerrece maṭmûsumuz Oldı ferâĝat yiri maḫbûsumuz Deyrimüz içre olup ol büt ‘ayân Gör ne şadâ baĝladı nâķûsumuz Ġâḫ doludur zevķ-ile peymânemüz Ġâḫ yanar pür şevķ-ıla fânûsumuz Hâdim-i aḫķar bize Cemşid ü Cem Bende-i kem-ter bize Kâvûsumuz	Tercî‘-i Bend /7	Fahriye	... / ... / ... / ...	Nâtıķî divanında vardır.

			Mevc gibidür bize mevt [ü] hayât Gâh gelür gâh gider zevrakuz Gerçi ki şāmt göresin sen bizi Cümle lisānāta velī mantıkuz Gâh oluruz baħr-ı muħiṭ ey ‘aziz Gâh muħiṭ içre düşüp muğrakuz Gâh oluruz Nāṭıkiyā gerçi ferd Bāya gehī nuḳaṭ gibi mülḥakuz Küre-i ‘aşk içre biz olduğ güdāz Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz	Dürlü nevālarla çalar her zamān Mūsikī āheng ile ḳaḳnūsumuz Nükte-güşādur yine bu tūṭimüz Cilve-nümādur yine ṭāvūsumuz Ḳayşer ise cāhile baş egmeyüz ‘Āliyedür himmet-i nāmūsumuz Gerçi bizüz Nāṭıkiyā ḥüb [u] zışt Vaḥdete irdi ḳamu nāsūtumuz Küre-i ‘aşk içre biz olduĖ güdāz Anuñ-içün eylemeyüz keşf-i rāz				
9	53a	Sultan Mustafa	Çün kim alur işbu tāc [u] taḥṭı devr-i rüzigār Terk idüp bu raḥṭ [u] baḥṭı bir nemed kıl iḥtiyār Besleme cismün ki anı yiyiserdür mūr [u] mār Ėırre olma dehr-i dūna kim degüldür ber-ḳarār Nice merdüm ḳanına boyandı işbu lālezār Nice biñ ḥasretle yatur nice biñ biñ gül-‘izār Doludur feryād [u] āḥ [u] zār-ıla dār u diyār ‘Āḳıbet bildün bunu kim saña ḳalmaz pāyidār Cehd kıl senden ki dünyāda ḳala bir yādigār Baña dersin devr elinden oldu ‘aḳlım tārūmār	Çünki eşcāruñ ḳabāsın şoydı peyk-i bī-direng Ḳırdı ezhāruñ çerisin itmeden bir laḥza ceng Yine mātem ḥil‘atin giydi bu arz-ı lāle-reng Mūşa dönmişdi ecel dāmında nice biñ peleng Nice altun tāc[ı] olan başlaruñ yaşıdığı seng Sen dürişürsin benim olsun diyü Türk [ü] Fireng Hey ne Ėāfilsin ki gelmez yādiña tābūt-ı teng Ḳalmışam ḥayrān [u] vālih yimeden afyon u beng Belki saña aşşı itmez Muşṭafā bu nām [u] neng Rāh-ı ‘aşk içinde cehd it cümlesin ḳılĖıl nişār	Tercī‘-i Bend /6	Pendnāme	-. -. - / -. -. - / -. -. - / -. -. -	Mustafa adına sahip 4 padişaktan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.
10	54b	Üsūlī	Āferīn ol ḥāke cān-ı pākden Kim bizi yaratdı müştī ḥākden	Bu baḥrūñ ḥaddi vü pāyānı yoĖdur Ki şıĖmaz küzeyeye imkānı yoĖdur	Mesnevi/ 105	Miraciye	-. -. - / -. -. - / -. -. -	Usūlī divanında vardır.
11	61a	Remzī	Şanmañız biz kim cihān mülkinde rāḥat beklerüz Çār ‘anāşır kenz içinde bil ki miḥnet beklerüz ‘Işḳ-ı dil-dāra düşelden ḳurb-ı vuşlat beklerüz Āsitān-ı yārda [biz] künc-i miḥnet beklerüz Fetḥ-i bāb ümmīdine dergāḥ-ı devlet beklerüz	Cidd ü cehd it Remziyā sen ḳurb-ı Ḥaḳḳı bulmağa Ḥāne-i dil nūr-ı Ḥaḳla kenz-i maḥfī bulmağa İḥtiyār-ı ‘uzlet eyle sırr-ı ma‘nī bulmağa Ey Şihābī şāhid-i cāna müşāhid bulmağa Biz dem-i āḥirde imān-ı şehādet beklerüz	Taḥmīs/5	Tevhīd	-. -. - / -. -. - / -. -. - / -. -. -	Şihābī divanında vardır.

12	62a	Şenâyî Hasan	Bulur çü fenâ âhîr kaşr-ı felegûn bâmı Kalmaz kafes-i tende cân murğ[u] çün ârâmı Gel ‘âlem-i bâkiye ‘azm eyle kıl ikdâmı Emmâreye zecr eyle hiç virme aña kâmı Ey tâlib olan ‘âşık fikr eyle ser-encâmı Bu beyti müdâm okı nûş et mey-i gülfâmı Şûfî ne-şevêd şâfî tâ der-ne-koned câmı Bisyâr sefer bâyed tâ puhte şevêd hâmı	Şâh ol yedi iklîme hüküm et yedi deryâya Kahr eyleyüp a‘ dâyı lutf eyle ehibbâya Kalbiñi idüp şâfî çün la‘ l-i gir[â]n-mâye Gel kürsiyi seyr eyle çık ‘arş-ı mu‘allâya Cân göziñi açup bak ol şâhid-i zibâyâ Bu beyti Şenâyî [sen] kendüñe idin mâye Şûfî ne-şevêd şâfî tâ der-ne-koned câmı Bisyâr sefer bâyed tâ puhte şevêd hâmı	Tesmîn/7	Pendnâme	- - . / . - - - / - - . / . - - -	Senâyî Hasan divanında vardır.
13	63b	Şenâî Efendî	Âh kim derd-i derûnum yine buldı zararı Yine eflâki siyâh eyledi âhım şereri Levh-i dilde kımadı âhım egerçi eşeri Âh [u] vâh-ı şehir-ile yine buldı kederi Yel gibi bildim aradım bul[a]madım bir eri Gele ey bād-ı şabâ şoluma aldım haberi Her yaña gâh Sikender gibi kıldım seferi Geh Süleymân gibi şaldım yedi iklîme çeri Açdı şeh-bâz-ı dilim her yaña bâl-ıla peri Eyledim seyr nice mu‘teberân siyeri Okudum kavî-i Ebû Bekr ile İbn-i ‘Ömeri Kimi ‘Abbâs delîl itdi kimi İbn-i Haceri Hâş [u] ‘âm Şeyh dimişler bir alay hayr u şeri Bağlamaz terkişine kâl-ile hayrû’l-beşeri Saña Döldül diyü billâhi şatar leng-i harı Ne haqîkat bilür ebter ne gök aňlar ne yeri Görmedim gülşen-i aqvâlde hiç bir şeceri Ki bite şâhınıñ üstinde murâdım şemeri Yazmadı Qâdî vü Keşşâf Harîrî Taberî Haberim yok güzelim kimden alayım haberi	Çanda bulsam anı kim yokda degül varda yok ‘Âşık-ı zârda yok dil-ber-i mekkârda yok Nüh felek şeş [cihet] ü seb‘ a-i seyyârda yok Zâhir ü bâtın a‘ yân ile esrârda yok Hâl [ü] istikbâl u evzâ‘-ıla eţvârda yok Nik [ü] bedde degül âsân ile düşvârda yok Mısr [u] Şâmî Halebi Mekke-i Settârda yok Yemen ü Hind ü Buğârâ ile Tâtârda yok Künc-i dükkânda yok şehir-ile bâzârda yok Serser-i hayl-i cihân Aşmed-i muhtârda yok Dağı fî’l-cümle muhâcirde vü enşârda yok Fıkh [u] tefsîr u ehadîş ile üs[t]âdda yok Güşe-i mey-kede-i hâne-i hammârda yok Nice vaşf itsem anı kim der [ü] divârda yok Kalb-i virân Şenâyî-i dil-efgârda yok Aţlâs [u] kemha degül dirhem [ü] dinârda yok Yazmadı Qâdî vü Keşşâf Harîrî Taberî Haberim yok güzelim kimden alayım haberi	Tercî‘-i Bend /5	Hasb-i hâl	. . . - - / . . . - - / . . . - - / . . -	Senâî divanında vardır.
14	66a	Feyzî	Gele ey çarhî yeter ‘aksine devr itme gele	Feyziyâ söyle nedir vaşfı bu divânelerün	Müseddes/6	Hicviye	. . . - - / . . . - - / . . . - - / . . -	

		Efendi	Qatı yüz buldı zamanında gürûh-ı cehele Kimi te'lîf-i kitâb itmege eyler 'acele Kiminûn qaşdı qaşide dimege yâ gâzele Ne 'aceb günlere qaldık göre billâh hele Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehele	Büm-veş mesken idüp genci bu vîrânelerûn Ta'n idüp sözlerine 'âqıl-i ferzânelerûn Hayf ki qadrini bilmezler o dür-dânelerûn Ne 'aceb günlere qaldık göre billâh hele Geçinür ehl-i kemâl ile berâber cehele				
15	66b	Cevrî	Ol ki şad aql [u] hîred bir sözünûn mülzemidür <i>Eñâ efşah</i> haberi mu' ciz-i nuṭṭ demidür	Rahm ider hâline mecrûhlaruñ el-hâşıl Ol ṭabîb-i dil-i ' âlem rusûlûn erḥamıdur	Kaside/41	Medhiyye	... / ... / ... / ...	Cevrî divanında yoktur.
16	68b	Azbî Efendi	Ger mecâz ger ḥaḳîqat-ile severseñ güzeli Herkesuñ ḥaddi kadar kıldı 'aṭa lem-yezeli Kimine virdi şafâ kimine virdi keseli Zâhiduñ ṭâ'at-ıla dilegi ṭûl-ı emeli Ezelîdir ezelîdir ezelîdir ezelî	Çün necis oldu sıvâ eyleyi gör ' Azbî vuzû Pâk idüp qalıbıñı bu ḡaflet ile olma ölü Ḥaḳ diyen Ḥaḳḳ-ıla Ḥaḳdur neden oldu ayru Câhiluñ cehli ile kâmiluñ ' irfânı qamu Ezelîdir ezelîdir ezelîdir ezelî	Muḥammes /5	Tevhid	... / ... / ... / ...	Azbî divanında vardır.
17	69b	Rahmî	Ey dil nice bir dehrûñ cevriñ çekesin muḥkem Bu bâr-ı girân itdi qaddini sipihrûñ ḥam Eyleyen[i] gûş it bir ḥâdişe-i mu' azzam Bu kışsa beyânında oldu niçe dil ebkem Bir gevher-i yektâdan ḥaḳ oldu qamu ' âlem Cehl-ile kimi câhil ' ilm-ile kimi a' lem Vaşl-ıla kimi şadân hecr-ile kimi pür-ḡam Kimisi gedâ olmuş kimisi şeh-i ekrem Ḡafletle nazâr kıılma aç gözünü gel bir dem Bu mes'ele baḥşinde ' âḳiller olur mülzem Bu bezm-i ṭarab-sâza gâhî oluban hem-dem Tâcinı idüp kec-rev nûş eyler idi her-dem Cem câmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm giri bâḳî ' âlem yine ol ' âlem	Rahmî n'ola ṭâlî' den eylerse şikâyetler Çekdi bu felek[ler]den çok dürlü felâketler Nâ-ehle müyesserdür her dürlü sa' âdetler Dâna-dil [ü] kâmiller çekmekde melâmetler ' Âḳıl ola dîvâne fikr olsa bu ḥâletler Nâ-dâna neden bilsem âyâ bu ri' âyetler Bir gün beni ḥâk eyler âḫir bu qaşâvetler Her ehremenûñ varur ayaḡına devletler Cân-ıla perî-rûlar eyler nice ḥidmetler Var ise kıyâmetden oldu bu ' alâmetler Zevḳ-ıla sürûr-ıla itdi niçe ' işretler Dünyâ gibi ' uḳbâda bulsun nice râḫatlar Cem câmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm girü bâḳî ' âlem yine ol ' âlem	Tercî' -i Bend /5		- - / - - - / - - / - - -	Bursalı Rahmî divanında vardır.
18	71a	Ġubârî	Bir gice sâkin idüm ḥâne-ḳah-ı ḡafletde İ' tikâf itmiş-idüm künc-i ḡam [ü] miḥnetde	Cümle zerrât-ı cihân maṭla' -ı ' ibredür hep Ehl-i idrâk oluna remz [ü] işâredür hep	Tercî' -i Bend /5	Pendnâme	... / ... / ... / ...	

			Gözlerüm yummuş-ıdum ‘âlem-i pür ‘ibretde Ğaflet uyhusı beni almış-ıdı ğâyetde Pür idüp penbe-i ğafletle şımâh-ı sem‘üm Dil-i efsürde hâcer olmuş [i]di şiddetde Öyle ğarķ olmuş-ıdum ķa‘r-ı yem-i ğafletde ‘Aķl [u] fikr [ü] dil [ü] cān ķalmış-ıdı hayretde Rište-i ğaflet ile bağlu idi her ‘uzvum Mā-ħaşal ķaşır idüm ğâyet ile hizmetde Gūşa hūşa bu nidā irdi o dem hâtifden Didi ey ‘âlem-i şüretde kalan ğafletde Ġâfil olma gözün aç ‘âlem-i Kübrāsın sen Sidre-i Levh [ü] Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen	Naķş-ı zāhirde ‘ayān cümle ‘ulüm-ı bātın Küllisi mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep Nażar it dide-i cān-ıla cihānı aıla Maħzen-i ‘ilm-i ledün mażhar-ı ħikmetdür hep Ĥikmet [ü] ‘ibret [ü] dehr remz [ü] işāret ne ki var Hep Ĥudādan saña teslim [ü] işāretdür hep Fehm için ‘âlem-i Kübrā-yı ülü’l-elbāba Şuver-i ‘âlem-i şuġrā heme şüretdür hep Ey Ġubārī yūri var kendūni idrāk eyle Pendümi gūş ile hūş it ki beşāretdür hep Ġâfil olma gözün aç ‘âlem-i Kübrāsın sen Sidre-i Levh [ü] Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen				
19	72b	Ėıyāsi	Ĥābdan açdum gözüm derdüm yirümden bir seħer ‘Ayn-ı ‘ibretle bu fānı ‘āleme ķıldum nażar Cübbeye muħtāc pālās içre her ehl-i hūner Her ne deñlü var ise nā-dān elinde sım ü zer Zāğlar gülzārda bülbül ķafesde āh ider Ehl-i dil ayaķda vü nā-dānlar almış tāt u ser Gençler vırānede vırāneler içre güher Her kime dostum didümse ol baña düşmen çıkar Zulmet-i āb-ı hayāta eylemiş ‘âlem maķar Gıryesine ‘āşıkun ma‘şūk eyler ĥandeler Bülbül ağlar gül güler ‘âlem temāşādur gider	Ey Ėıyāsī seħr-i İstanbulda ben leyl ü nehār Eyledüm taħşil-i ‘ilm-i ma‘rifet çok rüzigār Bunca yıllardur kelāmum dürlerin idüp nişār Ėanda kim insān ola ben anda buldum iştihār Nideyim ammā ki baħtum olmadı iķbāle yār Ėālib olsam ger bir avuç ĥāke olur tārümār Dāimā bu ĥālime ağlayup idüp āh u zār Ėayret-i aķrān-ıla ğam cānıma itmişdi ķār Nā-geħān bir gūşeden bir pır oldu āşikār Didi budur devr-i resm-i rüzġār-ı bī-ķarār Bülbül ağlar gül güler ‘âlem temāşādur gider	Terci‘-i Bend /5	Hasb-i hāl	. . . - / . . . - / . . . - / . . . -	
20	74a	Vaħdeti	Müsem mādan tecellī eyleyen envār-ı esmādur Ne esmādur ki yine her biri ‘ayn-ı müsem mādur Peder ķuvvet dehen Meryem ĥurūf şüret-i ‘İsādur Bu eşyā ķaķrelerdür mevc-i esmā zāt-ı deryādur Ne deryādur ki mevcinden anuñ bir ķaķre eşyādur	Gözün aç Vaħdeti gör kim tecellī eyledi Allāh ‘İyān oldu cihāt-ı sitte içre <i>şümme veci’İllāh</i> Cemī‘ eşyā dil oldu ‘ārife söyler beyān Allāh <i>Ve bī yanṭıķ</i> demine ireli Ėa‘īfi bi-ħamdi ‘İllāh Kelāmu ‘İllāhı nāṭıķdur özün Ĥaķķ-ile gūyādur	Taħmīs/7	Tevhid	. . . - / . . . - / . . . - / . . . - -	Dimetokalı Vaħdeti divanında vardır.

21	75a	‘Âlî Efendi	Bir bâr-ı girândur kıoyalum tâc [u] kıabâyı ‘Uryân olalum gel İşmarlayalum zâhîde destâr [u] ridâyı Rindân olalum gel	Şeh-zâdesine şâhına kıul olma hâzer kııl ‘Alî gibi sende Müstağnî-i âfâkı ola gör çekme cefâyı Sulţân olalum gel	Müstezât/5		---/.---/.---/---	Mustafa ‘Âlî divanında vardır.
----	-----	----------------	--	---	------------	--	-------------------	--------------------------------------

SONUÇ

Klasik Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan mecmualar, nazım-nesir olarak içerisinde barındırdığı örneklerden hareketle farklı dönemlerin edebiyat zevkini ve kültürel değerlerini yansıtmaktadır. Mecmualar sayesinde yalnız bir şairin şiirlerine ve nesir örneklerine değil, farklı yüzyıllarda yaşamış şairlerin yazmış oldukları şiir ve nesir örneklerine ulaşma imkânı buluruz. Şairlerin yazmış olduklarından hareketle mecmuayı tertip eden kişiye bağlı olarak da dönemin edebiyat zevkini ve anlayışını mecmualar aracılığıyla kavramak mümkündür. Mecmuaların edebiyatımız için önemli bir değere sahip olmasıyla beraber biz de Ali Emiri Millet Kütüphanesinde yer alan 547 numaralı şiir mecmuasının (43a-75a) sayfalarını inceleme imkânı bulduk. Tezin birinci bölümünde araştırmanın konusu, amacı, yöntemi ve önemine değinildikten sonra, ikinci bölümünde mecmuanın tanımı, türleri ve Türk edebiyatındaki yeri ve öneminden bahsedildi. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemine değinildi. Dördüncü bölümde mecmuanın nüsha tavsifine, mecmuada bulunan divanda bulunmayan ve divanda bulunan mecmuada yer almayan beyitlere, mısralara ve şairlerin isimleri, şiir sayıları, şiirlerinde kullandıkları nazım şekilleri, şiirlerin vezinleri, bahirleri, divanlarının günümüze ulaşmış veya ulaşmamış olduğu ile ilgili bilgilerden söz edildi. Mecmuanın aruz bakımından incelenmesi vasl, imale, zihaf unsurlarından oluşurken her bir unsura ait, metinden örnek verildi. Şiirlerde remel ve hecez bahirleri kullanılmıştır. Remel bahri 16 şiirde kullanılırken, hecez bahri 5 şiirde kullanılmıştır. 16 şiirde kullanılan remel bahri içerisinde en çok Fe^ˆ ilātün/ Fe^ˆ ilātün/ Fe^ˆ ilātün/ Fe^ˆ ilün kalıbının 7 şiirde kullanıldığı görülmektedir. Hecez bahrinde Mef^ˆ ülü/ Mefā^ˆ ilün/ Mef^ˆ ülü/ Mefā^ˆ ilün ile Mefā^ˆ ilün/ Mefā^ˆ ilün/ Mefā^ˆ ilün kalıpları 2 şiirde kullanılmıştır. Kâfiye bakımından müesses kafiye, mürdef kafiye, mukayyed kafiye çeşitleriyle ilgili şiirlerden örnek gösterildi. Cinâs-ı mefrûk, cinâs-ı lahik, cinâs-ı merduf, cinâs-ı mükerrer, cinâs-ı mümasil, cinâs-ı muharref cinâs türleri hakkında da örnekler sunuldu. Şairlerin biyografilerinden ve metnin imla özelliklerinden bahsedilerek metnin kuruluşunda izlenilen yönetime değinildi. Toplam 18 şaire ait 21 şiir yer almaktadır. Metinde 16. yüzyıl-18. yüzyıl aralığında yaşayan şairlere yer verilmiştir. 16. yüzyılda 13 şair yer alırken, 17. yüzyılda Cevrî isimli 1 şair, 18. yüzyılda ise Senâî, Senâyî Hasan Şabânî, Azbî isimli 3 şair bulunmaktadır. Feyzî isimli şairin ise kaçınıcı yüzyıl şairi olduğu tespit

edilememiştir. Metin Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarıldıktan sonra Mestap tablosu yer almaktadır. Mestap tablosunda açıklamalar kısmında şiirin şairin divanında bulunma durumu ile ilgili bilgi verildi. Ekler başlığı altında seçme sözlük oluşturularak metinde geçen kelimelerin şiir ve beyit/bent numarasına göre dizilimi yapıldı. Dil ve edebiyat çalışmalarına katkısı olabileceği düşüncesiyle Farsça ekler tezin sonunda belirtildi. Bu kısımdan sonra Osmanlı Türkçesi harfli metin gelmektedir. Çalışmamızın mecmualar konusuna katkı sağlamasını temenni ediyoruz.



KAYNAKLAR

- Alparslan, A. (1996). Gubârî Abdurrahman. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 14,s. 167-169). <https://islamansiklopedisi.org.tr/gubari--yazi>
- Ak, C. (2008). Rûhî-i Bağdâdî. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 35, s. 205-206). <https://islamansiklopedisi.org.tr/ruhi-yi-bagdadi>
- Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, C. I-II. Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Aksoyak, İ. H. (2022). Nâtikî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/natiki>
- Aksoyak, İ. H. (hızl). (2018). Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695.gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>
- Aşkar, M. (2007). Niyâzî-i Mısri. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 33, s. 166-169). <https://islamansiklopedisi.org.tr/niyazi-i-misri>
- Aşkar, M. (1998). *Niyazî-i Mısri ve Tasavvuf Anlayışı*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Atsız, H. (1968). *Âlî Bibliyografyası*. Milli Eğitim Basımevi.
- Ayan, H. (1981). *Cevri Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*. Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Aydemir, Y. (2001). *Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü*, Bilig, 19, 147-154.
- Aydemir, Y. (2007). *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, Turkish Studies (Türkoloji Araştırmaları), 2(3), 125-133.
- Aydın, H. (2010). *Cevrî Divanı*, Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Banarlı, N. S. (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Târîhi* (C. 2) Milli Eğitim Basımevi.
- Bursalı Mehmed Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri* (C.2) (F. Yavuz ve İ.Özen, hızl). Meral Yayınevi.
- Bursalı Mehmed Tâhir, (2000). *Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifîn Fihristi* (M. Tatcı, hızl.). Bizim Büro Yayınları.
- Coşkun A. O. (1990). *Simkeş-Zâde Feyzî Divanı* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çavuşoğlu, M. (1987). *Hayâlî Bey ve Divânı'ndan Örnekler*. KTB Yay.
- Çıpan, M. (2010). Şahidî, İbrahim. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 38, s. 273-274). <https://islamansiklopedisi.org.tr/sahidi-ibrahim>
- Çıpan, M. (1985). *Şahidî Divanı* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elmalı, H. (2022). “El-Keşkül” *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 25, s. 324-325). <https://islamansiklopedisi.org.tr/el-keskul>

- Ergun, S. N. (1944). *Bektaşî Edebiyatı Antolojisi Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*. Maarif Kitaphanesi.
- Erol, M. (2002). *Azbi Baba Divanı* [Doktora Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, M. Ünal, M. (2020). Azbi Baba, Mustafa, Kütahyalı. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azbi-baba-mustafa-kutahyali>
- Gıynaş, K. A. (2011). *Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası*, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 25, 246.
- Gölpınarlı, A. (1953). *Nesimi-Usuli-Ruhi*. Varlık Yayınevi.
- İpekten, H. vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara, KTB Yay.
- İsen, Mustafa (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- İsen, Mustafa (2020). *Usûlî Divanı*, İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım. Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Kaçmaz, Ali (2018) *Ali Emiri Manzum 547'deki şiir mecmuası* (Vr. 75b - 100b) (İnceleme-Metin) [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Bayram Ali (2012). *Usûlî*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 42, s. 213-363). <https://islamansiklopedisi.org.tr/usuli>
- Kılıç, H. ve Yetiş, K. (1993). *Cinas*. TDV İslam Ansiklopedisi (C. 8, s. 12-14). <https://islamansiklopedisi.org.tr/cinas>
- Kılıç, A. (2012). *Mecmûa Tasnifine Dâir*. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Turkuaz Yayınları, s. 81-95.
- Köksal, M. F. (2017). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları.
- Kufacı, O. (2016). *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler Bölümü 543 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurnaz, C. (1998). Hayâlî Bey, TDV İslam Ansiklopedisi , [C. 17, s. 5-7.]
- Kut, G. (1986). “*Mecmua*” maddesi, TDEA Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler, Dergâh Yayınları, [C. 6, s. 170.]
- Levend, A. S. (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Niyazi Mehmed, Mısırî “*Tam ve tekmil niyazi divanı* (1967). İstanbul maarif kitaphanesi.
- Öte, E. (2000). *Senâî Divanı ve Tenkitli Metin* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, S. (2006). *Nâtîkî Divanı Karşılaştırmalı-Metin-İnceleme*, [Yüksek Lisans Tezi] Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, Y. (2006). *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divan'ının Tenkitli Metni* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Saraç, M. A. Y. (2017). *Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim- Ölçü- Kafiye)*. Gökkuşbu Yayınları.
- Saraç, M. A. Y. (2019). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat ve Biçim-Ölçü-Kafiye*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Süngü, Z. (2020). *Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Yeni Çalışmalar Bibliyografyası ve MESTAP*, Divan Araştırmaları Dergisi, 25, 918.
- Şemseddin Sami. (2013). *Kamûs-ı Türkî*. Kapı Yayınları.
- Şimşek, S. (2010). *Süleyman Zâtî*. TDV *İslam Ansiklopedisi* [C. 38, s. 110-111]. <https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-zati>
- Uzun, M. İ. (2003). *"Mecmua"* TDV *İslam Ansiklopedisi* [C. 28, s. 265] <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>
- Tarlan, A. N. (1948). *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî* İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1946). "Eski Mecmualar Arasında", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 4/1, 127-129.
- Tarlan, A. Nihad. (1945). *Hayali Bey Divanı*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tatçı, M. (2013). *İstanbul'da Bir Eren Senâyî Hasan Şabânî Dîvân-ı İlâhiyât*, H Yayınları.
- Tıgılı, F. (2007). *Rahmi*, TDV *İslam Ansiklopedisi*. [C. 34,421-422] <https://islamansiklopedisi.org.tr/rahmi>
- Tıgılı, F. (2006). *Bursalı Rahmi Çelebi ve Divanı* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, (1982). "Kıyâsî", Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler (C. 5, s. 343) Dergâh Yayınları.
- Uraz, M. (1941). *"Bağdatlı Ruhi Hayatı, Şahsiyeti, Şiirlerinden Seçme Parçalar"*, Tefeyyüz Kitaphanesi.
- Uzun, M. İ. (2003) *"Mecmua"*, TDV *İslam Ansiklopedisi* [C. 28, s. 265]. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>
- Aynur, H. (hızl). (2012). *Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi*, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları.
- Uzunoglu, M. V. (2010). *"Hz. Peygamber'in Edebi Yönü"*, DEÜİFD, XXXII/2010, 43.
- Ünver, İ. (2008). *"Çevriyazıda "Yazım Birliği Üzerine Öneriler"* Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 3/6.
- Yazır, M. H. *"Hak Dini Kur'an Dili Meâlî"* Eser Neşriyat Yayınları.
- Yazır, M. H. *"Kur'an-ı Kerim Mealî"* Frekans Yayın Dağıtım.

Yıldız, H. (1999). “*Şihâbî Dîvânı ve Grameri*” [Yüksek Lisans Tezi], Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler* (Ansiklopedik Sözlük). Kesit Yayınları.

Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler*. Enderun Kitabevi.



EKLER

Ek.1. Seçme Sözlük

SEÇME SÖZLÜK

A

- ‘ābid (A.): ibadet eden. (1/2, 8/4)
- āb-ı ruḥ: (F-F): yanağının suyu (15/4)
- ‘adl (A.): adalet. (8/3)
- āfitāb (F.): güneş. (10/5, 10/77, 10/88)
- āgāh (F.): haberdar. (2/2, 4/4, 7/7, 10/3, 20/3)
- āgāz (F.): başlangıç. (15/31)
- āhū (F.): ceylan, karaca. (14/3)
- aḥvāl (A.): haller, durumlar. (3/4)
- aḥvel (A.): şaşı. (10/20)
- aḫdem (A.): önceki. (5/2, 7/7, 15/19)
- ‘āqıl-i ferzāne (A-F.): bilgeli akıl sahipleri. (14/6)
- ‘ākıbet (A.): son. (4/5, 9/1, 10/87, 19/2)
- ‘aql-ı tılsımāt-ı ḥaḳīkat (A-A-A.): gerçek tesirin aklı. (18/2)
- ‘aks-i ruḥsār (A-F.): yüzünün yansıması. (13/3)
- a‘lā (A.): yücelik, şeref. (13/3)
- ālām-ı ser-encām (A-F.): son acılar. (17/3)
- ‘ālem-i bāḳi (A-A.): kalıcı dünya. (12/1)
- ‘alāmet (A.): işaret. (17/5)
- ‘ālem-i feyz (A-A.): bereket âlemi. (15/6)
- ‘ālem-i ḡayb-ı hüviyyet (A-A-A.): asıl âlem. (15/21)
- ‘ālem-i ḳudsi (A-A.): kutsal âlem. (12/3)
- ‘ālem-i kübrā (A-A.): en büyük âlem. (18/1, 18/2, 18/3, 18/4, 18/5)
- ‘ālem-i lāhūt (A-A.): ilahi âlem. (18/2)
- ‘ālem-i pür ‘ibret (A-F-A.): ibret dolu dünya. (18/1)
- ‘anḳā (A.): zümrütüanka. (8/2, 13/3)
- ‘anāşır (A.): unsurlar, elemanlar. (4/7, 5/3, 11/1)

ārām (F.): dinlenme, yerleşme. (12/1)
‘ārif (A.): bilen, arif, irfan sahibi. (2/2, 3/4, 3/7, 4/4, 6/5, 10/53, 12/5, 20/2, 20/7)
‘arş-ı mu‘allā (A-A.): yüksek gök. (13/2, 18/1, 18/2, 18/3, 18/4, 18/5)
āsān (F.): kolay. (13/5)
āsītān-ı yār (F-F.): sevgilinin eşiği. (11/1)
āsumān (F.): gökyüzü. (10/6)
āşikār (F.): açık, belli. (5/5, 9/4, 19/5)
āşikāre (F.): açık, belli. (7/6, 10/14)
āşiyān (F.): yuva, ev. (19/3)
‘āşıkān (A-F.): âşıklar. (9/5)
‘āşık-ı dīdār-ı yār (A-F-F.): sevgiliyi görmek isteyen âşık. (11/4)
‘āşık-ı şūrīde (A-F.): perişan âşık. (12/2)
āşüfte (F.): perişan. (4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 4/6, 4/7)
‘atā (A.): bağış, ihsan, bahşış. (16/1)
āteş-i dūzah (F-F.): cehennem ateşi. (10/9)
‘atīfet (A.): şefkat gösterme. (15/38)
‘ayān (A.): aşikâr, açık, belli. (2/4, 8/1, 8/3, 8/5, 8/7, 9/5, 10-11/35, 18/5)
āyīne (F.): ayna. (4/6, 10/58, 12/3, 15/30)
āyīne-i İskender (F.): İskenderin aynası. (18/2)
‘ayn (A.): göz, tıpkı, ayın harfî. (10/22)
‘ayn-ı müsemmā (A-A.): adlandırılan gibi. (20/5)
‘ayyār (A.): kurnaz, düzenbaz. (2/7)
āzād (F.): özgür. (10-11/2, 13/4, 19/3)
āzāde (F.): özgür. (2/1)
‘azīz (A.): değerli. (8/1)
‘azm (A.): azim, niyet. (12/1)
āzürde (F.): gücenmiş, incinmiş. (15/37)

B

bād-ı hāzān (F-F.): sonbahar rüzgarı. (9/5, 19/3)
bād-ı şabā (F-A.): meltem rüzgarı. (13/1)
bāde (F.): şarap, içki. (2/6, 3/1, 3/3, 8/31)
bahr (A.): deniz. (1/1, 7/3, 8/1, 8/2, 8/4, 10/31, 10-11/36)
baht (F.): talih. (9/1, 10/33, 19/5)

bā' is (A.): sebep olan, yol açan. (1/1)
bāḳī (A.): kalıcı, ölümsüz. (17/1, 17/2, 17/3, 17/4, 17/5)
bālā-yı ḥaḳīḳat (F-A.): gerçek üstü. (15/12)
bām (F.): dam, çatık. (12/1)
bār (F.): yük, kez, meyva, yağdıran. (10/60, 17/1, 21/1)
bārān (F.): yağmur. (19/2)
bārgāh (F.): yüksek huzur, padişah huzuru, otağ. (10/72)
bār-ı girān (F-F.): ağır yük. (21/1)
baṣīret (A.): görüş, ileriye görme gücü. (8/16)
bāzīçe (F.): oyuncak. (3/3, 10/11-11)
bed (F.): kötü. (13/5)
bende (F.): kul, köle. (3/1, 6/1, 8/7, 10-11/2, 13/4)
beḳā (A.): kalıcılık. (8/3, 10-11/10)
beng (F.): esrar. (9/6)
beṣāret (A.): müjde. (18/5)
beyt-i muḳaddes (A-A.): kutsal ev. (13/2)
beyzā (A.): bembeyaz, çok beyaz. (8/2, 13/3)
bezm (F.): eğlence meclisi, içki meclisi. (1/3, 2/6, 8/3, 17/1, 17/2, 17/3, 17/4, 17/5, 19/4)
bezm-i fenā (F-A.): yokluk meclisi. (8/3)
bikr-i fikr (A-A.): yepyeni fikir. (15/28)
bisāṭ (A.): yaygı. (8/1)
bostān (F.): bahçe. (10/94)
būm (F.): yer, ülke, baykuş. (14/6)
būstān (F.): bahçe. (10/8)
būlbūl-i şeydā (F-F.): mecnun (divane) bülbul. (13/2)

C

cāh (F.): makam, mevki. (3/4, 4/4)
cām (F.): kadeh. (1/3, 3/3, 3/4, 6/4, 7/1, 8/2, 10-11/29, 15/6, 17/1, 17/2, 17/3, 17/4, 17/5, 18/2, 18/3, 21/3)
cām-ı mu' allā (F-A.): yüce kadeh. (18/3)
cāme (F.): giysi. (9/4)
cānān (F.): sevgili. (3/3, 4/3, 5/1, 6/5, 7/5)
cān-ı murğ (F-F.): kuşun canı. (12/1)

cāy (F.): yer. (10/94, 17/4)
cebbār (A.): Tanrı, güçlü. (10/30)
cefā (A.): üzme, eziyet etme. (16/3, 19/4, 21/5)
cehd (A.): çalışma, çabalama. (4/2, 6/2, 7/4, 9/1, 9/6, 11/5)
cehl (A.): cahillik, bilgisizlik. (4/6, 14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 14/5, 14/6, 16/5)
celāl (A.): ululuk. (10/9)
cem^c (A.): toplama, çoğul. (10/48)
cemāl (A.): yüz güzelliği. (7/3, 7/6, 10/9, 10-11/31)
cīfe (A.): leş. (3/3)
cihāt (A.): yönler, sebepler, yerler. (10/36, 20/7)
cihāt-ı sitte (A-A.): altı yön. (20/7)
cihet (A.): taraf, yön. (5/3, 7/4, 8/6, 10/11)
cūd (A.): cömertlik. (10/21, 10/22)
cūş (F.): coşku. (2/6, 8/2, 8/4, 8/6, 10/71)
cüdā (F.): ayrı. (10/44)
cüft (F.): çift. (3/5)
cünbiş (F.): kıpırtı, hareket, sallanma. (5/7)
cürm-i ^c işyān (A-A.): başkaldırı suçu. (11/2)

Ç

çāk (F.): yırtık, yırtmaç. (1/3, 17/2)
çarḥ (F.): tekerlek, felek, çarkıfelek, tef, çıkırık. (6/1, 9/3, 10/11, 14/1, 15/10, 15/31, 18/3).
çeng (F.): el. (19/4)
çerāğ (F.): mum, kandil. (10/27)
çeşme-i mülket-i zülmet (F-A-A.): karanlık mülkün pınarı. (18/2)

D

dāḥil-i maḵbūl-i dergāh (A-F.): dergāha kabul edilen. (10/3)
daḥl (A.): müdahale etme, karışma. (11/3)
dāmen-gīr (F.): davacı, eteğe sarılan. (17/3)
dānā (F.): bilgili, iyi bilen. (10/4, 15/9, 15/24, 16/3, 17/4, 17/5, 21/4)
dāne-i ^c ömr (F-A): ömür tanesi. (11/2)
dāniş (F.): bilgi, bilim. (14/4)
dār (A.): yurt, ev. (9/1)

dārā (F.): sahip, büyük hükümdar. (1/4, 13/3)
dehān (F.): ağız. (10/62)
dehr (A.): dünya, devir, zamane. (1/5, 6/3, 9/1, 9/2, 9/3, 17/1, 18/3, 18/5, 19/3, 21/2)
dehr-i dūn (A-A.): aşağılık dünya. (9/1)
dem-ā-dem (F.): her an. (2/7, 10-11/22)
dem-be-dem (F.): her an. (2/1)
dem-i hürrem (F-F.): sevinçli zaman. (15/17)
dem-sāz (F.): yakın arkadaş, sırdaş. (4/1)
derc (A.): içine alma, biriktirme. (17/2)
derd-i derūn (F-F.): gönlün derdi. (13/1)
dermān (F.): ilaç, çare, güç. (9/2)
derūn (F.): gönül, iç. (13/1, 15/36)
derūnī (F.): içten gelen, içe ait. (2/1)
deryā (F.): deniz. (1/1, 10/71, 10-11/14, 12/3, 12/4, 12/7, 13/2, 19/2, 20/1)
deryā-yı maḥabbet (F-A.): sevgi denizi. (12/3)
dest (F.): el. (4/5, 10/32)
destār (F.): sarık. (18/4, 21/1)
dest-i kudret (F-A.): kudret eli. (10/32)
deşt-i fenā (F-A.): yokluk çölü. (17/4)
devr (A.): devir, dönme. (9/1)
devrān (A.): felek, zamane. (1/5)
deyr (A.): manastır. (2/6, 8/7, 13/2, 20/5)
dībā (F.): ipekli kumaş. (1/5)
dīdār (F.): görüşme, buluşma, yüz. (5/4, 10/80, 11/4)
dīde (F.): göz. (1/4, 2/4, 8/2, 18/3, 18/5)
dide-i cān (F-F.): can gözü. (18/5)
dil-āvīz (F.): güzel, gönül çekici. (17/3)
dil-i dānā (F-F.): bilgili gönül. (15/9, 15/24)
dil-dār (F.): gönül tutan, sevgili. (10-11/15, 11/1, 11/4)
dil-ḥaste (F.): gönlü yaralı. (10-11/1)
dil-keş (F.): cazibeli, gönül çekici. (15/32)
dil-i pūr kerem (F-F-A.): cömertlikle dolu gönül. (15/38)
dil-i şeydā (F-F.): mecnun gönül. (16/3)
dīvāne (F.): deli, çılgın. (14/6, 17/5)

dīvār-ı cennet (F-A.): cennetin duvarı. (11/4)
diyār (A.): memleket, ülke, topraklar. (9/1)
dūr (F.): uzak. (2/1, 9/1, 21/2)
dūzaḥ (F.): cehennem. (1/2, 10/9, 10/11, 18/2)
dūzaḥ-ı sūzān (F-F.): yakıcı cehennem. (18/2)
dünyā-yı dūn (A-A.): Aşağılık dünya. (5/4)
dürr (A.): inci. (1/1, 10/52, 12/2)
dür-dāne (A-F.): inci tanesi, sevgili. (14/6)
düşvār (F.): güç. (13/5)

E

ebḥār (A.): denizler. (10/53)
ebkem (A.): dilsiz. (5/6, 15/3, 17/1)
efḡān (F.): feryat etme, figan etme. (17/2)
eflāk (A.): gökler, felekler. (10/75, 10/97, 13/1)
efser: (F.): taç. (2/6)
aḥad (A.): bir, tek, Tanrı. (8/2, 10/81)
eḥibbā (A.): dostlar. (12/7)
ehl-i ‘aşk (A-A.): aşk ehli. (11/3)
ehl-i kerem (A-A.): kerem sahibi. (15/34)
ekmel (A.): mükemmel, tam. (15/24)
ekrem (A.): çok cömert. (15/14)
emārāt (A.): işaretler, belirtiler. (8/6)
emmāre (A.): emredici. (12/1)
enbiyā (A.): peygamberler. (10/67, 15/18, 15/19)
encūmen (F.): topluluk, dernek, heyet, komisyon. (17/4)
endāze (F.): 60 cm. lik uzunluk ölçüsü. (6/2)
enhār (A.): nehirler, ırmaklar. (13/3)
envār-ı esmā (A-A.): Allah’ın isimlerinin ışığı (nuru) (20/1)
envār-ı Ḥudā (A-F.): Tanrı’nın ışığı. (13/3)
erbāb (A.): sahip, başkan, usta. (2/2, 15/3, 18/5)
ervāḥ (A.): ruhlar. (12/2, 19/4)
esbāb-ı çarḥ-ı gerdūn (A-F-F.): dünyanın dönme sebebi. (11/2)
esfel (A.): en aşağı, aşağılıkların en aşağılığı. (13/3)

esmā (A.): isimler. (7/5, 10/23, 10/57, 12/2, 12/4, 13/2, 20/1, 20/5)
eşnām (A.): putlar. (8/2)
esrār (A.): sırlar, gizler. (2/2, 2/4, 7/1, 7/2, 10/3, 10/62, 10-11/13, 13/5, 18/2)
eş‘ār-ı mu‘ammā (A-A.): bilmece şiirler. (13/2)
eşcār (A.): ağaçlar. (9/5, 9/6, 19/3)
eşkāl (A.): şekiller. (8/3)
eşkāl-i zevāyā (A-A.): zaviyelerin şekilleri. (17/4)
eṭvār (A.): tavırlar. (13/5)
ezel (A.): öncesizlik, geçmişe doğru sonsuzluk. (5/1)
ezhār (A.): çiçekler. (9/6)
ezvāc (A.): çiftler. (10/104)

F

faḥr (A.): övünç, kıvanç. (1/5, 10/100, 15/34)
fāḥte (A.): güvercin, yaban güvercini. (3/1)
fānūs (A.): fener. (8/7)
fāriğ (A.): boş, rahat, huzurlu, vazgeçen. (2/1, 5/7)
faşşād (A.): hacamat yapan. (13/4)
fāş (F.): ifşa olmuş, aşık olmuş. (3/5, 5/3, 8/4)
feh̄m (A.): anlama. (6/1, 11/4, 12/6, 17/4, 18/5, 20/2)
ferāğat (A.): rahatlık. (8/7)
ferdā (F.): yarın. (1/2)
ferrāş (A.): döşemeci, hizmetkâr. (10/55)
ferzend (F.): evlat. (15/29)
feth-i bāb (A-A.): kapının fethi. (11/1)
fevk (A.): üst, üstü. (10/36)
fiğān (F.): feryat etme, ah çekme. (2/3, 2/4, 19/3)
firāk (A.): ayrılık, ayrılık acısı. (8/4, 10-11/19)
firḳat (A.): ayrılık. (2/5, 10-11/34)

G

- ğaflet (A.): habersizlik, dikkatsizlik, dalgınlık. (16/5, 17/1)
- ğam-ı hicrân (A-A.): ayrılığın üzüntüsü. (13/4)
- ğammâz (A.): ispiyoncu. (13/4)
- ğark (A.): boğulma, batırma. (10/102, 10-11/14, 15/12, 18/1)
- ğayb (A.): gözle görülmeyen, gizli, kayıp. (5/5, 7/2, 10/25, 15/21)
- gedâ (F.): dilenci, yoksul. (1/4, 1/5, 6/1, 8/3, 10/101, 10/105, 16/2, 17/1, 19/2, 19/4)
- genc: (F.): hazine. (5/5, 10/53, 13/2, 14/6, 19/1)
- gencîne (F.): hazine. (5/3, 8/1, 17/2, 19/2)
- gencîne-i pinhân (F-F.): gizli hazine. (17/2)
- genc-i müsemma (F-A.): adlandırılmış hazine. (13/2)
- gerdün (F.): felek, dünya. (9/3, 11/2)
- geşt (F.): dolaşma, gezinti. (1/4, 17/2, 17/4, 21/2)
- gevher (F.): elmas, mücevher, öz. (13/2)
- gevherî (F.): mücevher, elmas, öz. (10/52)
- gevher-i yektâ (F-F.): eşsiz mücevher. (17/1)
- gir[â]n-mâye (F.): değerli. (12/7)
- girîbân (F.): yaka. (17/2)
- giryân (F.): ağlayan. (19/2)
- giryê (F.): ağlama, ağlayış. (19/1)
- ğînâ-yı kalb (A-A.): kalp zenginliği. (15/35)
- ğışş (A.): hile, kötülük. (10-11/21)
- ğonce (F.): gonca. (2/5)
- ğuşşa (A.): üzüntü, keder. (10-11/22, 10-11/25, 19/4)
- güş (F.): kulak. (1/5, 2/1, 2/3, 2/5, 4/2, 10/71, 15/34, 17/1, 17/2, 18/1, 18/5, 19/4, 21/4)
- güşe (F.): köşe. (13/5, 19/3, 19/5)
- güşe-i mey-kede-i hâne-i hammâr (F-F-F-A.): meyhanecinin evinin meyhane köşesi. (13/5)
- güher (F.): elmas, mücevher. (12/3, 19/1, 15/36)
- güher-i ışk-ı mahabbet (F-A-A.): aşkın elması. (15/36)
- gül-fâm (F.): gül renkli. (12/1)
- gül-i gülşen-i tahkîk (F-F-A.): gerçek gül bahçesinin gülü. (15/11)
- gül-i hamrâ (F-A.): kırmızı gül. (9/4, 18/3)
- gülistân (F.): gül bahçesi, güllük. (9/2, 17/2, 19/3)

gölşen-i aqvāl (F-A.): sözlerin gül bahçesi. (13/1)
gölşen-i cennet (F-A.): cennet bahçesi. (10/9)
gölşen-i zibā (F-F.): güzel gül bahçesi. (18/3)
gülzār (F.): güllük, gül bahçesi. (19/1)
güm-rāh (F.): yoldan çıkmış. (20/3)
günbed-i ḥaḍrā (F-A.): yeşil kümbet. (9/4)

H

ḥāb (F.): uyku, rüya. (9/4, 19/1)
ḥabāb-ı felek (A-A.): gökyüzünde olan hava kabarcığı. (18/3)
ḥabbezā (A.): ne güzel. (15/3, 15/4)
ḥāb-ı ḡaflet (F-A.): gaflet uykusu. (9/4)
Ḥādim (A.): hizmetçi. (8/7)
ḥādiṣe-i mu‘aẓẓam (A-A.): azametli olay. (17/1)
ḥāk (F.): toprak. (9/2, 10/4, 10/5, 10/68, 10/90, 10/94, 10-11/5, 10-11/6, 14/2, 17/5, 19/2, 19/5, 21/3)
ḥāk-i pāy (F-F.): ayağının toprağı. (10/94)
Ḥalāṣ (A.) kurtuluş, kurtulma. (10-11/21)
ḥalef (A.): evlat, oğul, halef, yerine geçen, arkadan gelen. (5/2)
ḥālet (A.): hal, nitelik. (2/2, 12/6, 17/5, 19/3)
ḥam (F.): eğik eğri, bükük. (15/7)
ḥamāḳat (A.): ahmaklık. (18/4)
ḥamīde (F.): eğik, eğri. (1/4)
ḥamr (A.): şarap. (3/3, 6/3)
ḥandān (F.): güleç, gülen. (19/2)
ḥande (F.): gülüş. (19/1)
ḥānegah-ı ḡaflet (F-A.): gaflet tekkesi. (18/1)
ḥār (F.): diken. (19/3)
ḥar (F.): eşek. (10/26)
ḥarābāt (A.): meyhane. (1/2, 6/3, 8/3, 17/4, 20/5)
ḥarīm-i dilim (A-F.): gönlümün kutsalı. (15/28)
ḥarīm-i ḥikem (A-A.): hikmetin kutsalı. (15/9)
ḥāsir (A.): zarar eden, hüsrana uğrayan. (20/2)
ḥāşıl (A.): ortaya çıkan, var olan. (4/1, 4/2, 10-11/28)

Ḥasret-i didār (A-F.): Sevgilinin yüzünün hasreti. (5/3)
ḥaṭar (A.): tehlike. (10-11/9)
ḥātem (A.): mühür, yüzük. (2/6, 8/3, 10/46, 15/10, 15/18)
ḥātif (A.): gaipten gelen ses. (2/2, 18/1)
ḥavf (A.): korku. (10-11/9, 11/4)
ḥayāt-ı cāvidān (A-F.): ebedi hayat. (6/4)
ḥayf (A.): yazık, zulüm. (11/2)
hecr (A.): ayrılık. (7/3, 17/1)
hecr-i bī-pāyān (A-F.): sonsuz ayrılık. (7/3)
hem-dem (F.): arkadaş, yakın dost, sohbet arkadaşı. (5/1, 10-11/27, 13/4, 15/13, 17/1)
hem-rāh (F.): yoldaş, yol arkadaşı. (7/7)
hergiz (F.): asla. (8/6, 10/17)
hezār (F.): bin, bülbül. (8/4)
ḥicāb (A.): perde, utanma. (10/77)
hicrān (A.): ayrılık, ayrılık acısı. (13/4, 19/2)
himmet (A.): çaba. (3/4, 6/2, 6/3, 8/7)
ḥired (F.): akıl. (15/1)
ḥışāl (A.): huy, haslet. (14/3)
ḥod-bīn (F.): bencil. (5/4)
ḥūb (F.): güzel, iyi. (8/7)
ḥubb-ı vaṭan: (A.): vatan sevgisi. (2/1)
Ḥudā (F.): Tanrı. (4/4, 4/7, 10/44, 10/102, 11/4, 13/3, 18/5, 20/5, 20/6)
ḥumār (A.): mahmurluk. (3/4, 3/7)
ḥūn (F.): kan. (1/4, 6/3, 9/2, 9/3, 17/4)
ḥūr (A.): huri. (8/5)
ḥurūş (F.): coşku, coşma. (8/4)
hūş (F.): akıl. (1/5, 8/4, 18/1, 18/5)
ḥuṭṭ (A.): yollar, hatlar, çizgiler. (10/42)
ḥüsn (A.): güzellik. (8/6, 10/37, 10/38, 14/2)
hüveydā (F.): açık, aşikâr, besbelli. (12/2)

İ

- ‘ibārāt (A.): cümleler, paragraflar. (8/6)
ih̄sān (A.): bağış, iyilik. (10-11/6, 10-11/7)
ih̄yā (A.): yaşatma, diriltme. (8/2, 12/4)
iḳbāl (A.): talih, mutluluk. (6/1, 19/5)
iḳdām (A.): girişim. (12/1)
iḳrār (A.): kabullenme. (11/4)
‘ilm-i ledün (A-A.): ilâhî sırlara âit ilim. (8/5, 18/5)
‘irfān (A.): bilme, kültür. (1/5, 4/3, 16/5, 18/2)
iṣārāt (A.): işaretler. (8/6)
‘iṣret (A.): içki, içki âlemi. (6/3, 17/5, 18/4)
iṣtiḥār (A.): meşhur olma. (19/5)
i‘tikāf (A.): köşesine çekilerek yaşama. (18/1)
iẓhār (A.): gösterme. (4/1, 7/6, 10/12)
‘izz (A.): değer, yücelik. (3/4, 3/7, 15/16)
‘izzet (A.): değer, yücelik, saygı. (10/88, 13/4, 18/4)

I

- ‘ıyd (A.): bayram. (15/17)

K

- ka‘be-i ‘ulyā (A-A.): çok yüce Ka‘be. (13/2)
ḳāl (A.): söz, laf. (12/5)
ḳallāṣ (A.): kalleş. (5/3)
kām (F.): damak, arzu. (12/1)
kāmīl (A.): tam, olgun, bilgili. (16/5)
ḳasāvet (A.): keder. (17/5)
ḳaṣr (A.): kasır, köşk. (12/1, 15/12, 15/13)
ḳaṣr-ı felek (A-A.): gökyüzü köşkü. (12/1)
kāṣif (A.): keşfeden. (2/2, 7/1)
ḳaṭre (A.): damla. (7/3, 10/10, 10/52, 19/2, 20/1)
ḳaṭre-i ‘ummān (A-A.): okyanus damlası. (19/2)
ḳavl-i ümem (A-A.): ümmetin sözü. (16/4)
ḳavs (A.): yay. (8/5)

ķayd (A.): baē, zincir. (2/1, 8/1, 10-11/2)
ķayd-ı libās (A-A.): giysi baēı. (18/4)
kebş (A.): koç. (8/5)
kehf (A.): maēara. (8/5)
Kelāmu ʾllāh-ı nāṭıķ (A-A.): konuşan Allah kelāmı. (20/7)
kemter (F.): daha az, deēersiz. (8/7)
kenz (A.): hazine. (7/2, 11/1, 11/2, 11/4, 11/5)
kenz-i maḥfı (A-A.): gizli hazine. (11/5)
kenz-i mübhem (A-A.): belirsiz hazine. (7/2)
kesb (A.): çalışarak kazanma. (2/2)
keşret (A.): çokluk, bolluk. (5/4, 8/4)
kevn (A.): varlık. (8/2, 12/5)
kevn [ü] mekân (A-A.): Varlık ve mekân (5/5, 8/2)
kişver (F.): ülke. (15/21, 17/2)
ķismet-i ʿuķbā (A-A.): ahiret nasibi. (17/4)
ķubbe-i ḥaḍrā (A-A.): yeşil kubbe. (13/3)
ķubḥ (A.): çirkinlik. (11/2)
kūh (F.): daē. (10/86, 10-11/13, 13/2)
ķulle (A.): kule, doruk. (10-11/13)
ķurb (A.): yakınlık, yakın. (7/7, 10/72, 11/1, 11/2, 11/5)
ķurb-ı Ḥaķķ (A-A.): Allah'ın yakınında olmak. (11/5)
ķurb-ı vuşlat (A-A.): kavuşmanın yakınlıēı. (11/1)
kūs (F.): kös, büyük davul. (8/6)
kūşış (F.): çaba. (4/2)
kūtāh (F.): kısa. (10/84)
kūy-ı ḥarābāt (F-A.): meyhane (tekke) yolu. (17/4)
kūlḥan-ı dehr (F-A.): dünya ocaēı. (18/3)
künc (F.): köşe. (11/1)
künc-i ğam [ü] miḥnet (F-A-A.): keder ve sıkıntı köşesi. (18/1)

L

lā-cerem (A.): kuşkusuz. (20/2)
lahza (A.): an, lahza. (8/6, 9/6, 17/2, 20/3)
lāle-i ḥamrā (F-A.): kırmızı lale. (17/4)
lālezār (F.): lale bahçesi. (9/1)
leb-ā-leb (F.): aēzına kadar dolu. (18/3)

lem-yezel (A.): yok olmayan, kalıcı, Tanrı. (16/1)
leng (F.): aksak, topal. (10/61, 10/86)
leng-i ħar (F-F.): e e in topalı. (13/1)
lev -i dil (A-F.): g n l levhası. (13/1)
leyl (A.): gece. (5/5, 18/4, 19/5)
leyle-i  adr (A-A.): kadir gecesi. (15/17)
lib s (A.): giysi. (9/4, 18/4)
liv  (A.): sancak, bayrak. (21/4)

M

m  (A.): su. (18/3)
m - a al (A.): sonu . (18/1)
ma b s (A.): hapsedilmi , hapishane. (8/7)
ma f  (A.): gizli. (7/2, 11/5)
m h  (F.): balık. (1/1)
m   il (A.): e ilimli, istekli, e imli, meyilli,  alan. (1/1, 2/7, 16/3)
ma  m-ı ceber t (A-A.): Allah'ın kudretinin b y kl   n n katı. (18/2)
ma ar (A.): ba kent, merkez. (19/1)
ma   d (A.): istenilen, maksat. (1/4, 4/3, 4/6, 5/5, 18/2, 20/2)
m lik-i d ny  (A-A.): d nya sahibi. (15/35)
ma  m r (A.): bayındır, imar edilmi . (19/2)
ma  n -i r z-ı  lah  (A-F-A.): ilahi sırrın manası. (15/2)
m r (F.): yılan. (9/1, 19/2)
m siv  (A.): Tanrı'nın dı ındaki varlıklar, d nyaya  zg  her  ey. (7/3)
ma la at-ı elzem (A-A.):  ok gerekli i . (15/15)
ma      (A.): (erkek) sevgili. (4/7, 19/1)
m ye (F.): maya, para, mal, g  . (10/69, 12/7)
ma zar (A.): ortaya  ıkı  yeri,  ereflenme, nail olma. (5/1, 7/2, 8/2, 10/50, 12/2, 18/5)
ma zar-ı  ikmet (A-A.): bilgeli in ortaya  ıkması. (18/5)
me   -ı  ikmet (A-A.): hikmetin b l m . (15/8)
mecr   (A.): yaralı. (15/41)
mehr  (F.): ay y zl , g zel y zl . (4/1)
mekk r-ı felek (A-A.): talihin aldatıcılı ı. (17/2)
memd   (A.):  v lm  . (15/37, 15/40)
menba  -ı env  -ı ker met (A-A-A.): c mertlik  e idinin kayna ı. (18/2)

merdüm (F.): insan, halk, gözbebeği. (9/1)
merķūm (A.): adı geçen, anılan, yazılmış. (12/6)
mertebe-i ‘uzmā (A-A.): büyük derece. (12/4)
mes’ele-i mübhem (A-A.): belirsiz mesele. (15/8)
mesned (A.): dayanak, makam. (10/103)
mestāne (F.): sarhoşça. (1/3)
meşhūd (A.): görülmüş, gözlenmiş. (10/43)
meşreb (A.): yaratılış, tabiat, içme yeri. (14/4)
mevc (A.): dalga. (8/1, 10/31, 20/1)
mevhūm (A.): vehmedilmiş, asılsız, kuruntuya dayalı. (4/5)
mevt (A.): ölüm. (8/1)
mey: (F.): şarap, içki. (2/6)
mey-kede (F.): meyhane. (15/33)
midḥat-ı zātı dil (A-A-F.): gönül sahibinin övgüsü. (15/15)
miftāḥ (A.): anahtar. (5/5, 7/4)
mihmān (F.): konuk. (21/2)
mihir-i cihān-sūzum (F-F-F.): dünyanın can yakan güneşi. (18/2)
mi’rāc (A.): miraç, göğe ağma. (10/69, 10/96)
mu‘allā (A.): yüce, yüksek. (8/2, 12/7, 13/2, 18/1)
mu‘arrā (A.): arınmış. (18/3)
mu‘azzam (A.): azametli, ulu. (8/20)
muḥabbet (A.): sevgi. (1/3)
muḥtelif (A.): türlü. (10/34)
muḳarrer (A.): kararlaştırılmış, kesin. (10/28)
mūr (F.): karınca. (9/1, 10/86)
murğ (F.): kuş. (12/1, 19/3)
muşāḥib (A.): arkadaş, sohbet arkadaşı. (10-11/26)
muşavver (A.): resimli, tasvir edilmiş. (8/5)
muşḥaf (A.): Kur’ân. (10/37)
mu‘tād (A.): alışılmış. (13/4)
mübhem (A.): belirsiz. (5/3, 7/2, 15/8)
mübtelā (A.): tutulmuş, yakalanmış. (19/4)
mücellā (A.): cilalı. (13/2)
mücerred (A.): bekâr, soyut. (12/2)

müheyyā (A.): hazır. (12/2)
mülk-i melekūt (A-A.): ruhlar alemi. (15/25)
münkir (A.): inkar eden. (16/2)
münzam (A.): ek. (15/21)
mürşid (A.): şeyh, doğru yolu gösteren, irşad eden. (8/5)
mürşid-i erbāb-ı başiret (A-A-A.): ileriye gören mürşidler. (18/5)
müsekkin (A.): yatıştırıcı, sakinleştirici. (2/1)
müselsel (A.): zincirleme. (17/4)
müsemmā (A.): adlandırılmış. (8/2, 12/2, 13/2, 20/1, 20/5)
müstağnī (A.): doymuş, eyvallah etmeyen. (21/5)
müstaʿid (A.): yetenekli. (15/28)

N

nā-dān (F.): cahil, hödük. (6/3, 20/2, 21/4)
nā-gāh (F.): ansızın. (8/2, 17/2)
nāgehān (F.): ansızın. (19/5)
nāʾil (A.): erişen, kavuşan, murada eren. (15/14)
naqd (A.): nakit, madeni para. (8/6)
naqş (A.): nakış, desen, resim. (10/34)
nākūs (A.): çan. (8/7)
nālān (F.): inleyen. (9/2)
nāle (F.): inilti. (2/1, 2/2, 2/3, 2/5, 2/7, 13/4)
naʿre (A.): nara, haykırma. (2/4)
nāsūt (A.): insan ile ilgili. (8/7)
nazar-ı merhamet (A-A.): merhamet bakışı. (15/39)
nāzır (A.): bakan, nezaret eden. (10-11/32)
necm-i saʿādet (A-A.): mutluluk yıldızı. (18/2)
necm-i Şüreyyā (A-A.): ülker yıldızı. (13/3)
nefs-i leʾim (A-A.): alçak nefis. (10-11/8)
nehār (A.): gündüz. (5/5, 18/4, 19/5)
nemed (F.): keçe. (9/1)
neng (F.): ar, utanma. (3/4, 3/8, 9/2, 9/6)
nerm (F.): yumuşak. (12/6)
nevā (F.): ses. (8/7)

nevbet (A.): sıra, nöbet. (11/2)
nigāh (F.): bakış. (10/33)
nigār (F.): sevgili, resim. (19/4)
nihān (F.): gizli, gizlice. (7/6, 10/6, 10/14)
nīk (F.): iyi, güzel. (13/5)
nişār (A.): saçma. (8/6, 9/6, 19/5)
nişān (F.): iz, belirti. (10/14, 10/15)
niyāz (F.): dua, yalvarma. (4/1, 7/5, 10-11/17)
nuķūş (A.): nakışlar, işlemler. (8/4)
nuşret (A.): Tanrı'nın yardımı, üstünlük. (7/2, 15/23)
nuķ (A.): nutuk, söylev, konuşma. (8/2, 15/1)
nübüvvet (A.): peygamberlik. (15/18)

P

pā-beste (F.): ayağı bağlı. (10-11/1)
pāre (F.): parça. (6/5, 19/4)
pertev-i nūr-ı Hüdā (F-A-F.): Allahın nurunun ışığı. (5/6)
pāyān (F.): son. (7/3, 10-11/36, 21/2)
pāye (F.): rütbe, derece, basamak. (10/69, 10/78, 15/23)
pāyidār (F.): kalıcı, sağlam, sürekli, devamlı. (9/1)
peleng (F.): leopar, kaplan. (9/6)
pend (F.): öğüt. (18/5, 21/4)
pervāne (F.): ulak, pervane böceği, pervane. (10/8)
pes (F.): arka. (5/3, 5/5, 10/28, 10/39, 10/40, 10/81, 10/92)
peydā (F.): ortada, açıkta. (10/6)
peymāne (F.): kadeh. (8/7)
pinhān (F.): gizli, saklı. (9/2, 10/5)
pīr (F.): yaşlı, tarikat kurucusu. (8/2, 8/5, 17/3, 17/4, 19/5)
pīre-zen (F.): yaşlı kadın. (9/4, 18/3)
pīre-zen-i dehr (F-A.): dünyanın yaşlı kadını. (18/3)
pūte-i 'aşķ (F-A.): aşķın potası. (12/5)
pūr-hūn (F.): kan dolu, kanlı. (17/4)

R

- rābīṭa-ı rişte-i vahdet (A-F-A.): birlik ipinin bağı. (18/2)
- rāh (F.): yol. (4/4, 6/4, 10/92)
- rāh-ı Hāk (F-A.): Allah'ın yolu. (6/1)
- raht (F.): ev eşyası, koşum takımı. (9/1)
- rāz (F.): sır. (4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 4/6, 4/7, 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 15/2, 15/5)
- rāz-ı taḥkīk (F-A.): gerçeğin sırrı. (15/5)
- rayb (A.): şüphe, kuşku. (10/25, 10/51)
- revān (F.): giden, akan, ruh. (9/5, 10/72, 10/93, 16/2)
- revzen: (F.): pencere. (2/4)
- ri' āyet (A.): uyma, sayma. (5/2, 17/5)
- ridā (A.): örtü, hırka, derviş postu. (21/1)
- rişte-i ḡaflet (F-A.): gaflet ipi. (18/1)
- riyāz (A.): bahçeler. (3/1)
- riyāzet (A.): nefsinin isteklerine boyun eğmeden yaşama. (3/1)
- ruḡ-ı zībā (F-F.): güzel sevgilinin yanağı. (17/4)
- rūšen (F.): aydınlık, açık, aşikar. (10/75)
- rūy-ı dil-ber (F-F.): Sevgilinin yüzü. (6/5)
- rūz (F.): gün, gündüz. (8/6, 20/6)
- rūz-ı āḫir (F-A.): son gün. (20/6)
- rūzgār (F.): zaman. (6/4, 9/1, 19/5)
- rütbe-i 'ulyā (A-A.): çok yüce derece. (15/14)

S

- sācid (A.): secde eden. (1/2, 10/43)
- şad (F.): yüz. (15/1)
- şadef (A.): sedef. (10/71)
- şādīk (A.): yürekten bağlı olan, doğru. (1/3)
- şadr-ı cihān (A-F.): dünyanın başköşesi. (18/4)
- şafā (A.): gönlün şen olması, gönül rahatlığı. (3/4, 6/5, 10/55, 10/87, 10-11/25, 16/1, 16/3, 17/3, 19/4, 21/3)
- şahbā (A.): şarap. (17/4)
- şahrā (A.): çöl, kır. (9/4, 13/2, 13/3)
- sāḳī-i gül-ruḡ (A-A.): gül yüzlü içki sunan kişi -sevgili-. (21/3)

sākī-i mehveş (A-F.): ay gibi güzel olan içki koyan kişi. (17/4)
şalāt (A.): namaz. (10/48)
sālīk (A.): tarikat mensubu. (4/4, 5/2, 11/4)
sālūs (F.): iki yüzlü. (5/4)
şanem (A.): put, put kadar güzel. (13/2)
sa‘y (A.): çalışma, çaba gösterme. (3/5, 20/4)
şayd (A.): av. (8/4)
sebak (A.): ders. (10/9, 10/13)
sebz (F.): yeşil. (9/4)
sehv (A.): yanılğı. (3/5, 15/37)
selef (A.): öncekiler, önceki görevliler. (5/2)
şemer (A.): meyva, ürün, sonuç. (13/1)
şenā (A.): övgü. (10/105)
seng (F.): taş. (9/6, 10/52)
ser (F.): baş, başkan, uç. (1/4)
ser-be-ser (F.): bir baştan bir başa. (18/3)
ser-encām (F.): son, başa gelen olay. (3/4, 12/1, 17/3)
ser-ḥad-ı miḥnet (F-A)-A.): sıkıntının sınırı. (11/3)
serīr (A.): taht. (8/3)
ser-keş (F.): dikkafalı, inatçı. (9/3)
serv: (F.): servi, selvi. (9/2, 10/93, 19/3)
settār (A.): örten, günahları örten Tanrı. (13/5)
sevdā (A.): kara, siyah, insan yapısında bulunan dört maddeden biri. (17/4, 20/6)
sezā (F.): layık, yaraşır. (21/4)
sīm (F.): gümüş. (13/2, 19/1)
sīne (A.): göğüs, yürek. (2/4, 2/5, 2/6, 15/36)
sipihr (F.): gökyüzü. (17/1)
sivā (A.): öte, başka, gayrı. (16/5)
şıdk (A.): doğruluk, kalp temizliği. (10/67)
şubh (A.): sabah. (1/3)
sūd-ı ziyān (F-F.): zararlı kazanç. (16/2)
şuğrā (A.): küçük. (18/3)
suḥan (F.): söz. (1/5, 10/84, 14/2, 15/2, 15/4, 15/29)
şuver (A.): yüzler, çareler, biçimler, tarzlar. (8/4, 10/23, 10/57, 15/30)

şuver-i ʿālem (A-A.): âlemin yüzü. (15/30, 18/5)

sücūd (A.): secde etme, yere kapanma. (10/28)

sürh (F.): kırmızı, kızıl, kırmızı mürekkep. (19/3)

süvār (F.): binmiş, binen. (10/73)

Ş

şād (F.): sevinçli. (10-11/2, 10-11/22, 10-11/25, 15/38)

şādān (F.): sevinçli. (17/1)

şādumān (F.): sevinçli. (5/4, 9/5, 19/3)

şāh-ı cihān (F-F.): dünya padişahı. (16/2)

şāh-ı kerem (F-A.): cömert padişah. (16/4)

şāʿir-i nağz-ı suhan (A-F-F.): güzel sözlü şair. (14/1)

şakḳ (A.): yarık, çatlak. (10/39)

şeb (F.): gece. (8/6, 10/70, 15/17)

şeb-i miʿrāc (F-A.): miraç gecesi. (15/17)

şebnem (F.): çiy. (15/11)

şecer (A.): ağaç. (8/2, 10/66, 13/1)

şeh-i ekrem (F-A.): çok cömert padişah. (17/1)

şekāvet (A.): haydutluk. (18/4)

şekk (A.): kuşku, şüphe. (10/25)

şemʿ (A.): mum, balmumu. (1/2, 13/3)

şems-i cānān (A-F.): Sevgilinin (güzelliğinin, yüzünün) güneşi. (7/5)

şeref-i maḳdem (A-A.): geliş şerefi. (15/16)

şerḩa (A.): dilim dilim olmuş. (2/4)

şeydā (F.): mecnun. (12/2, 13/2, 16/3, 18/4)

şikār (F.): av, av hayvanı. (8/1, 8/4)

şimşir (F.): kılıç. (17/3)

şuhūd (A.): görme, görünme, tanıklar. (10/17, 10/41)

şūm (F.): uğursuz, şom. (4/5)

şūrīde (F.): perişan, karasevdalı. (12/2)

şu ʿünāt-ı İlāhī (A-A.): Allah'ın izniyle meydana gelen olaylar. (20/2)

T

- ta^ʿ ayyün (A.): ortaya çıkma, belirme. (10/63)
- taḅ^ʿ (A.): huy, basım, baskı. (15/31)
- tābān (F.): parlak, aydınlık. (19/2)
- tāc-dār (A-F.): taç sahibi, padişah. (9/5)
- tağyîr (A.): değiştirme, başkalaştırma. (9/5, 17/3)
- taḥmîr (A.): mayalandırma, yoğurma. (11/2, 17/3)
- taḥrîr (A.): yazma, yazılma, kitap yazma, serbest bırakma. (17/3)
- taḥt-ı ʿizzet (F-A.): yüce saltanat. (13/4)
- taḥrîr (A.): yerleştirme, anlatma, önerge, sağlama. (17/3)
- ṭālî^ʿ (A.): doğan, talih. (17/5)
- ṭālib-i dîdâr-ı yâr (A-F-F.): Sevgilinin yüzünü görme isteği. (5/4)
- ta^ʿ n (A.): ayıplama, kınama, kötüleme, suçlama. (3/2, 14/6, 15/35)
- ṭarîḳ-i Ḥaḳ (A-A.): Allah'ın yolu. (20/3)
- ṭarîḳ-ı ʿaşḳ (A-A.): aşk yolu. (20/4)
- tār-u-mār (F.): dağınık, perişan. (9/1, 19/5)
- ṭavāf (A.): etrafında dönme. (4/6)
- ṭavḳ (A.): kolye, gerdanlık, tasma. (10/35)
- ṭāvus (A.): tavus kuşu. (8/7)
- ta^ʿ yîn (A.): belirleme, belirlenme. (10/24)
- tekbîr (A.): Allahuekber demek. (8/5)
- tekmîl (A.): tamamlama, bütün, tüm. (12/5)
- temāşā (F.): seyretme. (3/2, 10/59, 10-11/12, 12/2, 19/1, 19/2, 19/3, 19/4, 19/5)
- teşhîr (A.): ele geçirme. (15/18)
- te^ʿ sîr (A.): iz bırakma, etkileme, etki. (2/2, 17/3)
- teşne-i âb-ı ḥayât (F-F-A.): hayat suyunun susuzluğu. (15/5)
- tezekkür (A.): ele alınma. (12/6)
- tîğ (F.): kılıç. (8/5)
- tîr (F.): ok, sevgilinin kirpiği. (1/4, 2/4, 8/5)
- ṭul-ı emel (A-A.): arzuların uzunluğu. (16/1)
- ṭuṭî (F.): papağan, dudu kuşu. (8/7)
- tüvânâ (F.): güçlü. (10/4, 12/4)

U-Ü

- ubūdiyyet (A.): kulluk. (1/2)
‘uḵbā (A.): ahiret. (17/5)
‘ulūm-ı bāṭın (A-A.): görünmeyen âlem. (18/5)
‘urūc (A.): yükselme, göklere ağma. (15/13)
‘uryān (A.): çıplak, üryan. (19/4, 21/1)
‘uzlet (A.): köşesine çekilme. (11/5)
ümem (A.): ümmetler. (10/47)

V

- vādī-i şahrā (A-A.): çöl vadisi. (13/3)
vaḥdet (A.): teklik, birlik, beraberlik. (2/2, 5/3, 5/5, 6/4, 6/5, 7/3, 8/1, 8/7, 10/62, 15/11, 18/2, 20/7)
vāḵıf (A.): bilmek, anlamak. (2/2, 7/1, 20/2)
vaḳt-ı şubḥ (A-A.): sabah vakti. (9/1)
vālih (A.): şaşkın. (9/6, 18/4)
varāḳ (A.): kağıt, yaprak. (10/9, 10/13)
vāşıl (A.): ulaşan, kavuşan. (10/82, 20/2)
vaşl (A.): kavuşma, vuslat. (17/1)
vech (A.): yüz. (6/5, 10/21)
vefā (A.): sözünde durma, dostluğu sürdürme. (9/4, 10-11/15)
vīrān (F.): yıkık, harap olmuş, yıkıntı, harabe. (19/2)
vīrāne (F.): harap yer, yıkıntı alan. (14/6, 19/1)
vus‘at-i ḳudret (A-A.): gücün genişliği. (15/21)
vuşlat (A.): kavuşma, ulaşma. (11/1, 19/2)
vuşūl (A.): ulaşma, gelme. (4/3)
vuzū (A.): abdest. (16/5)

Y

- yādīgār (F.): anı, hatıra. (9/1)
yeksān (F.): bir şekilde, birlikte. (9/2, 14/2, 19/2)

Z

- zabt (A.): tutma, ele geçirme, kavrama. (4/5)
- zāğ (F.): karga. (10/76, 19/1)
- zāhid (A.): aşırı dindar, zühd ile uğraşan. (1/2, 5/4, 8/3, 8/4, 11/4, 16/1, 20/2, 20/6, 21/1)
- zāhid-i efsurde-dil (A-F-F.): üzgün gönüllü Allah yolunda olan kişi. (20/6)
- zaḥm (F.): yara. (13/4, 15/39)
- zaḥm-ı dil (F-F.): gönül yarası. (15/39)
- zā'il (A.): yok olan, yok olucu. (4/2)
- zākir (A.): zikreden. (12/2, 12/4)
- zebūn (F.): güçsüz, aciz, zavallı. (9/3)
- zecz (A.): zorlama, eziyet etme. (12/1, 16/3)
- zemzem: Kâbede olan kutsal su. (15/4)
- zemzeme (A.): melodi, mırıltı. (2/1)
- zer (F.): altın, akçe. (13/2, 19/1)
- zerrāt-ı cihān (A-F.): dünyanın zerrelere. (18/5)
- zerre (A.): en küçük parça, azıcık, birazcık. (1/3, 8/7, 10/15, 10/62, 10/77, 10/88)
- zevrağ (A.): kayık. (8/1)
- zibā (F.): güzel. (10/10, 12/7, 13/2)
- zīnet (A.): ziynet, süs. (18/4)
- zīr (F.): alt, aşağı. (4/5)
- zişt (F.): çirkin. (8/7)
- zīver (F.): süs, ziynet, takı. (18/4)
- ziyā (A.): ışık. (10/102)
- zıll (A.): gölge. (10/21, 10/23, 10/24)
- zuhūr (A.): görünme, ortaya çıkma. (10/40)
- zulmānī (A.): karanlıkla ilgili. (10-11/3)
- zulmet (A.): karanlık. (8/5, 12/4, 18/2, 19/1)
- zulmet-i āb-ı hayāt (A-F-A.): hayat suyunun karanlığı. (19/1)
- zühd (A.): zahitlik, aşırı sofuluk. (3/5, 13/4)
- zülāl-i suḥan (A-F.): sözün berrığı. (15/4)

Ek. 2. Farsça Ekler

Tablo7 Farsça İkilemeler

Sıra	Şiir No / Beyit-Bent No	Şair	Mısra
1	2 / 1	Nâtıkî	<i>Dem-be-dem</i> gūşa gelür zemzeme-i ḥubb-ı vaṭan
2	2 / 7	Nâtıkî	Sensin ey dil-ber-i ‘ayyār <i>dem-ā-dem</i> sen sen
3	3 / 1	Şâhidî	Arayuban istedüğün <i>sū-be-sū</i>
4	3 / 1	Şâhidî	Şoyluban özledüğün <i>kū-be-kū</i>
5	3 / 1	Şâhidî	Ġayri degül kim göresin <i>rū-be-rū</i>
6	6 / 2	Cevri	<i>Ser-te-ser</i> ḥükm eyleseñ dā’im bu ‘ālem mülkine
7	8 / 3	Nâtıkî	Gāh gedā-veş oluruz <i>der-be-der</i>
8	8 / 4	Nâtıkî	Gāh bizi <i>dūş-be-dūş</i> eylerüz
9	10-11/ 22 ⁶	Usûlî	<i>Dem-ā-dem</i> gūşsa vü derd-ile şād ol
10	18 / 3	Gubârî	Ḥoḳḳa-i çarḥ ki zehr ile <i>leb-ā-leb</i> pürdür
11	18 / 3	Gubârî	<i>Ser-be-ser</i> aḥkerin anuñ gül-i ḥamrā şanduñ
12	19 / 4	Kıyâsî	Gūş-ı ṭanbūrı burup ta‘lîm iderler <i>cā-be-cā</i>

Tablo 8 Farsça Ön Ekler

Sıra	Şiir No/ Beyit-Bent	Şair	Mısra
1	2 / 7	Nâtıkî	Ney gibi <i>hem</i> -nefes ü nāle iden Nâṭıḳıyî
2	2 / 5	Nâtıkî	Nālesüz şabr idemez dil ġāyet <i>bî-ṭāḳat</i> dür
3	3 / 4	Şâhidî	Derd u <i>ser</i> -encāma ḥumārı bilen
4	5 / 1	Usûlî	‘İşḳ-ı cānān-ile ben çünkim ezelden <i>hem</i> -demem
5	5 / 1	Usûlî	Rūḥ-ı <i>bî</i> -rengem egerçi renge geldüm ādemem
6	5 / 7	Usûlî	Fārīgām dūnyā[dan] ü ‘uḳbā ḡamından <i>bî</i> -ḡamem
7	6 / 1	Cevrî	<i>Hem</i> -nişin olma vücūduñla dilā minnet budur
8	6 / 1	Cevrî	Çarḥa kılma <i>ser</i> -fūrū iḳbāl için ġayret budur
9	6 / 3	Cevrî	Medḥ-i yārān zemmi <i>nā</i> -dāndan berī it şoḥbetūñ
10	6 / 5	Cevrî	<i>Hem</i> -nişin eyle dili dil-berle sen çık aradan
11	7 / 3	Mısrî	Hecr-i <i>bî</i> -pāyān olup ḳatreyi baḥre virmişem
12	7 / 4	Mısrî	<i>Hem</i> -dem-i ‘İsā ile her bir nefesde maḥremem
13	7 / 7	Mısrî	<i>Lā te</i> ‘ayyūn menziline şems-i <i>hem</i> -rāh olmuşam
14	8 / 2	Nâtıkî	Baḥr-ı aḥad eyledi <i>nā</i> -gāh cūş

⁶ 10-11/ 22 Onuncu şiir içerisinde yer alan [Şehr-engiz-i Yenice] [Münacât] başlığını taşıyan on birinci şiiri ifade etmektedir.

15	9 / 1	Sultan	Ğırre olma dehr-i dūna kim degüldür <i>ber-ķarār</i>
16	9 / 3	Sultan	Nice <i>ser-keşler</i> bu dehr içre zebūn olmış-durur
17	9 / 6	Sultan	Çünkü eşcāruñ ĳabāsın şoydı peyk-i <i>bî-direng</i>
18	10 / 4	Usûlî	Hāk-i <i>nā-çizi</i> tūvānā eyledi
19	10 / 21	Usûlî	Kendi vechinden virür <i>nā-būd[a]</i> būd
20	10 / 23	Usûlî	Zıll-ı esmādur şuver ey <i>bî-ķaber</i>
21	10 / 51	Usûlî	Zāt-ı insān gevher-i <i>bî-aybdur</i>
22	10 / 73	Usûlî	Üstine oldı süvār ol <i>şeh-süvār</i>
23	10 / 74	Usûlî	<i>Şāh-bāz-ı</i> ĳuds oķudı āferīn
24	10 / 79	Usûlî	ĳodı hep estārı <i>bî-kibr</i> ü riyā
25	10 / 82	Usûlî	Vāşıl oldılar velī <i>bî-mā</i> u men
26	10-11/ 6	Usûlî	<i>Bî-nihāyet</i> bize iķsān eyledüñ
27	10-11/ 26	Usûlî	ĳarār isterse göñlüñ <i>bî-ķarār</i> ol
28	10-11/ 27	Usûlî	Gözüñ yaşından artuķ <i>hem-dem</i> itme
29	10-11/ 28	Usûlî	Hemān <i>nā-çāresi</i> <i>bî-çārelıķdur</i>
30	13 / 4	Senāî	Yāķıluban ĳam-ı hicrān ile <i>nā-şād</i> oldum
31	13 / 4	Senāî	Niçe dem <i>hem-nefes-i</i> nāle-i Ferhād oldum
32	15 / 13	Cevrî	Anda seyr eylesün ol zāt[ı] kimüñ <i>hem-demidür</i>
33	15 / 35	Cevrî	Gerçi bu tekye-gehüñ müflis-i <i>bî-dirhemidür</i>
34	17 / 1	Rahmî	Vāşl-ıla kimi şādān hecr-ile kimi <i>pür-ĳam</i>
35	17 / 1	Rahmî	Bu bezm-i ĳarab-sāza gāhı oluban <i>hem-dem</i>
36	17 / 2	Rahmî	Geşt itmege ‘azm itdüm <i>nā-gāh</i> gülistānı
37	17 / 5	Rahmî	<i>Nā-dāna</i> neden bilsem āyā bu ri‘āyetler
38	19 / 1	Kıyâsî	Her ne deñlü var ise <i>nā-dān</i> elinde sīm ü zer
39	19 / 1	Kıyâsî	Ehl-i dil ayakda vü <i>nā-dānlar</i> almış tāc u ser
40	19 / 4	Kıyâsî	Ehl-i ‘ışķuñ ‘aķlını almış o bezm-i <i>bî-beķā</i>
41	19 / 5	Kıyâsî	<i>Nā-gehān</i> bir gūşeden bir pīr oldı āşikār
42	19 / 5	Kıyâsî	Didi budur devr-i resm-i rūzgār-ı <i>bî-ķarār</i>
43	20 / 2	Kıyâsî	Bu sırra zāhid-i <i>nā-dān</i> degüldür lā-cerem vāķıf
44	20 / 3	Kıyâsî	Görür her laķzada bir ān u <i>pür-şān</i> ol ki bīnādur
45	21 / 4	‘Ālî Efendi	<i>Nā-dān</i> olalum gel

Tablo 9 Farsça Son Ekler

Sıra	Şiir No / Beyit Bent	Şair	Mısra
1	1 / 3	Hayâlî	Yağasın şubh- <i>veş</i> çāk eyleyüp mestâne şādıklar
2	2 / 4	Nâtıkî	Hasretiyle dīdemi ‘aşk- <i>fēşān</i> eyler-isem
3	3 / 1	Şâhidî	Fâhte- <i>veş</i> üñledüğün gū [vü] gū
4	5 / 3	Usûlî	Lâle- <i>veş</i> bağıma taş urup ciger baş eyleyen
5	5 / 4	Usûlî	Zâhid-i sālūs- <i>veş</i> zühhd-ile hod-bīn olmazam
6	5 / 4	Usûlî	Cennet-i firdevs için ol deñlü ğamgīn olmazam
7	6 / 3	Cevrî	Hem yine dürd- <i>keş</i> -i mey-hāne ol ‘işret budur
8	7 / 4	Mısrî	Şeş cihet kūhın bugün Ferhād- <i>veş</i> delmiş-durur
9	8 / 2	Nâtıkî	Zâhid-i ğamgīn olanuñ yasıyuz
10	8 / 3	Nâtıkî	Gāh gedā- <i>veş</i> oluruz der-be-der
11	8 / 7	Nâtıkî	Gerçi bizüz Nâtıkiyā hūb [u] zışt
12	9 / 1	Sultan Mustafa	Nice merdüm kanına boyandı işbu lāle-zār
13	9 / 2	Sultan Mustafa	Vaqt-ı şubh irdi [biz] ‘azm-i gül-istān eyledük
14	9 / 2	Sultan Mustafa	Nām [u] nengi biz bugün hāk-ıla yeksān eyledük
15	9 / 3	Sultan Mustafa	Gözyaşıyla yiryüzi hep lāle-gūn olmuş-durur
16	9 / 4	Sultan Mustafa	Gör ne rengīn cāme giydi günbed-i hādrā bugün
17	9 / 5	Sultan Mustafa	Bir zamān itdi bahāruñ şöhetini ‘āşıkān
18	10 / 71	Usûlî	Çün şādef- <i>veş</i> bu düri gūş eyledi
19	10 / 73	Usûlî	Çekdiler aña Burākı berķ- <i>vār</i>
20	10 / 75	Usûlî	Sebze-zānñ kılduñ eflākūñ güzēr
21	10-11 / 2	Usûlî	Bende-i ğamgīnūñi şād eylegil
22	12 / 1	Senâyî Hasan	Bu beyti müdām okı nūş et mey-i gül-fārm
23	13 / 4	Senâî	Şiddet-i nefis ile bedter-i Şeddād oldum
24	13 / 5	Senâî	Gūşe-i mey- <i>kede</i> -i hāne-i hāmmārda yok
25	14 / 2	Feyzî	Şā‘ir-i nağz-ı suhan hāk ile yeksān geçinür
26	14 / 6	Feyzî	Büm- <i>veş</i> mesken idüp genci bu vīrānelerün
27	17 / 2	Rahmî	Geşt itmege ‘azm itdüm nā-gāh gül-istām
28	17 / 4	Rahmî	Bir sākî-i meh- <i>veş</i> den nūş it yūri şahbāy
29	19 / 1	Kıyâsî	Zāğlar gül-zārda bülbül kafesde āh ider
30	19 / 2	Kıyâsî	Gāh sultānı gedā- <i>veş</i> hāk-ile yeksān ider
31	19 / 3	Kıyâsî	Seyre çıkıdum ki göreyim nice olmuş gül-sitān
32	19 / 3	Kıyâsî	Dehr elinden sürh- <i>veş</i> kana boyanmış ergūvān
33	19 / 5	Kıyâsî	Eyledüm taḥşil-i ‘ilm-i ma‘rifet çok rūzi-gār

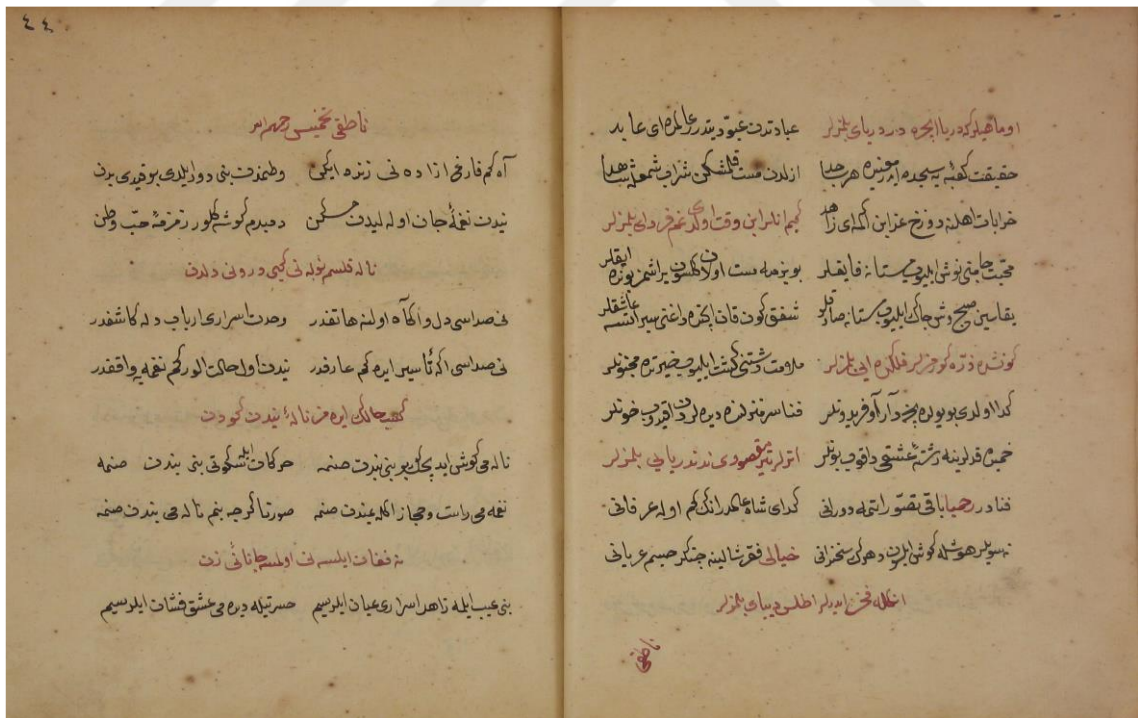
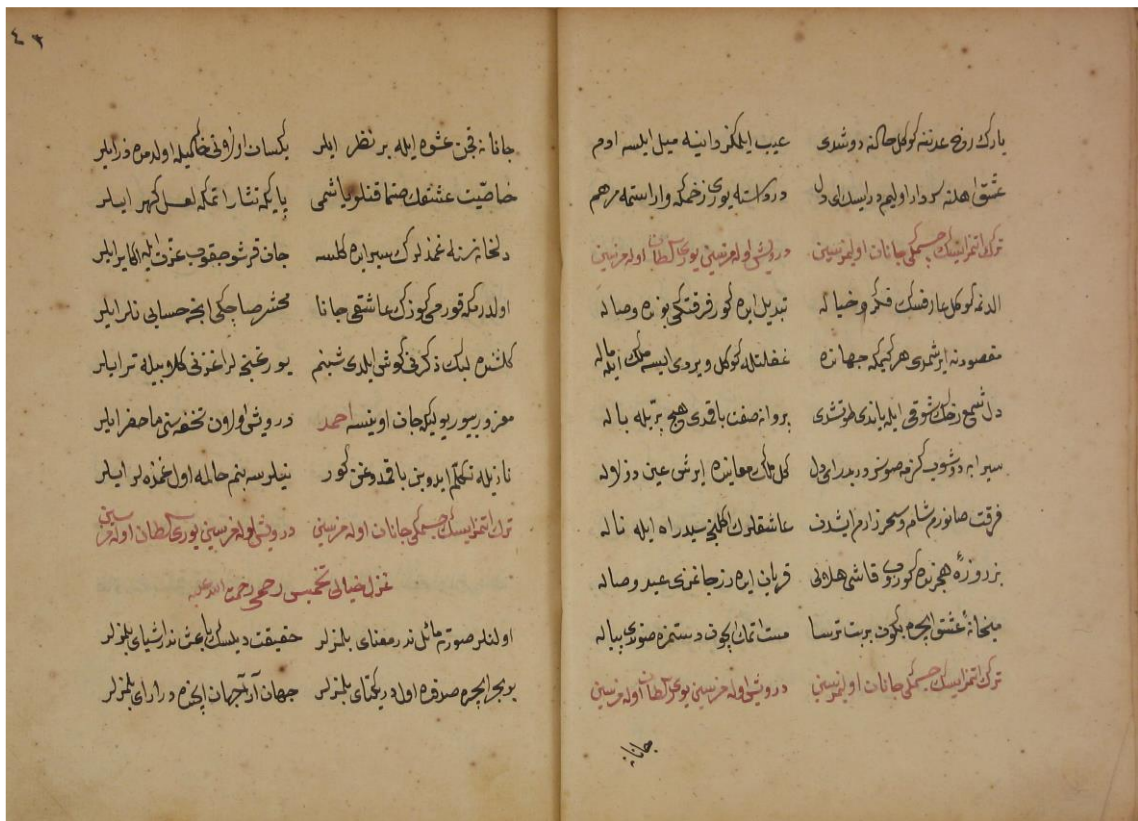
Tablo 10 Farsça Sıfat ve Birleşik İsimler

Sıra	Şiir No/ Beyit Bent	Şair	Mısra
1	1 / 4	Hayâlî	Fenâ <i>ser</i> -menziline dîdelerden ağıdup hûnlar
2	2 / 4	Nâtıkî	Hasretiyle dîdemi ‘aşk- <i>feşân</i> eyler-isem
	2 / 6	Nâtıkî	Çoma <i>efsûrde</i> -tabî‘ at seni dey gibi dilâ
	2 / 7	Nâtıkî	Sensin ey <i>dil-ber</i> -i ‘ayyâr dem-â-dem sen sen
3	3 / 4	Şâhidî	Derd u <i>ser-encâma</i> hûmârı bilen
4	4 / 1	Bağdatlı Rûhî	Şakın aldar seni <i>meh-rûlaruñ</i> itdükleri nâz
	4 / 1	Bağdatlı Rûhî	Nice bir gayrı ola sevdüğün ey dil <i>dem-sâz</i>
5	5 / 4	Usûlî	Zâhid-i sâlûs-veş zühhd-ile <i>hod-bîn</i> olmazam
6	6 / 1	Cevrî	Çarha kılma <i>ser-fürû</i> ikbâl için gayret budur
	6 / 3	Cevrî	Medh-i yârân zemm-i <i>nâ-dândan</i> berî it şöhetüñ
	6 / 3	Cevrî	Hem yine <i>dûrd-keş</i> -i <i>mey-hâne</i> ol ‘işret budur
	6 / 5	Cevrî	Rüy-ı <i>dil-ber</i> ister-iseñ geç bu ağ [u] karadan
	6 / 5	Cevrî	Hem-nişin eyle dili <i>dil-ber</i> le sen çık aradan
7	7 / 5	Mısri	Zât u esmâ vü şîfât-ıla hâlâ <i>yek-demem</i>
8	8 / 2	Nâtıkî	Zâhid-i <i>gam-gîn</i> olanuñ yâsiyuz
	8 / 3	Nâtıkî	Gâh çü ‘âşık oluruz <i>put-perest</i>
	8 / 4	Nâtıkî	Gâhi bizi <i>bâde-fürûş</i> eylerüz
	8 / 7	Nâtıkî	<i>Nükte-güşâdur</i> yine bu tûtimüz
	8 / 7	Nâtıkî	<i>Cilve-nümâdur</i> yine tâvûsumuz
9	9 / 1	Sultan Mustafa	‘Âkıbet bildüñ bunu kim saña kalmar <i>pâyidâr</i>
	9 / 1	Sultan Mustafa	Baňa dersin devr elinden oldı ‘aqlım <i>târumâr</i>
	9 / 2	Sultan Mustafa	Nice gün yüzlüleri hâk içre <i>pinhân</i> eyledük
	9 / 3	Sultan Mustafa	Nice <i>ser-keş</i> ler bu dehr içre zebûn olmış-durur
	9 / 4	Sultan Mustafa	Kime kılmışdur vefâ bu <i>pîre-zen</i> dünyâ bugün
	9 / 4	Sultan Mustafa	Toprağa düşmiş yatur nice <i>semen-simâ</i> bugün
	9 / 5	Sultan Mustafa	Nicesi gam çekmiyem yâ nice olam <i>şadumân</i>
	9 / 5	Sultan Mustafa	Mâziye kılğıl nazar kim geçdi biñ biñ <i>tâcdâr</i>
	9 / 6	Sultan Mustafa	Yine mâtem hil‘ atin giydi bu arz-ı <i>lâle-reng</i>
10	10 / 21	Usûlî	Kendi vechinden virür <i>nâ-būd[a]</i> bûd
	10 / 73	Usûlî	Üstine oldı süvâr ol <i>şeh-süvâr</i>
	10 / 74	Usûlî	<i>Şâh-bâz</i> -ı kuds okudı âferîn
	10 / 78	Usûlî	Didi Cibrîl olımayup <i>pây[e]-gîr</i>
	10-11/ 1	Usûlî	Yâ ilâhe ‘l-‘âlemîn <i>dil-ğasteyem</i>
	10-11/ 1	Usûlî	Bu kuyûd-ı nefis-ile <i>pâ-besteyem</i>
	10-11/ 9	Usûlî	Bir garîbem <i>reh-gûzerde</i> kalmışam
11	11 / 1	Şihâbî	‘Işk-ı <i>dil-dâra</i> düşelden kurb-ı vuşlat beklerüz
	11 / 3	Şihâbî	Bir âlây gâzîlerüz <i>ser-had</i> -ı miñnet beklerüz
	11 / 4	Şihâbî	Sâlik-i merd-i Hüdâyuz feyz alup <i>dil-dândan</i>

12	12 / 1	Senâyî Hasan	Ey tâlib olan ‘âşık fikr eyle <i>ser-encâm</i>
	12 / 7	Senâyî Hasan	Kalbiñi idüp şâfi çün la‘l-i <i>gir[â]n-mâye</i>
13	13 / 1	Senâî	Açdı <i>şeh-bâz</i> -ı dilim her yaña bâl-ıla peri
	13 / 2	Senâî	Kimi bâğa girüben serv-i <i>semen-sâde</i> arar
	13 / 3	Senâî	Söyle ey <i>mâh-liķā</i> kubbe-i hağrâda mısın
	13 / 4	Senâî	Taht-ı ‘izzetde gehî şöhre-i <i>şeh-zâd</i> oldum
	13 / 4	Senâî	ẖahr ile <i>hem-dem</i> olup kâbil-i üstâd oldum
	13 / 4	Senâî	Nefs-i <i>bed-ħwāhimi</i> öldürmege cellâd oldum
	13 / 5	Senâî	‘Âşık-ı zârda yok <i>dil-ber</i> -i mekkârda yok
	13 / 5	Senâî	ẖalb-i virân Şenâyî-i <i>dil-efgârda</i> yok
14	14 / 6	Feyzî	Hayf ki ẖadrini bilmezler o <i>dür-dânelerün</i>
15	15 / 11	Cevrî	Bu gül-i gülşen-i taḥḳıkdür ol <i>şeb-nemidür</i>
	15 / 13	Cevrî	Anda seyr eylesün ol zât[ı] kimün <i>hem-demidür</i>
	15 / 22	Cevrî	‘Aql-ı <i>Mecnûn-revîşün</i> silsile-i muḥkemidür
	15 / 32	Cevrî	Odur ol nağme-i <i>dil-keş</i> ki melekler anuñ
	15 / 33	Cevrî	Dilim ol <i>mey-kededir</i> neşve-i medḥiyle anuñ
	15 / 35	Cevrî	Gerçi bu <i>tekye-geḥün</i> müflis-i bî-dirhemidür
16	17 / 1	Rahmî	Vaşl-ıla kimi şādān hecr-ile kimi <i>pür-ğam</i>
	17 / 1	Rahmî	Bu bezm-i <i>ẖarab-sāza</i> gāhî oluban hem-dem
	17 / 1	Rahmî	Tācını idüp <i>kec-rev</i> nüş eyler idi her-dem
	17 / 2	Rahmî	Nefs ejderidür anuñ her laḥẖa <i>nigeh-bām</i>
	17 / 2	Rahmî	Geşt itmege ‘azm itdüm <i>nā-gāh</i> gülistānı
	17 / 3	Rahmî	Bir bağ-ı <i>ferah-zade</i> oldı baña <i>dāmen-gir</i>
	17 / 3	Rahmî	Ālām-ı <i>ser-encāmum</i> seyrān idicek bir pîr
	17 / 3	Rahmî	Ol cām-ı <i>şafā-baḥşun</i> eṭrāfına bî-taḥrîr
	17 / 3	Rahmî	Bu beyt-i <i>dil-āvizi</i> kılmışlar idi taḥrîr
	17 / 4	Rahmî	<i>Pür-ḥün</i> göreyin āb-ı rüy-ı <i>ferah-efzāy</i>
	17 / 4	Rahmî	Bir pîrin elin tutdum cām-ı <i>ẖarab-efzāy</i>
	17 / 4	Rahmî	<i>Mey-ḥāneye</i> ‘azm itdi geşt eyledi her cāy
	17 / 5	Rahmî	<i>Dānā-dil</i> [ü] kāmiller çekmekde melāmetler
	17 / 5	Rahmî	<i>Nā-dāna</i> neden bilsem āyā bu ri‘āyetler
	17 / 5	Rahmî	Cān-ıla <i>perî-rûlar</i> eyler nice ḥidmetler
17	18 / 1	Gubârî	Bir gice sâkin idüm <i>ḥāne-ḳah</i> -ı gaḥletde
	18 / 2	Gubârî	Sendedür mihr-i <i>cihān-sūzum</i> bî-efrüz
	18 / 3	Gubârî	Göziñe <i>pîre-zen</i> -i dehr göründi tāze
18	19 / 2	Kıyâsî	Mārı <i>pür-zehr</i> eyleyüp gencine vü rubbān ider
	19 / 2	Kıyâsî	Gāh olur <i>pür-şevḳ</i> olup berḳı meh-i tābān ider
	19 / 4	Kıyâsî	<i>Çār-pāre</i> guşşaya çık çık diyü eyler nidā
	19 / 5	Kıyâsî	Tâlib olsam ger bir avuç ḥāke olur <i>tārūmār</i>
	20 / 2	Za’ifi	Bu sırta zāhid-i <i>nā-dān</i> degüldür lā-cerem vāḳıf

19	20 / 3	Za'ifî	Ezelden 'âdet olmışdur tarîķ-i Hâķda ey <i>güm-râh</i>
	20 / 3	Za'ifî	Görür her lahẓada bir ân u <i>pür-şân</i> ol ki binâdur
	20 / 6	Za'ifî	Ne bilsün zâhid-i <i>efsürde-dîl</i> bu ' ıřķ hâlâtın
20	21 / 3	'Âlî Efendi	Ey sâķî-i <i>gûl-ruķ</i>
	21 / 5	'Âlî Efendi	<i>Şeh-zâdesine</i> şâhına ķul olma hâzer ķıl

Ek.3. Osmanlı Türkçesi Harfli Metin



شمر شمر دلی غم ز نات بلرسم هر نفس نوذنی کی فغاف بلرسم

پوخت سنی ایلری روزن روزن

سینه آتش غم غنجه کی قات قاتر کتورت ناله به مردم بنی اول فرقد
سبب نغمه درد و غم فرقد ناله سر صبر بر من دل غایت به طاقدر

کوشن ایرنغ نجیب تره سم دورتن

اوله خیال عالم خاتم کی دلا قومه افسر طبع سنی دی کی دلا
باده شوق پرایت سنی کی دلا بزمه کل جوشم یوسنی سنی کی دلا

دیر سنی بر ای کی کون سکا بود بر کوشن

آنغ شتم باقوبتاله ایرت ناطقی کاه روضه مائل کاه خال ایرت ناطقی
نی کی غم ناله ایرت ناطقی نهوزن و رجف لاله ایرت ناطقی

سن سنی ای دیر عیار دما دم سن سنی

محشر شاهید مردم

کل بر کل رزق به تقلید حقو عاشق اول آج باده توحید هو

بسمله ریاضتله ریاضی و دلی اوله صیق بنغ گیر و کلو

ارایون اسند و کلک سوبو صوبلوین اولدو کنی کو به کو

خیرت نایابی بود لغنم قوتوب فاخته و شی اکلاد و کلان کو کو

بوغ یقین یل سکا سدن یقین غیری دکل که کوره سن رو برو

سن سنی سن بله ای یل سنی سن سنی بلدک ایسه بلدک ای

کل یوله کی عشقه اوله سن نفس اشکینه او رین چکن قون

اغوشکی ارد ارقنه صور یوله اوخو کی کولی یورک دافچکن

کوتد زاولچول ری یولدن صابه کچه اولچی یورک اولچیک طک

ادی صافیات سیاه اول دلو کیم عاشق اوله سین کیمه طعن

یوم و یوغن بوز لیمه طوت قونی انج دت انج درر کلر ایسک

سن سنی سن بله ای یل سنی سنی بلدک ایسه بلدک ای

انج کونر کی جانک او یار اوله یون وارلق او نر کجوب بو قلق قون

دنیا سوط خنم سوج توکم کل عشق اوجا غنم امن او دینه یون

جیم دنیا المادت بوراق جان الن لرح حضرت جانانه یون

ناسکا جانان صونه بر جام شفا نوش ایر سین باده نخر لدن

اکاله بو با زیمجه طوی شکلی ناسکا اولیمه او یونع اوزون

سن سنی سن بله ای یل سنی سن سنی بلدک ایسه بلدک ای

دانه ایچوت دوشمه جهان دامن عارضک قیل نظر انج امنه

دردوسه انجام غماری بیلن خمر نه خوشی میل ایر با جامنه

دنیا ده اولان دوق صفا عز و ناز دیکه آیشی و ایمنه

دوره

روحی محشر مردم

بچه بر هر یینه ایر سین اظهار ناز صیق الدار سنی هر یون کی ناله ناز

بچه برتری اوله سودك ایدل داز
 بچه برافله سین حاصل ایدل سوزگوز
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز
 اولد اول عاشقه کم نفسی هواسی
 حقم ایچیز نقد کوشنی ایدر حاصل
 جسد قل کم بیهوا اولد باشق دانی
 کوش جانیه ایست وز لری ای غافل
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز
 اهل عرفان کچورسن بوسید عرفانک
 ماسولله و یوق دلایه سن جانانک
 بولایلدن وایعقو وصول اقرارانک
 سن دخی حکم سن محنتی دنیانک
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز
 بچه برای دل اسیر طرب جاه اولسین
 خرمت ایدل ترشد کاطوره کم شاه اوله
 من عرف مسئله شد کراکاه اولدین
 سالکده خدا عارف یالده اولدین
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز

قادر اولورسن اگر ضبطنه نفسی مومک
 ذیر دستن اولور حجاب جهان محکومک
 اوله موهوم کدیوق عاقبتی موهومک
 خدمت ایت اهل کدیوقک اوله معلومک
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز
 کی کور کور کور کور کور کور کور
 اورم بیا نتم صیقین قن بار غدرت
 چهل رنگدن ضعیف آینه کی مشا
 ایدر و نه ناکلی سلا کعبه مفصودی
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز
 روحیا قالمه عنا صره ایش حلقه
 خدمت ایت اهل حقن وار یور فایقن
 کور کور کور کور کور کور کور
 کور کور کور کور کور کور کور
 یتر ایدل یتر آشفته سنی عشق مجاز
 اولد کور عالم تحقیقه ایرو محمد داز

فادر

کجشم دنیای دوندت شریعت این اوزم
 جنت فرو و بویون او اولد کجشم اوزم
 طاب دیار ایدل شاد و عات خرم
 شریعت کجشم کجشم کجشم کجشم
 هم نچوت اولدی بو ترتیب بریلینار
 بسیم مقصود بکون کون ملانز هر
 عالم غیبیک و هوودی بند اولد اشلار
 ای بصیرت سربنی کون نه ذات عظم
 بر تونور خدا دگر یکنی عین عیان
 جمیل شایان ظهور ایدل یتر ایدل
 کور بوسه محمد بسک کجشم کجشم کجشم
 سولین حقد رنم دلیلم هر دم بوسه
 جاحضه دت مرکب برلسان اکلم
 ای اصول بوزلار کم دهر ایدل جنتی لوز
 امر حقن عیبر وارید بر لیل کجشم اشلور
 کور عید کجشم کجشم کجشم کجشم
 ای کجشم کجشم کجشم کجشم کجشم
 فادر دنیای عقیبا غنمت کجشم

تجلی صوفی منزل نسبی دهر
 عشق جانان این جو کجشم از لوت عظم
 احسن نفوسیم بن شایه کجشم کجشم
 مظهر ذات صفات یعنی اسم عظم
 بن کور و شیم فقیه بادشاه عالم
 روحی دیکم کجشم دیکم کجشم اوزم
 کل پروای سالکین سن شوقیله تلف
 اصلک ایله رعایت اوله عرفا خلف
 معرفت بولن بولک و یتر ایدل ایل
 امربا یله نوله ایا د و شیرد خلف
 عالم تحقیقه بقسک کجشم کجشم اوزم
 حشر دبار و بوزلور کجشم کجشم
 اولد و شنی بوزلور اوزلور کجشم کجشم
 بس بن شوقان شیرد کجشم کجشم
 شش جنت چاهنا صر و بوزلور کجشم
 بوسه بن کجشم و حشر و نور بوسه
 زاهد سالوس و شوقیله خودین اوزم
 اهل تو حیدر و شوق کجشم کجشم اوزم
 کجشم

جوری خورشید پنجشنبه خورشید

هفتین اوله وجود کله اوجنت بود سراجین سر کله هفتین شهر هفت بود
بنه سولامشده راه حقک خدعت بود جریه سیرن و اقا کله جریه هفت بود

هرگاه پادشاه عالم اول دولت بود

مالک ولسک و هر کس بنیما کنتم ستر حکم ایلک دایم و عالم ملکته
جهد ایرد بمسک قلم هم صحر مینا کنتم هر دکلوهته ازاره اولم سینه

مشق اوله عالمه هفت بود

مت فخری و المذق قهرایه کور کن کچر ایا بایر سیرت قومه لاری غیری
معه یاران دم نادان بولین بختک خوشدونی به عالم بلیس کفیتک

همه در کشتی معناه اول عشق بود

جام حریفه لب عشق دلوک کن دد همیا جا و دایله وجود ک بر اوله
فی

نخن اقرب در فترک بنه سرده بوله خاک بای اول غرضت زاده ای صحت

روزگار با بایال ناز قبل رفعت بود

روی دلوستر یسک کج بونق قاره دن جسم جانانی ظاهر اولش عارف اوله هارده
هر کس کج بونق کجی کجی جوق آره دت هفتین ایله دلوک بولم سیر جوق آره دن

رندایسک جوری صفای کس حریف بود

الهی هر کس کجی جوری جوری جوری

من شراب ایزالم هفتی جام جسم مصحف سبع المنافی بر سر انجم
علم انسانه عالم یلم ایله اگر هم اول منم کد واقف اسرار علم آدم

کاشف کج حقیقت هم حیات عالم

فتح رفعت من و من جمله اولم معین مظهر دایم بولم عین البقیه حق البقیه
کوه ذلت ایله بر ایله منم کج مشین بنه مخفی اولم عین البقیه اسرار حق

بنه درستی امانت او کتن مهر هم

بحر ایا بایان اول قطره ی محرم و بیستم ماسوی خیر صفا دقیرت هب دوشتم
جود صفا و حده توجید ذاته ایر شتم بن جمالتی جلیس ظاهر کور شتم

بوعزایا کجی بلق و خیم حریف

سوزلرم الحواکم اولم اولم اولم ششوی کون کون زهاد وین دوشدر
جهد بلعقل الوب هم فتن بولشدر هر روزم قلم فنی کنت کنت اولمشدر

همه عیسی ایله هر برافسده محرم

من شهوتی بولم بوق نیازم زاهم شمس جانانه ایزد اولم و جام ماهم
هر کله هم کاسه دقوم اولد زاهم جمله موجوداتی بر دم بن وجود و اوم

ذات و اسما و صفات ایله حال اولم

قبله کاه خیمه دن بون کجی بون کجی طوت بون کجی کجی ایله عین ایله حق بون کجی
فی

شانی عاشقانه ایله ایلیم او کتن صولکا برده کورده هر کجی وار بولم دوشتم کجی

اشکاره دنیا بن طلسم اعظم

النعین منزله شمس همراه اولشتم قرب اصل ایزد اوله سوره آله اولشتم
جهد یامن محرم سیرا ایلله اولشتم من او هر کجی وجودم مهر بنه شاه اولشتم

حادثه کجی و معنی ستر اقدرم

تجمع بند ناصحی افری حریف

کوهی کجی ذات حقز قید ایله یوز کجی و لی مطلقز
طائر قدس کجی شکل اولمشوز صنه بود ام بحر بونی شوقز
شاه رفیع الراحات اوشی یوز کجی بساط اوزم یوز بیدقز
کسر لک کجی اولاق عیان وحدتله کور کجی بجه خلقز

موج کبدر بزه موت حیات گاه کلور گاه کیدر زور قز
 کرس که صاف کوره سن بری جمل لساناته ولی منطقز
 گاه اولور ز بحر خط ای عزیز گاه مجط ای دوشوب مغز
 گاه اولور ز ناطقیا کوه فرو بایه کئی نقط کبی ملحقز
 نوره عشق اجم بر اولوق کداز انک اچوت ایله یوز کشف داز
 قاف وجود کد بر اولوغنایوز نه فلک عیسی معلوم یوز
 بحر احدا لری ناکاه جوشی قوره دوشوب لؤلؤ لاله یوز
 وادی دسک شجر ناریوز علم کلیم کی بدیرضا سبوز
 عالی احباب ایدر زلف قله کوبو وجود کی نه عیسا سبوز
 مظهر زرقوت وکلان اسله وروب پیرمتماسبوز
 درد و شنگ جام سروین یوز داهد غلین اولونک یاسبوز
 اهو

۹۱
 اهل بصیرت کوزینک نوز یوز کور اولونک برع اعماسبوز
 معبود یوز ناطقیا مؤمنک کافر کاصنام کلباسبوز
 نوره عشق اجم بر اولوق کداز انک اچوت ایله یوز کشف داز
 گاه خرابات معاینه میوز کچا کور بزم فاده نیوز
 گاه کراوش اولور ز در بدر کاهی بربر وزره معظم کیوز
 شمس میوز که عیاف اولشوز کچیه که ظاهر شای فیوز
 سن بزه لاشی و بی ای بولھوسی اچ کوز کی کوبنجه عین شینوز
 عدل ایدر ز کاه چونوشی روان مکرمت اجم کئی ظام طیبوز
 گاه جوعا غی اولور ز بت پرست کاهی جود هر کئی های هیوز
 جویز کچیه که اشکال ایله کولدو که اب و کاهی ضیوز
 کاهی فاده عدموز ناطقی کاهی بقا ملکنتم حبیوز

نوره عشق اجم بر اولوق کداز انک اچوت ایله یوز کشف داز
 بحر قدیز بو که جوشا یلوز شاه عظیم که خروشی ایلوز
 کند و مرز عالمه فاش اشکه جمله صور لوده نفوش ایلوز
 کاهی شکار اشکه با ز وی کبوی صیدا اشکه قوش ایلوز
 کاهی کبوی سجده عابد یوز کاهی بزی باده فروش ایلوز
 عاشق بزمست و خراب ابلد زاهر کی بر صاحب هوش ایلوز
 گاه اولور ز بحر خرقه اسیر گاه بزی دوش بدوش ایلوز
 قهر بر خا بعضیه نبش ایلوز لطفی بعضیه نوش ایلوز
 کاهی هزارالینوز ناطقی کاهی بزی بوسته خوش ایلوز
 نوره عشق اجم بر اولوق کداز انک اچوت ایله یوز کشف داز
 جمله مظاهر لک اکسیوز ایکی جهانک شهیوز حبیوز
 بزمه عیاندر تمویات حق علم لدن معشیت نفسیوز
 کشف رموزی بزه اولدک عیاف بزم طلب قبل از فطیبوز
 بعضیستک فارسی اید ناسخی بعضیستک ظالمینوز نور یوز
 کاهی ویرز بدین بوعه کاه اولور مشد اولونک بیوز
 کاهی مصور اولور ز کاه حور کئی وجود کی قوتصویر یوز
 کاهی اسماعیل کئی کیش عقیب کاه خلیل و کهر نکبیر یوز
 کاهی فضا تغیر ای ناطقی کاهی قدر نوسنک اوئن بیوز
 نوره عشق اجم بر اولوق کداز انک اچوت ایله یوز کشف داز
 کچیه که جود بر بوعبار اتمز حسنکه در جلد بو اشار اتمز
 عشقه هر خط که جوشی ایلوز اندک ایرشدری بو حورا اتمز
 بزابز قالدی بزمه فنا صنها خراب اولدک عمار اتمز

۹۲

عالم را مهوت بود کون ما لیکن
 ماه صهورا اله جو طوق و صو
 نه فلک البحر جانور و در شب
 نقد می عشقه نثار ایه ط
 شش چنک را طغور ناطق
 کوره عشق بحر بر اولق کداز
 قالدی بوز قیصه مطوسمن
 در بحر البحر اولوچ اولیت عیان
 کاه طلوع در د قیبه بیما حق
 خاوم احقر بن جشید و جم
 در لونو الرله جالهر زمان
 موسیقی اهنک ایله قفقوسمن

نیز

نکته کشا در سینه بو طوطسمن
 قبضی ایسم جاهله باش لکیوز
 کرم بر زنا طعنا خوب زشت
 کوره عشق بحر بر اولق کداز

ترجمه پند سلطان مصطفی علیه رحمت و قهر

چونکم آوارش تو باج حتی دور دنگار
 بسمله جسمی که از عیسی در عومار
 بجزرم قاننه بویا زایر بولادار
 د بود فریاد که زایله دارد دیار
 جهر قیله که دیناده قانن بولادار
 رفت صبح یودی غم گلستان ابلدک

اولیه قیلد نظر افری قات ابلدک
 در دختن جگم فرها دی ابلدک
 نام نکی بزوک و خلدیکسان ابلدک
 ای کولک طو کلم سنی بود و کله ابلدک

ترجمه سلطان علی و صفا قیاس خور زار

بر نظر قبل اولیه کم فری خون اولشدر
 بجز سر کله بود و هر بحر دین اولشدر
 کونیا شیده بر تو کله کون اولشدر
 غافل اولک دوزخ بود و دوزخ اولشدر
 بر قناد در بر عالم خلق قوت اولشدر
 کلچین و حتی بر سر باغی ایلجا بون

نیز

بر لباس طرف کیمش بنودن صحرایکون
 آلا بر کلک لته الدن کل یا ابلدک
 قنر واروی باقی اسکندری دار ابلدک
 بروم بحر بر تو دی نیازی ابلدک
 بر زمان ایدی یارک صحنی عاشقان
 سر و بولای دکلای و صولک ارغوان
 دوزخ کن جو کلم بوز ایلو کوز در زمان
 کونلنسه بوز جهان جمل کون عیان
 کورم کیم بنو بر سر جم عثمانیات
 جز کیم شهارک قیاس صوبی بیلک
 بنما خلعن کیدی بواضی ابلدک

بجز نیت تاج اولی باشد و بصدیق منک
فی نه غافل من که کلید را در کتابت تنک
بلکه احیای من که کلید بود نام تنک

مواجهه اصول دینی

آفرین اول خاک جان پاکد کیم بری بار اتری مشتی خاکد
بر او چو طوطی افتد انسان ایلدی کیم خلافت و بر دی سلطان ایلدی
کهری امر زلف الکاه ایلدی داخل مقبول در کاه ایلدی
خاک ناجیزی توانا ایلدی علم و بر دی اخی دانا ایلدی
اقتاب روی تابان ایلدی ادمک خاکد پنهان ایلدی
قلدی اول سلطان پیر و نهان کدی یوز زلف دعور اسمان
کیم اول الکاه کسه بکره من هر که کلمه کسه لا و غیر

خوش

خفتن من نه فلک بردانه در بوستان ارم افسانه در
گلشن جنت جمال دلف بر ورق آتشی دوزخ جلال دلف سبق
نظم دلف لؤلؤ لاله بر قیلور نظم دلف جوب دنیا بر قیلور
اوت سحر نیک عالی زهر سم شش جنت شش ووزغ قیلور
کاشانی بو کفن واری ایلدی وارغین بولور اظهار ایلدی
بر کتاب اولشد در هر بر ورق ال کوز قاف کیم اندت سبق
هر که کلمه وارشگاه و نهان وارغین جملی ویر نشان
ب نشاندر کیمه اکابوق نشان لیک وزنه اف ایلدی بیان
صورتی قویع کوزک معنی به بق ناکه اشیا کوره من عین حق
حقدت ارنوق بو قدر هر که وجود بوقی بویه بولدی اهل شود
ای مودعوی سبک ایلدی شکر کور بون زهار سوبله

بر در بر دلف اربوق یوقدر واریسا اولدی عین حقد در
ایک کورت اده احوالدر کدی کیم سوزن مهملدر
کم وجود کیم ظنی صاندی وجود کدی و جهدت و بر ناپود بود
اهل معنی صورت و بر هر وجود یوقدر زبیر که از عین وجود
ظن اسماد صورای بی خبر کیم توثر معنی در صورت اش
بوفافات تعین خلدر لیک اهل حقه معنی بلدر
بولسی عینی البقین غیب و قوریلور کشتی شک رب بدن
صورت قور کیم اول اربکی اب و کلر فاکیمین فر کیم
اشق عشقیله یاق بفر که داغ هر که کو نلور اخی اولدی جوی
بس معنی اولدی حقد در وجود جان و دلف اکاد و جمله سجود
وارغین نه ابد واره ازل اولدر دین لایزال سم بزل

خوش

بر غیفر بزل اولد واری ایدی قادر بقوم هم جبار ایدی
حادث اولماد بوجی موج و زلف کلات داغی وجوده مرد و زلف
عزیز فریش لوط اولماد رقم دست قدرت الماد المقلم
ذات بخت اطلق ایدی اول الیه مجاره قبولوی ذاتی نگاه
دبله دیکم یازده خط مختلف نقش قلدی اول اهدون الف
اول شکر باشم ابری ناله و دانی فوق ایلدی بیم و کیم
بیم اهر ده کورنی کائنات بریش فریش فوق بخت شش و نهان
مصطفی حنی یازلدی باب باب ظاهر اولدوغن هم اتم کتاب
نامه صنی نشا ایلدی جوف قلم ادبی املا ایلدی
ایکیش اولدی قلم بی ما جبر بس یازلدی ایت لیل صبحی
بس ظهور اتری مظهر که وار جده اشیا یاره دلدی نکه وار

سیر قیادی نقطه خط وجود صورت ادم کوزی شهود
 کرم وارانی خطوطی و خطن نقطه ده کوسودی از صورتی
 ادم اینش شاهر مشهود اولش ادم اینش ساجد سجود اولش
 ادم اینش کامل ستر خدا این بونی فالور حقد جدا
 ادمه بونج کرم بونج عطا ناظره و رایع محمد مصطفی
 اول امام پاک هادی سبیل خانم پیغمبران ختم رسل
 جوف ولایت تخت بصیر قدم دیدی تم الح لاله ای امیر
 بونی که بنم صلوات جمع در دعوت فرقه دکلر جمعه در
 نور صومق کما رهبر درر امتهم الاهیاء درر
 یعنی بتون مظهر ایات ذات او ممد رجامع جمله صفات
 ذات نشان کوهری عبید نسخ دیباچه لهر بیدر

دو

کوهی سینه صفتی قباله بدل ادمسک قطره و برمه خیل
 در ایجا رخا دذر سوزک بوتلمک کز نو کجید روزک
 عریک اولدق ایبر لر سرستی بر بونف نا او کوردی خردقنی
 باوشا هسین تحت دنیا در سکا باد خراش ابر صفا در سکا
 کرم حقد عالی و ایلین آدی معین اضهار ایلین
 اولس ادم کوز غودی صور هیچ کوز غودی و ایسم اذ خیر
 وارور رهبر شمع بر کز بوهنر اکا آینه دوشرا هل نظر
 کل نماشا قل حقائق ند یوفی کوز بونف برک کوزت تد بیرفی
 قنر کیدر جکوب بونج قطار تنفی ایلیم کز فاشیدر بو بار
 نه پیره اولور بوسر سلوک هیچ واره بلد کزنی ای بلدک لوک
 معین هم زنه اجمشرد هان وحدت سراسری ایلور بیات

هو تعین شرفی نفی ایلیش لاله آل الله دیشی
 وقیدر کمر کشف اولور برص ابر سین بنه حوا و ثون کذر
 انش عشق واره کوه کلا کز نفس کورنه وادی ایمن قلبس
 هر شجر و فایض موسی جان و عی فی انا الله ذی بیات
 انبیا دن اولنرا اهل سر رب اجعل لی لسانا صدق و در
 خاک پاییدر بوز خاک کدان بوزی صوبینه بر اولدی جهاف
 ایزی تو ذی الکی عالم مایه سی نه فک معراجنک بر بایه سی
 کلا بر شرب ویری جوییل اینی دعوت ایلر سنی رب العالمین
 جوف صدف و ش بودری کوشی لایه جانی در بار کبی جوشی ایلدی
 اولدی خانه اقم طایند دوان بارگاه قرب غنم ایدی همان
 جکدیلر اکا براتی بوق دار او مننه اولدی سوار اولن شهسوار

بند

شویله سوردی کنی اول شاه دین شاه باز قلبس و قوردی اخوین
 سبیزارک قیلر کز فلو کانی کذر قلادی رغبت لایه بردوشی نظر
 لذت المادی بو باخ رغبت سورمه جکادی کوزن ما و نون
 کندی تنها کلا و چون اول قناب شویله کرم بر زره قلادی بجان
 دیری جوییل اولیایوب پای کبی لودنت لاصتقت ای امیر
 قودی هب ستاری نه کبر دنیا قلادی آوارده کسب بیا
 جوی کوردی بارینک دبرانی هبیت حقد پیوردی وارنی
 یم احمد محو اولد اول زمان پس احد فالادی اول و اراده همان
 یم احمد جوی کندی اره دق واصل اولور و لوی بی ما ادف
 اه کرم قلادی بنی بر صا لاول حالدر بر کصغر قبل و قان
 بو اراده کرم سخی کوتاه در قسم بریم همین بر آه در

بخون ایلوب اهل بیات بواراده بدبلر کل لسان
 هر که او خدی و کلی ای بر حضور کوه قاف کتور من لکن مور
 عاقبت کدو به کلای مصطفی کوزی کو کلی طبطونوز صفا
 اولدی هر و زره سی بر افتاب حضرت یونون اوشدی خطا
 تحت اقدام که ایله بر نظیر کور کورینور و علا بقدر اثر
 اجری چون نکسلرک اول نور پاک انقی التشرع کوردی مشق خاک
 دی بیاد بهر نه که اولاز و جوق بر او نه طوطی اوقد اتوق نشه بوق
 حق تعالی دی بیسم عالم همین راهین اوزره بر او نه طوطی همین
 بونه دولت در ایا شاه جهان بونه رفعت در ایا سرور و اف
 لامکان بتای جا یکد رسنک جمیع عالم خاک یکد رسنک
 منظر رکن ای نور مبین نور پاک ابرک سن ادم ملا طین

۳۰

جوت عام اتدی اوشم محل جنی باشنه اوردی سعادت ناجی
 خلعت لای اکننه لولو کدک اندی یوه کویسی افلاک و ف
 کلدی رب العالمین و ف اول یونون آبت رحمت کبی قبلدی نزول
 شرحی اولوی ششم سن خیل المین اولدی چون اول رحمتا لعلین
 اول رسول حق فخر و انبیا اول سر آج اوقد خیر لورا
 حق بولن کر کد اکر شاهدر مجلس سندن شفاعت خواه در
 بن قره بطری ای نور خدا او مارم که ابر سن غوق ضیا
 وارمنه در کاه حقم بن فقیر سندن ارتوق مسندم یوق ایایی
 آل که اولاد که اصحاب که جمله ازواج که احباب که
 یک دعا یک سوم و یک شتا بولکد اوقد اولسون ائودن یکا
 بالقی العالمین دلخسته یم بر قیود نفسله بایسته یم

بنغم کین کی شاد ایلکل قید نفسانی و ف اذاد ایلکل
 نور احمد هر چیخوت ای احد نفس ظالمین قومنه تا ابد
 آیو بقی بو تنوی جامدن جانمی ابرمغل ایمان دت
 چونکی بو خالتنم خاک ابر سن او مارم که شرک و ف پاک ابر سن
 چون بزی خاک ایلکن انسانی ایلک به نهایت بزه احسان ایلک
 چونکی احسان کی کوردن بوقر ایله آخر به اعدت بستر
 بولو می اوردی بنم نفس لخم بولو و ف بنی قور تر یا کریم
 بر غنیم رهگذر و ف عالمشم عامی بر خوق خطره و ف عالمشم
 و یوقا کی ایستایی بدن فنا ربتنا و غصرتنا و ارحمتنا
 صقیق سن عشق ایشی با یچ مننه ایلکن عاشقم د بوق و اغه
 اگر عشق عالمک قلسک عاشقا بولو رسن هر بو جاقع یچ غوغا

۳۱

بو عشق اسرار ف سن لاف مننه کوردن قلله کوه قاف صحنه
 بود ریادنه دلیغریق اولیدر نجنگ بوزی قانیله د ولیدر
 شو عاشق کیم کوزه در اوز هواسی دلر و لذارینک و الم و فاسی
 قیق استر دلر احسا اوز ف سوریات و لکن کدور ف
 نیاز اهل اسبک ترک ایلد نازی که نازی او کرتی بلز نیازی
 غازه طومق اتم عشق مستی جگر قانیله الورا ب وستی
 خرقم دویمین یارین او نور بو کورت کور مسه کرایین او نور
 بو صورت علکن ترک ایلک سن دید کلری بولم هیچ کتدک سن
 کیدر بو ازی جان و دلفن خلاصیت کدو کی هر عشق غلدن
 دما دم غضم و و و بیله شاد اول تکی استیسنک نامزد اول
 مراد که چایمک نیو بکدر و لکن خسته به بر هیج یکدر

لهم غلظ حفظ ابرو جلوی تودن و لی عاشق غمی بکدر شکوه
 غدا سی عاشق در دو المدر صفای غصه و شادایی نهد
 مصاحب استرلیسک و رده بالوده قرار استوسم کوکلک به قرار اول
 کوزک یا شنند ارتوق هم اتم یورک یا شنند ارتوق محرم اتم
 بودرک حاصلی غم خوار لی در همان ناچاره سی بیچاره لکدر
 کوزک ایسی سادم منور سن صفای عشق کی جام هم منور سن
 قوبو صوزی اولون قبل و قالی که کیه او توره بارک خیالی
 او بوب معنی به صورت کچرسن جمال یاره جان کوزن آجرسن
 زیاده استرلیسک حافظ هم بن نه برده کوزلیسک ناظر هم بن
 بولور هرنه برده کوزلیسک حق همان سن صورتی قوم معنی به بق
 پری سن استرلیسک فرقت و معنی فنا شهرن بوقلمی عالمنده

دشمن

اوصولی و از کل سن بویانند غیات ایله سوزی کلی سازند
 بویوک حردی و پایانی بو قدر که صغیر کوزه به امکالی بو قدر

غزل شهابی تحبسی رصوی

صنم کوزک چرمات ممکن راحت بکلوز جانی صغیر کوزک این بلک جنت بکلوز
 عشق دلداره دکلون قوب صکلوز استان بارده کچ و هفت بکلوز

فتح باب امیدینه درگاه دولت بکلوز

نجه درملر کوی صفا حق بوق هم قیز قادی مطلق قننر اعد در قننر
 جرم عصیان ای به اولور بی نجه قیز دانه عمری دقونک ایون کمنر

اسباب جمع فرودت بجه وقت بکلوز

اتش و عهده می زلها اخلاقه اهل عشقه انه کل و خلی بو اخلاقه
 کل از لاره سوسن با نوب یا قله بجه بد عشق لذت جمع اولور بشاقه

برای غایب بر سر جنت بکلوز
 صائب حق جهانم خوش اشرار دن سالک در خیا و تفضی لوب دلداره
 کنت کتوک سرتین هم ایلاک اخبار دن عاشق و دیار ز عالم اقرار دن

صغیر ای زاهد بوی دیوار جنت بکلوز

جد و جودیت رمز با سن قوب حقی بولمغه

خانه دل و رصفه کنت خنقی بولمغه

اختیار غزلت ایله ستر معفی بولمغه

ای شهابی شاهد جانم شاهد بولمغه

بزدم آفرده ایمات شهادت بکلوز

م

بشوق

نخمس مناجاتی رحیم سر شهابی

بولور حوقا آخر قصه قلک باهی قلزم نفسی من جانی سر شهابی
 کل عالم باقی غم به قبل افادی اتماره زجر ایله هم بوسه لاکامی
 ای طالب اولور عاشق فکر ایله سر شهابی بوییتی بدم ارتوق شربت و کفای

صوفی نه شود صافی تا در نکند جانی

بسیار صغیر باید تا بخت شود خای

ای عاشق شوریم قلبی به تبا قیل عقل دل و غنیم شوریم و سید آقیل
 داکر اولوب اسمای کز فکر ستم آقیل هب مظهر اسماء و اشیا به عالم آقیل
 نفسی ملون بت و همی هویدا قیل ذکوا بیوب الی صبر طهارت نشاقیل

صوفی نه شود صافی تا در نکند جانی

بسیار صغیر باید تا بخت شود خای

ارواح مجرد و ناهو خبر است و سگ با عالم قدس سپهر است و سگ
در پای جنت و در کمر است و سگ دلی که می بخورد و می نشاند سگ است و سگ
دلا بیست سینه با کلبه ایست و سگ بر است و سگ بوطیخ با دایه نفس ظفر است و سگ

صوفی نه شود صافی تا در نکند جای

بسیا سفر باید تا بخت شود خای

هر عالم اول و عالم ایله او یکی ایضا ذاکر اول و اسماء قبل کند و یکی دریا
بیل ختی و انانی که نه در مولو نفسی بود و راضی بود مرتبه عظمی
جاهل کوره مرقع ظلمات و نوراعا هر دم اوق بویستی اوستی و صافین اصول

صوفی نه شود صافی تا در نکند جای

بسیا سفر باید تا بخت شود خای

اول مظهرین ای عارف کل فکرمثال ایله نقصانی تکلیف ای کلبه کمال ایله

ق

خسوده ابشت ختی باطل دم لال ایله کون کبی و تکلیف و یکی هلال ایله
کل بو و عشق البحر باقی قلبی فاک ایله بویستی ایدوب انضا کند و کوشال ایله

صوفی نه شود صافی تا در نکند جای

بسیا سفر باید تا بخت شود خای

خرم یله نه ویرکت ایله نه در رفوم بیل اصل و یکی نفسی ایدین معلوم
بوعلم لذت و رطلن اینه یا خود مرحوم مرتضی اید و نفسی نرم ایله افی و
شاکرم بود و حرکت و اید و جوانل مرحوم بویستی ذکر قبل فیکره اید و مرحوم

صوفی نه شود صافی تا در نکند جای

بسیا سفر باید تا بخت شود خای

شاه اول ویدی حکم ابی دیه قهر ایوب اعدای لطیف ایله احباب
قلبی ایدوب صافی جلال کیم نمای کل کرسی سیر ایله جوق عرش معلای

جاست کوز یکی جوابی اول شاهد نیام بویستی تنای کند و که ابرین مایه

صوفی نه شود صافی تا در نکند جای

بسیا سفر باید تا بخت شود خای

وضع بنر تنای اهری و مهر او سب
آه کم در در و در و نغینه بود و صوری بنه افلاک سیاه ایلدی اتم شرری
لوح دل و قورق اهرم کعبه اثری اه واه بحر یله بنه بودی کدری
بیل کی یلدم ارا دم بولما دم براری کلاه ای باد صبا صوم الدم خبری
هر کلاه سگد کی قلدوم سفری که سلیمان کی صالدم بری قلدوم جوی
اجد شهباز دم صر کلا بالیله بری ایلدم سپهر بنه معتبران سپری
او قودم قول بود کلا بن عمری کیمی عباس دلیل ابتر کیمی ابن جحری
خاتم شمس و شمس بر الی خبری بغل تو گنه قالدوم خبر البشری
سکا دل دل هو باندیه صهار لند خبری نه خفیت بلور ابتره کون الکانه بری

در دم

کوردم کلشن اقول و صبح بر شجری که بنه شادک اوسن حرام غری
یازدی قاشق کشتاف و صبری طبری خبرم و قلدوم کیم کلف الیم خبری
سنی عالم صفا عرش معار و ده ادر کیمی اسماده کیمی کیم مستاده ادر
کیمی اعراف کیمی جنت مئا و ده ادر کیمی خوراده کیمی ادم و حواء ادر
کیمی کوه کوه کیمی برم کیمی دریا ادر کیمی کلشن کیمی کوه کوه ادر
کیمی سیم و زریله کوه لاله ادر کیمی خوشید جبرماتاب مجتوده ادر
بیت قدس کیمی کعبه علیا ادر کیمی دیر کیمی کوه کوه ادر
کیمی یعقوب صفت بو زیاده ادر کیمی یوسف اولون کوه زیاده ادر
کیمی یحیی اولون صوم لیلاده ادر کیمی واقع کیمی خرسا ده عدراده ادر
کیمی یلیم کوه بن سمن ساده ادر کل سبهر کیمی بلبل شیراده ادر
کیمی تحسین ایله اشعار حواء ادر کیمی یوسف یازلان لفظ ایله معناده ادر

بارند و قاضی کشف صبری طبری

خبرم بوق کوزه لم کهدن الیم خبری

سویله ایله لقا قیه خضر اده مین
کوشنی یوز خلسره طوباده مین
باعث خلوت واده کوه بکاده مین
سایه دانان واده اورداره مین
عکس سارکن واده روی صفاده مین
عجب انهار کوه واده محارده مین
لیت ولس واده اوله اده مین
سجی ولس با کوه صفاده مین
که موسی و کوه اوله بیضاده مین

بارند و قاضی کشف صبری طبری

خبرم بوق کوزه لم کهدن الیم خبری

گاه اولوب بنم وکم مطلق ادا اولدم
یقلوبن شجران الیه ناسا اولدم
جان و دلف نکده درلر کاه مقاد اولدم
شرف زهد الیه شرف عباد اولدم
نفس یزواجی اولدر کجه آوا اولدم
گاه منلجه لره مره اشهاد اولدم
گاه ادب باش و قاضی الیه سراد اولدم
بخیرم نفس و ناله و فرهاد اولدم

بارند و قاضی کشف صبری طبری

خبرم بوق کوزه لم کهدن الیم خبری

قلم بولسم انکیزونم دکل واده یوق
نم فلان شش و سبب سیاره یوق
حال استقبال و اضلاع اطواره یوق
مصر شاهی صلی مکه ستاره یوق
کجه دو کانه یوق شهر یله بازارده یوق
دقیق الحاح مباحره و انصار یوق
کوشم سیکل خان قمارده یوق
قلب و یون نایف دلفکارده یوق

بارند و قاضی کشف صبری طبری

خبرم بوق کوزه لم کهدن الیم خبری

خبرم بوق کوزه لم کهدن الیم خبری

کله ای حرمی بترک کنه دور اتمه کله
کیمی تالیف کتاب انکه ابله عجله
نخب کونله قالدق کوره باله هله
یوق یکن طبع سلیمی سلیمان کجور
شاعر نغمه سخن خانی ایلکسان کجور
نخب کونله قالدق کوره باله هله
آهی آهوه صوب کله غری کوریم غله
وارا یکن بوقصود او کوهین خصاله
نخب کونله قالدق کوره باله هله
وارا یکن بوقصود او کوهین خصاله

اوتوب با رسی فوق و اشرفی و جید
 نجی کونوره قالدق کوره بالده هد
 اهل علم ایه بر ابروم اور مشربن
 کجور اهل کمال اید بر ابر جسد
 ذال و زخمی با ویشای صور سفال
 خوضر اکثر و نور جلاله عم دال و دال
 فری قره صور قی قاره می آل
 بوقصور اید صور کند و سنی اهل کمال
 نجی کونوره قالدق کوره بالده هد
 کجور اهل کمال اید بر ابر جسد
 فیضیاسو اید و صغی بود و نه لک
 بوم و نشی کن اید و کجی بود و نه لک
 طعن اید و سوبه عاقی فرانه لک
 جیف که قدری بی لک اید و نه لک
 نجی کونوره قالدق کوره بالده هد
 کجور اهل کمال اید بر ابر جسد
 جودی رفندی رحمد

اول که صد عقل خود بر روز دلق ملومید
 انا افصحی معنی فقط و میدر
 اول که سیر کیم سی بیگ جادوی هست اید
 معنی دار الهی سخی ملهمیدر
 جود

حیدر نادره بر دایه قیاق که انک
 حیدر انصیح حکمت که دلال سخی
 اب لطفی که اود چشم راز تحقیق
 نشه اب حیافه حضرت کیمیدر
 دل باقی که اود جام ریح توفیق
 نوش اید و جوعی عالم فضا کیمیدر
 ستری معنی که دل عقلم و پریشتاب
 شاهد کیمه سنگ طره غم و ریمیدر
 نکته جان که صالو خیر و روح الوهی
 بحث حکمتیک مسئله مهیدر
 بوقصه علم اولسه نوله کیم مدرسی
 دل داناسی حریم حکم کیمیدر
 یوه شور که سلیمان حقیقت دیرسم
 خلقه جوی نبات دلق خاشکد
 نقطه مرکز و حدمه دایضا میدر
 بول کلش تحقیق اول شیمیدر
 قصر اید حقیقت که عقل عشره
 غرقه اسفل کیم اید سیکلیدر
 خرد اول قصر و روح یلک قادریسم
 انم سیر ایلست اول ذات کیمیدر

نال اولسه بوقدر رب علیاه نوله
 که اوجوب الهی رسالک اکر میدر
 پادشاه و جبران احمد رسول که انک
 مدحت ذاتی دلق صحت الزمیدر
 ایلین مرتبه بن عرش وینک عالمی
 اشر حرم و شرف و شرف مقدمیدر
 فالک لیله قدری شب محرمیدر
 عالمک عیدری ها اید و دم حرمیدر
 اید که هر یو نوله جهان نسیم
 انبیا احمد صلیله انک معین
 صکی کلا لسه نوله اید اول اقمیدر
 حقنی سخی ذاتی که اود در سخی
 که حکمت اود فالک مدرمیدر
 دلی اول کشور بر وسعت قدر و رقم
 عالم غیب هویت هب انک منضمیدر
 شرح حکمیکم دمنش که خیل معین
 عقل بخوف و دینک سلسله حکمیدر
 حشره دلق دینک دلق قائم اید
 که انک حضرت حق با اید سخی کیمیدر
 حضره نور علم لوق دل وانا سند
 اول تحقیق رسالک اکر ایدر اعلیدر

نوله جاری ایلسم ملک ملک حکمی
 دو جهانک اوشه ایدر ایدر ایدر
 اشر خلق جهان اولسه و بود نجی
 عالمک دین مجبور بی امیدر
 بوق نظریه انک افرا وینر ایدر
 ایدر عقل کل جوی با کیمه سنگ تو ایدر
 مستعد اولد که غله نفی اذ رحیم
 بکر فکر مله حرم وینک مدرمیدر
 اثر معجزه فیضیه او بکر کماله
 سخن ناده فرزند میجا و میدر
 شوق مدینه دهم آینه در کمال
 کورین معنی عشق کیم صوملیدر
 انتم غریبه ختیا کیم طعم آغاز
 جبر و رقص کورن نغمه در و میدر
 اود اول نغمه دلقش که ملال اولد
 کیم مستی کیم جوی کیم سیمیدر
 دلم اول ملک و نشو و میل اید
 مست بیما دلقش فلال ایدر
 اول نغمه نغمه غریبه و کیم کیم اید
 روم اهل کیم کیم کیم کیم ایدر
 طعن ایدر ملک دنیا غنای قلم
 کیم جبر و کیم کیم کیم کیم ایدر

نقش ظاهره عیان جمیع علوم باطن
نظرات دروغ جانبیه جهانی اطل
حکمت عبرت دهر مرآت ثبات فکر وار
فرهنگ عارف عالم کبوی اولوالباب
اعضای پوری وار کند و کردار
غافل از کون کای عالم کبر سن

نصیح بتر قیاسی هری هم

خاندان آیدم کوزم در دم برین
جبهه بیخه با اسب چرخ هر هفت
ذات کز آرد بلیل قفسم آه ایدر
کجاست و بر نه ده و بر نه کهر

نصیح

ظلمات اب حیات ابلش عالم مقصر
بلیل اغلر کول کور عالم عاشا در کیدر

گاه اولور کیم بر کای بوفک سلطان ایدر
کین اولور کین دیری کوب و جوق قایدر
قن بر محو و لوسه عاقبت و بران ایدر
گاه اولور بوشوق اولور بری بر تالان ایدر
کیمیک یاقین و صلت کیمیک بخر ایدر

بلیل اغلر کول کور عالم عاشا در کیدر

سیوه جقدم کیم کوره بخر اولور کین
سرور عالم کین بوفک سلطان ایدر
حرملر کول کور کور قاسند نشان

دتره شو اشجار بر کون ایزور کون
کوشم کوشم کوشم کوشم کوشم

بلیل اغلر کول کور عالم عاشا در کیدر

چو جانک بخت بزمه ایدم بر کدا
چنانک بکوشی و کوشی بکاده متلا
اهل عشق کیم عقلی المشر و زم جبقا
کوشم کوشم کوشم کوشم کوشم

بلیل اغلر کول کور عالم عاشا در کیدر

ای قیاسی شهرستان بولع نایل و نهار
بوخ بکوشم کوشم کوشم کوشم

نصیح

نصیح بتر قیاسی هری هم
کوشم کوشم کوشم کوشم کوشم

بلیل اغلر کول کور عالم عاشا در کیدر

مسمون بختی ایدین انوار اسما در
بدر قوت دهر بختی حریف صورت عسا
نصیح بتر قیاسی هری هم

نصیح بتر قیاسی هری هم

کیمی کلک اشیا کیمی اولور سالف
بسته زاهد ناد کلدر اهرم واقف
دوقوب کل ویر ایا تخی فهمت نه مفاد

از دلت عادت دلشده طریقه حق می گزید
کوز کعبی یقین و ایم نظر حق بر ماول
بوکوت کبر و کوی برکوت و کیمز و لایله شاه
بخلی ایلم بر صورت ابد ایکی کز الله

کود ره حفظ بران و بر شافت اولک دنیا در

طهارت بر لبسم اولو عصیا نکه نار لب
وجو فیضی ایلم کمال عین اول رغبت
بومرهم قرار ایلم بو قول اولون رغبت
بخلم شایسته یلیم سحاب بور طایب

قلوبی بو طریقه عشق بر توری غوغا در

خربات ایلمی قیامت نیای مسجود دیری
مجلز بالون کسک ضعیفی نه شری
خدا عاشق اولنر بو بولطفه قهری
اکو صونا اسم مستی کورینور عیری

حقیقتم اول ایلم ایدر و کل عین مستها در

اورونو صونا زاهر عداید و ج عباد
خدا در روز آخرم طایب یلیم کافان
ینه کدو یولن کدو ارار بلن قصورات
نه بسوز زاهر افرم درون عشق جاره تن

بنده عاشق اوله ایلم بوزی اوز کرم و ادر

کود ایلم و حدی کورم بخلی ایلمی الله
عیان اولوی جفات ستم ایلمه تم و هم الله
جسج شیدال و لایله عارف سیر بیان الله
و به یقین و مینه ابروی صغری ایلمه الله

کلام الله ناهق در اولک حقیقه کویا در

مستزات عالی رفیری

بر بار کز اندر تویم یلیم تاج قبای
امیر یلیم ذاهم دستار دای
مهرانم قیما در اینی دهر دینیک
کشت ایلمه لم اوی کاک اقلیم قنای
خاکه صجاولر جرم صفت قانع اخر
پایان اولم کل
دانا یسزاکور مد یلو منصب جاهی
استان اولم کل
شهادت نه شاهنه قول اولم هذ رفیق
شاهان دلسن جکسن طوخ لوی
بودی کوش ایست
مستغنی افاق اولم کور کیم جفای
بودی کوش ایست
علی کی سنه
سلطان اولم کل

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Fatma Zehra SERDAROĞLU

Yabancı Dili: Farsça

Eğitim Durumu

Lise: Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Anadolu Lisesi, 2013

Lisans: Yozgat Bozok Üniversitesi, 2017

Yüksek Lisans: Sinop Üniversitesi, 2023

Mesleki Deneyim

İş Yeri:

İş Yeri:

İş Yeri:

Yayın Listesi: